

**ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ
ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ
ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ**

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ
ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ
ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

ՀՏԴ 340(07)
ԳՄԴ67g7
Ի 894

Հեղինակներ՝
Տիգրան Դադունց,
Լիլիթ Պետրոսյան ի.գ.թ.,
Էմիլ Մարգարյան,
Դավիթ Ղարիբյան,
Մարիետտա Մնացականյան,
Նունե Պեպանյան

Ի 894 Իրավական ակտերի նախագծերի մշակման մեթոդական ձեռնարկ / Տ. Դադունց
և ուրիշ.- Եր.: ԱՀԱ Պոլիգրաֆ, 2025.- 320էջ:

«Իրավական ակտերի նախագծերի մշակման մեթոդական ձեռնարկ»-ը մշակվել է ՀՀ արդարադատության նախարարության «Օրենսդրության զարգացման կենտրոն» հիմնադրամի կողմից՝ աջակցելու իրավաբաններին, պետական, մասնավոր և հասարակական կառույցների մասնագետներին, ինչպես նաև ուսանողներին իրավական ակտերի նախագծման գործընթացում:

Ձեռնարկը կարևոր գործիք է իրավական ակտերի մշակման արդյունավետության և որակի բարձրացման համար՝ ապահովելով օրենքով սահմանված պահանջների և չափանիշների կիրառումը: Այն ներառում է իրավական ակտերի նախագծման բոլոր փուլերը՝ սկսած նախնական ուսումնասիրություններից մինչև հանրային քննարկումներ և փորձաքննություն:

ՀՏԴ 340(07)
ԳՄԴ67g7

ISBN 978-9939-853-60-4

© «Օրենսդրության զարգացման կենտրոն» հիմնադրամ, 2025

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ _____ 9

ԲԱԺԻՆ 1. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՆԱԽՆԱԿԱՆ

ՓՈՒԼԸ ԵՎ ՆԱԽԱԳԾԻ ՄՇԱԿՈՒՄԸ _____ 11

ԳԼՈՒԽ 1. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՓՈՒԼԸ _____ 11

- 1.1. Իրավական ակտի հասկացությունը և տեսակները _____ 11
- 1.2. Իրավական ակտի մշակման համար հետազոտության առարկայի
և նպատակի վերհանումը (կարիքի գնահատումը) _____ 14
- 1.3. Միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը _____ 19
- 1.4. Վիճակագրական հետազոտությունը և տվյալների համադրումը _____ 21
- 1.5. Իրավահամեմատական վերլուծություն և հետազոտության ամփոփում _____ 23
- 1.6. Իրավական ակտի հայեցակարգի մշակումը _____ 26
- 1.7. Իրավական ակտի նախագծի հիմնավորման մշակումը _____ 28

ԳԼՈՒԽ 2. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ _____ 37

- 2.1. Իրավական ակտի վավերապայմանները _____ 37
- 2.2. Իրավական ակտի կարգավորման առարկայի և
գործողության ոլորտի սահմանումը _____ 46
- 2.3. Իրավական ակտի տերմինաբանությունը,
հասկացությունների սահմանումը _____ 48
- 2.4. Իրավական ակտի լեզուն և դրան ներկայացվող պահանջները _____ 50
- 2.5. Իրավական ակտի տրամաբանական կառուցվածքը, ոճը
և քերականական առանձնահատկությունները _____ 54
- 2.6. Ներգործական և կրավորական սեռերի, ժխտական ոճի և
դերանունների կիրառումը, իրավական ակտի գենդերային չեզոքությունը _____ 58
- 2.7. Հապավումներ և կրճատումներ օգտագործելու եղանակը,
մեծատառերի կիրառությունը _____ 61

2.8. Ժամկետներն իրավական ակտում	64
2.9. Իրավական ակտում թվերի գրությունը	67
2.10. Տեղանունների օգտագործումն իրավական ակտում	69
2.11. Տառատեսակը, տառաչափը և տողերի միջև հեռավորությունը, կետադրական նշանների կիրառությունը	69
2.12. Շաղկապների կիրառումը	70
2.13. «Պետք է» և «կարող է» բառերի կիրառումը	79
2.14. Ավելորդաբանությունների, մակաբույծ (պարագիտ) բառերի գործածությունը	82
2.15. Եզակի և հոգնակի թվերի կիրառությունը	83
2.16. Հղումների կիրառումն իրավական ակտում	83
2.17. Իրավական ակտում բացատրությունների կամ ծանոթագրությունների տրման կանոնները	92

ԳԼՈՒԽ 3. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ _____ 94

3.1. Իրավական ակտի նախաբանը	94
3.2. Իրավական ակտի հիմնական մասը	96
3.3. Իրավական ակտի եզրափակիչ մասը և անցումային դրույթները	107
3.4. Իրավական ակտի հավելվածները	115

ԳԼՈՒԽ 4. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՈՒԺԻ ՄԵՋ ՄՏՆԵԼՈՒ ԵՎ

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԸ _____ 121

4.1. Իրավական ակտի ուժի մեջ մտնելու ժամկետի կարգավորումը	121
4.2. Ժամանակավոր իրավական ակտերի կամ իրավական դրույթների գործողության ժամկետների սահմանումը	125

ԳԼՈՒԽ 5. ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ (ԼՈՎԱԼ) ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ

ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ _____ 127

**ԳԼՈՒԽ 6. ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԵՎ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅՏԱՐԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԴՐԱՆՑ
ԱՌՆՉՎՈՂ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ
ՄՇԱԿՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

131

6.1. Ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու
մասին որոշումների և դրանց առնչվող իրավական ակտերի
նախագծերի մշակման, փորձաքննության և
հանրային քննարկման կարգը

131

6.2. Ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու
մասին որոշումների և դրանց առնչվող իրավական ակտերի
նախագծերի ուժի մեջ մտնելը և գործողության ժամկետները

144

**ԳԼՈՒԽ 7. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ,
ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ԵՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ
ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼՈՒ ՏԵԽՆԻԿԱՆ**

150

7.1. Իրավական ակտերում փոփոխություններ, լրացումներ
կատարելու և իրավական ակտի գործողությունը
դադարեցնելու տեխնիկայի ընդհանուր կանոնները

150

7.2. Իրավական ակտերում փոփոխություններ, լրացումներ
կատարելու և իրավական ակտի գործողությունը
դադարեցնելու մասին նախագծերի մշակման տեխնիկան

159

**ԳԼՈՒԽ 8. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ
ԴԱԴԱՐԵՑՈՒՄԸ ԵՎ ԿԱՍԵՑՈՒՄԸ**

183

8.1. Իրավական ակտն ուժը կորցրած ճանաչելը

183

8.2. Իրավական ակտն անվավեր ճանաչելը

185

8.3. Իրավական ակտը չեղյալ ճանաչելը

188

8.4. Իրավական ակտի գործողության կասեցումը

189

ԲԱԺԻՆ 2. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄԸ _____ 192

ԳԼՈՒԽ 9. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ _____ 192

9.1. Հանրային քննարկումների նպատակը և հանրային քննարկման ներկայացվող նախագծերը _____ 192

9.2. Հանրային քննարկումների անցկացման փուլն իրավաստեղծ գործընթացում և հանրային քննարկումների իրականացման սկզբունքները _____ 194

9.3. Հանրային քննարկման մասնակիցների շրջանակը և նրանց ընտրությունը _____ 197

ԳԼՈՒԽ 10. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ԿԱՐԳԸ _____ 200

10.1. Հանրային քննարկումների իրականացումը համապատասխան մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքի և իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում հրապարակման միջոցով _____ 200

10.2. Հանրային լսումների կամ հանրային հարցումների միջոցով անցկացվող հանրային քննարկումներ _____ 218

ԳԼՈՒԽ 11. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ _____ 214

ԲԱԺԻՆ 3.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ _____ 218

ԳԼՈՒԽ 12. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ _____ 218

ԳԼՈՒԽ 13. ՊԵՏԱԿԱՆ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴՐԱ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ

ԺԱՄԿԵՏՆԵՐՆ ՈՒ ԿԱՐԳԸ _____ 220

ԳԼՈՒԽ 14. ՄՈՏԱՐԿՄԱՆ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ _____ 226

ԲԱԺԻՆ 4.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ

ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ ԵՎ ՆԱԽԱԳԾԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ _____ 232

ԳԼՈՒԽ 15. ՆԱԽԱԳԾԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ ԵՎ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ

ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄ, ՆԱԽԱԳԾԻ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄԸ ԵՎ

ՀԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԺԱՆԱՑՈՒՄԸ _____ 232

ԳԼՈՒԽ 16. ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ _____ 239

16.1. Օրենսդրական նախաձեռնությամբ հանդես գալը _____ 239

16.2. Կառավարության օրենսդրական նախաձեռնությունը _____ 239

16.3. Օրենքի նախագիծն ազգային ժողովի քննարկմանը
ներկայացնելու վերաբերյալ պաշտոնական գրության ձևը,
ինչպես նաև գրությանը կից ներկայացվող փաստաթղթերի ցանկը _____ 242

16.4. Ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացվող
հարցերը շրջանառության մեջ դնելու կարգը _____ 252

16.5. Ազգային ժողովում շրջանառության մեջ դրված
հարցերի վերաբերյալ աշխատակազմի եզրակացությունը _____ 259

16.6. Օրենքի նախագիծն Ազգային ժողովում
քննարկելու ընդհանուր կարգը _____ 263

16.7. Ազգային ժողովում շրջանառության մեջ
դրված, ինչպես նաև Ազգային ժողովի կողմից
առաջին ընթերցմամբ ընդունված օրենքի
նախագծի վերաբերյալ գրավոր առաջարկները

Իրավական ակտերի նախագծերի մշակման մեթոդական ձեռնարկ _____

Ներկայացնելու կարգը _____ 264

16.8. Օրենքի լրամշակված նախագիծը

գլխադասային հանձնաժողովի կամ Ազգային

ժողովի քննարկմանը ներկայացնելու կարգը _____ 268

16.9. Օրենքի կամ Ազգային ժողովի որոշման

նախագիծը հետ կանչելու ընթացակարգը _____ 273

ԳԼՈՒԽ 17. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒՄԸ ԵՎ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄԸ _____ 275

ԳԼՈՒԽ 18. ՀԱՄԱՏԵՂ ՆՈՐՄԱՏԻՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ

ԱԿՏԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԵՎ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ _____ 277

ԲԱԺԻՆ 5. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄԸ

ԵՎ ՈՒԺԻ ՄԵՋ ՄՏՆԵԼԸ, ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ

ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ, ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ ԵՎ ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ _____ 281

ԳԼՈՒԽ 19. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄԸ

ԵՎ ՈՒԺԻ ՄԵՋ ՄՏՆԵԼԸ _____ 281

ԳԼՈՒԽ 20. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ

ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ ԵՎ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ _____ 299

ԳԼՈՒԽ 21. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԻ

ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ ԵՎ ԿԻՐԱՐԿՈՒՄԸ _____ 301

ՀԱՎԵԼՎԱԾ. ՊԵՏԱԿԱՆ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿ ՍՏՈՒԳՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐԻ ՑԱՆԿ _____ 308

ՆԱԽԱԲԱՆ

Իրավական ակտերի մշակումը միաժամանակ և՛ բովանդակային, և՛ տեխնիկական բնույթի համալիր և համակարգված գործընթաց է, որն ավարտվում է հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտները կարգավորող կանոնի՝ իրավական նորմի ձևական ամրագրմամբ: Եվ որպեսզի նման վերջնարդյունքը համապատասխանի իր առջև դրված խնդրին և պատշաճ կերպով բավարարի դրանով հետապնդվող նպատակները, անհրաժեշտ է որ իրավական ակտի մշակումն իրականացվի կանոնակարգված կերպով՝ լայնորեն տարածված մեթոդների, հնարքների և եղանակների կիրառմամբ:

«Իրավական ակտերի նախագծերի մշակման մեթոդական ձեռնարկ»-ի նպատակն է լինել ուղեցույց իրավական ակտերի մշակման գործընթացի համար, որում նկարագրված են Հայաստանի Հանրապետությունում իրավական ակտ մշակելու համար անհրաժեշտ փուլերը և Հայաստանի իրավական համակարգին համապատասխան գործիքակազմը:

Ըստ այդմ, ձեռնարկը բաղկացած է նախաբանից, 21 գլուխներից և հավելվածից, որոնք ներառում են իրավական ակտերի մշակման տարբեր փուլերը, տարբեր տեսակի իրավական ակտերի մշակման առանձնահատկությունները, օրինաստեղծ գործընթացը, իրավական ակտերի մշակման տեխնիկան, իրավական ակտերի փաթեթների բաղադրիչները և այլն:

Ձեռնարկում ներկայացվում է իրավական ակտերի մշակման գործընթացը՝ սկսած իրավական ակտը մշակելու կարիքի վերհանումից, ավարտած իրավական ակտի հրապարակմամբ և կիրարկմամբ: Միևնույն ժամանակ ներկայացվում են յուրաքանչյուր փուլին բնորոշ օրենսդրական կարգավորումներն ու պահանջները, տվյալ փուլին բնորոշ հնարքները, իրավական տեխնիկայի կանոնները և այլն:

Ընդ որում, ձեռնարկն անդրադառնում է ոչ միայն նոր մշակվող իրավական ակտերի մշակման առանձնահատկություններին, այլև արդեն իսկ գործող իրավական ակտերում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու, դրանց գործողությունը դադարեցնելու առանձնահատկություններին:

Այս ամենի համատեքստում՝ ձեռնարկում, ի թիվս այլնի, ներկայացվում են իրավական ակտի կառուցվածքի, լեզվի և ոճական այլ առանձնահատկությունների վերաբերյալ կանոնները: Ներկայացվում են նաև օրենքի, ենթաօրենսդրական ակտերի նախագծերի, ներքին և անհատական

իրավական ակտերի մշակման կանոնները, իրավական ակտերի փոփոխությունների և լրացումների միատեսակ ձևակերպման կանոնները¹:

Ձեռնարկը և դրանում ամրագրված մոտեցումները նպատակ են հետապնդում նպաստել Հայաստանի Հանրապետությունում իրավական ակտերի համակարգված և միասնական կերպով մշակմանը, ինչը կարևոր է ինչպես կայուն իրավական մշակույթի և միևնույն տրամաբանության վրա հիմնված իրավական դաշտի ձևավորման տեսանկյունից, այնպես էլ կարևոր երաշխիք է իրավական ակտերի կիրառումը հնարավոր տարընկալումներից զերծ պահելու համար:

Սույն ձեռնարկը պետական մարմինների ներգրավմամբ մշակված նմանաբնույթ երկրորդ աշխատությունն է («ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ»-ը նախկինում հաստատվել էին Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2012 թ. ապրիլի 5-ի նիստի N 13 արձանագրային որոշման հավելվածով, սակայն ներկայումս այդ իրավական ակտը չի գործում) և հիմնված է նաև գործող օրենսդրական պահանջներին համապատասխան նոր ուղեցույցներ մշակելու անհրաժեշտության վրա:

¹ Ձեռնարկում որպես օրինակ ներկայացված ոչ բոլոր իրավական նորմերն են հանդիսանում գործող իրավակարգավորումներ:

ԲԱԺԻՆ 1.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՓՈԽԸ ԵՎ ՆԱԽԱԳԾԻ ՄՇԱԿՈՒՄԸ

ԳԼՈՒԽ 1.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՓՈԽԸ

1.1. Իրավական ակտի հասկացությունը և տեսակները

Իրավական ակտը Հայաստանի Հանրապետության ժողովրդի, Հայաստանի Հանրապետության պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, պետական կամ համայնքային հիմնարկների, ինչպես նաև իրավաբանական անձանց, դրանց առանձնացված ստորաբաժանումների կամ հիմնարկների՝ օրենքով նախատեսված դեպքերում և կարգով իրենց լիազորությունների շրջանակում ընդունած պաշտոնական գրավոր փաստաթուղթ է, որով սահմանվում են պարտադիր ճանաչման, պահպանության, պաշտպանության, կատարման կամ կիրառման ենթակա իրավունքներ, պարտականություններ, պատասխանատվություն, սահմանափակումներ կամ այլ կանոններ²:

Իրավական ակտերի շարքում առանձնանում են նորմատիվ իրավական ակտերը: Նորմատիվ իրավական ակտը Հայաստանի Հանրապետության ժողովրդի, ինչպես նաև Սահմանադրությամբ նախատեսված մարմինների կամ պաշտոնատար անձանց ընդունած գրավոր իրավական ակտն է, որը պարունակում է վարքագծի պարտադիր կանոններ անորոշ թվով անձանց համար:

Հայաստանի Հանրապետության ժողովրդի ընդունած նորմատիվ իրավական ակտի օրինակ է Սահմանադրությունը կամ հանրաքվեի միջոցով

² Տե՛ս Գ. Դանիելյան, Իրավաստեղծ գործունեություն և իրավաբանական տեխնիկա, Ոսումնական ձեռնարկ, Երևան, «Տիգրան Մեծ» հրատ., 2021թ, էջ 55:

ընդունված օրենքը: Սահմանադրությամբ նախատեսված մարմինների ակտի օրինակ են Ազգային ժողովի ընդունած օրենքները, իսկ պաշտոնատար անձանց ակտեր են Վարչապետի որոշումները, Նախագահի հրամանագրերը և այլն:

Իրավական ակտը համարվում է նորմատիվ, եթե պարունակում է թեկուզ մեկ իրավական նորմ: Նորմատիվ իրավական ակտ է համարվում նաև նորմատիվ իրավական ակտում փոփոխություններ կամ լրացումներ նախատեսող, ինչպես նաև նորմատիվ իրավական ակտի կամ դրա մի մասի գործողությունը դադարեցնող իրավական ակտը, նույնիսկ եթե այդպիսի փոփոխությունները կամ լրացումները իրավական նորմ չեն պարունակում³:

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում (այսուհետ նաև՝ Օրենք) թվարկված են նորմատիվ իրավական ակտերի հետևյալ տեսակները՝

1) **օրենսդրական ակտ**՝ Հայաստանի Հանրապետության ժողովրդի կամ Ազգային ժողովի ընդունած նորմատիվ իրավական ակտ՝ Սահմանադրություն, սահմանադրական օրենքներ և օրենքներ:

2) **ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտ**՝ Սահմանադրության և օրենքների հիման վրա և դրանց իրականացումն ապահովելու նպատակով օրենքով լիազորված լինելու դեպքում Սահմանադրությամբ նախատեսված մարմինների ընդունած նորմատիվ իրավական ակտ:

3) **օրենսգիրք**՝ օրենք, որը միավորում է իրավունքի ամբողջ ճյուղի կամ դրա առանձին մասի՝ համասեռ հասարակական հարաբերությունները կարգավորող բոլոր կամ հիմնական նորմերը:

4) **համատեղ նորմատիվ իրավական ակտ**՝ օրենքով ուղղակի նախատեսված դեպքում ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտ ընդունելու իրավասություն ունեցող երկու կամ ավելի մարմինների համատեղ ընդունած նորմատիվ իրավական ակտ:

Ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտի օրինակ են Կառավարության որոշումները, Նախագահի հրամանագրերը, նախարարների հրամանները, պետական կառավարման համակարգի այլ մարմինների

³ Տե՛ս Գ. Դանիելյան, Իրավաստեղծ գործունեություն և իրավաբանական տեխնիկա, Ոստմնական ձեռնարկ, Երևան, «Տիգրան Մեծ» հրատ., 2021թ, էջ 63:

որոշումները, Բարձրագույն դատական խորհրդի նորմատիվ ակտերը և այլն:

Նորմատիվ իրավական ակտերի հիման վրա կարող են ընդունվել նաև՝

1) **անհատական ակտեր**, որոնք սահմանում են վարքագծի կանոն կամ առաջացնում են փաստական հետևանքներ և վերաբերում են միայն դրանում անհատապես նշված անձի կամ անձանց, և

2) **ներքին (լոկալ) ակտեր**, որոնք սահմանում են վարքագծի կանոն այն անձանց խմբի համար, որոնք դա ընդունող մարմնի հետ աշխատանքային, քաղաքացիաիրավական կամ վարչական հարաբերությունների մեջ են կամ օգտվում են դա ընդունող մարմնի ծառայություններից կամ աշխատանքներից:

Ներքին (լոկալ) ակտեր

Ներքին (լոկալ) ակտի տարածված տարատեսակ են այնպիսի ակտերը, որոնցով կարգավորվում են տվյալ մարմնի կամ որոշակի փոխկապակցվածության մեջ գտնվող մարմինների խմբի ներքին աշխատանքների իրականացման ու կազմակերպման ընթացակարգը, միմյանց հետ փոխհարաբերությունները, հիերարխիկ բնույթ կրող և նմանօրինակ այլ հարաբերությունները: Ներքին (լոկալ) ակտի այս տարատեսակի օրինակ են՝ Կառավարության աշխատակարգը, որով սահմանվում են Կառավարության գործառնությունների և լիազորությունների իրականացման ընթացակարգերը (Կառավարության 25.02.2021թ.-ի թիվ 252-Լ որոշումը), կամ պետական կառավարման այս կամ այն մարմնի կանոնադրությունը հաստատելու մասին որոշումները (Վարչապետի 14.03.2023թ.-ի թիվ 270-Լ, 26.07.2021թ.-ի թիվ 786-Լ, 12.03.2020թ.-ի թիվ 343-Լ որոշումները):

Ներքին (լոկալ) ակտի տարածված տարատեսակ են նաև այնպիսի իրավական ակտերը, որոնցով սահմանվում են ռազմավարություններ կամ ռազմավարական այլ փաստաթղթեր (գործողությունների ծրագրեր, հայեցակարգեր և այլն): Այսպիսի ակտերը դասվում են ներքին (լոկալ) ակտերի շարքին, քանի որ դրանցով սահմանվում են տվյալ մարմնի կամ որոշակի փոխկապակցվածության մեջ գտնվող մարմինների խմբի կողմից որոշակի ժամանակահատվածում կատարման ենթակա ռազմավարական կարևորության ծրագրեր կամ գործողություններ: Ներքին (լոկալ) ակտի այս տարատեսակի օրինակ են Կառավարության 2021-2026թթ. գործունեության միջոցառումների ծրագիրը (Կառավարության 18.11.2021թ.-ի թիվ 1902-Լ

որոշումը), Հայաստանի Հանրապետության դատական և իրավական բարեփոխումների 2022-2026 թվականների ռազմավարությունը և դրանից բխող գործողությունների ծրագիրը (Կառավարության 21.07.2022թ.-ի թիվ 1133-Ն որոշումը) և այլն:

Հարկ է նկատել սակայն, որ ռազմավարական բնույթի փաստաթղթերը կարող են լինել նաև նորմատիվ իրավական ակտեր, եթե դրանցում առկա կարգադրությունները ուղղված են նաև տվյալ մարմնից կամ որոշակի փոխկապակցվածության մեջ գտնվող մարմինների խմբից դուրս այլ անձանց՝ նրանց համար նույնպես կրելով պարտադիր բնույթ: Այդպիսի ակտերի օրինակ է Սևանա լճի էկոհամակարգի վերականգնման, պահպանման, վերարտադրման և օգտագործման միջոցառումների 2023 թվականի տարեկան ծրագիրը (Կառավարության 29.09.2022թ.-ի թիվ 1520-Ն որոշումը):

Անհատական ակտեր

Անհատական ակտերի առանձնահատկությունը ներքին (լուրջ) ակտերից այն է, որ դրանցով սահմանվում են արտաքին ներգործություն ունեցող կարգադրություններ. այլ կերպ դրանք միտված չեն աշխատանքային, քաղաքացիաիրավական կամ վարչական հարաբերությունների ընթացակարգային կարգավորմանը: Անհատական ակտի օրինակ են այլ անձանց հետ քաղաքացիաիրավական բնույթի հարաբերությունների ծագմանը, փոփոխմանը կամ դադարմանը միտված ակտերը (գույքի նվիրատվություն, բաժնեմասի կառավարում և այլն), վարչական ակտերը, պաշտոնի նշանակման, աշխատանքի ընդունման կամ այդ հարաբերությունների դադարեցման հետ կապված ակտերը, ներում շնորհելու մասին ակտերը և այլն: Հատկանշական է, որ պաշտոնի նշանակման, ազատման կամ նմանօրինակ այլ դեպքերում հարաբերությունը կարգավորվում է անհատական ակտով, քանի որ այդ դեպքում փաստացի հետևանք է առաջանում ակտի հասցեատիրոջ համար, այլ ոչ թե կարգավորվում նրա հետ աշխատանքային հարաբերությունների ընթացակարգը:

1.2. Իրավական ակտի մշակման համար հետազոտության առարկայի և նպատակի վերհանումը (կարիքի գնահատումը)

Իրավական ակտի մշակման առաջնային փուլը կարիքի գնահատումն է, որին հաջորդում է իրավական ակտի նախագծի մշակման համապատաս-

խան որոշում ընդունելը: Այլ կերպ ասած, նախևառաջ պետք է հասկանալ, թե արդյոք անհրաժեշտ է իրավական ակտի նախագծի մշակումը և ինչ հարցերի լուծման համար է այն անհրաժեշտ⁴:

Հաշվի առնելով Հայաստանի Հանրապետության իրավաստեղծ պրակտիկան՝ կարելի է առանձնացնել կարիքի գնահատման երկու հիմնական ձևեր՝

1) պետության առաջնահերթություններ և

2) ծագած անհրաժեշտություն:

Պետության առաջնահերթությունների դեպքում իրավական ակտի մշակման կարիքը բխում է հստակ և իրավական ամրագրում ստացած պետական քաղաքականության ուղղություններից: Ըստ այդմ, պետության առաջնահերթությունները ամրագրվում են ռազմավարական բնույթի փաստաթղթերում, ինչպիսիք են ծրագրերը, ռազմավարությունները, գործողությունների ծրագրերը և այլն: Այս փաստաթղթերը նույնպես լինելով իրավական ակտեր՝ իրենց մշակման հիմքում ունենում են ծագած անհրաժեշտությունը, սակայն այս պարագայում նման ծագած անհրաժեշտությունը չի պահանջում հրատապ լուծում, և այդպիսի լուծումը հնարավոր է լինում նախատեսել ռազմավարական պլանավորման միջոցով՝ պլանավորման ենթակա ժամանակահատվածի այս կամ այն փուլում:

Այսպես, օրինակ, Կառավարության 2021-2026թթ. գործունեության միջոցառումների ծրագրի՝ Արդարադատության նախարարությանը վերապահված 8-րդ միջոցառմամբ նախատեսված էր «Հաշտարարության մասին» օրենքի վերանայմանն ուղղված օրենսդրական փաթեթի մշակումը⁵: Ընդ որում, սովորաբար, նման բնույթի փաստաթղթերով սահմանվում են նաև ակնկալվող որոշ արդյունքներ: Օրինակ՝ որպես քննարկվող միջոցառման արդյունք նշված էր, որ պետք է ստեղծվեն օրենսդրական լուծումներ և անհրաժեշտ պայմաններ նոր հաշտարարներ ներգրավելու, նրանց ուսուցումն ու վերապատրաստումն իրականացնելու, հաշտարարների ռեեստրի վարման և ընտրության, առցանց հաշտարարության իրականացման

⁴ Իրավական ակտի նախագծում կարիքի գնահատման, միջազգային փորձի ուսումնասիրության, իրավահամեմատական վերլուծության և դրանք նախագծում արտացոլելու հարցերին առավել մանրամասն անդրադարձ է կատարվում սույն ձեռնարկի՝ նախագծի հիմնավորումը կազմելուն վերաբերող գլխում:

⁵ Տե՛ս Կառավարության 18.11.2021թ.-ի թիվ 1902-Լ որոշումը:

համար, ընտանեկան գործերով պետք է ներդրվի պարտադիր հաշտարարություն:

Արդյունքում Արդարադատության նախարարության կողմից մշակվել և Ազգային ժողովի կողմից 2022թ.-ի նոյեմբերի 16-ին ընդունվել է ««Հաշտարարության մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-435-Ն օրենքը, որով նախատեսվեցին առցանց հաշտարարության իրականացման հնարավորություն, որոշ ընտանեկան գործերով պարտադիր հաշտարարության ներդրում, նախկինում արտոնագրված հաշտարարների վերապատրաստման ընթացակարգ, հաշտարարների ռեեստրի և նշանակման կարգի առանձնահատկություններ և այլն: Այլ կերպ՝ քաղաքական մակարդակով ընդգծված իրավաստեղծ կարիքը ամրագրվեց որպես ընդունված իրավական ակտ:

Շագամ անհրաժեշտության դեպքում առաջանում են օբյեկտիվ իրողություններ, կարիքներ, որոնցով պայմանավորվում է հասարակական հարաբերությունների կարգավորման համար նորմատիվ իրավական ակտի ընդունումը:

Այսպես, օրինակ, COVID-19 համաճարակով պայմանավորված՝ հանրային կառավարման մի շարք ոլորտներում էլեկտրոնային գործիքներ ներդնելու կամ հասարակական կյանքի սանիտարահամաճարակային հսկողության նոր կանոններ նախատեսելու կարիք առաջացավ: Ըստ այդմ, գործող նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարվեցին, որպեսզի հնարավոր լինի համաճարակի ընթացքում երաշխավորել տարբեր գործառույթների անխափան իրացումը:

Շագամ անհրաժեշտության գնահատման տարածված միջոց է նաև, այսպես կոչված, «մասնավոր փորձը»: Շատ հաճախ գործող իրավական ակտում փոփոխություններ կատարելու կարիքը բարձրաձայնվում է շահառուների կամ ոլորտի ներկայացուցիչների, գործարար շրջանակների, գիտական հանրույթի կողմից: Նման դեպքերում, երբ կարիքը վերցվում է մասնավոր փորձից, այդ թվում՝ նախագիծը մշակողի սեփական փորձից կամ վերջինիս կողմից իր գործառույթներն իրացնելիս հավաքագրված խնդիրները վերհանելիս, ապա իրավական ակտի նախագիծը մշակող մարմինը պետք է իրականացնի հետազոտություն՝ գնահատելով ներկայացված խնդիրները (հետազոտության առարկան), կարիքը և դրա արդյունքում կայացնի որոշում իրավական ակտի նախագծի մշակման

վերաբերյալ կամ էլ հետևողական լինի իրավունքի այս կամ այն բնագավառում տեղի ունեցող զարգացումներին և գնահատի դրանց իրավական կարգավորման նպատակահարմարությունն ու անհրաժեշտությունը:

Այսպես, օրինակ, Արդարադատության նախարարությունը, դատական համակարգի ներկայացուցիչներից բազմիցս ստանալով դիտարկումներ առ այն, որ վարչական դատարանը ծանրաբեռնված է փոքր չափերի տուգանքների վիճարկման գործերով և առկա չէ դրանք պարզեցված և արագ եղանակով քննելու հնարավորություն, 2020 թվականին նախաձեռնեց նշված հարցի վերաբերյալ հետազոտություն՝ պարզելու ընթացիկ իրավիճակը և նորմատիվ իրավական ակտի ընդունման անհրաժեշտությունը: Հետազոտությունը սկսվեց պրակտիկ տվյալների հավաքագրմամբ: Մասնավորապես, Դատական դեպարտամենտից և datalex.am կայքից ձեռք բերված տվյալների համադրման արդյունքում պարզվեց, որ վարչական դատարանում չափազանց մեծ քանակով վիճարկվում են Ճանապարհային ոստիկանության կողմից կայացված տուգանքների վերաբերյալ որոշումները, որոնցով նախատեսված տուգանքի չափը չի գերազանցում 5.000 ՀՀ դրամը: Պարզվեց նաև, որ պետական մարմինների ու դրանց պաշտոնատար անձանց ակտերն անվավեր ճանաչելու պահանջի վերաբերյալ վարչական գործերը հարուցվում են գլխավորապես ֆիզիկական անձանց կողմից (91.5%) ընդդեմ ճանապարհային ոստիկանության, իսկ ճանապարհային անվտանգության ապահովման բնագավառում կայացված վարչական ակտերի շարքում հատկապես մեծ թիվ է կազմում տեսանկարահանող և լուսանկարահանող սարքերով հայտնաբերված իրավախախտումների վերաբերյալ գործերով վարչական ակտերի վիճարկումը⁶:

Արդյունքում, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ նշված գործերի արագ և պարզեցված կարգով քննության համար առկա չեն կարգավորումներ, ինչպես նաև բացակայում է հարցի լուծմանն ուղղված դատական պրակտիկան:

Կամ, օրինակ, միջազգային գործընկերների և պետական մարմինների հետ քննարկումների արդյունքում Արդարադատության նախարարության

⁶ Տե՛ս <https://www.e-draft.am/en/projects/2463/justification>:

կողմից վեր հանվեց, որ թեև միջազգային պայմանագրով՝ Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության միջև կնքված «Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրով», Հայաստանի Հանրապետությունը ստանձնել է պարտավորություն իր օրենսդրությունը վերաբերելի մասով մոտարկել Եվրոպական միության օրենսդրությանը, սակայն այդ գործընթացի ստուգման իրավական հատուկ կարգավորումը օրենսդրորեն առկա չէր: Չնայած դրան, իրավական պրակտիկան, ինչպես նաև համանման այլ երկրների փորձը վկայում էր այդպիսի կարգավորման անհրաժեշտության մասին: Արդյունքում մշակվեց և 12.09.2023 թվականին ընդունվեց ««Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-287-Ն օրենքը:

Հետազոտության ենթակա հաջորդ հարցը առկա և վերաբերելի իրավական ակտերի բազայի ուսումնասիրությունն է՝ պարզելու, թե ինչպես են բարձրացված հարցերի կարգավորմանն առնչվող գործող ակտերը կարգավորում կամ բաց թողնում նշված հարցի կարգավորումը: Ընդ որում, առկա օրենսդրական կարգավորումների ուսումնասիրության համատեքստում խիստ կարևոր է նաև դատական պրակտիկայի ուսումնասիրությունը՝ հասկանալու, թե արդյոք Վճռաբեկ կամ Սահմանադրական դատարանների որոշումներով նշված հարցի վերաբերյալ դիրքորոշում է ձևավորվել, կամ դատական պրակտիկան ինչ ուղղությամբ է զարգացել:

Պրակտիկ և օրենսդրական խնդիրները վեր հանելուց հետո անհրաժեշտ է որոշել, թե ինչպես, ինչ փոփոխությունների միջոցով է հնարավոր հասնել այդ խնդիրների լուծմանը: Նշվածը լավագույնս իրականացնելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել միջազգային փորձ, ներառյալ՝ տեսական (դոկտրինալ) աղբյուրներ, իրականացնել ստացված վիճակագրական տվյալների համադրում, և վերջում՝ ստացված տվյալների իրավահամեմատական վերլուծություն:

Ծագած անհրաժեշտության գնահատման միջոց են նաև տարատեսակ զեկույցները, որոնցում բարձրաձայնվում և վերլուծվում են տարբեր խնդիրներ, ներառյալ այնպիսիք, որոնց լուծումը ենթադրում է իրավաստեղծ միջամտություն:

1.3. Միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը

Միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը կարևոր նշանակություն ունի իրավական ակտի նախագծի մշակման համար և կարող է հետապնդել հետևյալ նպատակները.

1) գտնելու առաջացած կամ բարձրացված խնդրի կամ հարցի լուծման համար լավագույն տարբերակը՝ միջազգային չափանիշների կամ այլ երկրների օրենսդրության ուսումնասիրության միջոցով,

2) ստուգելու նորմատիվ իրավական ակտի նախագծով առաջարկվող փոփոխության համապատասխանությունը պետության ստանձնած միջազգային պարտավորություններին,

3) իրավական ակտի նախագծի հիմնավորումներում միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը ներառելու միջոցով հիմնավորել իրավական ակտի ընդունման անհրաժեշտությունը,

4) կատարված հետազոտությանը և եզրահանգումներին հաղորդել գիտականություն:

Այսպես, օրինակ, վերը քննարկված ճանապարհային ոստիկանության վարչական ակտերի բողոքարկման դեպքում, արձանագրելով, որ առկա է օրենսդրական ակտում փոփոխություններ կատարելու անհրաժեշտություն, պետք է նաև իրականացնել միջազգային փորձի ուսումնասիրություն՝ պարզելու, թե.

1) ի՞նչ միջազգային չափանիշներ են առկա և ինչպե՞ս են այլ երկրները լուծում վարչական դատարանների ծանրաբեռնվածության հարցը,

2) արդյո՞ք գրավոր ընթացակարգի ներդնումը չի հակասի պետության ստանձնած միջազգային պարտավորություններին:

Նշված հարցով միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ վարչական դատավարությունում գործերի քննության գրավոր ընթացակարգ է ամրագրված նաև մի շարք եվրոպական երկրներում: Օրինակ, Գերմանիայի վարչական դատավարության օրենսգրքի 84-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատարանը կարող է առանց բանավոր դատաքննության գործը լուծել դատական որոշման միջոցով, եթե գործը իրավական կամ փաստական առումով առանձնապես բարդություն չի ներկայացնում: Մի շարք այլ երկրներում, ինչպես օրինակ Իսպանիա, Էստոնիա, ՌԴ, գրավոր ընթացակարգով քննությունն իրականացվում էր փոքր չափի տուգանքներին վերաբերող գործերով:

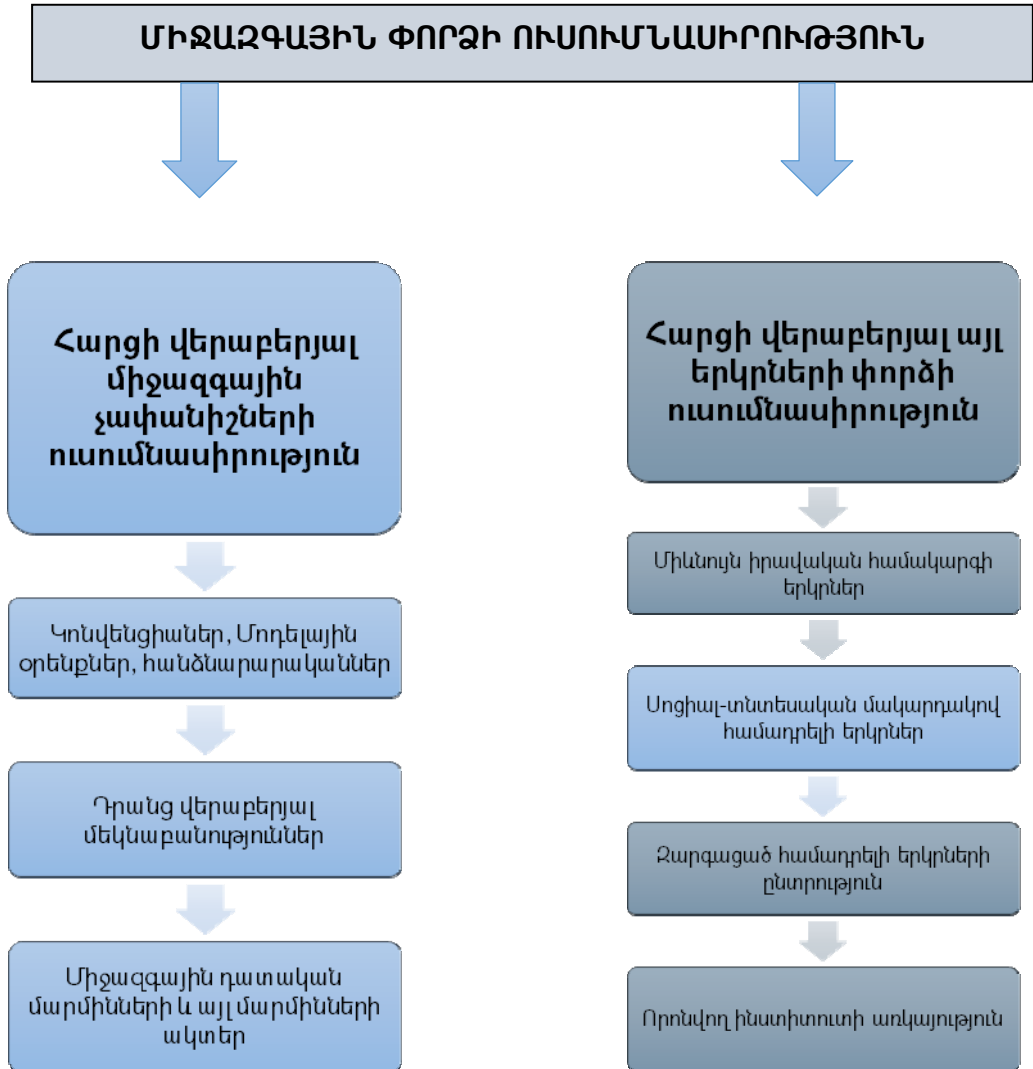
Քանի որ քննարկվող դեպքում իրավական ակտի նախագծի առարկան վերաբերում է դատական պաշտպանության իրավունքին, անհրաժեշտ էր ուսումնասիրել նաև Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիան և դրա մեկնաբանությունները: Մասնավորապես՝ Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածից բխում է բանավոր դատաքննության իրավունքը: Եթե գործի քննությունը իրականացվում է միայն մեկ աստյանի դատարանում, սկզբունքորեն գործի քննությունը պետք է իրականացվի բանավոր ընթացակարգով: Այսպիսով՝ կոնվենցիայի ոչ խորությամբ ուսումնասիրությունը կարող էր փաստել, որ վարչական դատարանում միայն գրավոր ընթացակարգով գործի քննությունը կարող է հակասել կոնվենցիային: Այդ իսկ պատճառով, անհրաժեշտ էր խորությամբ ուսումնասիրել կոնվենցիայի դրույթները և հատկապես Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային պրակտիկան: Կատարված մանրամասն ուսումնասիրությամբ պարզվեց, որ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի շրջանակներում բանավոր դատաքննության պահանջի պահպանվածությունը ստուգելիս բավականին ճկուն է և յուրաքանչյուր գործով, ըստ կոնկրետ հանգամանքների, ստուգում է բանավոր դատաքննության անհրաժեշտությունը (փաստական և իրավական հարցերի պարագայում): Այս առումով՝ պետությունները իրավունք ունեն դիտարկելու արդյունավետության և ժամանակի խնայողության պահանջները, որպեսզի դատավարությունը արագ իրականացվի⁷: Ըստ Եվրոպական դատարանի՝ բանավոր դատաքննության անհրաժեշտությունը բացակայում է, եթե դատարանը պետք է որոշում կայացնի միայն իրավական հարցերի վերաբերյալ, որոնք առանձնապես բարդություն չեն ներկայացնում⁸:

Այսպիսով, միջազգային փորձի և չափանիշների ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ վարչական դատարանում որոշ գործերի (պարզ բնույթ ունեցող, փոքր հայցազնով և այլն) համար հնարավոր է կիրառել գրավոր ընթացակարգ: Նշվածը հնարավորություն է տալիս նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը մշակողին ունենալ հստակ պատկերացում առկա խնդիրների լուծման ուղղությունների հետ կապված:

⁷ St' u Petersen vs. Germany, 06.12.2001 –Ap. no. 31178/96:

⁸ St' u Döry vs. Schweden, 12.11.2002 – 28394/95, կետ. 37:

Վերոգրյալի լույսի ներքո առաջարկվում է միջազգային փորձի ուսումնասիրություն իրականացնելիս առաջնորդվել հետևյալ սխեմայով.

1.4. Վիճակագրական հետազոտությունը և տվյալների համադրումը

Իրավական ակտերի նախագծման փուլում վիճակագրական հետազոտությունը և դրա արդյունքում ձեռքբերված վիճակագրական տվյալները հնարավորություն են տալիս.

1) առաջացած կամ բարձրացված խնդրի կամ դրան փոխկապակցված հարցերի վերաբերյալ օբյեկտիվ պատկերացում կազմելու,

2) նախագծերը ավելի հիմնավոր, արժանահավատ և հասարակության լայն շրջանակների կողմից ընդունելի դարձնելու,

3) հիմնավորելու առաջարկվող կարգավորումների իրական ազդեցությունը հասարակական հարաբերությունների վրա:

Ուսումնասիրության ենթակա վիճակագրական տվյալների ընտրությունը պայմանավորված են և՛ փոփոխվող հիմնական իրավական ակտի կարգավորման առարկայով, և՛ մշակվող նախագծի կարգավորման առարկայով և առանձնահատկություններով (օրինակ՝ տնտեսական ցուցանիշներ, սոցիալական ցուցանիշներ, հասարակական ցուցանիշներ և այլն):

Նշվածից բացի՝ վիճակագրական տվյալներ ձեռք բերելը և դրանց վերլուծությունը հատկապես կարևոր է նաև ռազմավարական փաստաթղթերի մշակման և ընդունված ռազմավարական փաստաթղթերի կատարման մշտադիտարկման համար:

Այսպես, օրինակ, 2021 թվականի ապրիլի 19-ի ««Պետական տուրքի մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-177-Ն օրենքով փոփոխություններ և լրացումներ կատարվեցին «Պետական տուրքի մասին» օրենքում, որի արդյունքում մի շարք դեպքերում բարձրացվեցին դատարան տրվող հայցադիմումների, դիմումների, դատարանի դատական ակտերի դեմ վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոքների համար տուրքերը: Նման փոփոխությունների հիմքում, ի թիվս այլնի, դրվել էին նաև Հայաստանի Հանրապետությունում որոշ սոցիալ-տնտեսական ցուցանիշների փոփոխությունների վիճակագրությունը, որը հիմնավորում էր տուրքերի բարձրացման անհրաժեշտությունը: Օրինակ՝ վիճակագրական տվյալների միջոցով հիմնավորվեց, որ քննարկվող ժամանակահատվածում մեկ շնչին ընկնող համախառն ներքին արդյունքը աճել էր 3.37 անգամ, միջին ամսական աշխատավարձը՝ 8.04 անգամ, նվազագույն սպառողական զամբյուղի արժեքը՝ 2.8 անգամ, նվազագույն աշխատավարձի չափը՝ 5.2 անգամ, աղքատության ընդհանուր գիծը՝ 3.54 անգամ, սպառողական գների ինդեքսը՝ 1.9 անգամ, որոնք բոլորը միասին հիմնավոր էին դարձնում միջինում մինչև 4 անգամ նշված տուրքերի բարձրացումը:

Վիճակագրական տվյալների ձեռքբերման առաջնային օգտակար աղբյուր կարող է լինել Վիճակագրական կոմիտեի կայքը, որտեղ զետեղված են տարբեր ոլորտների ազգային պաշտոնական վիճակագրական տվյալներ⁹:

Վիճակագրական տվյալները կարող են ձեռք բերվել ինչպես արդեն իսկ հավաքված և ամփոփված վիճակում, այնպես էլ սեփական հետազոտության հիման վրա: Մասնավորապես, շատ հաճախ, հատկապես պետական մարմինները տարեկան ամփոփումների, հաշվետվությունների և հաղորդումների մեջ ներառում են նաև ամփոփ վիճակագրական տվյալներ: Այսպես, օրինակ, Հայաստանի Հանրապետության դատական իշխանության պաշտոնական կայքում հասանելի են դատարանների տարեկան և կիսամյակային վիճակագրական հաշվետվությունները¹⁰:

Որպես վիճակագրական տվյալների ձեռքբերման այլ աղբյուրներ կարող են օգտագործվել նաև Համաշխարհային բանկի բաց տվյալները¹¹ կամ բաց հասանելիությամբ այլ ռեսուրսները, որտեղ կարող են հրապարակվել տարբեր անհրաժեշտ տեղեկություններ¹²:

1.5. Իրավահամեմատական վերլուծություն և հետազոտության ամփոփում

Իրավական ակտի նախագծի մշակման հիմքում ընկած խնդիրների, դրանց վերաբերյալ օրենսդրական ակտերի, միջազգային փորձի և տեսական մոտեցումների ուսումնասիրության, ինչպես նաև վիճակագրական տվյալների ստացման արդյունքում անհրաժեշտ է կատարել իրավահամեմատական վերլուծություն:

Իրավահամեմատական վերլուծության արդյունքում հնարավոր է.

1) համեմատել հետազոտվող խնդիրը կարգավորող իրավական ակտի դրույթները տվյալ ոլորտին առնչվող այլ իրավական ակտերի դրույթների հետ և հստակ պատկերացում կազմել բարձրացված խնդրին առնչվող համակարգերի, առկա օրենսդրական իրավիճակի վերաբերյալ, ինչպես

⁹ <https://armstat.am/am/?nid=12>:

¹⁰ <https://court.am/hy/statistic>:

¹¹ <https://data.worldbank.org/>:

¹² Տե՛ս օրինակ՝ <https://ourworldindata.org/>, <https://stats.oecd.org/>, <https://www.worlddata.info/> և այլն

նաև հստակ կանխորոշել այն իրավական ակտերի շրջանակը, որոնք վերանայման կարիք ունեն,

2) բացահայտել տարբեր տեսական մոտեցումները տվյալ խնդրի կարգավորման կապակցությամբ,

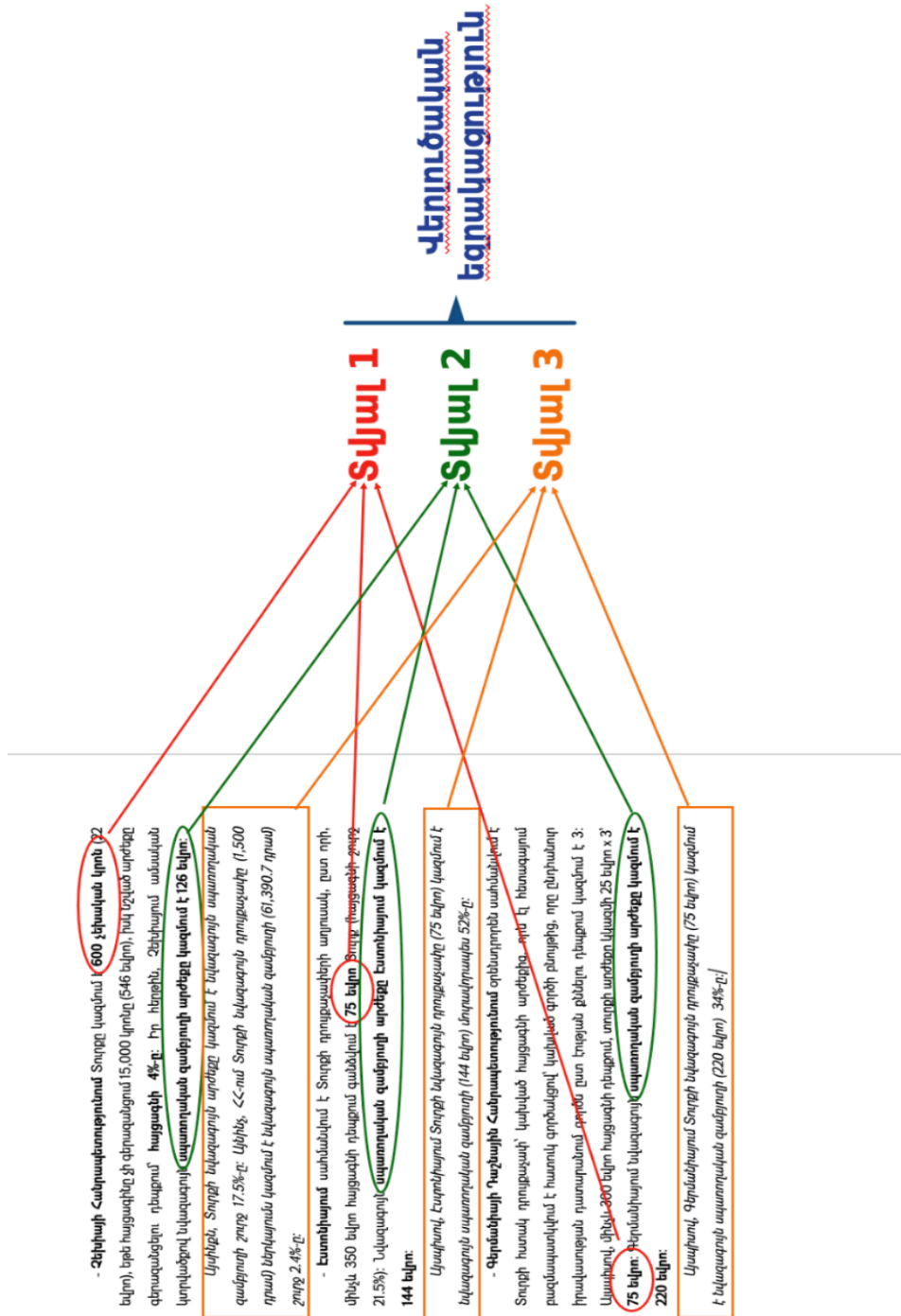
3) առկա օրենսդրական կարգավորումները համեմատել միջազգային փորձի՝ չափանիշների և այլ երկրների օրենսդրությունների հետ, վեր հանել տարբերությունները և վերլուծել Հայաստանի Հանրապետության համար լավագույն տարբերակը,

4) իրականացնել ստացված վիճակագրական տվյալների վերլուծություն և դրանց համադրում խնդիրների և ձևավորվող առաջարկների հետ:

Իրավահամեմատական վերլուծություն իրականացնելիս կարևոր է նաև կանխորոշել համեմատության ենթարկվող կոնկրետ տվյալը, կարգավորումը կամ այլ չափանիշը, որը ենթարկվելու է համեմատության, որպեսզի առավել արդյունավետ լինեն հետագա եզրահանգումները:

Օրինակ՝ ««Պետական տուրքի մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2021 թվականի ապրիլի 19-ի ՀՕ-177-Ն օրենքի հիմնավորումներում¹³ կարելի է նկատել, որ հեղինակները դատարաններ ներկայացվող հայցադիմումների համար սահմանված պետական տուրքի չափերը համեմատելու համար հիմք են ընդունել երեք չափանիշ և ուսումնասիրությունն իրականացրել դրանց վերաբերյալ: Մասնավորապես, որպես առաջին չափանիշ ուսումնասիրվել է տվյալ երկրում դատական տուրքի նվազագույն չափը, որպես երկրորդ չափանիշ ուսումնասիրվել է տվյալ երկրում սպառողական զամբյուղի արժեքը, իսկ որպես երրորդ չափանիշ՝ հաշվարկվել է, թե սպառողական զամբյուղի քանի տոկոսն է կազմում տուրքի նվազագույն արժեքը: Նշված տվյալների հիման վրա իրականացվել է իրավահամեմատական վերլուծություն, որից էլ բխեցվել է նաև հնարավոր այն չափը, թե ինչ չափով պետական տուրք է հնարավոր սահմանել Հայաստանում՝ դատարաններ ներկայացվող հայցադիմումների համար:

¹³ Տե՛ս http://www.parliament.am/draft_docs7/K-832_himnavorum.pdf հղումով:

Իրավահամեմատական վերլուծությունը թույլ է տալիս ամփոփել հետազոտությունը: Հետազոտության ամփոփումը ենթադրում է, որ եթե մինչ այդ չի որոշվել, ապա պետք է որոշում կայացվի իրավական ակտի նախագծի մշակման, դրա կարգավորման առարկայի և (կամ) դրա կարգավորման հիմնական ուղղությունների մասին, որոնք, ըստ անհրաժեշտության, կարող են նաև արտացոլվել նախագծի հայեցակարգում:

Այլ կերպ ասած, իրավական ակտի նախագծի մշակման համար իրականացվող հետազոտությունից հետո սկսվում է բուն իրավաստեղծ գործունեությունը, որը կարելի է բաժանել հետևյալ հիմնական փուլերի՝

- 1) իրավական ակտի հայեցակարգի մշակում՝ ըստ անհրաժեշտության,
- 2) իրավական ակտի նախագծի հիմնավորման մշակում,
- 3) իրավական ակտի նախագծի մշակման գործընթաց (մշակում, քննարկում, փորձաքննություն),
- 4) իրավական ակտի նախագծի ընդունում:

1.6. Իրավական ակտի հայեցակարգի մշակումը

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում թվարկված չեն այն ակտերը կամ այն դեպքերը, որոնցով անհրաժեշտ է մշակել իրավական ակտի նախագծի հայեցակարգ մինչև բուն նախագծի մշակմանն անցնելը:

Սովորաբար ծավալուն հասարակական հարաբերությունների կարգավորման նոր մոտեցումներ նախատեսող կամ առավել կարևորություն ունեցող իրավական ակտերի նախագծերի, ինչպես, օրինակ, սահմանադրական օրենքների մշակմանը նախորդում է հայեցակարգի մշակումը: Հայեցակարգը որոշակիացնում է կարգավորման հայեցակարգային մոտեցումները, հնարավորություն է տալիս առավել համապարփակ և բազմակողմանիորեն ներկայացնել առկա խնդիրները և փոփոխությունների, այդ թվում՝ ինստիտուցիոնալ, ամբողջ ծավալը:

Հատկապես սահմանադրական օրենքների և օրենսգրքերի ընդունման կամ դրանց մեծածավալ փոփոխությունների պարագայում հայեցակարգի մշակումն անհրաժեշտություն է: Այսպես, օրինակ, Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգրքի, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի, Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի և Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի ընդունումը մշակվել են այդ նորմատիվ

իրավական ակտերի հայեցակարգերը, որոնք անցել են երկարաժամկետ քննարկումների և փոփոխությունների փուլ:

Իրավական ակտի հայեցակարգի մշակումը հեշտացնում է նախագծի մշակման և լրամշակման գործընթացները, հնարավորություն է տալիս ընդգրկել հանրության լայն ոլորտների և, մինչև նախագծի տեքստի մշակումը, պատկերացում կազմել հայեցակարգային դրույթների վերաբերյալ առկա կարծիքների, մտահոգությունների և առաջարկների մասին:

Հայեցակարգերը կարող են լինել մանրամասնեցման տարբեր աստիճանների: Որպես կանոն հայեցակարգում ներառվում են՝

- 1) առկա իրավիճակի, հայտնաբերված խնդիրների բնութագիրը և վերլուծությունը,
- 2) կարգավորման ենթակա հարաբերությունների բնութագիրը,
- 3) ընդունվելիք նորմատիվ իրավական ակտի նպատակները,
- 4) նորմատիվ իրավական ակտի կարգավորման առարկան,
- 5) նորմատիվ իրավական ակտի նախնական կառուցվածքը և հիմնական դրույթները,
- 6) նորմատիվ իրավական ակտի ընդունման ժամկետները,
- 7) նորմատիվ իրավական ակտի մշակման պատասխանատու մարմինը,
- 8) նորմատիվ իրավական ակտում նախատեսվող նորմերի կիրարկման ենթադրվող հետևանքների վերլուծությունը:

Այսպես, օրինակ, Սնանկության օրենսդրության բարեփոխման հայեցակարգը¹⁴ զգալի մանրամասնությամբ ներկայացնում է սնանկության ոլորտում առկա իրավիճակը, խնդիրներն ու կարիքները, միջազգային փորձի հաշվառմամբ ներկայացնում է սնանկության օրենսդրության բարեփոխման հայեցակարգային ուղղությունները և առաջարկվող լուծումները, ուրվագծում է սնանկության նոր օրենսդրության կիրարկման ճանապարհային քարտեզը և հանդես գալիս որպես սնանկության վարույթին առնչվող բոլոր ընթացակարգային և նյութական ասպեկտները ներառող մեկ միասնական օրենսդրական ակտի նախագծի մշակման հիմք:

Հայեցակարգի մշակմանը հաջորդում է իրավական ակտի նախագծի մշակման բուն գործընթացը:

¹⁴ Տե՛ս <https://www.e-draft.am/projects/6701>:

1.7. Իրավական ակտի նախագծի հիմնավորման մշակումը

Իրավական ակտի մշակման համար կատարված հետազոտությունների արդյունքները, որպես կանոն, ամփոփվում և տեղ են գտնում նախագծի հիմնավորման մեջ: Կառավարության աշխատակարգի¹⁵ 20-րդ կետի 2-րդ ենթակետի համաձայն՝ Կառավարության որոշումների կամ օրենքների նախագծերը ներկայացվում են վարչապետի աշխատակազմ ուղեկցող գրությամբ և նախագծի փաթեթով, որում, ի թիվս այլնի, ներառվում է նախագծի ընդունման մանրամասն հիմնավորումը:

Հիմնավորումը կարելի է բնորոշել որպես իրավական ակտի փաթեթի այնպիսի բաղադրատարր, որը պարզաբանում է այդ ակտի ընդունման նպատակը՝ իրավական կարգավորումները հավելելով ավելի լայն բացվածքով ներկայացված տեղեկատվությամբ և անհրաժեշտ այլ նշումներով, որոնք կարող են նաև նպաստել այդ ակտի իրավական կարգադրությունների ճիշտ ընկալմանը:

Ըստ այդմ, իրավական ակտի ընդունման հիմնավորումը կատարում է երկու կարևորագույն գործառույթ.

1) իրավական ակտի նախագծման փուլում այն հիմք է դրա քննարկումների և հաստատումների (հավանությունների) համար, քանի որ պարզաբանում է այն նպատակը, որով պայմանավորված է իրավական ակտի ընդունումը,

2) իրավական ակտի գործողության ժամանակ այն ստանում է մեկնաբանողական դեր և նշանակություն, քանի որ հիմնավորման միջոցով հնարավոր է լինում բացահայտել օրենսդրի կամքը, այն մշակողների գաղափարները և սահմանված նորմերի հիմքերում ընկած մտքերը:

Հետևաբար՝ իրավական ակտի պատշաճ հիմնավորումը կարող է լինել դրա հաջող ընդունման և հետագայում՝ նաև կիրառման գրավականը:

Առաջին կիրառումից հետո գրել (այսուհետ՝ նաև Օրենք): «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 6-րդ հոդվածի 5-րդ մասով սահմանվում է, որ փորձաքննության ներկայացվող նորմատիվ իրավական ակտին կցվող հիմնավորման մեջ շարադրվում են կարգավորման ենթակա ոլորտի կամ խնդրի սահմանումը, առկա իրավիճակը (եթե կիրառելի է), կարգավորման նպատակները, ակնկալվող արդյունքը, ակտի նորմատիվ

¹⁵ Ներկա պահին գործող խմբագրությամբ՝ տե՛ս Կառավարության 25.02.2021թ.-ի թիվ 252-Լ որոշումը

բնույթի հիմնավորվածությունը: Իր հերթին, Կառավարության աշխատակարգի 20-րդ կետի 2-րդ ենթակետի համատեքստում՝ հիմնավորման մեջ պետք է ներառվեն նաև տեղեկատվություն լրացուցիչ ֆինանսական միջոցների անհրաժեշտության և պետական բյուջեի եկամուտներում և ծախսերում սպասվելիք փոփոխությունների մասին, իսկ Եվրոպական միության օրենսդրությանը մոտարկումն ապահովելու նպատակով մշակված նորմատիվ իրավական ակտի նախագծին կցվող հիմնավորման մեջ պետք է պարունակվի նաև առանձին նշում Եվրոպական միության մոտարկման ենթակա օրենսդրության մասին, որը ներառում է մոտարկման ենթակա իրավական ակտի վերնագիրը, համարը, ընդունման տարին, ամիսը, ամսաթիվը և ներկայացված նախագծի՝ Եվրոպական միության օրենսդրությանը համապատասխանեցման կամ մասնակի համապատասխանեցման (նաև չհամապատասխանեցման) պատճառների վերաբերյալ:

Ըստ այդմ՝ առաջարկվում է հիմնավորման հետևյալ կառուցվածքը.

1. Ընթացիկ իրավիճակը և իրավական ակտերի ընդունման անհրաժեշտությունը,

1.1. Եվրոպական միության օրենսդրությանը համապատասխանեցումը (առկայության դեպքում),

2. Առաջարկվող կարգավորման բնույթը,

3. Ակնկալվող արդյունքը,

4. Նախագծերի ընդունման կապակցությամբ այլ նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև լրացուցիչ ֆինանսական միջոցների անհրաժեշտությունը և պետական բյուջեի եկամուտներում և ծախսերում սպասվելիք փոփոխությունները,

5. Կապը ռազմավարական փաստաթղթերի հետ,

6. Նախագծերի մշակման գործընթացում ներգրավված մարմինները կամ անձինք:

Առաջարկվող կառուցվածքի ներքո սահմանվում է նաև հիմնավորման նշված բաժիններից յուրաքանչյուրի բովանդակությունը:

Այսպես՝ «Ընթացիկ իրավիճակը և իրավական ակտերի ընդունման անհրաժեշտությունը» բաժնի նպատակն է պարզաբանել, թե որն է նախագծի ընդունման կարիքը՝ ըստ անհրաժեշտության պատասխանելով հետևյալ հարցադրումներին.

1) հասարակական հարաբերությունների ո՞ր ոլորտի (խնդրի) կարգավորմանն է ուղղված նախագիծը,

2) ինչպիսի՞ իրավիճակ է ներկայումս տիրում տվյալ ոլորտի հասարակական հարաբերություններում,

3) ինչպիսի՞ իրավական կարգավորումներ են ներկայումս գործում հասարակական հարաբերությունների տվյալ ոլորտը կարգավորելու համար,

4) որո՞նք են այդ իրավական կարգավորումների խնդիրները կամ բացերը,

5) համանման իրավական կարգավորման ի՞նչ տարբերակներ են առկա միջազգային փորձում,

6) համանման իրավական կարգավորման կապակցությամբ ի՞նչ առաջարկներ կան իրավունքի գիտության մեջ:

Հարկ է նկատել, որ հիմնավորման նշված բաժինը՝ պայմանավորված ուսումնասիրությունների ոլորտների թվից և դրանց պատշաճ հետազոտումից, կարող է բավականին ծավալուն լինել, որպիսի պարագայում խորհուրդ է տրվում այս բաժինը բաժանել ենթաբաժինների: Ընդ որում՝ նման բաժանումը տարբեր իրավիճակներում կարող է տարբեր կերպ իրականացվել՝ պայմանավորված տվյալ իրավիճակի առանձնահատկություններով: Օրինակ՝ հնարավոր է սովորական հերթական համարակալումը, տարբեր ոլորտներով պայմանավորված՝ ենթավերնագրերով տարանջատումը և այլն: Օրինակ՝ ««Բաժնետիրական ընկերությունների մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2021 թվականի մայիսի 26-ի ՀՕ-236-Ն օրենքով անդրադարձ էր կատարվում բաժնետիրական ընկերություններում կորպորատիվ կառավարման մի շարք ինստիտուտների, ըստ այդմ՝ օրենքի հիմնավորման առաջին բաժնում յուրաքանչյուր ինստիտուտի մասով առանձին ենթավերնագրի ձևով անդրադարձ է կատարվել¹⁶:

¹⁶ Տե՛ս http://www.parliament.am/draft_docs7/K-930_himnavorum.pdf հղումով:

1. Ընթացիկ հրավիճակը և հրավական ակտի ընդունման

անհրաժեշտությունը:

- 1.1. Խոշոր և փոքր բաժնետերերի պաշտպանության լրացուցիչ գործիքներ
- 1.2. Հասարակ (սովորական) բաժնետոմսերի դասակարգում
- 1.3. Խոշոր գործարքների կարգավորումների ազատականացում
- 1.4. Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի, տնօրենների խորհրդի և գործադիր մարմնի լիազորությունների պատվիրական լիբերալացում
- 1.5. Աշխատողների բաժնետիրացման ճկուն համակարգ
- 1.6. Գրացման պահին կանոնադրական կապիտալի վճարված լինելու հրավական ֆիկցիա
- 1.7. Պահանջի փոխարկումը բաժնեմասնակցության
- 1.8. Բացասական կապիտալով ընկերությունների կարգավորման հարցը
- 1.9. Սկսնակ ընկերությունների (start-up) կողմից չապահովված պարտատոմսերի թողարկման հնարավորությունը

Անհրաժեշտ ուսումնասիրությունների իրականացումից հետո, այդ թվում՝ ըստ անհրաժեշտության, Եվրոպական միության օրենսդրությանը մոտարկման կապակցությամբ, կազմվում է հիմնավորումների հաջորդ բաժինը՝ «Առաջարկվող կարգավորման բնույթը»: Այս բաժնում, հիմք ընդունելով նախորդ բաժնում կատարված վերլուծությունները, առաջարկվում են կարգավորման տարբերակները, որոնք, ըստ էության, իրենց արտացոլումն են գտել համապատասխան նախագծում: Մասնավորապես, սովորաբար ներկայացվում է առաջարկվող կարգավորումների հակիրճ բնութագիրը: Օրինակ՝ ««Սպառողների իրավունքների պաշտպանության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» 2023 թվականի մայիսի 24-ի ՀՕ-186-Ն օրենքում նախատեսվել է հոդված, որում արտացոլված են սպառողների հետ կնքվող միանալու պայմանագրերին կամ պայմանագրի ընդհանուր պայմաններին ներկայացվող պահանջները (Հոդված 11.1), որը ծավալուն հոդված է: Սակայն նախագծի հիմնավորման «Առաջարկվող կարգավորման բնույթը» բաժնում պարզապես նշվել է, որ «առաջարկվում է նախատեսել անարդար պայմանները սպառողների հետ կնքվող միանալու պայմանագրերում կամ օրինակելի (ընդհանուր) պայմաններում ներառելու անթույլատրելիության վերաբերյալ հստակ կարգավորումներ, որոնց ուժով որոշակի պայմաններ օրենքի ուժով կդիտարկվեն անվավեր կամ առոչինչ»: Այլ կերպ, հակիրճ և հստակ կերպով պարզաբանվում և ամփոփվում է, թե կատարված հետազոտությունների արդյունքում ինչպիսի կարգավորում է նախատեսվել նախագծում¹⁷:

Միևնույն ժամանակ, այն դեպքերում, երբ կարիք կլինի նշված բաժնում առավել մանրամասն պարզաբանել կոնկրետ այս կամ այն կարգավորումը, մոտեցումը նախագծով սահմանելու անհրաժեշտությունը և նպատակահարմարությունը, խորհուրդ է տրվում առաջարկվող կարգավորման հակիրճ բնութագիրը նշելուց հետո արդեն ավելի մանրամասն պարզաբանում ներկայացնել՝ ի հիմնավորում տվյալ կարգավորման ընտրության:

Հաջորդ բաժնում՝ «Ակնկալվող արդյունքը», համապարփակ շարադրվում է այն նպատակը, որը հետապնդում է նախագծի հեղինակը դրա մշակմամբ, հակիրճ կերպով շարադրվում է այն փոփոխությունը, որը ակնկալվում է, որ տեղի կունենա համապատասխան ոլորտի հասարակական հարաբերություններում տվյալ նախագծի ընդունմամբ: Օրինակ՝

¹⁷ Տե՛ս http://www.parliament.am/draft_docs8/K-488_Himnavorum.pdf հղումով:

«Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություն և լրացում կատարելու մասին» 2023 թվականի դեկտեմբերի 22-ի ՀՕ-11-Ն օրենքով սահմանվել են իրավական կարգավորումներ ուղղված էլեկտրոնային համակարգի միջոցով գործերի քննության առանձնահատկությունների կարգավորմանը: Նշված օրենքի հիմնավորման «Ակնկալվող արդյունքը» բաժնում սահմանվել է՝ «նախագծերի ընդունումը հնարավորություն կընձեռի ստեղծել և ներդնել դատական միասնական էլեկտրոնային կառավարման համակարգ, որը կապահովի մի դատարանից մեկ այլ դատարան և միևնույն ատյանի դատարանի նստավայրերի միջև գործի նյութերի էլեկտրոնային եղանակով փոխանցումը, ինչպես նաև կողմ-կողմ, կողմ-դատարան ծանուցման արդյունավետ համակարգի գործարկումը, որի արդյունքում հնարավոր կդառնա դատարան ապացույցներ ներկայացնելը, միջնորդություններ և դատավարական այլ գործողություններ կատարելն էլեկտրոնային եղանակով: Էլեկտրոնային համակարգերի ներդրումը կնպաստի ժամանակի խնայմանը, ծախսերի նվազեցմանը ինչպես դատարանների, այնպես էլ դատավարության մասնակիցների համար»¹⁸:

Ինչ վերաբերում է «Նախագծերի ընդունման կապակցությամբ այլ նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև լրացուցիչ ֆինանսական միջոցների անհրաժեշտությունը և պետական բյուջեի եկամուտներում և ծախսերում սպասվելիք փոփոխությունները» բաժնին, ապա, առկայության դեպքում, այստեղ նշվում են համապատասխան տեղեկությունները: Օրինակ՝ եթե նախագծի ընդունմամբ պայմանավորված՝ նոր ենթաօրենսդրական ակտերի ընդունման կամ գործող ենթաօրենսդրական ակտերի փոփոխման անհրաժեշտություն է առկա, ապա այդ մասին այս բաժնում համապատասխան նշում է կատարվում: Ինչ վերաբերում է օրենսդրական ակտերին, դրանք սովորաբար նախատեսվում են տվյալ նախագծի փաթեթով, ուստի այս բաժնում այդ մասին առանձին նշում չի կատարվում, սակայն այն բացառիկ դեպքերում, երբ առկա է նաև նման անհրաժեշտություն, ապա կրկին այս բաժնում այդ մասին նշում է կատարվում:

¹⁸ Տե՛ս <http://www.parliament.am/drafts.php?sel=showdraft&DraftID=14643&Reading=0> հղումով:

Անդրադառնալով լրացուցիչ ֆինանսական միջոցների անհրաժեշտությանը և պետական բյուջեի եկամուտներում և ծախսերում սպասվելիք փոփոխություններին՝ դրանց առկայության դեպքում կրկին համապատասխան նշում է կատարվում: Ընդ որում՝ դեպքերի մեծամասնությունում նախագծի հիմքում դրված հաշվարկների հիման վրա այս ֆինանսական միջոցները հստակ հաշվարկված և պարզ են լինում, ուստի նման դեպքերում նշվում է դրանց հստակ չափը: Սակայն հնարավոր են դեպքեր, երբ նախագծման փուլում հնարավոր չլինի հաշվարկել ֆինանսական միջոցների հստակ չափը կամ դրանց նախատեսումը պայմանավորված լինի այլ հանգամանքով, օրինակ, նախագծի ընդունումից հետո ենթաօրենսդրական ակտի ընդունմամբ: Նման դեպքերում համապատասխան պարզաբանող նշում է կատարվում արդեն այդ մասին: Այսպես, օրինակ, «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություն և լրացում կատարելու մասին» 2023 թվականի դեկտեմբերի 22-ի ՀՕ-11-Ն օրենքի հիմնավորումներում նշվել է, որ «նախագծերը ընդունվելու դեպքում նախատեսվում է պետական բյուջեի ծախսերի ավելացում, մասնավորապես՝ Կառավարության 2022 թվականի հուլիսի 21-ի N 1133-Լ որոշման Հավելված 2-ով հաստատված Հայաստանի Հանրապետության դատական և իրավական բարեփոխումների 2022-2026 թվականների ռազմավարությունից բխող գործողությունների ծրագրի 1-ին նպատակի 1-ին գործողության կատարման ապահովման համար նախատեսվող ֆինանսավորման չափը կազմելու է շուրջ 500 մլն. ՀՀ դրամ, իսկ ֆինանսավորման աղբյուր են հանդիսանալու վարկային կամ դրամաշնորհային միջոցները: Միաժամանակ հարկ ենք համարում տեղեկացնել, որ 2023 թվականի համար փոստային կապի ծառայության գծով բյուջեի չափը կազմել է 1.018.296.700 ՀՀ դրամ: Սակայն հստակ գումարի չափ, որն ակնկալվում է տնտեսել նախագծերի ընդունման դեպքում՝ փոստային կապի ծառայության գծով, հնարավոր չէ նշել, քանի որ հստակ չէ, թե գործերի քանի տոկոսի դեպքում կկիրառվեն էլեկտրոնային արդարադատության գործիքները, կամ քանի տոկոսը կկազմեն Համակարգն օգտագործող անձինք»¹⁹:

¹⁹ Տե՛ս նույն տեղում:

Բոլոր այն դեպքերում, երբ համապատասխան նշումների անհրաժեշտությունը բացակայում է, նշվում է. «Նախագծերի ընդունման կապակցությամբ այլ նորմատիվ իրավական ակտեր ընդունել անհրաժեշտ չէ, ինչպես նաև պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի բյուջեում եկամուտների և ծախսերի էական ավելացում կամ նվազեցում չի նախատեսվում»:

Հաջորդ բաժնում՝ «Կապը ռազմավարական փաստաթղթերի հետ», առկայության դեպքում նշվում է՝ արդյո՞ք տվյալ նախագծի ընդունումը բխում է որևէ ռազմավարական փաստաթղթից: Ինչպես նշվել է վերևում, հաճախ այս կամ այն նախագծի ընդունումը բխում է տվյալ ոլորտում պետության նախականիտորոշած քաղաքական առաջնահերթություններից, որոնք սովորաբար արտացոլվում են այս կամ այն փաստաթղթում: Նման դեպքերում, այս բաժնում նշվում է կոնկրետ ռազմավարությունը, դրա համապատասխան բաժինը, կետը, որից էլ բխում է մշակված նախագիծը: Օրինակ՝ «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» 2023 թվականի հունիսի 26-ի ՀՕ-226-Ն օրենքի հիմնավորմամբ սահմանվել է, որ «նախագծի ընդունումը բխում է Կառավարության 2022 թվականի հուլիսի 21-ի թիվ 1133-Լ որոշմամբ հաստատված՝ Հայաստանի Հանրապետության դատական և իրավական բարեփոխումների 2022-2026 թվականների ռազմավարությունից և դրանից բխող գործողությունների ծրագրից: Մասնավորապես, նշված որոշման Հավելված 1-ում Արդարադատության նախարարության թիվ 6-րդ նպատակի («Քաղաքացիական և քաղաքացիական դատավարության օրենսդրության բարեփոխումներ») գործողությունների թվում է Քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի կիրառման արդյունքում գույքագրված խնդիրների հիման վրա Քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում և, ըստ անհրաժեշտության, հարակից օրենքներում փոփոխություններ նախատեսող նորմատիվ իրավական ակտերի փաթեթի մշակումը: Նախագիծը բխում է նաև Կառավարության 2021 թվականի նոյեմբերի 18-ի Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» N 1902-Լ որոշումից, մասնավորապես, նշված որոշման Հավելված 1-ի Արդարադատության նախարարության թիվ 7-րդ կետով նախատեսված («Փոքր հայցապա-

հանջներով քաղաքացիական վեճերի (գործերի) արտադատական լուծման արդյունավետության բարձրացում») միջոցառումից»²⁰:

Բոլոր այն դեպքերում, երբ նախագծի ընդունումը որևէ ռազմավարական փաստաթղթից չի բխում, տվյալ բաժնում նշվում է՝ «Կապը ռազմավարական փաստաթղթերի հետ բացակայում է»:

Վերջապես հիմնավորման վերջին բաժնում՝ «Նախագծերի մշակման գործընթացում ներգրավված մարմինները կամ անձինք», նշում է կատարվում պետական կամ տեղական ինքնակառավարման այն մարմնի մասին, ում կողմից մշակվել է տվյալ նախագիծը: Միննույն ժամանակ հնարավոր են դեպքեր, երբ նախագծի մշակման գործընթացին ներգրավվեն նաև այլ անձինք, օրինակ, դոնոր կազմակերպությունները, տարբեր ծրագրերի, մասնավոր համայնքի ներկայացուցիչները, որպիսի դեպքերում խորհուրդ է տրվում նշում կատարել նաև այդ անձանց մասին, ինչը նախագիծը դարձնում է ավելի վստահելի և լրացուցիչ հեղինակություն հաղորդում դրան:

²⁰ Տե՛ս http://www.parliament.am/draft_docs8/K-621_Himnavorum.pdf հղումով:

ԳԼՈՒԽ 2.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

2.1. Իրավական ակտի վավերապայմանները

Յուրաքանչյուր իրավական ակտ կազմվում է այնպես, որ ունենա հետևյալ ընդհանուր վավերապայմանները՝

- 1) ընդունող մարմնի կամ պաշտոնատար անձի անվանումը.
- 2) տեսակի անվանումը.
- 3) ընդունման տարին, ամիսը, ամսաթիվը.
- 4) հերթական (գրանցման) համարը և նշում ակտի բնույթի մասին.
- 5) վերնագիրը.

6) ստորագրող պաշտոնատար անձի (անձանց) պաշտոնը, անվան սկզբնատառը, ազգանունը, ստորագրությունը (ստորագրությունները), ստորագրման տարին, ամիսը, ամսաթիվը և վայրը:

Ստորև կներկայացվի նշված վավերապայմանների կիրառությունը կոնկրետ օրինակների վրա:

Այսպես, նախևառաջ իրավական ակտն ունենում է նշում ակտն ընդունող մարմնի կամ պաշտոնատար անձի մասին.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶ ԱՐՈՎՅԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻ

Այս կանոնից բացառություն են կազմում սահմանադրական օրենքները, օրենքները և օրենսգրքերը, որոնց պարագայում ընդունող մարմնի կամ

պաշտոնատար անձի անվանման մասին նշում չի կատարվում, այլ դրանք ստորագրվում են Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի կողմից:

Ակտն ընդունող մարմնի մասին նշումից հետո, որպես կանոն, նշվում է իրավական ակտի տեսակի անվանումը: Իրավական ակտերի տեսակները կարող են լինել տարբեր՝ սահմանադրական օրենք, օրենք, օրենսգիրք, որոշում, հրաման, հրամանագիր և այլն: Տեսակի մասին նշում կատարվում է մեծատառերով.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ Հ Ր Ա Մ Ա Ն
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶԻ ԱԲՈՎՅԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻ Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

Իրավական ակտում ընդունման տարեթիվը և ամսաթիվը գրվում են թվերով, իսկ ամիսը՝ տառերով: «Թվական» բառը և դրա հոլովածները գրվում են ամբողջությամբ.

4 հունվարի 2024 թվականի

Սահմանադրական օրենքների, օրենքների և օրենսգրքերի դեպքում սովորաբար նշվում է նաև «Ընդունված է» բառը.

Ընդունված է 2024 թվականի ապրիլի 11-ին

Հարկ է նշել, որ տարեթվերի և ամսաթվերի վերաբերյալ վերոհիշյալ կարգավորումները վերաբերելի են նաև իրավական ակտում կիրառվող բոլոր տարեթվերին, ամիսներին և ամսաթվերին:

Իրավական ակտի հերթական (գրանցման) համարը սահմանում է իրավական ակտն ընդունող մարմինը՝ միայն արաբական թվանշաններով: Համարների հերթականությունը վերսկսվում է յուրաքանչյուր տարվա հունվարի 1-ից: Ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերը համարակալվում են միայն ամբողջ թվերով: Իրավական ակտի հերթական համարից անմիջապես հետո իրավական ակտն ընդունող մարմինը «Ն» (նորմատիվ) տառով նշում է կատարում դրա նորմատիվ բնույթի մասին: Այլ իրավական ակտերում ակտի բնույթի մասին նշումը կատարվում է «Ա» տառով՝ անհատական իրավական ակտի դեպքում, «Լ» տառով՝ ներքին (լոկալ) իրավական ակտի դեպքում: Օրինակ՝ N 22-Ն, 04-Ա, 96-Լ:

Սահմանադրական օրենքների, օրենքների և օրենսգրքերի դեպքում դրանց գրանցման հերթական համարը նշվում է վերջում՝ ակտը ստորագրող պաշտոնատար անձի ստորագրությունից հետո.

Հանրապետության նախագահ

Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՐՅԱՆ

2024 թ. մայիսի 3

Երևան

ՀՕ-204-Ն

Իրավական ակտում պարտադիր նշվում է նաև դրա վերնագիրը, որը պետք է համապատասխանի տվյալ ակտի բովանդակությանը, այսինքն՝ ինչի մասին է տվյալ ակտը, ինչ է այն կարգավորում:

Իրավական ակտի վերնագիրը նշելիս պետք է հետևել սույն կանոններին՝

- 1) վերնագիրը գրել մեծատառերով, և վերնագրի վերջում չդնել որևէ կետադրական նշան.
- 2) վերնագրում չկիրառել հապավումներ կամ բառերի կրճատումներ.

3) չնշել այնպիսի վերնագիր, որն արդեն կիրառվում է այլ ակտում, բացառությամբ եթե կատարվում է փոփոխություն արդեն իսկ առկա ակտում.

4) իրավական ակտում փոփոխություններ կամ լրացումներ նախատեսող կամ իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնող իրավական ակտի վերնագրում բերվում է միայն փոփոխվող կամ գործողությունը դադարեցվող իրավական ակտի կրճատ անվանումը՝ ըստ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի:

Ճիշտ կազմված վերնագրերը ունենում են հետևյալ տեսքը՝

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍՊԻՔ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ 2024 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԲՅՈՒՋԵԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2023
ԹՎԱԿԱՆԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 28-Ի N 2323-Ն ՈՐՈՇՄԱՆ ՄԵՋ
ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

**ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶԻ ԱՐԻՎՅԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆՈՒ 2023
ԹՎԱԿԱՆԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 22-Ի N 205-Ն ՈՐՈՇՄԱՆ ՄԵՋ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2002
ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 10-Ի N 1624-Ն ՈՐՈՇՈՒՄՆ ՈՒԺԸ
ԿՈՐՑՐԱԾ ՃԱՆԱՉԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Սահմանադրության փոփոխության անվանումը հիշատակելիս կամ այլ իրավական ակտում նշելիս, հղումներ կատարելիս դրանում հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են «Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության» բառերը, դրա ընդունման տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը և «փոփոխություններ» բառը.

**Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 2015 թվականի
դեկտեմբերի 6-ի փոփոխություններ**

Սահմանադրական օրենքի լրիվ անվանումը հիշատակելիս հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են սահմանադրական օրենքի վերնագիրը, սահմանադրական օրենքի ընդունման տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը, հերթական համարը և «սահմանադրական օրենք» բառը.

**«Մարդու իրավունքների պաշտպանի մասին» 2016 թվականի
դեկտեմբերի 16-ի ՀՕ-1-Ն սահմանադրական օրենք**

**«Ազգային ժողովի կանոնակարգ» 2016 թվականի դեկտեմբերի 16-ի
ՀՕ-9-Ն սահմանադրական օրենք**

Սահմանադրական օրենքի կրճատ անվանումը հիշատակելիս դրանում հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են սահմանադրական օրենքի վերնագիրը, «սահմանադրական օրենք» բառերը.

**«Մարդու իրավունքների պաշտպանի մասին» սահմանադրական
օրենք**

«Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենք

Օրենքի լրիվ անվանումը հիշատակելիս հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են օրենքի վերնագիրը, օրենքի ընդունման տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը, հերթական համարը և «օրենք» բառը.

**«Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» 2018
թվականի մարտի 23-ի ՀՕ-253-Ն օրենք**

**«Տեղական ինքնակառավարման մասին» 2002 թվականի մայիսի 7-ի
ՀՕ-337 օրենք**

Օրենքի կրճատ անվանումը հիշատակելիս դրանում նշվում է օրենքի վերնագիրը.

«Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» օրենք
«Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենք

Սահմանադրական օրենք հանդիսացող օրենսգրքի լրիվ անվանումը հիշատակելիս դրանում հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են օրենսգրքի ընդունման տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը, օրենսգրքի վերնագիրը և «սահմանադրական օրենք» բառերը.

2016 թականի մայիսի 16-ի «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենք
2018 թականի փետրվարի 7-ի «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենք

Սահմանադրական օրենք հանդիսացող օրենսգրքի կրճատ անվանումը հիշատակելիս դրանում նշվում է օրենսգրքի վերնագիրը.

Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգիրք
Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք

Սահմանադրական օրենք չհանդիսացող օրենսգրքի լրիվ անվանումը հիշատակելիս հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են օրենքի ընդունման տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը, օրենսգրքի վերնագիրը և «օրենսգիրք» բառը, եթե վերնագիրը չի ներառում այն.

2021 թականի մայիսի 5-ի Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգիրք
2011 թականի նոյեմբերի 28-ի Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգիրք

Սահմանադրական օրենք չհանդիսացող օրենսգրքի կրճատ անվանումը հիշատակելիս նշվում է օրենսգրքի վերնագիրը և «օրենսգիրք» բառը, եթե վերնագիրը չի ներառում այն.

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգիրք
Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգիրք

Ենթաօրենսդրական իրավական ակտի լրիվ անվանումը հիշատակելիս դրանում հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են այդ ակտն ընդունող մարմնի անվանումը, ընդունման տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը, ակտի վերնագիրը, ակտի հերթական համարը, բնույթը և տեսակը.

Կառավարության 2024 թվականի սեպտեմբերի 5-ի «Գնման գործընթացի կազմակերպման առանձնահատկությունները սահմանելու մասին» N 1409-Ա որոշում
Ազգային ժողովի 2022 թվականի մարտի 3-ի «Վահագն Խաչատրյանին Հանրապետության նախագահ ընտրելու մասին» ԱԺՈ-27-Ա որոշում

Ենթաօրենսդրական իրավական ակտի կրճատ անվանումը հիշատակելիս դրանում հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են այդ ակտն ընդունող մարմնի անվանումը, ընդունման տարին, ամիսը, ամսաթիվը, ակտի հերթական համարը, բնույթը և տեսակը.

Կառավարության 2024 թվականի սեպտեմբերի 5-ի N 1409-Ա որոշում
Ազգային ժողովի 2022 թվականի մարտի 3-ի ԱԺՈ-27-Ա որոշում

Ընդունված իրավական ակտերը ստորագրում է Սահմանադրությամբ կամ օրենքով այդպիսի լիազորություն ունեցող պաշտոնատար անձը: Իրավական ակտի վերջում նշվում է ստորագրող պաշտոնատար անձի (անձանց) պաշտոնը, անվան սկզբնատառը, ազգանունը, ստորագրությունը (ստորագրությունները) և վայրը, որպես կանոն՝ նաև ստորագրման տարին, ամիսը, ամսաթիվը: Ստորագրությունը դրվում է իրավական ակտի պաշտոնական տեքստի վերջին էջի տեքստից հետո՝ նշելով պաշտոնատար անձի պաշտոնը, անվան սկզբնատառը, ազգանունը.

Հանրապետության նախագահ

Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՅԱՆ

2024 թ. մայիսի 3

Երևան

Այսպիսով քննարկված բոլոր վավերապայմաններով կազմված, օրինակ, Կառավարության որոշումը կունենա հետևյալ տեսքը՝

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

4 հունվարի 2024 թվականի N 22-Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
2023 ԹՎԱԿԱՆԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 28-Ի N 2323-Ն ՈՐՈՇՄԱՆ ՄԵՋ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ Ն. Փաշինյան

Քաղաք Երևան
04.01.2024

Հարկ է նշել, որ համատեղ ընդունվող իրավական ակտերի նկատմամբ կիրառվում են տվյալ օրենքի լիազորող նորմում որպես ընդունող մարմին առաջինը նշված մարմնի իրավական ակտին ներկայացվող պահանջները: *Օրինակ՝* «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» օրենքում սահմանված է, որ եթե անձը եկամուտ է ստանում մի քանի աղբյուրից, ապա հաշվարկված և փոխանցված սոցիալական վճարների՝ օրենքով սահմանված չափը գերազանցող գումարները մասնակիցներին վերադարձնելու կարգը սահմանում են հարկային մարմինը և Հայաստանի Հանրապետության

կառավարության ֆինանսական ոլորտի պետական լիազորված մարմինը համատեղ հրամանով:

Ներկայացված օրինակի պարագայում՝ քանի որ իրավական ակտի տեքստում առաջինը նշված մարմինը հարկային մարմինն է (այսինքն՝ Պետական եկամուտների կոմիտեն), ապա այս պարագայում կիրառվելու են հենց հարկային մարմնի՝ Պետական եկամուտների կոմիտեի իրավական ակտերին, տվյալ դեպքում՝ Պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահի հրամանին ներկայացվող պահանջները:

Բացի այդ, քանի որ համատեղ իրավական ակտերը հաստատվում են մարմինների կողմից առանձին, ապա ակտը ընդունող մարմինների, պաշտոնատար անձանց, ստորագրման ամսաթվերի մասով նշվում են երկու մարմինների հաստատած ակտերի վավերապայմանները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ 21 փետրվարի 2023 թվականի N 05-Ն	ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐ 3 մարտի 2023 թվականի N 47-Ն
ՀԱՄԱՏԵՂ ՀՐԱՄԱՆ	
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ 2006 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 26-Ի ԹԻՎ 580-Ն ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻ 2006 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆԻՍԻ 5-Ի ԹԻՎ 100-Ն ՀԱՄԱՏԵՂ ՀՐԱՄԱՆՆ ՌԻԺԸ ԿՈՐՑՐԱԾ ՃԱՆԱԶԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ	
Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարար Ա. Ավանեսյան	Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարար Ն. Մկրտչյան

2.2. Իրավական ակտի կարգավորման առարկայի և գործողության ոլորտի սահմանումը

Իրավական ակտը կարող է ունենալ կարգավորման առարկայի վերաբերյալ առանձին հոդված, մաս կամ կետ, որում սահմանվում են իրավական ակտով կարգավորվող հարցերի և հարաբերությունների շրջանակը: Ընդ որում՝ իրավական ակտի կարգավորումը չպետք է դուրս գա իր առարկայի շրջանակներից:

Հարկ է նկատի ունենալ, որ իրավական ակտի կարգավորման առարկային վերաբերող առանձին հոդվածի, մասի կամ կետի սահմանումը պարտադիր չէ: Դրանց առկայությունը նպատակահարմար է այն դեպքերում, երբ իրավական ակտի կարգավորման առարկայի բարդության պատճառով վերջինիս վերնագիրը լիարժեքորեն չի արտացոլում կարգավորման առարկայի ամփոփ բովանդակությունը, կամ իրավական ակտով կարգավորվող հարաբերությունների շրջանակի սահմանումը կիեշտացնի այդ ակտից օգտվելը:

Կարգավորման առարկայի սահմանումը չպետք է զուտ իրավական ակտի վերնագրի պարզ վերարտադրությունը լինի: Այն պետք է հնարավորություն տա պատկերացում կազմել իրավական ակտով կարգավորվող հարաբերությունների և հարցերի առանցքային ոլորտների մասին:

Կարգավորման առարկան սահմանող հոդվածը, մասը կամ կետը պետք է հնարավորինս պարզ լինի, հակիրճ և հասկանալի:

Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան

1. Սույն օրենքը կարգավորում է պետական կառավարման կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, պետական կամ համայնքային հիմնարկների կամ կազմակերպությունների, իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձանց կողմից անձնական տվյալները մշակելու, դրանց նկատմամբ պետական հսկողություն իրականացնելու կարգն ու պայմանները:

Իրավական ակտի գործողության ոլորտին վերաբերող կարգավորումը սահմանում է հասարակական հարաբերությունների և սուբյեկտների այն

շրջանակը, որոնց վրա տարածվում է կամ չի տարածվում իրավական ակտի գործողությունը.

Հոդված 2. Օրենքի գործողության ոլորտը

1. Սույն օրենքով սահմանված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերին վերաբերող օրենսդրական տեխնիկայի, նորմատիվ իրավական ակտի կառուցվածքի, նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու, նորմատիվ իրավական ակտերի գործողությունը դադարեցնելու, ժամկետների հաշվարկման վերաբերյալ դրույթների գործողությունը տարածվում է անհատական և ներքին իրավական ակտերի վրա, եթե այլ բան սահմանված չէ օրենքով կամ այն նորմատիվ իրավական ակտով, որով նախատեսվել է անհատական կամ ներքին իրավական ակտի ընդունում:

2. Սույն օրենքի 2-րդ և 3-րդ գլուխների գործողությունը չի տարածվում Ազգային ժողովի պատգամավորների կամ խմբակցությունների կողմից օրենսդրական նախաձեռնության կարգով ներկայացվող օրենքների կամ Ազգային ժողովի որոշումների նախագծերի վրա, ինչպես նաև քաղաքացիական նախաձեռնության կարգով առաջադրված օրենքի նախագծերի վրա:

Իրավական ակտի գործողության ոլորտին վերաբերող կարգավորումները կարող են սահմանվել նաև կարգավորման առարկայի հետ համատեղ՝ նույն հոդվածում.

Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան և գործողության ոլորտը

1. Սույն օրենքը կարգավորում է տեղեկատվության ազատության հետ կապված հարաբերությունները, սահմանում է տեղեկատվության ապահովման բնագավառում տեղեկատվություն տնօրինողների իրավասությունը, ինչպես նաև տեղեկություններ ստանալու կարգը, ձևերը և պայմանները:

2. Սույն օրենքի գործողությունը տարածվում է պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, պետական հիմնարկների, բյուջեներից ֆինանսավորվող կազմակերպությունների, ինչպես նաև հանրային նշանակության կազմակերպությունների և դրանց

պաշտոնատար անձանց վրա:

2.3. Իրավական ակտի տերմինաբանությունը, հասկացությունների սահմանումը

Իրավական ակտում կիրառվում են իրավական ակտերով սահմանված կա՛մ հանրաժանոք հասկացություններ, կա՛մ տերմիններ: Իրավական ակտում միևնույն միտքն արտահայտելիս կիրառվում են միևնույն բառերը, տերմինները կամ բառակապակցությունները՝ բառերի որոշակի հերթակա-նությամբ՝ որպես մեկ ամբողջական բառակապակցություն.

Նորմատիվ իրավական ակտ՝ Հայաստանի Հանրապետության ժողո-վրդի, ինչպես նաև Սահմանադրությամբ նախատեսված մարմինների կամ պաշտոնատար անձանց ընդունած գրավոր իրավական ակտ, որը պարունակում է վարքագծի պարտադիր կանոններ անորոշ թվով անձանց համար

Վերոնշյալ օրինակում տրված է «նորմատիվ իրավական ակտ»-ի հաս-կացությունը և «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի ամբողջ տեքստում հիշյալ հասկացությունն օգտագործվում է բառերի միևնույն հերթականությամբ և ընկալվում է որպես միայն նորմատիվ իրավական ակտ:

Եթե իրավական ակտում օգտագործվում են նոր կամ բազմիմաստ կամ այնպիսի հասկացություններ կամ տերմիններ, որոնք առանց պարզա-բանման միանշանակ չեն ընկալվում, կամ այլ նորմատիվ ակտով տրված է այդ հասկացությունների կամ տերմինների այլ սահմանում, ապա տվյալ ակտով տրվում են այդ ակտի էությունից բխող դրանց սահմանումները: Սահմանումները պետք է լինեն այնպիսին, որ ապահովեն դրանց միատեսակ ու միանշանակ ընկալումն ու կիրառումը: Օրինակ՝ Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքով սահմանված է «ռոյալթի»-ի հասկացությունը.

ռոյալթի՝ հարկ վճարողի մտավոր սեփականության և այլ ոչ գույքային իրավունքների օգտագործումից ստացված կամ ստացման ենթակա եկա-

մուտ: Ռոյալթի է համարվում մասնավորապես գյուտերի, արտոնագրերի, հեղինակային իրավունքի՝ գրականության, գիտության կամ արվեստի, ներառյալ՝ հեռուստատեսության կամ ռադիոհաղորդակցության համար կինոֆիլմեր, աուդիո և տեսաձայնագրություններ, համակարգչային ծրագրերի, վկայագրի, ապրանքային նշանի, գծագրի կամ մոդելի, սխեմայի, գաղտնի բանաձևի կամ գործընթացի կամ արդյունաբերական, առևտրային կամ գիտական տեղեկատվության կամ փորձի օգտագործման համար եկամուտը: Ռոյալթիի հասկացությունը Օրենսգրքի 10-րդ բաժնում կիրառվում է Օրենսգրքի 197-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված իմաստով ու նշանակությամբ:

Նույն իրավական ակտում միևնույն հասկացության կամ տերմինի բովանդակությունը տարբեր իմաստներով կրկնվելու դեպքում կիրառվում է հասկացության կամ տերմինի այն բովանդակությունը, որը բխում է տվյալ իրավական ակտի էությունից կամ տվյալ իրավահարաբերությունը կարգավորող իրավունքի սկզբունքներից: Օրինակ՝ միևնույն իրավական ակտում կարող է կրկնվել «դրամ» բառը, որը նշանակում է և՛ ՀՀ դրամ (արժույթ), և՛ ուղղակի փող (վճարային միջոց): Ուստի հիշյալ հասկացությունը ճիշտ բովանդակությամբ կիրառելու համար անհրաժեշտ է առաջնորդվել տվյալ իրավական ակտի բուն էությամբ կամ տվյալ իրավահարաբերությունը կարգավորող իրավունքի սկզբունքներով: Այսինքն՝ անհրաժեշտ է պարզել, թե տվյալ դեպքում իրավական ակտի էությունից «դրամ» բառի ո՞ր իմաստն է բխում՝ ՀՀ արժույթը, թե՞ առհասարակ վճարային միջոցը, փողը:

Հարկ է նշել, որ եթե իրավական ակտում բառի կամ բառերի իրավական իմաստը տարբերվում է առօրյա խոսակցական կամ տեխնիկական լեզվում դրա իմաստից, ապա տվյալ բառը կամ բառերը պետք է այնպես ձևակերպվեն, որ բացառվի ցանկացած անորոշություն: Օրինակ՝ «Ընկերություն», «գիշերային ժամանակ», «վնաս» և բազմաթիվ այլ բառերի և բառակապակցությունների իմաստն իրավական ակտերում կիրառելիս տարբերվում է առօրյա կյանքում այդ բառերի և բառակապակցությունների իմաստներից:

2.4. Իրավական ակտի լեզուն և դրան ներկայացվող պահանջները

Իրավական ակտի լեզուն պետք է լինի պարզ, հստակ և մատչելի: Իրավական ակտում միտքը պետք է արտահայտվի հնարավորինս պարզ բառերով, իսկ դրույթները պետք է շարադրված լինեն՝

- 1) ոչ երկիմաստ, հստակ և դյուրըմբռնելի,
- 2) հակիրճ, առանց ավելորդ ձևակերպումների, բառերի կամ տարրերի,
- 3) ճշգրիտ և ընթերցողի համար առանց անորոշ ձևակերպումների:

Իրավական ակտերը շարադրվում են պետական լեզվով՝ հայերենով: Ըստ այդմ՝ իրավական ակտերում օտարերկրյա կազմակերպությունների անվանումները, ֆիզիկական անձանց անունները, աշխարհագրական օբյեկտների անունները, դրանց հապավումները, ինչպես նաև թարգմանության ոչ ենթակա իրավական, ֆինանսական, տեխնիկական և այլ տերմինները (եզրույթները) գրվում են հայերեն տառադարձությամբ: Օրինակ՝ «Թրանսփարենսի ինթերնեշնլ», «Նյու Դելի», «կարանտին», «դիլեր», «օվերդրաֆտ», «վատտ», «ջոուլ» և այլն: Անհրաժեշտության դեպքում հայերեն հապավումների կամ տերմինների հետ փակագծերում թույլատրվում է կիրառել նաև լատիներեն կամ օտարալեզու հապավումներ կամ տերմիններ: Օրինակ՝ «Եվրոպական միություն (EU)», «իրավունքի ուժով (ex jure)»:

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքը նախատեսում է երկու դեպք, երբ նորմատիվ իրավական ակտի դրույթները կարող են շարադրվել նաև օտար լեզվով կամ հայերենով՝ օտար լեզվի զուգորդմամբ:

Առաջին դեպքում իրավական ակտերով սահմանվող ձևաթղթերը կարող են շարադրվել օտար լեզվով կամ հայերենով՝ օտար լեզվի զուգորդմամբ: Օրինակ՝ Կառավարության 15.06.2000թ. N 320 որոշմամբ հաստատվել է բարձրագույն մասնագիտական կրթության ավարտական փաստաթղթի (դիպլոմի) միասնական հավելվածի նմուշը՝ հայերենով և անգլերենով:

Հավելված
ՀՀ կառավարության 2000 թվականի
հունիսի 15-ի N 320 որոշման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԻՊԼՈՄԻ ՀԱՎԵԼՎԱԾ

N 000000

Սույն դիպլոմի հավելվածը համապատասխանում է Եվրոպական հանձնաժողովի, Եվրախորհրդի և ՅՈՒՆԵՍԿՕ/ՄԵՊԵՄ-ի կողմից մշակված ձևին: Հավելվածը կրչված է տրամադրելու բավարար չափով անկախ տվյալներ, որոնք կբարելավեն որակավորումների (դիպլոմների, աստիճանների, վկայականների և այլնի) միջազգային «թափանցիկությունը» և «արդար» ակադեմիական ու մասնագիտական ճանաչումը: Այն նախատեսված է սույն հավելվածին կցված որակավորման բնօրինակում նշված անձի կողմից ուսումնասիրված և հաջողությամբ ավարտած ուսումնառության բնույթի, մակարդակի, բովանդակության և կարգավիճակի նկարագրությունը ներկայացնելու համար: Այն պետք է զերծ լինի ճանաչման վերաբերյալ ցանկացած անփոփոխելի գնահատականից, համարժեքության մասին պնդումներից կամ արժեքավորումներից: Անհրաժեշտ է տեղեկություններ զետեղել բոլոր ութ բաժիններում: Այնտեղ, որտեղ դրանք բացակայում են, անհրաժեշտ է ներկայացնել դրանց բացակայության պատճառը:

1. ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՈՐԱԿԱՎՈՐՈՒՄ ՍՏԱՑԱԾ ԱՆՁԻ ՄԱՍԻՆ

- 1.1. Ազգանունը (ազգանունները).
- 1.2. Անունը (անունները).

DIPLOMA SUPPLEMENT

REPUBLIC OF ARMENIA

N 000000

This Diploma Supplement follows the model developed by the European Commission, Council of Europe and UNESCO/CEPES. The purpose of the supplement is to provide sufficient independent data to improve the international 'transparency' and fair academic and professional recognition of qualifications (diplomas, degrees, certificates etc.). It is designed to provide a description of the nature, level, context, content and status of the studies that were pursued and successfully completed by the individual named on the original qualification to which this supplement is appended. It should be free from any value judgements, equivalence statements or suggestions about recognition. Information in all eight sections should be provided. Where information is not provided, an explanation should give the reason why.

1. INFORMATION IDENTIFYING THE HOLDER OF THE QUALIFICATION

- 1.1. Family name(s):
- 1.2. Given name(s):

Երկրորդ դեպքում Կառավարության, ինչպես նաև քաղաքացիական ավիացիայի բնագավառում իրավական ակտ ընդունելու լիազորություն ունեցող մարմնի կողմից քաղաքացիական ավիացիայի բնագավառում ընդունվող իրավական ակտերի հավելվածները կարող են շարադրվել նաև օտար լեզվով: Օրինակ՝ Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 2023 թվականի մայիսի 5-ի N 3-Ն հրամանի հավելվածներով հաստատվել են Թռիչքների անվտանգության եվրոպական միության գործակալության «Թռիչքային պիտանիության պահպանում» կանոնակարգերը (Փարտ-Մ (Part-M), Փարտ-ՔԱՄՕ (Part-CAMO), Փարտ-ՔԱՕ (Part-CAO), Փարտ-145 (Part-145).

Հավելված N 1 Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 2023 թվականի մայիսի 5-ի N 3-Ն հրամանի	Annex N 1 Of the order 3-N of the Minister of Territorial Administration and Infrastructure of the Republic of Armenia 5 may 2023
--	---

ԹՌԻԶՔՆԵՐԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ «ԹՌԻԶՔԱՅԻՆ ՊԻՏԱՆԻՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄ»
ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳԵՐ
ՓԱՐՏ-Մ (PART-M), ՓԱՐՏ-ՔԱՄՕ (PART-CAMO) ԵՎ ՓԱՐՏ-ՔԱՕ (PART-CAO)

ANNEX I (PART-M)

GENERAL

M.1

Regulation (EU) 2020/270

For the purpose of this Part, the competent authority shall be:

1. for the oversight of the continuing airworthiness of individual aircraft and the issue of airworthiness review certificates the authority designated by the Member State of registry;
2. for the oversight of a maintenance organisation as specified in Section A, Subpart F of this [Annex \(Part-M\)](#):
 - (i) the authority designated by the Member State where that organisation's principle place of business is located;
 - (ii) the Agency if the organisation is located in a third country;
3. for the approval of aircraft maintenance programmes ('AMP'), one of the following:
 - (i) the authority designated by the Member State of registry of the aircraft;
 - (ii) if subject to the approval of the aircraft maintenance programme the Member State of

2.5. Իրավական ակտի տրամաբանական կառուցվածքը, ոճը և քերականական առանձնահատկությունները

Իրավական ակտը պետք է բաղկացած լինի տրամաբանական հաջորդականությամբ սահմանված դրույթներից՝ իրավական ակտի հստակությունը և մատչելիությունն ապահովելու համար: Դրույթների հաջորդականությունը սահմանելիս հարկ է նկատի ունենալ, որ ընդհանուր կանոնը պետք է նախորդի հատուկ կանոնին: Օրինակ՝

Հոդված 7. Կամայականության արգելքը

1. Վարչական մարմիններին արգելվում է անհավասար մոտեցում ցուցաբերել միատեսակ փաստական հանգամանքների նկատմամբ, եթե առկա չէ դրանց տարբերակման որևէ հիմք: Վարչական մարմինները պարտավոր են անհատական մոտեցում ցուցաբերել էապես տարբեր փաստական հանգամանքների նկատմամբ:

2. Եթե վարչական մարմինը որևէ հայեցողական լիազորություն իրականացրել է որոշակի ձևով, ապա միանման դեպքերում հետագայում ևս պարտավոր է իր այդ հայեցողական լիազորությունն իրականացնել նույն ձևով: Վարչական մարմինն այդ սահմանափակումից կարող է հրաժարվել, եթե գերակա շահի առկայության պատճառով նա հետագայում մտադիր է մշտապես ընդունել մեկ այլ հայեցողական որոշում:

Վերը նշված հոդվածի 1-ին մասի 1-ին նախադասությունը ընդհանուր կանոնն է, որով վարչական մարմիններին արգելվում է անհավասար մոտեցում ցուցաբերել միատեսակ փաստական հանգամանքների նկատմամբ, եթե առկա չէ դրանց տարբերակման որևէ հիմք: 2-րդ նախադասությամբ սահմանված է հատուկ կանոն՝ վարչական մարմիններին պարտավորեցնելով անհատական մոտեցում ցուցաբերել էապես տարբեր փաստական հանգամանքների նկատմամբ: Նույն սկզբունքով է շարադրված նաև հոդվածի 2-րդ մասը:

Իրավական ակտում դրույթները շարադրելիս պետք է պահպանել դրույթների հաջորդականությանը վերաբերող այս կանոնները և՛

1) նյութաիրավական դրույթները պետք է նախորդեն ընթացակարգային դրույթներին.

Նյութաիրավական դրույթներ

Հոդված 7. Ծանուցման ենթակա գործունեության տեսակներով զբաղվելու իրավունք ունեցող սուբյեկտները

1. Ծանուցման ենթակա գործունեության տեսակներով զբաղվելու իրավունք ունեն իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք, ինչպես նաև անհատ ձեռնարկատերը:

Ընթացակարգային դրույթներ

Հոդված 8. Լիազոր մարմինները

1. Ծանուցման ենթակա գործունեություն իրականացնող անձանց հաշվառում են Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լիազորած պետական կառավարման մարմինները:

Նյութաիրավական դրույթներ

Հոդված 69. Բողոքարկման իրավունքը

1. Անձինք իրենց իրավունքները պաշտպանելու նպատակով իրավունք ունեն բողոքարկելու վարչական ակտերը, այդ թվում՝ զուգորդվող վարչական ակտերի միջամտող դրույթները, ինչպես նաև վարչական մարմնի գործողությունը կամ անգործությունը:

Ընթացակարգային դրույթներ

Հոդված 70. Բողոքարկման կարգը

1. Ակտը կարող է բողոքարկվել վարչական կամ դատական կարգով:

2. Վարչական կարգով բողոք կարող է ներկայացվել ակտն ընդունած՝
ա) վարչական մարմին.

բ) վարչական մարմնի վերադաս վարչական մարմին:

Եթե ակտը բողոքարկվել է ակտն ընդունած վարչական մարմին և (կամ) բողոքարկվող ակտն ընդունած վարչական մարմնի վերադաս վարչական մարմին, ապա բողոքը ենթակա է քննարկման բողոքարկվող ակտն ընդունած վարչական մարմնի վերադաս վարչական մարմնում: Այդ դեպքում բողոքարկվող ակտն ընդունած վարչական մարմնում բողոքի առնչությամբ հարուցված վարույթը ենթակա է կարճման:

2) միմյանց հաջորդող գործողությունները պետք է սահմանվեն ժամանակագրական հաջորդականությամբ, որպեսզի պարզ և հստակ լինի դրանց կատարման հերթականությունը.

(...) 13. Մաքսատուրքից ազատելու արտոնություն ստանալու համար ապրանքներ ներմուծող անձը գրավոր կամ էլեկտրոնային եղանակով Հայաստանի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարություն է ներկայացնում հայտ՝ սույն կարգի 14-րդ կետին համապատասխան:

14. Հայտը ներառում է հետևյալ փաստաթղթերի ամբողջությունը՝

1) դիմում՝ համաձայն սույն կարգի N 1 ձևի.

2) հայտարարություն՝ համաձայն սույն կարգի N 2 ձևի ...

(...)

16. Հայտը Հայաստանի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարություն մուտքագրվելու օրվան հաջորդող հինգ աշխատանքային օրվա ընթացքում (...) մշակվում է մաքսատուրքի արտոնության տրամադրման Հայաստանի Հանրապետության կառավարության համապատասխան որոշման նախագիծ և ներկայացվում (...) դիրքորոշման:

(...)

17. Մարմինները երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում իրենց լիազորությունների շրջանակներում ուսումնասիրում են ներկայացված որոշման նախագիծն ու հայտը և Հայաստանի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարություն ներկայացնում դիրքորոշում (...):

Իրավական ակտի դրույթները պետք է ձևակերպվեն հնարավորինս համառոտ՝ խուսափելով չափազանց երկար և անտեղի բարդ դրույթներից, նախադասություններից և ձևակերպումներից: Եթե առկա է մի քանի միտք արտահայտող երկար նախադասություն, ապա առավել նպատակահարմար է այն բաժանել մի քանի պարզ նախադասությունների: Օրինակ՝ բարդ ձևակերպում ունի հետևյալ նախադասությունը՝ «Քաղաքացին իրավունք ունի իր հայեցողությամբ ցանկացած գույք կտակել ցանկացած անձի, ցանկացած ձևով որոշել ժառանգությունում ժառանգների բաժինները, զրկել ժառանգությունից ըստ օրենքի ժառանգներին, կտակում ներառել ժառանգության մասին սույն օրենսգրքի կանոններով նախատեսված այլ կարգադրություններ, վերացնել, փոփոխել կամ լրացնել կազմված կտակը,

նա պարտավոր չէ որևէ մեկին տեղեկացնել կտակ անելու, այն փոփոխելու կամ վերացնելու մասին, իսկ կտակի ազատությունը սահմանափակվում է միայն ժառանգության պարտադիր բաժնի կանոններով»։ Դրա փոխարեն կարելի է դրույթը ձևակերպել՝ բաժանելով մասերի, կետերի, պարբերությունների.

1. Քաղաքացին իրավունք ունի իր հայեցողությամբ ցանկացած գույք կտակել ցանկացած անձի, ցանկացած ձևով որոշել ժառանգությունում ժառանգների բաժինները, զրկել ժառանգությունից ըստ օրենքի ժառանգներին, կտակում ներառել ժառանգության մասին սույն օրենսգրքի կանոններով նախատեսված այլ կարգադրություններ, վերացնել, փոփոխել կամ լրացնել կազմված կտակը:

2. Քաղաքացին պարտավոր չէ որևէ մեկին տեղեկացնել կտակ անելու, այն փոփոխելու կամ վերացնելու մասին:

3. Կտակի ազատությունը սահմանափակվում է միայն ժառանգության պարտադիր բաժնի կանոններով:

Հարկ է նշել սակայն, որ վերոնշյալ օրինակի տրամաբանությամբ բարդ և ծավալուն դրույթները մասերի, կետերի, ենթակետերի կամ պարբերությունների բաժանելիս անհրաժեշտ է խուսափել արհեստական և անհարկի մասնատումներից, որոնք կարող են խաթարել տվյալ դրույթի բովանդակության ամբողջականությունն ու տրամաբանությունը:

Իրավական ակտի տարբեր դրույթների միջև քերականական կապը պետք է լինի հստակ: Պետք է պարզ լինի՝ ենթական վերաբերում է գլխավոր, թե երկրորդական նախադասության բային: Հիշյալ կանոնի պահպանումն անհրաժեշտ է պարզ կառուցվածքով իրավական ակտեր ունենալու, դրանք հեշտությամբ կիրառելու և անհրաժեշտության դեպքում դրանցում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու համար:

Բացի այդ, իրավական ակտում դրույթները պետք է ձևակերպվեն համասեռ բովանդակությամբ: Սա նշանակում է, որ դրույթները պետք է լինեն հնարավորինս միմյանց նման ձևակերպված և միմյանց վերաբերելի: Այսինքն՝ եթե տվյալ գլուխը, հոդվածը վերաբերում է միայն ինչ-որ հարցերի կարգավորմանը, ապա դրանց ներքո պետք է սահմանվեն միայն դրանց վերաբերող կարգավորումները: Սա նաև կօգնի հասնել նրան, որ իրա-

վական ակտը չպարունակի միմյանց հակասող կարգավորումներ և դրույթներ, ինչպես նաև համահունչ լինի այլ իրավական ակտերին և չպարունակի դրույթների կրկնություններ:

Իրավական ակտում տեղ գտած նորմերի չկատարման համար պետք է նախատեսվեն նաև իրավական հետևանքներ, իսկ պարտադիր պահանջ նախատեսված լինելու դեպքում պետք է նախատեսվեն դրա խախտման համար համապատասխան իրավական հետևանքներ կամ պատասխանատվություն:

Վարժական հավաքին մասնակցելու ընթացքում քաղաքացու հիմնական աշխատանքի վայրում (անկախ կազմակերպական-իրավական ձևից) պահպանվում է քաղաքացու աշխատատեղը (պաշտոնը): Գործատուի կողմից (անկախ կազմակերպական-իրավական ձևից) սույն մասի պահանջների խախտումն առաջացնում է օրենքով սահմանված պատասխանատվություն:

Ռեպո պայմանագիրը կնքվում է գրավոր: Գրավոր ձևը չպահպանելը հանգեցնում է ռեպո պայմանագրի անվավերության:

2.6. Ներգործական և կրավորական սեռերի, ժխտական ոճի և դերանունների կիրառումը, իրավական ակտի գենդերային չեզոքությունը

Եթե իրավական ակտում անհրաժեշտ է ընդգծել գործողությունը կատարող անձին կամ մարմինը, ապա կիրառվում է ներգործական սեռը:

Եթե վարչական ակտ ընդունելու համար անհրաժեշտ է նաև վարչական այլ մարմինների թույլտվությունը կամ համաձայնությունը, ապա դրանք հայցելու և ստանալու համար անհրաժեշտ գործողությունները, ներառյալ՝ լրացուցիչ փաստաթղթեր հավաքելը, իրականացնում է վարչական վարույթ հարուցած վարչական մարմինը:

Նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը հիմնավորման հետ մեկտեղ փորձաքննության են ուղարկում համապատասխան ակտն ընդունելու իրավասություն ունեցող մարմինը կամ Կառավարության անդամը, ինչպես նաև Կառավարությանը և վարչապետին ենթակա մարմինները:

Իսկ եթե իրավական ակտում անհրաժեշտ է ընդգծել կատարվող գործողությունը, ապա կիրառվում է կրավորական սեռը.

Բողոքի հիման վրա իրականացվող վարչական վարույթը հարուցվում է բողոքը վարչական մարմնում մուտքագրելու օրը:

Եթե իրավական ակտում դրույթը կարող է շարադրվել և՛ հաստատական, և՛ ժխտական եղանակով, ապա նպատակահարմար է կիրառել հաստատական եղանակը:

Օրինակ ոչ թե այսպես՝

Նորմատիվ իրավական ակտում չեն կիրառվում նորմատիվ իրավական ակտերով չսահմանված կամ անձանոթ հասկացություններ կամ տերմիններ:

այլ այսպես՝

Նորմատիվ իրավական ակտում կիրառվում են նորմատիվ իրավական ակտերով սահմանված կամ հանրաձանոթ հասկացություններ կամ տերմիններ:

Իրավական ակտում դերանուններ կիրառելիս անհրաժեշտ է խուսափել այն իրավիճակներից, երբ դերանունը կարող է վերաբերել տվյալ դրույթի մի քանի բառի: Այդ դեպքում դերանվան փոխարեն անհրաժեշտ է կրկնել այն բառը, որին վերաբերում է դրույթը:

Վարչական մարմնի կողմից քննարկվող փաստական հանգամանքների վերաբերյալ անձի ներկայացրած տվյալները, տեղեկությունները համարվում են հավաստի բոլոր դեպքերում, քանի դեռ **նա** հակառակը չի ապացուցել:

Այս դեպքում «նա» դերանունը կիրառելը սխալ է, քանի որ կարող է հանգեցնել շփոթության ու տարաբնույթ մեկնաբանության՝ վերաբերելով և՛ վարչական մարմնին և տվյալներ ներկայացրած անձին: Հետևաբար այս դեպքում պետք է կիրառել «վարչական մարմինը» բառերը.

Վարչական մարմնի կողմից քննարկվող փաստական հանգամանքների վերաբերյալ անձի ներկայացրած տվյալները, տեղեկությունները համարվում են հավաստի բոլոր դեպքերում, քանի դեռ **վարչական մարմինը** հակառակը չի ապացուցել:

Իրավական ակտերը պետք լինեն գենդերային առումով չեզոք: Իրավական ակտի դրույթները պետք է շարադրվեն այնպես, որ դրանցում բացառվի գենդերային խտրականության ցանկացած դրսևորում:

Իրավական ակտում տարբեր սեռի անձանց համար առանձնահատուկ կարգավորումների նախատեսում թույլատրվում է, եթե դա պայմանավորված է.

- 1) հղիությամբ և ծննդաբերությամբ, երեխայի խնամքով և կրծքով կերակրելով.
- 2) օրենքով սահմանված դեպքերում բացառապես տղամարդկանց պարտադիր զինվորական կամ այլընտրանքային ծառայության անցնելով.
- 3) կանանց և տղամարդկանց աշխատանքի պահպանման առանձնահատկություններով՝ կապված նրանց վերարտադրողական առողջության պահպանման հետ.
- 4) մասնագիտական որակավորմանը ներկայացվող պահանջների սահմանումով՝ հիմնված պարտականությունների՝ միայն որոշակի սեռի անձանց, կատարման հնարավորության վրա.
- 5) այն տարբերությունների սահմանումով, որը պայմանավորված է տարբեր սեռերի կենսաբանական առանձնահատկությամբ.

6) ընտանեկան և կենցաղային բռնության զոհերի պաշտպանության անհրաժեշտությամբ.

7) անձնական անձեռնմխելիության երաշխավորման անհրաժեշտությամբ.

8) կրոնական, կանոնական ծեսերով:

2.7. Հապավումներ և կրճատումներ օգտագործելու եղանակը, մեծատառերի կիրառությունը

Իրավական ակտում հապավումների, կրճատումների կիրառությունը կարող է հանգեցնել տվյալ իրավական ակտի հստակության և ընկալելիության նվազմանը, ինչը տվյալ իրավական ակտի պրակտիկ կիրառման առումով կարող է բարդություններ առաջացնել: Ուստի արգելվում են իրավական ակտում կատարել բառերի կամ տերմինների անհարկի կրճատումներ, ինչպես նաև բառերի կամ տերմինների հապավումներ, օրինակ՝ ««նորմատիվ իրավական ակտ» բառակապակցության փոխարեն կիրառել «նորմ. իրավ. ակտ» կամ «Ն.Ի.Ա» ձևակերպումները»:

Կրճատումներ և հապավումներ, սակայն, կարող են կիրառվել աղյուսակներում, սխեմաներում, բանաձևերում.

ՀԱՎԵԼ ՎԱԾ
ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի
նախագահի 2022 թվականի հունիսի 14-ի
N 11-Ն հրամանի

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ՝ ՏԵՂԱՅՆԱՑՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՄԻ ՇԱՐՔ
ՆՈՐՄԱՏԻՎԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

Հ/Հ	ՆՈՐՄԱՏԻՎ ՓԱՍՏԱԹՂԹԻ ՆՇԱԳԻՐԸ	ՆՈՐՄԱՏԻՎ ՓԱՍՏԱԹՂԹԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ
1.	ՀՀՇՆ I-2.01-99	Ինժեներական հետազննումներ շինարարության համար. Հիմնական դրույթներ
2.	ՀՀՇՆ II-5.01-98	Քաղաքաշինության համակարգերի հուսալիություն. Հիմնական դրույթներ
3.	ՀՀՇՆ II-6.01-96	Վտանգավոր բնական ազդեցությունների երկրաֆիզիկա

Արգելվում են կիրառել նաև պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների անվանումների կրճատումները, օրինակ՝ Շիր. մարզում, Եր. քաղաքում, Ֆիննախ և այլն, բացառությամբ, եթե դրանք նախատեսված են Սահմանադրությամբ և օրենքներով:

Իրավական ակտում հաճախակի կիրառվող երկար արտահայտությունները նույն իրավական ակտում կարող են սահմանվել կրճատ տարբերակով՝ իրավական ակտում առաջին իսկ կիրառումից հետո նախատեսելով կա՛մ տվյալ արտահայտության սահմանումը, կա՛մ փակագծերում նշելով կրճատ տարբերակը.

Վարչական մարմինները պարտավոր են փոխադարձ օգնություն **(այսուհետ՝ փոխօգնություն)** տրամադրել միմյանց՝ իրենց լիազորություններն իրականացնելու համար:

Մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության և Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարաններին **(այսուհետ՝ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան)** ընդդատյա են...

Այս կանոնը կարող է կիրառվել ոչ միայն ամբողջ ակտի, այլ նաև ակտի որևէ մասի (բաժնի, գլխ, հոդվածի) նկատմամբ.

Հողամասի սեփականատերն իրավունք ունի ցանկապատելու, պարսպապատելու կամ այլ բաժանագծի միջոցով **(սույն գլխում այսուհետ՝ բաժանագիծ)** սահմանազատելու իրեն պատկանող հողամասը...

Գրավ դրված գույքի վրա գրավատուի՝ երրորդ անձանց նկատմամբ ունեցած այլ պարտավորությունների կատարման համար արգելադրում, սառեցում, կալանք, բռնագանձում, առգրավում կամ գույքի նկատմամբ ցանկացած այլ սահմանափակում **(սույն հոդվածում այսուհետ՝ Սահմանափակում)** չի կարող խոչընդոտ (արգելք) հանդիսանալ...

2.8. Ժամկետներն իրավական ակտում

Իրավական ակտերով սահմանված ժամկետները հաշվարկվում են տարիներով, ամիսներով, օրերով և ժամերով:

Տարիներով, ամիսներով կամ օրերով հաշվարկվող ժամկետների ընթացքն սկսվում է այն օրացուցային տարվա, ամսվա, ամսաթվի կամ վրա հասած իրադարձությանը հաջորդ օրվանից, որով որոշված է դրա ժամկետի սկիզբը:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության համապատասխան որոշման նախագիծը շրջանառության մեջ է դրվում քաղաքացու կողմից համապատասխան տեղեկությունը Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությանը փոխանցելու օրվանից ոչ ուշ, քան 3-օրյա ժամկետում:

Վերոնշյալ օրինակում 3-օրյա ժամկետի ընթացքը սկսվելու է տեղեկությունը նախարարություն ներկայացնելու հաջորդող օրվանից:

Ստորև նշված օրինակում երկամսյա ժամկետի ընթացքը սկսվելու է հանձնաժողովի կազմավորման հաջորդող օրվանից:

Սույն օրենքի 31-րդ հոդվածը և 34-րդ հոդվածի 1-ին մասն ուժի մեջ են մտնում Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի կազմավորումից 2 ամիս հետո:

Ներքոնշյալ օրինակում 3 տարվա ժամկետի ընթացքը սկսվելու է պաշտոնների անձնագրերի հաստատման հաջորդող օրվանից:

Սույն օրենքի ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ 3 տարվա ընթացքում, հաստատվում են հայեցողական պաշտոններ զբաղեցնող անձանց պաշտոնների անձնագրերը:

Տարիներով հաշվարկվող ժամկետը լրանում է ժամկետի վերջին տարվա համապատասխան ամսին և ամսաթվին:

Սույն օրենքից բխող ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերն ընդունվում են սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում:

Տվյալ օրինակում եթե օրենքն ուժի մեջ է մտել 2024 թվականի մայիսի 5-ին, ապա մեկ տարվա ժամկետն ավարտվելու է 2025 թվականի մայիսի 6-ին:

Ամիսներով հաշվարկվող ժամկետը լրանում է ժամկետի վերջին ամսվա համապատասխան ամսաթվին: Եթե ամիսներով հաշվարկվող ժամկետը լրանում է այն ամսին, որը չունի համապատասխան ամսաթիվ, ապա ժամկետը լրանում է այդ ամսվա վերջին օրը: Օրինակ՝ եթե ժամկետը պետք է լրանա ամսի 30-ին, ապա փետրվար ամսվա պարագայում այն կլրանա փետրվարի 28-ին կամ 29-ին: Կես տարով որոշված ժամկետի նկատմամբ կիրառվում են ամիսներով հաշվարկվող ժամկետների կանոնները:

Տարվա եռամսյակներով հաշվարկվող ժամկետի նկատմամբ կիրառվում են ամիսներով հաշվարկվող ժամկետի կանոնները: Եռամսյակը համարվում է երեք ամսին հավասար, իսկ եռամսյակների հաշվարկը կատարվում է տարվա սկզբից (1-ին եռամսյակ՝ հունվարի 1-ից մարտի 31-ը, 2-րդ եռամսյակ՝ ապրիլի 1-ից հունիսի 30-ը, 3-րդ եռամսյակ՝ հուլիսի 1-ից սեպտեմբերի 30-ը, 4-րդ եռամսյակ՝ հոկտեմբերի 1-ից դեկտեմբերի 31-ը):

Կես ամսով որոշվող ժամկետը դիտվում է որպես օրերով հաշվարկվող ժամկետ և հավասար է 15 օրվա:

Օրերով հաշվարկվող ժամկետը լրանում է այդ ժամկետի վերջին օրը:

Եթե ժամկետի ավարտը պայմանավորված է վրա հասած իրադարձությամբ, ապա այն ավարտված է համարվում վրա հասած իրադարձության օրվան հաջորդ օրվանից, որով որոշված է ժամկետի ավարտը.

Սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո ուժը կորցրած ճանաչել «Քաղաքացիական ծառայության մասին» 2001 թվականի դեկտեմբերի 4-ի ՀՕ-272 օրենքը:

Վերը բերված օրինակում «Քաղաքացիական ծառայության մասին» օրենքն ուժը կորցրած է ճանաչվելու մյուս օրենքի ուժի մեջ մտնելու հաջորդ օրը:

Եթե կոնկրետ իրավահարաբերությունը կարգավորող իրավական ակտով սահմանված է ժամկետների հաշվարկման այլ կարգ, ապա տվյալ ակտով կարգավորվող իրավահարաբերությունների ժամանակ կիրառվում է այդ ակտով սահմանված ժամկետների հաշվարկման կարգը:

Եթե գործողությունը պետք է կատարվի կազմակերպությունում, ապա ժամկետը լրանում է այն ժամին, երբ սահմանված կանոններով այդ կազմակերպությունում դադարեցվում են համապատասխան գործառնությունները:

Եթե ժամկետի հաշվարկը պայմանավորված է պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեությունից բխող իրադարձության վրա հասնելու փաստով, ապա այդ մարմինը պարտավոր է իրադարձության վրա հասնելու մասին տեղեկատվությունը հրապարակել իր պաշտոնական ինտերնետային կայքէջում:

Իրավական ակտում ժամկետ սահմանելիս անհրաժեշտ է հստակ նշել ժամկետի սկիզբն ու ավարտը:

Ստորադաս վարչական մարմինը պարտավոր է վարչական վարույթի վերաբերյալ գործը (նյութերը) փոխանցելու պահանջը ստանալուց հետո՝ 5-օրյա ժամկետում, վարչական գործը (նյութերը) ներկայացնել վերադաս վարչական մարմին:

Վերոնշյալ օրինակում սահմանված ժամկետի հաշվարկը սկսվում է պահանջը ստանալու օրվան հաջորդող օրվա ժամը 00:00-ից և ավարտվում է 5-րդ օրվա ժամը 24:00-ին: Դիցուք պահանջը ստացվել է հունվարի 10-ին, ապա հաշվարկը սկսվում է հունվարի 11-ի ժամը 00:00-ից և ավարտվում է հունվարի 15-ի ժամը 24:00-ին:

Եթե ժամկետը նշված է ամսաթվերով, ապա ժամկետի վերջին օրը ևս պետք է հաշվարկվի այդ ժամկետում, այսինքն՝ հաշվարկվում է մինչև վերջին օրվա ժամը 24:00-ն:

Եթե իրավական ակտով սահմանված ժամկետի հաշվարկը կատարվում է ոչ թե ըստ օրացուցային օրերի, այլ աշխատանքային օրերով, ապա դա պետք է հատուկ նշվի:

Ջրօգտագործման թույլտվության տրամադրումից հետո՝ լիազոր մարմինը 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում, սույն օրենսգրքով սահմանված կարգով գրանցում է ջրօգտագործման թույլտվությունը և դրան կից պայմանները պետական ջրային կադաստրում:

Վերոնշյալ օրինակում ժամկետի հաշվարկը կատարվելու է աշխատանքային օրերով, իսկ ստորև նշված օրինակում՝ օրացուցային:

Չեկի տերը պարտավոր է բողոքի կամ դրան հավասարազոր ակտ կազմելու օրվանից հետո՝ երկու օրվա ընթացքում, չվճարելու մասին ծանուցել իր փոխանցագրողին և չեկ տվողին:

Եթե իրավական ակտում անհրաժեշտ է նշել ժամեր, ապա դրանք գրվում են թվերով՝ քսանչորսժամյա ռեժիմով:

2.9. Իրավական ակտում թվերի գրությունը

Իրավական ակտում մեկից տասը թվերը ներառյալ գրվում են բառերով, իսկ տասից բարձր թվերը՝ արաբական թվանշաններով, օրինակ՝ երկու աշխատանքային օր, 18 տարեկան: Եթե միևնույն նախադասության մեջ նույն գոյականին վերաբերում են տասից փոքր և մեծ թվեր, ապա բոլոր թվերը գրվում են արաբական թվանշաններով, օրինակ՝ 8-15 տարի:

Թվերով կազմված բառերը և դրանց հոլովաձևերը գրվում են բառերով, օրինակ՝ երկամսյա, հիսնապատիկ, տասնհինգից, քսանօրյա, տասնութին:

Կոտորակային թվերը գրվում են բառերով, իսկ տասնորդական կոտորակները գրվում են արաբական թվանշաններով՝ կոտորակի ամբողջ մասը կոտորակայինից բաժանելով ստորակետով: Օրինակ՝ երեք հինգերորդ, 0,05 միլիմետր:

Հարկերի, տուրքերի, պարտադիր այլ վճարների, տույժերի, տուգանքների չափերը, ինչպես նաև պատժաչափերը գրվում են բառերով:

... պատժվում է տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուր հիսունից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

... նոտարի թեկնածուների որակավորման ստուգման համար բազային տուրքի քսանապատիկի չափով:

Տեխնիկական տվյալները և տոկոսները նշելիս, ինչպես նաև աղյուսակներում և սխեմաներում բոլոր թվերը և դրանց հոլովաձևերը գրվում են արաբական թվանշաններով: Թվերին ուղեկցող չափման միավորների անվանումները գրվում են ամբողջությամբ, իսկ տոկոսը գրվում է բառով՝ առանց մաթեմատիկական նշանի՝ բացառությամբ աղյուսակներում և սխեմաներում դրանք կիրառելիս, օրինակ՝ «5 տոկոսից, 10 մետր, 15 գրամ, 5 հեկտար, 50 և ավելի տոկոս»:

Դրամով արտահայտված գումարները գրվում են թվերով: Դրամական միավորների անվանումները գրվում են ամբողջությամբ, իսկ պետության արժույթը նշելիս համապատասխան պետությունների անվանումները կարող են գրվել նաև հապավումներով, օրինակ՝ «100000 ՀՀ դրամ, 50 ԱՄՆ դոլար, 150 եվրո»:

Իրավական ակտում տարեթիվը և ամսաթիվը գրվում են թվերով, իսկ ամիսը՝ տառերով: «Թվական» բառը և դրա հոլովաձևերը գրվում են ամբողջությամբ:

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից:

Ժամերը նշելիս ժամը և րոպեն արտահայտող թվերի միջև դրվում է երկու կետ, իսկ դրանցից առաջ նշվում է «ժամը» բառը (ժամը 10:00, ժամը 21:30): Օրվա սկիզբը նշվում է «ժամը 00:00», իսկ ավարտը՝ «ժամը 24:00» ձևաչափով:

2.10. Տեղանունների օգտագործումն իրավական ակտում

Իրավական ակտում Հայաստանի Հանրապետության և այլ պետությունների, ինչպես նաև քաղաքների, մարզերի, համայնքների կամ բնակավայրերի անվանումները և դրանց հոլովաձևերը գրվում են ամբողջությամբ.

Սույն կարգի գործողությունը տարածվում է Եվրասիական տնտեսական միության, Եվրոպական միության անդամ երկրների, ինչպես նաև Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների, Կանադայի, Հարավային Կորեայի, Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետության, Ճապոնիայի, Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի Միացյալ Թագավորության, Արաբական Միացյալ Էմիրությունների, Վրաստանի, Իրանի Իսլամական Հանրապետության իրավաբանական անձանց վրա (այսուհետ՝ կազմակերպություն):

Երևանում արդյունավետ տեղական ինքնակառավարում և տարածքային կառավարում իրականացնելու, Երևանի տեղական ինքնակառավարման մարմինները բնակչությանն առավել մատչելի դարձնելու նպատակով Երևան քաղաքը բաժանվում է 12 վարչական շրջանների (Աջափնյակ, Ավան, Արաբկիր, Դավթաշեն, Էրեբունի, Կենտրոն, Մալաթիա-Սեբաստիա, Նոր Նորք, Նորք-Մարաշ, Նուբարաշեն, Շենգավիթ, Քանաքեռ-Զեյթուն):

Արմավիրի մարզն ընդգրկում է Արմավիրի, Բաղրամյանի և Էջմիածնի նախկին վարչական շրջանների տարածքները:

2.11. Տառատեսակը, տառաչափը և տողերի միջև հեռավորությունը, կետադրական նշանների կիրառությունը

Իրավական ակտերում կիրառվում են «Գրապալատ» կամ «Մարիամ» հայկական համակարգչային տառատեսակները՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թվականի սեպտեմբերի 24-ի թիվ 1259-Ն որոշման:

Իրավական ակտի համակարգչային տեքստը պետք է շարադրված լինի «12» տառաչափով, իսկ տողերի միջև հեռավորությունը պետք է լինի 1.5 համակարգչային տող:

Իրավական ակտում կետադրական նշանները՝ («,» (ստորակետ), «.» (միջակետ), «:» (վերջակետ), «'» (բուլթ), «()» (փակագիծ), ««»» (չակերտ) և այլն) կիրառվում են կետադրական նշանների տեսքով՝ հայերենի կետադրության կանոններով՝ հաշվի առնելով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի վերաբերելի կարգավորումները:

2.12. Շաղկապների կիրառումը

Եթե իրավական նորմում անհրաժեշտ է թվարկել որոշակի պայմաններ, և թվարկված բոլոր պայմանները պետք է առկա լինեն այդ նորմի կիրառման համար, այսինքն՝ առանց այդ բոլոր պայմանների միաժամանակյա առկայության նորմը չի կարող գործել, ապա՝

- 1) պայմանները բաժանվում են միայն «և» կամ «ու» շաղկապներով, կամ
- 2) պայմանները բաժանվում են միայն ստորակետերով, կամ
- 3) պայմանները բաժանվում են ստորակետերով և շաղկապով («ու» կամ «և»).

Նորմատիվ իրավական ակտի վավերապայմաններն են ստորագրող պաշտոնատար անձի (անձանց) պաշտոնը, անվան սկզբնատառը, ազգանունը, ստորագրությունը (ստորագրությունները), ստորագրման տարին, ամիսը, ամսաթիվը և վայրը:

Նորմատիվ իրավական ակտի վավերապայմաններն են ընդունման տարին, ամիսը, ամսաթիվը:

Վերոնշյալ դեպքերում «կամ» շաղկապը չի կարող կիրառվել, քանի որ իրավական նորմում թվարկված բոլոր պայմանների առկայությունը պարտադիր է: Հակառակ դեպքում, եթե նորմի կիրառման համար պարտադիր է թվարկված պայմաններից միայն մեկի կամ առնվազն մեկի առկայությունը, ապա՝

- 1) պայմանները բաժանվում են «կամ» շաղկապով, կամ
- 2) պայմանները բաժանվում են ստորակետերով և «կամ» շաղկապով.

Մինչև սահմանված ժամկետի ավարտն ակտն ընդունող մարմինը կարող է երկարաձգել ակտի գործողության ժամկետը **կամ** դրան հաղորդել անժամկետ բնույթ:

Կենսաթոշակի իրավունք ունեն Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացին, Հայաստանի Հանրապետության երկքաղաքացին, օտարերկրյա քաղաքացին, քաղաքացիություն չունեցող անձը **կամ** փախստականի կարգավիճակ ունեցող անձը:

Վերոնշյալ դեպքերում, քանի որ թվարկված բոլոր պայմաններից բավական է միայն մեկի առկայությունը, ուստի չի կարող կիրառվել «և» կամ «ու» շաղկապը, կամ դրանք չեն կարող բաժանվել ստորակետով կամ կետադրական այլ նշանով:

Եթե իրավական ակտի որևէ նորմի կիրառման համար պայմանները թվարկելիս միաժամանակ կիրառված են ստորակետեր, «և», «ու», «կամ» շաղկապներ, ապա՝

1) ստորակետերով, «և» կամ «ու» շաղկապներով բաժանված պայմանների մասով այդ նորմի կիրառման համար անհրաժեշտ է բոլոր առկայությունը,

2) «կամ» շաղկապով բաժանված պայմանների մասով բավական է թվարկված պայմաններից առնվազն մեկի առկայությունը.

Հայտին կից ներկայացվում են՝ նոտարական կարգով հաստատված բանավոր հայտարարություն իր դատվածության **և** սնանկության **կամ** դրանց բացակայության մասին:

Եթե դատական ծանուցագիր ստացած վկան չի ներկայանում դատական նիստին և չի ներկայացնում իր չներկայանալու պատճառները կամ ներկայացնում է անհարգելի պատճառներ, ապա առաջին ատյանի դատարանը որոշում է կայացնում վկային բերման ենթարկելու մասին՝ նրա վրա դնելով չներկայանալու հետևանքով առաջացած ծախսերը և նշանակելով դատական տուգանք:

Եթե նորմատիվ իրավական ակտում նշված նորմի կիրառումը պայմանավորված է առանձնացված կետերով բաժանված պայմաններով, և

այդ կետերն իրարից առանձնացված չեն ստորակետով, «և», «ու», «կամ» շաղկապով, ապա այդ նորմի կիրառման համար բավարար է պայմաններից առնվազն մեկի առկայությունը, եթե այլ բան չի բխում տվյալ նորմի բովանդակությունից:

Օրինակներ՝

Կետերը առանձնացված են ստորակետերով, ուստի՝ նորմի կիրառման համար անհրաժեշտ է բոլոր պայմանների առկայությունը.

Առաջին ատյանի դատարանը վճիռ է կայացնում գույքը տիրազուրկ ճանաչելու և դրա նկատմամբ դիմողի սեփականության իրավունքը ճանաչելու վերաբերյալ, եթե գործի քննության ընթացքում հաստատվում է, որ՝

- 1) գույքը տիրազուրկ է,
- 2) այն անցել է դիմողի տիրապետման տակ՝ օրենքով սահմանված հիմքերից որևէ մեկով:

Կետերը առանձնացված են ստորակետերով, ուստի՝ նորմի կիրառման համար անհրաժեշտ կլինեն բոլոր պայմանների առկայությունը, սակայն նորմի բովանդակությունից բխում է, որ բավարար է թվարկված պայմաններից միայն մեկի առկայությունը.

Հանցագործությունների ռեցիդիվը գնահատելիս հաշվի չի առնվում այն դատվածությունը, որը՝

- 1) վերացվել է օրենքով սահմանված կարգով,
- 2) առաջացել է մինչև անձի 18 տարին լրանալը կատարված հանցագործության հետևանքով,
- 3) առաջացել է ազատությունից զրկելու հետ չկապված պատիժ նշանակելու հետևանքով:

Կետերը առանձնացված են միջակետերով, ուստի՝ նորմի կիրառման համար բավարար է թվարկված պայմաններից միայն մեկի առկայությունը.

Հանձնաժողովի անդամի լիազորությունները դադարեցվում են՝

- 1) երկարատև անաշխատունակության կամ այլ հարգելի պատճառով

մեկ տարվա ընթացքում հանձնաժողովի նիստերի առնվազն կեսից բացակայելու դեպքում.

2) մեկ տարվա ընթացքում հանձնաժողովի նիստերից անհարգելի պատճառով առնվազն երկու անգամ բացակայելու դեպքում.

3) առնվազն մեկ անգամ քվեարկությունից հրաժարվելու կամ ձեռնպահ մնալու դեպքում, բացառությամբ օրենսգրքով նախատեսված քվեարկությանը մասնակցությունը բացառող դեպքերի.

4) օրենքով և Հանձնաժողովի աշխատակարգով նախատեսված իր պարտականությունները չկատարելու դեպքում:

Կետերը առանձնացված են միջակետերով, ուստի՝ նորմի կիրառման համար բավարար կլինեն թվարկված պայմաններից միայն մեկի առկայությունը, սակայն նորմի բովանդակությունից բխում է, որ անհրաժեշտ է բոլոր պայմանների առկայությունը.

Նյութական պատասխանատվություն առաջանում է հետևյալ բոլոր պայմանների առկայության դեպքում.

1) պատճառված է վնաս.

2) վնասը պատճառվել է անօրինական գործունեության հետևանքով.

3) առկա է պատճառական կապ անօրինական գործունեության և վնասի առաջացման միջև.

4) առկա է խախտողի մեղքը.

5) խախտում թույլ տված և տուժած կողմերն իրավունքների խախտման պահին եղել են աշխատանքային հարաբերությունների մեջ.

6) վնասի առաջացումը կապված է աշխատանքային գործունեության հետ:

Նորմատիվ իրավական ակտերում իրավական դրույթները ձևակերպելիս անհրաժեշտ է խուսափել շաղկապների և կետադրական նշանների այնպիսի կիրառությունից, որոնք չեն համապատասխանում «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 16-րդ հոդվածով նախատեսված կանոններին, և մեկնաբանվում են այլ կերպ՝ ելնելով նորմի բովանդակությունից:

Հարկ է նկատի ունենալ, որ իրավական ակտերում չպետք է կիրառել «և/կամ», «և(կամ)» ձևակերպումները, քանի որ դրանք անորոշ են և չեն բխում «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի կազավորումներից²¹: Իրավական դրույթի հստակության համար կարևոր է պայմանները ձևակերպել այնպես, որպեսզի պարզ լինի, թե իրավական նորմի կիրառման համար բավարար է թվարկված պայմաններից միայն մեկը, թե՞ մեկից ավելին, թե՞ պարտադիր է բոլորի միաժամանակյա առկայությունը:

Անդրադառնալով «իսկ» շաղկապին՝ հարկ է նկատի ունենալ, որ իրավական տեքստերում «իսկ» շաղկապը բազմիմաստ է և կարող է ցույց տալ հակադրվող դրույթներ, միաժամանակյա գործողություններ կամ պայմաններ, պայմանական դրույթներ և համեմատական դրույթներ: Բառի կոնկրետ իմաստը և դերը կախված են օգտագործման համատեքստից:

Հակադրվող դրույթների համատեքստում «իսկ» բառը օգտագործվում է ներկայացնելու համար մի դրույթ, որը հակադրվում է հիմնական դրույթին.

Վերաքննիչ դատարանում առաջին ատյանի դատարանի եզրափակիչ դատական ակտի դեմ բողոքը քննվում է կոլեգիալ՝ երեք դատավորի կազմով, իսկ այլ դատական ակտերի դեմ բողոքները՝ միանձնյա:

Միաժամանակյա գործողությունների կամ պայմանների համատեքստում «իսկ» բառը օգտագործվում է ներկայացնելու համար, որ մեկից ավելի գործողություններ կամ պայմաններ կատարվում են միաժամանակ.

Յուրաքանչյուր անձի անհապաղ և պատշաճ ձևով պարզաբանվում են նրան ազատությունից զրկելու պատճառները, իսկ հանցագործության մեջ մեղադրվելու դեպքում՝ նաև մեղադրանքը:

Պայմանական դրույթների համատեքստում «իսկ» բառը կիրառվում է ներկայացնելու համար պայման կամ սահմանափակում, որը առնչվում է հիմնական դրույթին.

Անձնական կամ ընտանեկան հանգամանքներից ելնելով՝ դատարանի նախագահը դատավորին կարող է տրամադրել չվճարվող արձակուրդ՝

²¹ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 16-րդ հոդվածը:

տարեկան հանրագումարային մինչև 20 աշխատանքային օր տևողությամբ, իսկ ավելի երկար ժամկետով՝ Բարձրագույն դատական խորհրդի համաձայնությամբ:

Համեմատական դրույթների համատեքստում «իսկ» բառը կիրառվում է համեմատելու համար երկու տարբեր վիճակներ, գործողություններ կամ պայմաններ.

Վարչական իրավախախտում կատարած անձը Ազգային ժողովի կողմից ընդունված համաներման մասին օրենքով կարող է լրիվ կամ մասնակիորեն ազատվել վարչական պատասխանատվությունից, իսկ վարչական տույժի ենթարկված անձը կարող է լրիվ կամ մասնակիորեն ազատվել ինչպես հիմնական, այնպես էլ լրացուցիչ վարչական տույժից:

Շաղկապների կիրառման համատեքստում հարկ է անդրադառնալ «նաև» շաղկապի և «ինչպես նաև» բառերի կիրառությանը:

Իրավական տեքստերում «նաև» բառը կարևոր կապող շաղկապ է, որը ավելացնում, պարզաբանում (ընդգծում) կամ ընդլայնում է հավելյալ դրույթները, այլընտրանք կամ հաջորդական գործողություններ է նախատեսում՝ ապահովելով, որ բոլոր համապատասխան տեղեկությունները հստակորեն ներառված լինեն կարգավորման տեքստում: Դրա օգտագործումը օգնում է պարտականությունները, իրավունքները և պայմանները հստակ նախատեսել:

Տեղեկության ավելացման համատեքստում «նաև» բառը օգտագործվում է արդեն իսկ նշվածին հավելյալ դրույթներ ավելացնելու համար՝ կարգավորման ամբողջական տեսքը նախատեսելու նպատակով.

Կամավոր գույքային սերվիտուտ սահմանելու մասին պայմանագրում պետք է նշվեն սերվիտուտի առարկան, գործողության ժամկետը և պայմանները: Սերվիտուտ սահմանող հատուցելի պայմանագրում պետք է նշվեն նաև հատուցման չափը, կարգը և ժամկետները:

Պարզաբանման կամ ընդգծման համատեքստում «նաև» բառը օգտագործվում է լրացուցիչ պահանջներ, իրավունքներ կամ պարտականություններ նախատեսելու համար.

Փոքրահասակի գործարքներով՝ ներառյալ նրա կողմից ինքնուրույն կնքված գործարքները, գույքային պատասխանատվություն են կրում նրա ծնողները, որդեգրողները կամ խնամակալը, եթե չապացուցեն, որ պարտավորությունն իրենց մեղքով չի խախտվել: Այդ անձինք, օրենքին համապատասխան, պատասխանատվություն են կրում նաև փոքրահասակի պատճառած վնասի համար:

Նախատեսվող շրջանակի ընդլայման համատեքստում «նաև» բառը կիրառվում է դրույթի ազդեցության շրջանակը ընդլայնելու նպատակով՝ ներառելով լրացուցիչ իրավիճակներ, սուբյեկտներ կամ հանգամանքներ.

Մեղադրյալը պարտավոր չէ ապացուցել իր անմեղությունը կամ քրեական վարույթն իրականացնող մարմնին ցույց տալ որևէ աջակցություն: Մեղադրյալի անմեղության ապացուցման պարտականությունը չի կարող դրվել նաև նրա պաշտպանի, օրինական ներկայացուցչի, գույքային պատասխանողի և նրա ներկայացուցչի վրա:

Այլընտրանքային տարբերակների նախատեսման համատեքստում «նաև» բառը օգտագործվում է ցույց տալու համար, որ կան մի քանի եղանակներ կամ տարբերակներ պահանջը կատարելու համար.

Ռենտան վճարվում է դրամով՝ պայմանագրով սահմանված չափով: Ռենտան կարող է վճարվել նաև դրա դրամական արժեքին համապատասխանող գույք տրամադրելու, աշխատանքներ կատարելու կամ ծառայություններ մատուցելու միջոցով:

Համատեղ պատասխանատվության նախատեսման համատեքստում «նաև» բառը օգտագործվում է ցույց տալու համար, որ մեկից ավելի սուբյեկտներ կրում են նույն պարտականությունը.

Մեղադրանքի ապացուցման և ի պաշտպանություն մեղադրյալի բերված փաստարկների հերքման պարտականությունը հանրային քրեական հետապնդման դեպքում կրում է դատախազը, իսկ մինչդատական վարությամբ՝ նաև քննիչը:

Հաջորդական գործողությունների նախատեսման համատեքստում «նաև» բառը օգտագործվում է ցույց տալու համար, որ գործողությունը պետք է հետևի մեկ ուրիշին կամ որ լրացուցիչ քայլեր պետք է ձեռնարկվեն.

Հարցաքննությունն սկսվում է հարցաքննվողին հարցեր տալով: Հարցերին պատասխանելուց հետո հարցաքննվողին առաջարկվում է հայտնել նաև այն տեղեկությունները, որոնք նրա կարծիքով կարող են նշանակություն ունենալ վարույթի համար:

Անդրադառնալով «ինչպես նաև» բառերի կիրառությանը՝ հարկ է նշել, որ եթե իրավական ակտում նշված նորմում թվարկված են պայմաններ, որոնք իրարից բաժանված են «ինչպես նաև» բառերով, ապա «ինչպես նաև» բառերից հետո շարադրված պայմանները համարվում են դրանից առաջ թվարկված պայմանների հետ չկապված պայմաններ.

Տեսաձայնային հեռահաղորդակցության միջոցների կիրառմամբ դատական նիստին չի կարող մասնակցել թարգմանիչը, ինչպես նաև չի կարող իրականացվել առերես հարցաքննություն:

Այսինքն՝ «ինչպես նաև» բառերը որոշ դեպքերում պետք են ընկալվեն «կամ...., կամ» շաղկապի նշանակությամբ: Սակայն հարկ է նկատել, որ ըստ լեզվաբանների սա էապես հակասում է բառի բառարանային իմաստին և առհասարակ հայերեն մտածողությանը. «ինչպես նաև»-ն ունի ոչ թե ներհակական (հակադրական), այլ միավորիչ-հավելական նշանակություն: Ենթադրվում է, որ օրենքներում բառը ի սկզբանե սխալ է գործածվել, ուստի և տասնյակ օրենքներ ու հոդվածներ չփոխելու համար միայն իրավա-

բանական գրագրության մեջ կիրառելու նպատակով այսպիսի որոշում է կայացվել²²:

«Ինչպես նաև»-ի հավելական իմաստով կիրառման օրինակներ՝

Ռազմական դրություն հայտարարելու նպատակն է Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի և տնտեսության զորահավաքային ծավալման համար առավելագույն բարենպաստ պայմանների ստեղծմամբ դիմակայել Հայաստանի Հանրապետության վրա զինված հարձակմանը կամ կանխել դրա անմիջական վտանգը, **ինչպես նաև** ապահովել պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների բնականոն գործունեությունն ու մարդկանց կյանքի և անվտանգության պաշտպանությունը ռազմական դրության պայմաններում:

Քրեական գործի վարույթը, այն է՝ քրեական գործի հարուցման նախապատրաստումը, հարուցումը, քրեական հետապնդումը, **ինչպես նաև** հարուցված գործի և իրականացվող քրեական հետապնդման հետ կապված բոլոր դատավարական գործողությունները և որոշումների ընդունումը կատարում են Քրեական դատավարության օրենսգրքով սահմանված մարմինները և պաշտոնատար անձինք՝ իրենց վերապահված լիազորությունների շրջանակում:

Հարկ է նկատել, որ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 41-րդ հոդվածում նախատեսված կանոնի²³ կիրառմամբ՝ «ինչպես նաև» բառի մեկնաբանումը պետք է պայմանավորել նաև այն ներառող կարգավորման բովանդակությամբ՝ դրանում պարունակվող բառերի և արտահայտությունների տառացի նշանակությամբ, մասնավորապես՝ մինչև «ինչպես նաև»-ի կիրառումը «կամ» շաղկապի կիրառումից արդեն իսկ

²² Տե՛ս «Իրավաբանական գրագրության լեզուն», Յու. Ավետիսյան, Ա. Մկրտչյան, Լ. Սարգսյան: Երևան, ԵՊՀ իրատ., 2019, էջեր 86-87 http://publishing.yu.am/files/lravakan_gragrutyun.pdf:

²³ Նորմատիվ իրավական ակտի նորմը մեկնաբանվում է՝ հաշվի առնելով նորմատիվ իրավական ակտն ընդունելիս այն ընդունող մարմնի նպատակը՝ ելնելով դրանում պարունակվող բառերի և արտահայտությունների տառացի նշանակությունից, ամբողջ հոդվածի, գլխի, բաժնի կարգավորման համատեքստից, այն նորմատիվ իրավական ակտի դրույթներից, ի կատարումն որի ընդունվել է այդ ակտը, տվյալ նորմատիվ իրավական ակտով սահմանված սկզբունքներից, իսկ այդպիսի սկզբունքներ սահմանված չլինելու դեպքում՝ տվյալ իրավահարաբերությունը կարգավորող իրավունքի ճյուղի սկզբունքներից:

բխում է այն պարունակող պայմանի՝ որպես առանձին պայմանի մեկնաբանման անհրաժեշտությունը: Ուստի՝ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 16-րդ հոդվածի 7-րդ մասի կարգավորումը պետք է դիտարկել նաև այս համատեքստում: Միաժամանակ՝ «ինչպես նաև» բառի կիրառմամբ պայմանների նախատեսումը հաճախ գործիք է ծառայում արդեն իսկ նախատեսված պայմանների շարքին ևս մեկ պայման՝ լրացման միջոցով ավելացնելու դեպքերում:

2.13. «Պետք է» և «կարող է» բառերի կիրառումը

Իրավական նորմի տեքստից պետք է հստակորեն երևա, որ դրանով պահանջվում է պարտադիր վարքագիծ, պարտադիր կատարման ենթակա կանոն: Եթե բայի միայն սահմանական ներկա եղանակով պարտադիր կանոնների ձևակերպումը (օրինակ՝ «Վկան հարցաքննվում է այլ վկաներից անջատ») դրանց իմպերատիվ բնույթի հարցում չի ապահովում բավարար հստակություն, ապա պետք է օգտագործել նորմի հրամայական բնույթն ընդգծող բառեր, օրինակ՝ «պարտավոր է», «պետք է», «անհրաժեշտ է» և այլն: Այս մոտեցման դեպքում պարզ և հստակ կերպով ապահովվում է իրավական նորմի պարտադիր բնույթը՝ բացառելով ցանկացած հնարավոր անորոշություն կամ սխալ մեկնաբանություն:

Դատական դեպարտամենտը յուրաքանչյուր դատավորի վերաբերյալ կազմում և վարում է անձնական գործ:

Քրեական վարույթի համար նշանակություն ունեցող ցանկացած հանգամանք պետք է հաստատվի պատշաճ ապացույցների բավարար համակցությամբ:

Իրավական տեքստերում «կարող է» բառը բազմիմաստ է և կարող է ցույց տալ ունակություն, թույլտվություն, հնարավորություն, ընտրության իրավունք կամ պայմանականություն: Դրա որոշակի իմաստը կախված է օգտագործման համատեքստից և կարևոր է իրավունքների և պարտականությունների ճշգրիտ արտահայտման համար:

Ունակության համատեքստում «կարող է» բառը կիրառվում է ցույց տալու համար, որ սուբյեկտը իրավաբանական առումով ունի որոշակի գործողություն կատարելու իրավունք:

Իրավաբանական անձը կարող է ունենալ իր հիմնադիր փաստաթղթով նախատեսված գործունեության նպատակներին համապատասխան քաղաքացիական իրավունքներ և կրել այդ գործունեության հետ կապված պարտականություններ:

Թույլտվության համատեքստում «կարող է» բառը կիրառվում է ցույց տալու համար, որ սուբյեկտը իրավաբանական առումով ունի թույլտվություն կամ լիազորություն կատարելու որոշակի գործողություն: Այսինքն՝ գործողությունը թույլատրվում է իրավական շրջանակներում կամ որոշակի պայմանների առկայության դեպքում:

Գործունեության առանձին տեսակներով, որոնց ցանկը սահմանվում է օրենքով, իրավաբանական անձը կարող է զբաղվել միայն հատուկ թույլտվության (լիցենզիայի) հիման վրա:

Խափանման միջոց կիրառելու կամ կիրառված խափանման միջոցի ժամկետը երկարաձգելու հարցի քննության դատական նիստը դռնփակ է: Դատարանը կարող է կողմի միջնորդությամբ դատական նիստից առաջ կամ դրա ընթացքում որոշում կայացնել դատական նիստը դռնբաց անցկացնելու մասին:

Հնարավորության համատեքստում «կարող է» բառը կիրառվում է ցույց տալու համար, որ գործողությունը որոշակի դեպքերում կարող է տեղի ունենալ: Այս դեպքերում «կարող է» բառը օգտագործվում է արտահայտելու համար, որ ինչ-որ իրավունք հնարավոր է՝ պայմաններից կախված:

Եթե նախատեսված ժամկետներում նախարարության իրավական ակտերի փորձաքննության գործակալությունը փորձագիտական եզրակացություն չի տալիս ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական

ակտի նախագծի վերաբերյալ կամ չի երկարաձգում եզրակացության տրամադրման ժամկետը, ապա ակտն ընդունող մարմինն այն կարող է ընդունել և ուղարկել հրապարակման՝ առանց փորձագիտական եզրակացության:

Ընտրության համատեքստում «կարող է» բառը կիրառվում է ցույց տալու համար, որ սուբյեկտն ունի ընտրության իրավունք՝ որոշելու, թե ինչ գործողություն կատարել:

Գործի քննությանն իրավախախտման սուբյեկտը կարող է մասնակցել ինքնուրույն, իր ներկայացուցչի միջոցով կամ նրանց հետ:

Պայմանականության համատեքստում «կարող է» բառը կիրառվում է ցույց տալու համար, որ գործողությունը կարող է տեղի ունենալ, եթե որոշակի պայմաններ կատարվեն: Հաճախ օգտագործվում է պայմանական նախադասություններում, որպեսզի ցույց տա, որ գործողությունը պայմանավորված է որոշակի հանգամանքներով:

Քաղաքացին, այդ թվում՝ անհատ ձեռնարկատերը, դատարանի վճռով կարող է սնանկ ճանաչվել, եթե նա ի վիճակի չէ բավարարել պարտատերերի պահանջները:

Ազատությունից զրկելու հետ կապված պատիժ կարող է նշանակվել, եթե դատարանը հիմնավորի, որ առավել մեղմ պատժատեսակը չի կարող ապահովել պատժի նպատակները:

Ստորև բերված են «կարող է» բառի կիրառման սխալ օրինակներ, երբ կանոնների ձևակերպումը պետք է կատարվեր բայի սահմանական ներկա եղանակով կամ պետք է օգտագործվեր նորմի հրամայական բնույթն ընդգծող բառեր:

Բարձրագույն դատական խորհուրդը կարող է սահմանել գրավոր քննությունը տեխնիկական միջոցներով անցկացնելու կարգ:

Հանրային քննարկման ենթակա՝ հանրային քննարկում չանցած Կառավարություն ներկայացված նախագիծը Կառավարությունը կարող է վերադարձնել այն ներկայացնող մարմին:

2.14. Ավելորդաբանությունների, մակաբույծ (պարագիտ) բառերի գործածությունը

Իրավական տեքստի որակական հատկանիշները պահպանելու համար ընդհանրապես պետք է խուսափել ավելորդ բառերի՝ ավելորդաբանությունների գործածությունից, ոչ ճիշտ բառընտրությունից և անտեղի կրկնություններից: Այդ նպատակով անհրաժեշտ է հետևել որոշակի սկզբունքների.

1) հրաժարվել վերաբերմունք արտահայտող բառերի անհարկի գործածությունից՝ պետք է խուսափել այնպիսի բառերի գործածությունից, որոնք ոչ միայն որևէ նոր բան չեն ավելացնում տեքստին, այլև անհարկի ծանրաբեռնում են այն,

2) խուսափել խոսքը ծանրացնող նախդրավոր կառույցների հաճախակի գործածությունից,

3) հրաժարվել բառերի և բառակապակցությունների անհարկի կրկնությունից,

4) հրաժարվել ավելորդ կամ մակաբույծ բառերի կիրառությունից²⁴:

Լեզվում իրականում գոյություն չունեն ավելորդ կամ մակաբույծ բառեր. դրանք այդպիսիք դառնում են խոսքաշարում անհաջող կիրառության պատճառով: Մակաբույծ բառերը ոչինչ չեն տալիս խոսքին, անհարկի ձգձգում են ասելիքը: Ընդ որում՝ այդպիսի բառերի գործածությունը հնարավոր չէ կանխել որևէ կանոնի սահմանմամբ: Դրանց առկայությունը ստուգելու լավագույն միջոցը թերևս բառի արժեքը, նախադասության մեջ ունեցած նրա դերն ու կշիռը որոշելն է²⁵:

Տոկոսներով տրամադրված փոխառության գումարը կարող է վաղաժամկետ հետ վերադարձվել միայն փոխատուի համաձայնությամբ, եթե

²⁴ Տե՛ս «Իրավաբանական գրագրության լեզուն», Յու. Ավետիսյան, Ա. Մկրտչյան, Լ. Սարգսյան: Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2019, http://publishing.yysu.am/files/lravakan_gragrutyun.pdf:

²⁵ Տե՛ս «Իրավաբանական գրագրության լեզուն», Յու. Ավետիսյան, Ա. Մկրտչյան, Լ. Սարգսյան: Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2019, http://publishing.yysu.am/files/lravakan_gragrutyun.pdf:

այլ բան նախատեսված չէ օրենքով կամ փոխառության պայմանագրով:

Վերոնշյալ դեպքում «հետ վերադարձվել» բառակապակցությունում առկա է ավելորդ բառ, ճիշտ է կիրառել «վերադարձվել» բառը: Նույն ձևով՝ ոչ թե «իր մեջ պարունակում է», այլ «պարունակում է», ոչ թե «կրկին անգամ», այլ՝ «կրկին»:

2.15. Եզակի և հոգնակի թվերի կիրառությունը

Եթե իրավական ակտում բառը նշված է եզակի թվով, ապա դա տարածվում է նաև այդ բառի հոգնակիի վրա և ընդհակառակը, եթե տվյալ իրավական ակտով այլ բան նախատեսված չէ կամ ուղղակի այլ բան չի բխում այդ իրավական ակտի բովանդակությունից.

Երեխան ունի (երեխաները ունեն) իր ծնողների, պապերի և տատերի, եղբայրների, քույրերի, ինչպես նաև այլ ազգականների հետ շփվելու իրավունք: Ծնողների ամուսնության դադարեցումը, այն անվավեր ճանաչվելը կամ նրանց առանձին ապրելը չեն սահմանափակում երեխայի (երեխաների) իրավունքները:

Ծնողներն իրավունք ունեն և պարտավոր են (ծնողը իրավունք ունի և պարտավոր է) հոգ տանել իրենց երեխաների (իր երեխայի) դաստիարակության, առողջության, լիարժեք ու ներդաշնակ զարգացման մասին: Ծնողները (ծնողը) բոլոր այլ անձանց հանդեպ ունեն իրենց (ունի իր) երեխաներին (երեխային) դաստիարակելու նախապատվության իրավունք:

2.16. Հղումների կիրառումն իրավական ակտում

Նույն մարմնի ընդունած նույն տեսակի նորմատիվ իրավական ակտերում չպետք է անհիմն կրկնվեն գործող իրավական ակտերով սահմանված նորմերը: Իրավական ակտերով սահմանված նորմերի անհիմն կրկնություններից խուսափելու նպատակով իրավական ակտում կիրառվում են հղումներ:

Հղումները իրավական ակտի հոդվածներում, մասերում, կետերում, ենթակետերում, պարբերություններում նորմատիվ իրավական այլ ակտի հոդվածներին, մասերին, կետերին, ենթակետերին, պարբերություններին,

ինչպես նաև նորմատիվ իրավական այլ ակտերին կամ դրանց առանձին դրույթներին կիրառվում են նաև, երբ անհրաժեշտ է ընդգծել այդ դրույթների փոխադարձ կապը: Հղումները կատարվում են հստակ և ուղղակի:

Հղում կարելի է կատարել միայն այն իրավական ակտերին, որոնք ուժի մեջ են մտել, ինչպես նաև այն միջազգային պայմանագրերին, որոնք Հայաստանի Հանրապետության համար իրավական ուժ ունեն:

Հղումները լինում են ներքին և արտաքին:

Ներքին հղում է այն հղումը, որը կատարվում է նույն իրավական ակտի նույն կամ այլ հոդվածի, մասի, կետի, ենթակետի, պարբերության այլ դրույթին: Ներքին հղում կատարելիս իրավական ակտի համապատասխան կառուցվածքային միավորի վերաբերյալ նշում կատարելիս անհրաժեշտ է կիրառել «սույն» բառը: Ներքին հղում կարող է կատարվել նաև նույն իրավական ակտով ընդհանրական կերպով կարգավորման ենթարկվող իրավահարաբերությունների շրջանակին:

Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգրքի 121-րդ հոդվածի 7-րդ մաս.

«Նշանակման ենթակա դատարանի նախագահի թեկնածուի՝ Հանրապետության նախագահին առաջարկումն ու նշանակումն իրականացվում է սույն օրենսգրքի 117-րդ հոդվածով սահմանված կարգով»:

Արտաքին հղում է այն հղումը, որը կատարվում է այլ իրավական ակտին կամ այլ իրավական ակտի որևէ կառուցվածքային միավորին:

«Լիցենզավորման մասին» օրենքի 8-րդ հոդվածի 2-րդ մասի հինգերորդ պարբերություն.

«Հեռուստառադիոհաղորդումների հեռարձակման բնագավառում լիցենզավորման հետ կապված իրավահարաբերությունները սույն օրենքով կարգավորվում են այնքանով, որքանով այն չի հակասում բնագավառը կարգավորող «Տեսալսողական մեդիայի մասին» օրենքի և Հեռուստատեսության և ռադիոյի ազգային հանձնաժողովի ընդունած համապատասխան կարգերին»:

Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքի 28-րդ հոդվածի 3-րդ մաս.

«Հանրային ծառայության մասին» օրենքով սահմանված՝ պետական կամ համայնքային պաշտոն զբաղեցնող անձինք չեն կարող հանդես գալ որպես հարկ վճարողի պաշտոնատար անձինք»:

«Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին» օրենքի 40.1-ին հոդվածի 8-րդ մաս.

«Հանձնաժողովը կուսակցությունների տարեկան հաշվետվությունների ստուգման արդյունքում իրականացնում է «Կուսակցությունների մասին» սահմանադրական օրենքի 26-րդ հոդվածի 10-13-րդ մասերով նախատեսված լիազորությունները»:

Իրավական ակտում հղումը կարող է կատարվել նաև իրավական ակտի տեսակը մատնանշելով, որը պետք է ընդունվի՝ համապատասխան իրավահարաբերությունները ամբողջական կարգավորելու համար: Եթե օրենսդրական ակտով սահմանվում է, որ դրանում նշված առանձին հարաբերություններ կարգավորվում են կամ պետք է կարգավորվեն ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտով, ապա ընդունվող օրենսդրական ակտում կոնկրետ նշվում է դրանում չկարգավորված հարաբերությունները կարգավորելու լիազորություն ունեցող իրավաստեղծ մարմնի անվանումը.

«Արժութային կարգավորման և արժութային վերահսկողության մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածի 7-րդ մաս.

«Միջազգային կազմակերպությունները կարող են Հայաստանի Հանրապետության տարածքում աշխատանքների կատարման, ծառայությունների մատուցման համար գնանշումներն ու վճարումներն իրականացնել արտարժույթով՝ Կենտրոնական բանկի և կառավարության լիազորված մարմնի հետ համաձայնեցված կարգով սահմանված դեպքերում և կարգով»:

Եթե իրավական ակտն ընդունող իրավաստեղծ մարմնի անվանումն ուղղակիորեն նախատեսված չէ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ, Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով, ապա մարմնի

անվանումը նշվում է «Կառավարության լիազորած պետական կառավարման մարմինը» արտահայտությամբ:

Հղումները կատարվում են միայն հիմնական ակտին կամ հիմնական ակտի մասերին: Քանի որ իրավական ակտում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին ակտը հիմնական ակտ չի համարվում, հետևաբար դրան, որպես կանոն, հղում չի կատարվում: Բացառություն են կազմում այն դեպքերը, երբ փոփոխություններ կամ լրացումներ նախատեսող իրավական ակտը, փոփոխություններից կամ լրացումներից բացի, պարունակում է հիմնական իրավական ակտում չպարունակվող այլ նորմեր, որոնք ունեն ինքնուրույն կարգավորող նշանակություն: Հետևաբար այդ նորմերին հղում տալը թույլատրելի է:

Օրինակներ՝

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

30 հունվարի 2025 թվականի N 84-Ա

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՆՊԱՄՆԵՐ ՆՇԱՆԱԿԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Հանրային խորհրդի մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-527-Ն օրենքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ մասով՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է.**

- 1) Հանրային խորհրդի անդամներ նշանակել հետևյալ անձանց (համաձայնությամբ)
- 1) Աղասի Ջավենի Թադևոսյան
- 2) Արայիկ Էդիկի Խզմայան
- 3) Արմեն Սերյոժայի Բալդոյան
- 4) Արմեն Աբգարի Մուրադյան
- 5) Արմինե Գեղամի Մարգարյան
- 6) Գայանե Ասքանազի Աբրահամյան
- 7) Դանիել Արայի Իօաննիսյան
- 8) Հակոբ Շահենի Անդրեասյան
- 9) Հովիկ Ջավենի Մուսայելյան
- 10) Ռոբերտ Բաբկենի Ամիրխանյան
- 11) Ռուբեն Արամի Սաֆրասյան
- 12) Ռուբեն Արտուշի Բաբայան
- 13) Վոլոդյա Մամիկոնի Մարգարյան (Վալմար)
- 14) Վարդան Վանիկի Մկրտչյան
- 15) Վարդան Լևոնի Ազատյան

Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ

Երևան

Ն. Փաշինյան

30.01.2025
ՀԱՄԱՍՏԱՎԱԾ Է
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱԿԻՆ
ԱՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

23 փետրվարի 2024 թվականի N 243-Ն

ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՑԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ, ՄԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄ ԿԻՐԱՌԵԼՈՒ ԿԱՄ ՄԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄԸ ՎԵՐԱՑՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՑԱԼ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐՆ ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՑՔԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐ ՆԵՐԿԱՑԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ՄԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Համաձայն «Գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2023 թվականի ապրիլի 13-ի ՀՕ-145-Ն օրենքի 1-ին հոդվածի 2-3-րդ, 10-րդ հոդվածի 4-9-րդ և 11-րդ կետերի, «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» 2023 թվականի ապրիլի 13-ի ՀՕ-146-Ն օրենքի և «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 37-րդ հոդվածի պահանջների՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է.**

1. Սահմանել

- 1) անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների, դրանց դադարեցման պետական գրանցման համար անհրաժեշտ էլեկտրոնային փաստաթղթերին ներկայացվող պահանջները և ներկայացման կարգը՝ համաձայն N 1 հավելվածի.
- 2) անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների սահմանափակումների, դրանց դադարեցման պետական գրանցման համար անհրաժեշտ էլեկտրոնային փաստաթղթերին ներկայացվող պահանջները և ներկայացման կարգը՝ համաձայն N 2 հավելվածի.

Օրենսդրական ակտերի մասերին հղում կատարելիս նշվում են օրենսդրական ակտի կրճատ անվանումը, ակտի հոդվածի հերթական համարը, իսկ անհրաժեշտության դեպքում՝ նաև հոդվածի մասի համարը, հոդվածի մասի կետի կամ ենթակետի համարը.

«Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի» մասին օրենքի 1-ին հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի «ա» ենթակետ:

Ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտի մասերին հղում կատարելիս նշվում են իրավական ակտի կրճատ անվանումը, կետի, ենթակետի կամ պարբերության համարը.

Կառավարության 2019 թվականի հունիսի 20-ի N 757-Լ որոշման 1-ին կետ:

Հղում կատարելիս իրավական ակտի լրիվ անվանումը հիշատակվում է իրավական ակտում փոփոխություններ կամ լրացումներ նախատեսող կամ իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնող ակտում.

«Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի» մասին 2017 թվականի հունիսի 9-ի ՀՕ-96-Ն օրենքի 1-ին հոդվածը շարադրել նոր խմբագրությամբ:

Մյուս դեպքերում իրավական այլ ակտի հղումներ կատարելիս կարող է նշվել իրավական ակտի կրճատ անվանումը:

Արգելվում է կատարել՝

1) անորոշ հղումներ, մասնավորապես միևնույն ակտի այլ մասերին հղումներ կատարելիս չեն կարող առանձին կիրառվել «վերոհիշյալ», «վերոգրյալ», «նախկինում նշված», «նման», «սրանով», «նշված», «սույնում», «սույնով» բառերը.

Սխալ օրինակ	Ճիշտ օրինակ
Վերոգրյալ հոդվածով նախատեսված կանոնները կիրառվում են համապատասխան դատական ակտը Հայաստանի Հանրապետությունում ճանաչվելուց հետո:	Սույն օրենսգրքի 7-րդ հոդվածով նախատեսված կանոնները կիրառվում են համապատասխան դատական ակտը Հայաստանի Հանրապետությունում ճանաչվելուց հետո:
Հանցանք չի համարվում այն արարքը, որը թեև ձևականորեն պարունակում է նախկինում նշված հատկանիշներ, սակայն իր նվազ վտանգավորության պատճառով ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձին, հասարակությանը կամ պետությանն էական վնաս չի պատճառել և չէր կարող պատճառել:	Հանցանք չի համարվում այն արարքը, որը թեև ձևականորեն պարունակում է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված հատկանիշներ, սակայն իր նվազ վտանգավորության պատճառով ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձին, հասարակությանը կամ պետությանն էական վնաս չի պատճառել և չէր կարող պատճառել:
Վերոհիշյալ սահմանափակումները չեն կիրառվում հանցագործությունների ռեցիդիվի դեպքում պատիժ նշանակելիս:	Սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերով նախատեսված սահմանափակումները չեն կիրառվում հանցագործությունների ռեցիդիվի դեպքում պատիժ նշանակելիս:

2) շրջանաձև հղումներ, երբ նորմը, որին հղում է կատարվում, իր հերթին հղում է կատարում նախորդ նորմին.

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մաս.

«1. Եթե դատապարտյալը փորձաշրջանի ընթացքում կատարում է նոր հանցանք կամ պարզվում է, որ նա հանցանք է կատարել պատիժը կրելու ընթացքում, ապա դատարանը վերացնում է պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելու վերաբերյալ որոշումը և պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված կարգով:»:

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 1-ին մաս.

«1. Դատարանը վերացնում է պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելու վերաբերյալ որոշումը և պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված կարգով:»:

Կառավարության 2020 թվականի հունվարի 1-ի N 111-Լ որոշման 1-ին կետ.

«Սույն կետով նախատեսված դիմումի ձևը սահմանված է Կառավարության 2020 թվականի հունվարի 1-ի N 110-Լ որոշման 5-րդ կետով:»:

Կառավարության 2020 թվականի հունվարի 1-ի N 110-Լ որոշման 5-րդ կետ.

«Դիմումին ներկայացվող պահանջները սահմանված են Կառավարության 2020 թվականի հունվարի 1-ի N 111-Լ որոշման 1-ին կետով:»:

3) շարունակական հղումներ, երբ նորմը, որին հղում է կատարվում, իր հերթին հղում է կատարում մեկ այլ նորմի.-

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 1-ին մաս.

«1. Եթե դատապարտյալը փորձաշրջանի ընթացքում կատարում է նոր հանցանք կամ պարզվում է, որ նա հանցանք է կատարել պատիժը կրելու ընթացքում, ապա դատարանը վերացնում է պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելու վերաբերյալ որոշումը և պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 12-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված կարգով:»:

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 12-րդ հոդվածի 1-ին մաս.

«1. Դատարանը վերացնում է պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելու վերաբերյալ որոշումը և պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 22-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված կարգով:»:

Կառավարության 2020 թվականի հունվարի 2-ի N 222-Լ որոշման 1-ին կետ.

«Սույն կետով նախատեսված դիմումի ձևը սահմանված է Կառավարության 2021 թվականի հունվարի 1-ի N 333-Լ որոշման 4-րդ կետով:»:

Կառավարության 2021 թվականի հունվարի 1-ի N 333-Լ որոշման 4-րդ կետ.

«Դիմումին ներկայացվող պահանջները սահմանված են Կառավարության 2021 թվականի փետրվարի 1-ի N 123-Լ որոշման 5-րդ կետով:»:

Իրավական ակտի հոդվածին, մասին, կետին հղում կատարելիս նշվում է համապատասխան կառուցվածքային միավորի համարը՝ «-րդ» կապակցությամբ (կիրառվում են դասական թվականները), իսկ 1-ին և 1.1-ին կառուցվածքի համարակալումներին հղում կատարելիս՝ «-ին» կապակցությամբ, և համապատասխանաբար «հոդված, մաս, կետ» բառերը՝ համապատասխան հոլովաձևերով, եթե իրավական ակտը օրենսդրական ակտ է: Եթե հղում է կատարվում հայերենի այբուբենի տառերով համարակալված կառուցվածքային միավոր հանդիսացող ենթակետերին, համապատասխան կառուցվածքային միավորի տառը նշվում է չակերտներում, իսկ դրանից հետո չեն նշվում «-րդ» կամ «-ին» կապակցությունները, ինչպես նաև գրվում է «ենթակետ» բառը:

Օրենսդրական ակտի հոդվածի պարբերությանը, նախադասությանը հղում կատարելիս նշվում է համապատասխան կառուցվածքային միավորի համարը՝ դասական թվականների տառային արտահայտությամբ (առաջին, երկրորդ, երրորդ և այլն), և համապատասխանաբար «պարբերություն, նախադասություն» բառերը՝ համապատասխան հոլովաձևերով:

Իրավական ակտի կետին, ենթակետին հղում կատարելիս նշվում է համապատասխան կառուցվածքային միավորի համարը՝ «-րդ» կապակցությամբ, իսկ 1-ին և 1.1-ին կառուցվածքի համարակալումներին հղում կա-

տարելիս՝ «-ին» կապակցությամբ և համապատասխանաբար «կետ, ենթակետ» բառերը՝ համապատասխան հոլովաձևերով, եթե իրավական ակտը ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտ է: Եթե հղում է կատարվում հայերենի այբուբենի տառերով համարակալված կառուցվածքային միավոր հանդիսացող պարբերությանը, համապատասխան կառուցվածքային միավորի տառը նշվում է չակերտներում, իսկ դրանից հետո չեն նշվում «-րդ» կամ «-ին» կապակցությունները, ինչպես նաև գրվում է «պարբերություն» բառը:

Ենթաօրենսդրական ակտի նախադասությանը հղում կատարելիս նշվում է համապատասխան կառուցվածքային միավորի համարը՝ դասական թվականների տառային արտահայտությամբ (առաջին, երկրորդ, երրորդ և այլն), և «նախադասություն» բառը՝ համապատասխան հոլովաձևերով:

Եթե հղում է կատարվում մեկից ավելի նույն տեսակի հաջորդական կառուցվածքային միավորների, ապա նշվում են միայն առաջին և վերջին համարները՝ տարանջատելով գծիկով և վերջին համարին ավելացնելով «-րդ» կապակցությունը (վերջին համարին ավելացվում է «-ին» կապակցությունը «1» և «1.1» կառուցվածքի համարակալումների դեպքում), այնուհետև նշվում է կառուցվածքային համապատասխան միավորի անվանումը հոգնակի թվով:

Եթե հղում է կատարվում երկու կառուցվածքային միավորների, ապա նշվում են դրանց համարները՝ համապատասխանաբար «-րդ» և «-ին» կապակցություններով, համարները միավորվում են «և» շաղկապով, այնուհետև նշվում է կառուցվածքային համապատասխան միավորի անվանումը հոգնակի թվով:

Եթե հղում է կատարվում մեկից ավելի նույն տեսակի ոչ հաջորդական կառուցվածքային միավորների, ապա նշվում են բոլոր համարները՝ համապատասխանաբար «-րդ» և «-ին» կապակցություններով, տարանջատելով ստորակետով, իսկ վերջին համարը միավորելով «և» շաղկապով, այնուհետև նշելով կառուցվածքային միավորի անվանումը հոգնակի թվով:

Եթե հղում է կատարվում հայերենի այբուբենի տառերով համարակալված կառուցվածքային միավորներին, ապա սույն պարագրաֆի հղումների կատարման տեխնիկական կանոնները կիրառելի են նույն տրամաբանությամբ, սակայն, կառուցվածքային միավորների համարների՝ համապատասխանաբար «-րդ» և «-ին» կապակցություններով նշելու

փոխարեն, կիրառվում է կառուցվածքային միավորի տառը չակերտներում նշելու կանոնը:

2.17. Իրավական ակտում բացատրությունների կամ ծանոթագրությունների տրման կանոնները

Նորմատիվ իրավական ակտում բացատրությունների կամ ծանոթագրությունների տեքստը տրվում է առանձին հոդվածների, մասերի, կետերի, ենթակետերի կամ պարբերությունների տեսքով:

Օրինակ՝

«Հոդված 221.1. Ազգային ժողովի ընտրությունների ժամանակ օրենքով սահմանված՝ նախընտրական քարոզչության ծախսերը նախընտրական հիմնադրամից չկատարելը կամ հանրաքվեի քարոզչության ծախսերը հանրաքվեի քարոզչության ֆինանսավորման հիմնադրամից չկատարելը կամ հայտարարագրման ենթակա տվյալները չհայտարարագրելը կամ հայտարարագիր չներկայացնելը

1. Ազգային ժողովի ընտրությունների ժամանակ օրենքով սահմանված՝ նախընտրական քարոզչության ծախսերը նախընտրական հիմնադրամից կամ հանրաքվեի քարոզչության ծախսերը հանրաքվեի քարոզչության ֆինանսավորման հիմնադրամից խոշոր չափով չկատարելը կամ Ազգային ժողովի ընտրությունների ժամանակ նախընտրական հիմնադրամ կամ հանրաքվեի քարոզչության ֆինանսավորման հիմնադրամ կատարված նվիրատվությունների և դրանց օգտագործման վերաբերյալ հայտարարագրում քարոզչության նպատակով ձեռք բերված ապրանքը կամ մատուցված ծառայությունը շուկայական արժեքով չներառելը (եթե դա ձեռք է բերվել կամ մատուցվել է անհատույց կամ շուկայական արժեքից ցածր գնով կամ մինչև նախընտրական հիմնադրամի կամ հանրաքվեի քարոզչության ֆինանսավորման հիմնադրամի ձևավորումը), որը կազմել է խոշոր չափ՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

(. . .)

3. Սույն հոդվածի 1-ին մասի իմաստով՝ խոշոր չափ է համարվում 10 միլիոն Հայաստանի Հանրապետության դրամը գերազանցող գումարը:»²⁶:

²⁶ Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 221.1-ին հոդվածը:

ԳԼՈՒԽ 3.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

Իրավական ակտերը, կախված որոշակի առանձնահատկություններից, կարող են ունենալ հետևյալ կառուցվածքը՝

- 1) նախաբան.
- 2) հիմնական մաս.
- 3) եզրափակիչ մաս.
- 4) անցումային դրույթներ.
- 5) հավելվածներ:

3.1. Իրավական ակտի նախաբանը

Իրավական ակտը կարող է պարունակել նախաբան, որը սահմանում է իրավական ակտի ընդունման նպատակներն ու պատճառները: Նախաբանը չի շարադրվում առանձին հոդվածով, չի համարակալվում և չի բաժանվում հոդվածների (կետերի) և դրանով չեն սահմանվում նորմատիվ դրույթներ.

«Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության մասին» օրենք.

«Սույն օրենքի նպատակն է պաշտպանել և խրախուսել տնտեսական գործունեության ազատությունը, ազատ տնտեսական մրցակցությունը, ապահովել բարեխիղճ մրցակցության համար անհրաժեշտ միջավայր, նպաստել ձեռնարկատիրության զարգացմանը և սպառողների շահերի պաշտպանությանը Հայաստանի Հանրապետությունում:»:

«Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» օրենք.

«Սույն օրենքի հիմնական նպատակներն են ապահովագիրների, ապահովագրված անձանց և շահառուների իրավունքների պաշտպանությունը, ապահովագրական համակարգի կայուն զարգացման, հուսալիության և բնականոն գործունեության ապահովումն ու ապահովագրական գործունեություն իրականացնողների միջև ազատ տնտեսական մրցակցության համար հավասար պայմանների ստեղծումը:»:

Պրակտիկայում որպես օրենքի նախաբան հաճախ ընկալվում է օրենքի կարգավորման առարկան կամ գործողության ոլորտը սահմանող նորմը: Սակայն այս նորմերը չեն արտացոլում նախաբանի էությունը ամբողջությամբ և չունեն այն գաղափարական նշանակությունը, որը հատուկ է նախաբանին:

«Երեխայի իրավունքների մասին» օրենք.

«Սույն օրենքը սահմանում է երեխայի իրավունքները, պետության, համապատասխան մարմինների և քաղաքացիների պարտականությունները, ինչպես նաև երեխայի իրավունքների պաշտպանության բնագավառում պետական քաղաքականության իրականացման ծրագրային հիմունքները և կարգավորում է դրանց հետ կապված հարաբերությունները:»:

«Տրանսպորտի մասին» օրենք.

«Սույն օրենքը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետությունում տրանսպորտային գործունեության իրավական, տնտեսական և կազմակերպական հիմնադրույթները, այդ գործունեության մասնակիցների իրավասությունը և պատասխանատվությունը, ապահովում է նրանց օրինական շահերի պաշտպանությունը:»:

Վերոնշյալ օրինակներում մեջբերված դրույթները առավել համապատասխանում են օրենքի գործողության ոլորտը և կարգավորման առարկան սահմանող դրույթների²⁷, քան թե նախաբանի:

Ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտի դեպքում նախաբանի առկայությունը պարտադիր է: Այնտեղ նշվում է օրենսդրական իրավական ակտի հոդվածը կամ մասը, որը ներառում է Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասով²⁸ սահմանված լիազորող նորմեր: Ընդ որում՝ իրավական որոշակիության սկզբունքին համապատասխանելու նպա-

²⁷ Տե՛ս «Երեխայի իրավունքների մասին» օրենքի և «Տրանսպորտի մասին» օրենքի նախաբանները:

²⁸ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 2-րդ մաս. «Սահմանադրության և օրենքների հիման վրա և դրանց իրականացումն ապահովելու նպատակով Սահմանադրությամբ նախատեսված մարմինները կարող են օրենքով լիազորվել ընդունելու ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտեր: Լիազորող նորմերը պետք է համապատասխանեն իրավական որոշակիության սկզբունքին:»:

տակով՝ լիազորող նորմերը պետք է հստակորեն սահմանեն ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտն ընդունելու լիազորություն ունեցող մարմինն և այն իրավահարաբերությունների շրջանակը, որոնց կարգավորմանը ուղղված է ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

11 ապրիլի 2019 թվականի N 431-Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ՏԱՐԱԾՔԻ ԾԱԾԿՈՒՅԹԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Համաձայն Հայաստանի Հանրապետության հոդային օրենսգրքի 6.1-ին հոդվածի 3-րդ մասի՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է**.

1. Հաստատել Հայաստանի Հանրապետության ցամաքային տարածքի ծածկույթի դասակարգման կարգը՝ համաձայն հավելվածի:
2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում 2020 թվականի հունվարի 1-ից:

3.2. Իրավական ակտի հիմնական մասը

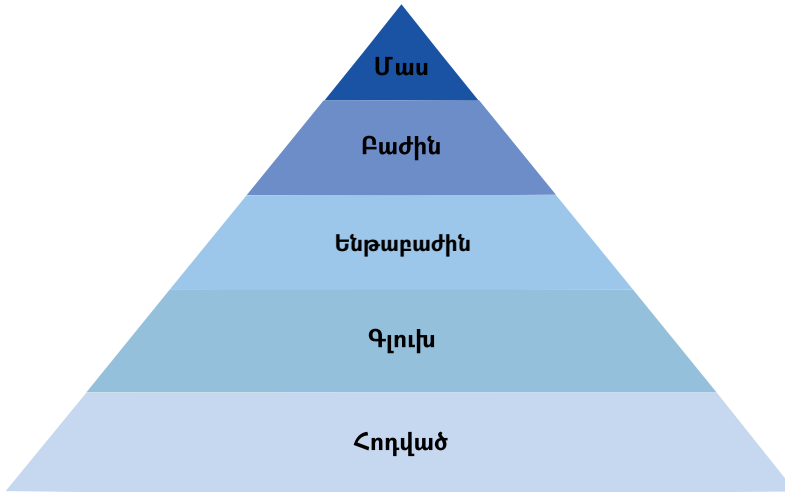
Իրավական ակտում իրավական նորմերը շարադրվում են ակտի հիմնական մասում:

Օրենսդրական ակտերի դեպքում ակտի հիմնական մասը կարող է առանձնացվել ընդհանուր և հատուկ մասերի: Տվյալ դեպքում օրենսդրական ակտի ընդհանուր մասը կազմող նորմերը նախորդում են հատուկ մասը կազմող նորմերին՝ պահպանելով ընդհանուր և հատուկ դրույթների շարադրման կանոնները, որոնց անդրադարձ է կատարվել նախորդիվ:

Ընդհանուր և հատուկ մասերը չեն համարակալվում: Ընդհանուր և հատուկ մասերի վերնագրերն են համապատասխանաբար՝ «ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՍ» և «ՀԱՏՈՒԿ ՄԱՍ»: Վերնագրերի վերջում որևէ կետադրական նշան չի դրվում:

Օրենսդրական ակտերում կարող են նախատեսվել նաև բաժիններ և գլուխներ: Բովանդակությամբ համասեռ հոդվածները միավորվում են գլուխներում: Գլուխները կարող են միավորվել բաժիններում, իսկ բաժինները՝ մասերում: Անհրաժեշտության դեպքում բաժինները կարող են բաժանվել ենթաբաժինների՝ միավորելով առանձին գլուխներ:

Իրավական ակտի բաժիններն ու գլուխները պետք է համարակալվեն արաբական թվանշաններով: Բաժիններն ու գլուխները ունենում են վերնագրեր, որոնք պետք է համապատասխանեն դրանց բովանդակությանը: Գլուխների և բաժինների վերնագրերը գրվում են մեծատառերով, և վերնագրերի վերջում որևէ կետադրական նշան չի դրվում:

Վերոնշյալ բրգաձև կառուցվածքը, ինչպես նաև ակտում ընդհանուր և հատուկ մասերի առկայությունը պարտադիր կանոն չէ: Նախ այն կիրառվում է օրենսդրական ակտերի դեպքում: Բացի այդ, նման կառուցվածքի ընտրությունը կախված է մի շարք հանգամանքներից՝ ակտի ծավալից, դրույթների քանակից, բարդությունից, կարգավորման առարկայից և այլն: Ծավալուն իրավական ակտերի դեպքում, որպես կանոն, կիրառվում է նման կառուցվածքը: *Օրինակ՝*

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ

ՕՐԵՆՍԳԻՐՔ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՍ

ԲԱԺԻՆ 1

**ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ
ՔՐԵԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԸ**

Գ Լ ՈՒ Խ 1

ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

**Հոդված 1. Քրեական վարույթը կարգավորող
օրենսդրությունը**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳԻՐՔ
(...)**

ԲԱԺԻՆ 2

ՎԱՐՈՒՅԹՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՏՅԱՆԻ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ

ԵՆԹԱԲԱԺԻՆ ԱՌԱՋԻՆ

**ԱՌԱՋԻՆ ԱՏՅԱՆԻ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾԵՐԻ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՐԳԸ (ՀԱՅՑԱՅԻՆ ՎԱՐՈՒՅԹ)**

ԳԼՈՒԽ 12

ՀԱՅՑԻ ՀԱՐՈՒՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

Հոդված 120. Հայցի հարուցումը

Այլ ակտերի դեպքում կարող է կիրառվել առավել պարզ կառուցվածք:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Ընդունված է 2022 թվականի հունվարի 18-ին

ԱՆԿԱՆՈՒԿ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ԳԼՈՒԽ 1

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Օրենքի կարգավորման առարկան

Հոդված 1.

Ակտերում փոփոխություններ և լրացումներ նախատեսող ակտերի կառուցվածքը առանձնահատուկ է. դրանք պարունակում են միայն հոդվածներ՝ առանց վերը նշված հիերարխիկ կառուցվածքի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՕՐԵՆՔԸ

Ընդունված է 2022 թվականի հունիսի 9-ին

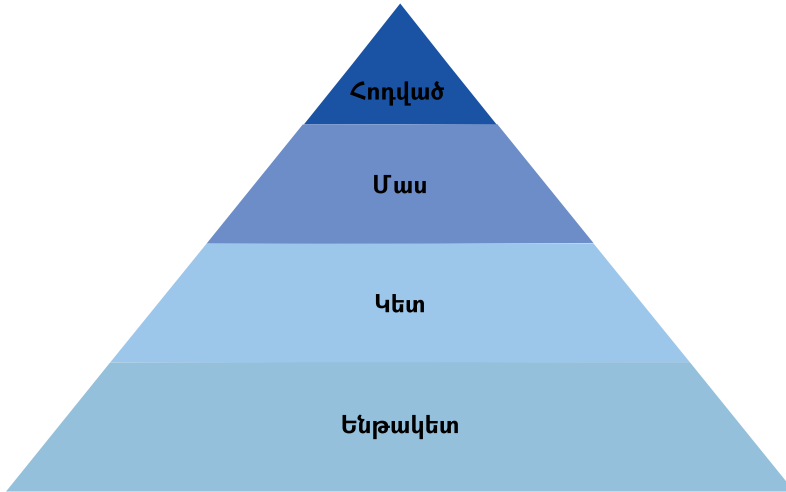
«ԱՆԿԱՆԻՔԻ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԵՎ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. «Անկանիքիկ գործառնությունների մասին» 2022 թվականի հունվարի 18-ի ՀՕ-12-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 7-րդ հոդվածում՝

- 1) 1-ին մասը «(պայմանագիրը)» բառից հետո լրացնել «սույն օրենքի իմաստով» բառերով:
- 2) 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ.

«2. Սույն օրենքի 4-րդ կամ 5-րդ հոդվածի պահանջները չպահպանելը, այդ թվում՝ սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված գործարքի (պայմանագրի) մաս կազմող գործարքների (պայմանագրերի) դեպքում, հանգեցնում է գործարքի (պայմանագրի) անվավերության: Նման գործարքը (պայմանագիրը) առ ոչինչ է»:

Օրենսդրական ակտերում հոդվածները բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների: Հոդվածների մասերը կարող են բաժանվել միայն համարակալված կետերի, կետերը՝ միայն համարակալված ենթակետերի:

Օրենսդրական ակտերում նորմերը պետք է շարադրվեն հերթական համար ունեցող հոդվածների տեսքով: Հոդվածի համարից առաջ գրվում է «Հոդված» բառը: Օրենսդրական ակտի հոդվածները ունենում են վերնագրեր, բացառությամբ փոփոխություն կամ լրացում նախատեսող օրենսդրական ակտերի: Հոդվածների վերնագրերը պետք է համապատասխանեն հոդվածների բովանդակությանը: Հոդվածների վերնագրերի վերջում որևէ կետադրական նշան չի դրվում:

Հոդված 1. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսդրությունը

1. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսդրությունը բաղկացած է սույն օրենսգրքից, Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերից և Հայաստանի Հանրապետության իրավական այն ակտերից, որոնք քրեաիրավական նորմեր են պարունակում կամ նշանակություն ունեն քրեական օրենքը կիրառելու համար:

2. Հանցակազմ կամ պատիժ կամ քրեաիրավական ներգործության միջոց նախատեսող նորմերը կարող են կիրառվել միայն սույն օրենսգրքում ընդգրկվելուց հետո:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Ընդունված է 2024 թվականի ապրիլի 11-ին

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՅՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. 2021 թվականի մայիսի 5-ի Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 510-րդ հոդվածի վերնագիրը և 1-ին մասը «կեղծ տվյալ ներկայացնելը» բառերից հետո լրացնել «, ինչպես նաև բռնագանձման ենթակա գույքին հասանելիությունն ապահովելու՝ օրենքով սահմանված պարտականությունը խախտելը» բառերով:

Օրենսդրական ակտի հոդվածները, մասերը և կետերը պետք է համարակալել արաբական թվանշաններով, իսկ ենթակետերը՝ հայերենի այբուբենի փոքրատառերով: Հայոց այբուբենի տառերի թվային համապատասխանեցմանը համարժեք՝ «ժ» տառից հետո ենթակետերը նշվում են երկու տառով՝ տասական համակարգի կանոններով. «ժա», «ժբ», «ժգ» և այլն, մինչև «ժթ», որից հետո «ի» տառով և համապատասխան «ա»-ից «թ» տառերով՝ «իա», «իբ», «իգ» և այլն:

Հոդվածների և մասերի համարները տեքստից բաժանվում են միջակետերով, իսկ հոդվածների կետերի համարները՝ փակագծերով: Հոդվածում ենթակետի՝ հայերենի այբուբենի փոքրատառերով նշված համարները տեքստից պետք է բաժանել միջակետով: Հոդվածի մասերը, կետերը և ենթակետերը վերնագիր չեն ունենում:

Հոդված 22. Հանրային հեռարձակողների կարգավիճակը և գործունեության սկզբունքները

1. Հանրային հեռարձակողները հիմնադրվում են Կառավարության կողմից փակ բաժնետիրական ընկերությունների ձևով:

2. Հանրային հեռարձակողների թիվը չի կարող պակաս լինել երեքից՝ երկու ընդհանուր և մեկ կրթական-մշակութային ուղղվածության ծրագրերով:

3. Հանրային հեռարձակողները ղեկավարվում են օբյեկտիվության, ժողովրդավարության, անկողմնակալության, բազմազանության, բազմակարծության սկզբունքներով և ապահովում են կարծիքն արտահայտելու

իրավունքի, խղճի, մտքի և դավանանքի, ինչպես նաև ստեղծագործական ազատությունը:

4. Հանրային հեռարձակողները պարտավոր են՝

1) ապահովել հեռարձակվող տեղեկատվական, կրթական, մշակութային և ժամանցային բնույթի հաղորդումների բազմազանությունը.

2) օրվա եթերաժամը հատկացնել հայերեն տեսալսողական հաղորդումներին, բացառությամբ սույն օրենքով նախատեսված դեպքերի.

3) մշակել և իրականացնել ծրագրային քաղաքականություն՝

ա. հասարակական առավել հնչեղություն ունեցող տեղեկատվության հեռարձակման համար օգտագործել ամենադիտելի եթերային ժամանակը՝ ներկայացնելով խնդրի կամ հարցի վերաբերյալ պաշտոնական հաղորդագրությունը (տեղեկատվությունը), կարծիքների բազմազանությունը,

բ. սպառողներին մատուցել հաղորդումներ, որոնցում ներկայացվում են Հայաստանի Հանրապետության տարբեր տարածաշրջանների, ազգային փոքրամասնությունների, հասարակության տարբեր շերտերի ու սոցիալական խմբերի շահերը.

4) ապահովել հայերեն ենթագրերով կամ ժեստերի լեզվի թարգմանությամբ՝

ա. շաբաթվա ընթացքում առնվազն մեկական կրթական, առողջապահական, մշակութային և ժամանցային բնույթի հաղորդման հեռարձակում,

բ. Հայաստանի Հանրապետության տոներին և հիշատակի օրերին կազմակերպվող միջոցառումների՝ ուղիղ եթերով հեռարձակումներ,

գ. սոցիալական գովազդ:

5. Հանրային հեռարձակողները գործում են օրենքին, իրենց կանոնադրությանը և այլ իրավական ակտերին համապատասխան:

Ենթաօրենսդրական իրավական ակտերում դրույթները շարադրվում են կետերի տեսքով, իսկ համասեռ կետերը կարող են միավորվել գլուխներում: Գլուխները իրենց հերթին կարող են միավորվել բաժիններում:

Կետերը կարող են բաժանվել միայն համարակալված ենթակետերի, իսկ ենթակետերը՝ միայն համարակալված պարբերությունների: Կետերը պետք

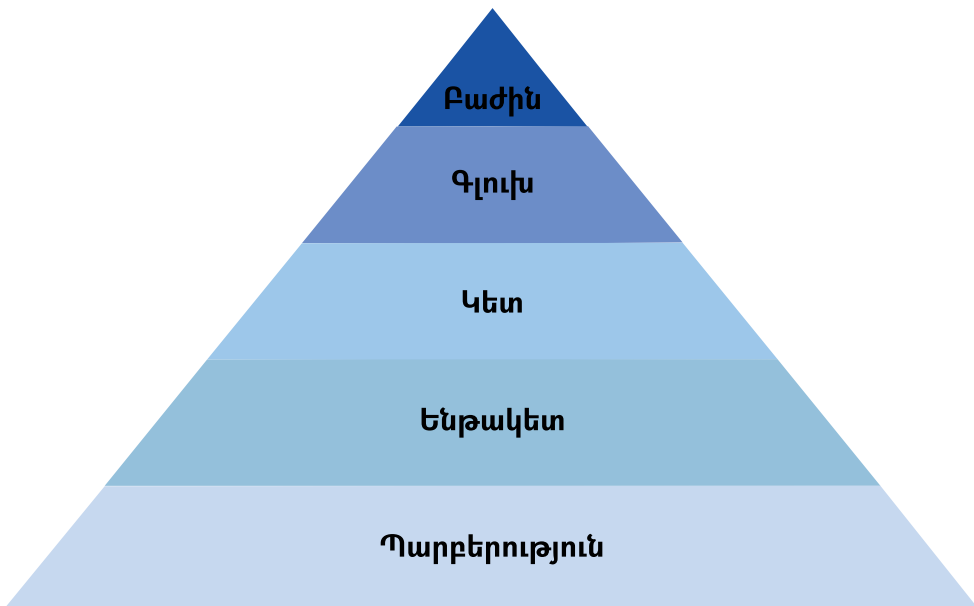
է ունենան հերթական համար: Կետերը համարակալվում են արաբական թվանշաններով, որոնք տեքստից բաժանվում են միջակետով:

Ենթակետերը համարակալվում են արաբական թվանշաններով, որոնք տեքստից բաժանվում են փակագծով:

Պարբերությունները համարակալվում են հայերենի այբուբենի փոքրատառերով, որոնք տեքստից բաժանվում են միջակետով:

Ենթաօրենսդրական ակտերում կետերը, ենթակետերը և պարբերությունները վերնագրեր չեն ունենում:

Արդյունքում ենթաօրենսդրական ակտերը, կախված որոշակի առանձնահատկություններից, կարող են ունենալ հետևյալ կառուցվածքը հիմնական մասում՝

Կ Ա Ր Գ

ՆՈՐՄԱՏԻՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ

ԳԼՈՒԽ 1

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Սույն կարգով սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության նորմատիվ իրավական ակտերի պաշտոնական թարգմանության (այսուհետ՝ պաշտոնական թարգմանություն) իրականացման կարգը:

2. Թարգմանությունը տեքստի ճշգրիտ և սպառիչ վերարտադրումն է այլ լեզվով՝ պահպանելով բնագրի իմաստային բովանդակությունը, գործաբանական արժեքը, դրա գործառական-ոճական համապատասխանությունը և ապահովելով թարգմանության նույնականությունը բնագրի հետ:

(...)

ԳԼՈՒԽ 2

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԸ

6. Պաշտոնական թարգմանությունն իրականացվում է նախարարությանն ուղղված՝ պետական մարմինների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների գրավոր դիմումի հիման վրա:

7. Պաշտոնական թարգմանությունն իրականացվում է հետևյալ ժամկետներում՝

- 1) 1-4 թարգմանչական էջը՝ 3 աշխատանքային օրվա ընթացքում.
- 2) 5-10 թարգմանչական էջը՝ 7 աշխատանքային օրվա ընթացքում.
- 3) 11-20 թարգմանչական էջը՝ 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում.
- 4) 21-30 թարգմանչական էջը՝ 15 աշխատանքային օրվա ընթացքում.
- 5) 31-50 թարգմանչական էջը՝ 25 աշխատանքային օրվա ընթացքում.
- 6) 51-100 թարգմանչական էջը՝ 35 աշխատանքային օրվա ընթացքում.
- 7) 100 թարգմանչական էջը գերազանցելու դեպքում՝ յուրաքանչյուր 30 թարգմանչական էջի համար 10 աշխատանքային օրվա հաշվարկով (...):

3.3. Իրավական ակտի եզրափակիչ մասը և անցումային դրույթները

Իրավական ակտը ունենում է եզրափակիչ մաս, որում սահմանվում են՝

1) իրավական ակտն ուժի մեջ մտնելու ժամկետները.

2) իրավական ակտի գործողության ժամկետները, երբ իրավական ակտը կամ դրա առանձին մասը նախատեսված է սահմանափակ ժամկետով գործողության համար (ժամանակավոր ակտ կամ ժամանակավոր դրույթ): Այս դեպքում նշվում է ակտի կամ դրա առանձին մասի գործողության հստակ ժամկետը:

Օրինակ՝ «Նորմատիվ իրավական ակտերի» մասին օրենքի եզրափակիչ մասում նախատեսվում է ուժի մեջ մտնելու ժամկետը.

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը, բացառությամբ սույն օրենքի 25-րդ հոդվածի, որն ուժի մեջ է մտնում 2020 թվականի հուլիսի 1-ից:

««Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» օրենքում լրացում կատարելու մասին» 2023 թվականի նոյեմբերի 16 ՀՕ-359-Ն օրենքի եզրափակիչ մասում սահմանվում է այդ ակտի գործողության ժամկետը.

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից, տարածվում է 2023 թվականի սեպտեմբերի 19-ից հետո ծագած հարաբերությունների վրա և գործում է մինչև 2025 թվականի հունվարի 1-ը:

Իրավական ակտում պետք է նախատեսել անցումային դրույթներ հետևյալ դեպքերում՝

1) իրավական ակտը լրիվ գործողության մեջ դնելու համար պահանջվում են ժամկետներ կամ որոշակի պայմաններ.

««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի²⁹ անցումային դրույթներով նախատեսվում է.

²⁹ Տե՛ս ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2023 թվականի հոկտեմբերի 25-ի ՀՕ-335-Ն օրենքի 22-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=1855011>:

«Այն կազմակերպությունները, որոնք մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը իրենց անվանումներում օգտագործել են սույն օրենքի 1-ին հոդվածով լրացվող սահմանափակումները, պարտավոր են սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ երկու ամսվա ընթացքում, իրենց անվանումները համապատասխանեցնել սույն օրենքի պահանջներին:»:

2) որոշակի ժամկետների (սահմանափակ ժամանակահատվածի) կամ իրավական ակտի հիմնական մասով սահմանված պայմանների համար անհրաժեշտ է սահմանել իրավական ակտի հիմնական մասով սահմանված նորմերից տարբերվող այլ նորմեր.

Հայաստանի Հանրապետության հողային օրենսգրքի անցումային դրույթներով նախատեսվում է.

«Մինչև սույն օրենսգրքին ուժի մեջ մտնելը Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ձեռք բերված հողամասի նկատմամբ իրավունքները, դրանց սահմանափակումները, ներառյալ՝ սերվիտուտները, ունեն իրավաբանական ուժ և ենթակա չեն վերագրանցման:»:

Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքի անցումային դրույթներով նախատեսվում է.

«Սույն օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելուց հետո վճարման կարգադրություններ արձակելու պահանջով հայցադիմումներ վարչական դատարան չեն կարող ներկայացվել: Մինչև սույն օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելը վարչական դատարանի գրասենյակ ստացված, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելուց առաջ փոստով առաքված, սակայն սույն օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելուց հետո վարչական դատարանում ստացված կամ ներկայացված վճարման կարգադրություններ արձակելու վերաբերյալ հայցադիմումները քննում է վարչական դատարանը՝ Հայաստանի Հանրապետության 2007 թվականի նոյեմբերի 28-ի վարչական դատավարության օրենսգրքի 27-րդ գլխով սահմանված կարգով:»:

Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության
օրենսգրքի անցումային դրույթներով նախատեսվում է.

«Մինչև սույն օրենսգիրքն ուժի մեջ մտնելն ստացված ապացույցների
թույլատրելիությունը որոշվում է դրանց ձեռքբերման ժամանակ գործող
օրենսդրությանը համապատասխան:»:

««Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում լրացումներ և
փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի³⁰ անցումային
դրույթներով նախատեսվում է.

«6. Սույն օրենքի 16-րդ հոդվածի³¹ գործողությունը տարածվում է սույն
օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո ուժի մեջ մտած նորմատիվ իրավական
ակտերի նորմերի միջև կոլիզիաների հաղթահարման դեպքերի վրա:
2002 թվականի մայիսի 31-ից մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելն ուժի
մեջ մտած նորմատիվ իրավական ակտերի նորմերի միջև կոլիզիաների
դեպքում «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 40-րդ
հոդվածով սահմանված կանոններն ըստ հերթականության կիրառելիս
նույն հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետը կիրառվում է ավելի վաղ ուժի մեջ
մտած նորմատիվ իրավական ակտի նորմին առաջնություն տալով:

7. Մինչև 2002 թվականի մայիսի 31-ն ուժի մեջ մտած նորմատիվ
իրավական ակտերի նորմերի միջև կոլիզիաների դեպքում գործում են
ավելի ուշ ուժի մեջ մտած նորմատիվ իրավական ակտի նորմերը:

8. Մինչև 2002 թվականի մայիսի 31-ն ուժի մեջ մտած և 2002
թվականի մայիսի 31-ից մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելն ուժի մեջ
մտած նորմատիվ իրավական ակտերի նորմերի միջև հակասության
դեպքում գործում են ավելի վաղ ուժի մեջ մտած նորմատիվ իրավական
ակտի նորմերը:

9. 2002 թվականի մայիսի 31-ից մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելն

³⁰ Տե՛ս ««Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2021 թվականի ապրիլի 19-ի ՀՕ-175-Ն օրենքի 18-րդ հոդվածի 6-10-րդ մասերը, <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=152130>

³¹ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 40-րդ հոդվածում կատարված փոփոխության արդյունքում նախատեսվում է, որ նորմատիվ իրավական ակտերի նորմերի միջև կոլիզիաների դեպքում գործում են ավելի ~~վաղ~~ ուշ ուժի մեջ մտած նորմատիվ իրավական ակտի նորմերը:

ուժի մեջ մտած և սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո ուժի մեջ մտած նորմատիվ իրավական ակտերի նորմերի միջև հակասության դեպքում գործում են ավելի ուշ ուժի մեջ մտած նորմատիվ իրավական ակտի նորմերը:

10. Մինչև 2002 թվականի մայիսի 31-ն ուժի մեջ մտած և սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո ուժի մեջ մտած նորմատիվ իրավական ակտերի նորմերի միջև հակասությունների դեպքում գործում են ավելի ուշ ուժի մեջ մտած նորմատիվ իրավական ակտի նորմերը:»:

3) իրավական ակտի հիմնական մասով սահմանված նորմերի ուժի մեջ մտնելուց հետո անհրաժեշտ է սահմանել հիմնական մասով սահմանված նորմերի գործողության համար այլ նորմեր՝ ըստ որոշակի անձանց շրջանակի կամ տարածքի.

Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի անցումային դրույթներով նախատեսվում է.

«Մինչև 2017 թվականի սեպտեմբերի 1-ը նշանակվող՝ համայնքի ղեկավարի և ավագանու անդամների ընտրությունները կազմակերպվում և անցկացվում են 2011 թվականի մայիսի 26-ի Ընտրական օրենսգրքի կանոնակարգումներին համապատասխան, բացառությամբ համայնքի ղեկավարի և ավագանու անդամի ընտրությունների ժամանակ ընտրելու և ընտրվելու իրավունքը սահմանող դրույթների, որը կարգավորվում է սույն օրենսգրքով սահմանված դրույթներին համապատասխան:»:

Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի անցումային դրույթներով նախատեսվում է.

«Սույն օրենսգրքով սահմանված քրեական հետապնդման ժամկետները գործում են 2023 թվականի հունվարի 1-ից հետո մեղադրյալի կարգավիճակ ստացած անձանց համար: Մինչ այդ մեղադրյալի կարգավիճակ ստացած անձանց նկատմամբ սույն օրենսգրքով սահմանված քրեական հետապնդման ժամկետներն սկսում են հաշվարկվել 2023 թվականի հունվարի 1-ից:»:

4) անձի իրավական վիճակը բարելավող նորմատիվ իրավական ակտին նախատեսվում է տալ հետադարձ ուժ, կամ անձի իրավական վիճակը բարելավող իրավական ակտին հետադարձ ուժ տալու համար անհրաժեշտ է սահմանել համապատասխան նորմեր: Այս դեպքում նորմատիվ իրավական ակտի անցումային դրույթներով պետք է սահմանել նորմատիվ իրավական ակտը կամ դրա այն մասերը, որոնց տրվում է հետադարձ ուժ, ինչպես նաև հետադարձ ուժ տալու իրավակարգավորումների (ժամկետների, պայմանների, անձանց շրջանակի) համար անհրաժեշտ համապատասխան նորմեր:

«Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» օրենքի³² անցումային դրույթներով նախատեսվում է.

«2. **Սույն օրենքի գործողությունը**³³ տարածվում է նաև այն ժառանգատուների ժառանգության հարաբերությունների վրա, որոնք մահացել են 2020 թվականի սեպտեմբերի 27-ից հետո, և որոնց ինքնությունը չի հաստատվել մահվան պահից հետո՝ առնվազն մեկ ամսվա ընթացքում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելու օրվա դրությամբ առկա է ժառանգատուի ժառանգությունն ընդունելու կամ ժառանգական իրավունքի վկայագիր ստանալու մասին ժառանգության բացման վայրի նոտարին օրենսդրությամբ նախատեսված պահանջների պահպանմամբ հանձնված դիմում:

3. Եթե 2020 թվականի սեպտեմբերի 27-ից հետո մահացած և առնվազն մեկ ամսվա ընթացքում ինքնությունը չի հաստատված

³² Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» 2022 թվականի հունվարի 20-ի ՀՕ-2-Ն օրենքի 2-րդ հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերը, <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=160070>:

³³ «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» օրենքի 1-ին հոդվածով Հայաստանի հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի՝ ժառանգության բացման ժամանակին վերաբերող 1188-րդ հոդվածը լրացվում է նոր 1.1-ին մասով, որի համաձայն՝ «1.1. Այն դեպքում, երբ քաղաքացու ինքնությունը չի հաստատվել մահվան պահից առնվազն մեկ ամսվա ընթացքում, ժառանգության բացման օրը համարվում է մահվան պետական գրանցման օրը»: Նույն հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ ժառանգության բացման ժամանակը քաղաքացու մահվան օրն է, իսկ նրան մահացած ճանաչելու դեպքում այդ մասին դատարանի վճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու օրը, եթե այլ օր սահմանված չէ վճռում:

քաղաքացու մահվան պետական գրանցումն իրականացվել է մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը, ապա ժառանգությունը կարող է ընդունվել սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ վեց ամսվա ընթացքում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելու օրվա դրությամբ առկա է ժառանգատուի ժառանգությունն ընդունելու կամ ժառանգական իրավունքի վկայագիր ստանալու մասին ժառանգության բացման վայրի նոտարին օրենսդրությամբ նախատեսված պահանջների պահպանմամբ հանձնված դիմում:»:

5) օրենսդրական ակտով սահմանված նորմը կարող է կատարվել միայն այդ ակտով նախատեսված ենթաօրենսդրական ակտի ընդունմամբ կամ դրա կատարումն ուղղակիորեն պայմանավորված է ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտի ընդունմամբ: Այս դեպքում անցումային դրույթներում սահմանվում են ենթաօրենսդրական ակտի ընդունման նախատեսվող ժամկետը, ինչպես նաև օրենսդրական ակտի այն մասերը, որոնք գործելու են ենթաօրենսդրական ակտն ուժի մեջ մտնելու պահից.

«Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» օրենքի³⁴ անցումային դրույթներով նախատեսվում է.

«Սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելու օրվանից՝

1) Կառավարությունը հաստատում է ցամաքուրդային (դրենաժային) համակարգերից օգտվելու կարգը և ծառայությունների մատուցման վճարի չափը, ինչպես նաև այդ համակարգերից օգտվելու պայմանագրի օրինակելի ձևը մինչև 2021 թվականի հունվարի 1-ը.

2) 2021 թվականի հունվարի 1-ից հետո ցամաքուրդային (դրենաժային) համակարգերը շահագործող կազմակերպության և այդ համակարգերից օգտվող սուբյեկտների միջև փոխհարաբերությունները ենթակա են կարգավորման՝ ցամաքուրդային (դրենաժային) համակարգերից օգտվելու կարգով:»:

³⁴ Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» 2020 թվականի դեկտեմբերի 9-ի ՀՕ-492-Ն օրենքի 2-րդ հոդվածը, <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=148951>:

Հարկ է նկատել, որ ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտ կարող է ընդունվել նաև այն օրենսդրական ակտի հիման վրա, որն ընդունվել, սակայն դեռևս ուժի մեջ չի մտել, եթե օրենսդրական ակտով սահմանված նորմը կարող է կատարվել միայն այդ ակտով նախատեսված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտի ընդունմամբ, կամ դրա կատարումն ուղղակիորեն պայմանավորված է ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտի ընդունմամբ³⁵.

««Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի անցումային դրույթներով նախատեսվում է.

«1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակումից երեք ամիս հետո:

1. Կառավարության աշխատակարգում և արդարադատության նախարարության կանոնադրության մեջ սույն օրենքի իրականացումն ապահովող փոփոխությունները կատարվում են մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը»:

Նորմատիվ իրավական ակտի եզրափակիչ մասը և անցումային դրույթները կարող են շարադրվել առանձին

- գլուխների կամ
- հոդվածների կամ
- կետերի ձևով:

Եզրափակիչ մասը և անցումային դրույթները կարող են շարադրվել առանձին գլխի ձևով, եթե համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտը բաժանվում է գլուխների.

³⁵ Տե՛ս ««Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» 2023 թվականի սեպտեմբերի 12-ի ՀՕ-287-Ն օրենքի 4-րդ հոդվածը, <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=183520>:

Օրինակ՝

Գլուխ 5.

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՄԱՍ ԵՎ ԱՆՑՈՒՄԱՅԻՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հոդված 55. Եզրափակիչ մաս

(...)

Հոդված 56. Անցումային դրույթներ

(...)

Եզրափակիչ մասը և անցումային դրույթները կարող են շարադրվել առանձին հոդվածներում.

Օրինակ՝

Հոդված 54. (...)

Հոդված 55. Եզրափակիչ մաս

(...)

Հոդված 56. Անցումային դրույթներ

(...)

Եզրափակիչ մասը և անցումային դրույթները կարող են շարադրվել մեկ հոդվածում՝ առանձին մասերով կարգավորելով և՛ եզրափակիչ մասին, և՛ անցումային դրույթներին վերաբերող հարցերը.

Օրինակ՝

«Հոդված 55.Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ

1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

2. Եվրասիական տնտեսական միության Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերը թարգմանության ուղարկելու, դրանց թարգմանության, հրապարակման ուղարկելու և հրապարակման կարգը սահմանելու մասին Կառավարության որոշումն ընդունվում է սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում:»:

3.4. Իրավական ակտի հավելվածները

Իրավական ակտի անբաժանելի մաս համարվող հավելվածների ձևով հաստատվում են՝

- 1) կանոնները,
- 2) կանոնադրությունները,
- 3) կարգերը,
- 4) ցանկերը,
- 5) աղյուսակները և այլն:

Հավելվածներն առանց տվյալ իրավական ակտի իրավաբանական ուժ չունեն: Իրավական ակտի համապատասխան մասերը պետք է հղում պարունակեն այդ հավելվածներին:

Հոդված 4. Հայաստանի Հանրապետության բնակավայրերը և նրանց ցանկը

(վերնագիրը փոփ. 24.09.21 ՀՕ-328-Ն)

Բնակավայրը բնակչություն ունեցող, կառուցապատված, տարածքային ամբողջականություն կազմող և այլ բնակավայրերից տարածքային, տնտեսական կամ պատմական առումով տարանջատված տարածքային միավոր է:

Հայաստանի Հանրապետության բնակավայրերի ցանկը տրվում է սույն օրենքի բաղկացուցիչ մաս կազմող հավելված 2-ում:

(4-րդ հոդվածը փոփ. 14.12.04 ՀՕ-41-Ն, 26.12.08 ՀՕ-10-Ն, լրաց. 06.10.09 ՀՕ-190-Ն, խմբ. 24.11.15 ՀՕ-148-Ն, փոփ. 24.09.21 ՀՕ-328-Ն)

Ց Ա Ն Կ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ

2.1. ԱՐԱԳԱԾՈՏՆ ՄԱՐԶԻ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐՆ ՈՒ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԸ

Մարզի անվանումը	Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը
Արագածոտն	1. Աշտարակ	Աշտարակ քաղաք
		Ագարակ գյուղ
		Աղձք գյուղ
		Անտառուտ գյուղ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

10 հոկտեմբերի 2018 թվականի N 1146-Ն

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ ԵՎ ԱՆՑԿԱՅՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ՄԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2010 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՐՏԻ 25-Ի N 296-Ն ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՈՒՇԸ ԿՈՐՑՐԱԾ ՃԱՆԱՇԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի 6-րդ մասը՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը *որոշում է*.

1. Մահմանել հանրային քննարկումների կազմակերպման և անցկացման կարգը՝ համաձայն հավելվածի:
2. Ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թվականի մարտի 25-ի «Հանրային քննարկումների կազմակերպման և իրականացման կարգը հաստատելու մասին» N 296-Ն որոշումը:
3. Մույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ

Ն. Փաշինյան

Հավելված
ՀՀ կառավարության 2018 թվականի
հոկտեմբերի 10-ի N 1146-Ն որոշման

Կ Ա Ր Գ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ

1. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 2-րդ գլխով նախատեսված հանրային քննարկումները (այսուհետ՝ հանրային քննարկումներ) նորմատիվ իրավական ակտի նախագծերի իրավաստեղծ գործընթացին հասարակության մասնակցության, այդ գործընթացի թափանցիկության և հաշվետվողականության ապահովման նպատակով՝ այդ նախագծերի վերաբերյալ հանրության իրազեկման, ինչպես նաև հանրային կարծիքը բացահայտելու, դրանց վերաբերյալ դիտողություններ և առաջարկություններ ստանալու և դրանք ակնադիտելու գործընթաց է:
2. Օրենսդրական ակտերի նախագծերը ենթակա են հանրային քննարկման, բացառությամբ միջազգային պայմանագրի վավերացման (դրան միանալու) մասին օրենքի նախագծի:
3. Պետական կառավարման համակարգի մարմինների կողմից մշակվող Հայաստանի Հանրապետության կառավարության նորմատիվ որոշումների նախագծերը պարտադիր ենթակա են հանրային քննարկման սույն կարգով սահմանված ընթացակարգով, բացառությամբ ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշումների նախագծերի: Հայաստանի Հանրապետության

Հարկ է նշել, որ իրավական ակտի մասի գործողության դադարեցումը չի հանգեցնում այդ իրավական ակտի կամ դրա այլ մասերի գործողության դադարեցման, բացառությամբ այդ մասով հաստատված հավելվածի: Հետևաբար իրավական ակտի մասը, օրինակ, ուժը կորցրած ճանաչվելու դեպքում պետք է ուժը կորցրած ճանաչել նաև դրանից բխող հավելվածը՝ առանց այդ մասին առանձին իրավական նշում կատարելու:

ԳԼՈՒԽ 4.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՈՒԺԻ ՄԵՋ ՄՏՆԵԼՈՒ ԵՎ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԸ

4.1. Իրավական ակտի ուժի մեջ մտնելու ժամկետի կարգավորումը

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքով նախատեսվում է, որ եթե նորմատիվ իրավական ակտով ուժի մեջ մտնելու ժամկետ նախատեսված չէ, ապա այն ուժի մեջ է մտնում դրա պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը: Սակայն կարգավորումների հստակության ապահովման տեսանկյունից անհրաժեշտ է իրավական ակտում հատուկ կարգավորել ուժի մեջ մտնելուն առնչվող հարցերը:

Նորմատիվ իրավական ակտերն ուժի մեջ են մտնում դրանցում սահմանված ժամկետներում, սակայն ոչ շուտ, քան դրանց պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ օրենքով սահմանված է, որ տվյալ նորմատիվ իրավական ակտն ուժի մեջ է մտնում հրապարակվելուց հետո՝ անմիջապես: Անհետաձգելի համարվող օրենքները կարող են ուժի մեջ մտնել հրապարակվելուց հետո՝ անմիջապես, եթե դա այդ ակտով նախատեսված է:

Հետևաբար, որպես կանոն, նորմատիվ իրավական ակտերում ուժի մեջ մտնելու ժամկետ նախատեսելիս անհրաժեշտ է նախատեսել ոչ շուտ ժամկետ, քան հրապարակման հաջորդող օրը.

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող քսաներորդ օրը:

Անհատական իրավական ակտն ուժի մեջ է մտնում այդ ակտի ընդունման մասին այն անձանց առձեռն կամ օրենքով սահմանված այլ կարգով պատշաճ իրազեկելու օրվան հաջորդող օրվանից, որոնց ուղղված է ակտը, եթե օրենքով այլ կարգ սահմանված չէ:

Ներքին իրավական ակտն ուժի մեջ է մտնում հրապարակմանը հաջորդող օրվանից, եթե դրանով ավելի ուշ ժամկետ սահմանված չէ, կամ համապատասխան անձանց պատշաճ կարգով իրազեկելու օրվան հաջորդող օրվանից: Ընդունող մարմինը պարտավոր է նշել ակտի հրապարակման օրը: Ընդունող մարմինը պարտավոր է հրապարակել նաև ակտում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելուց հետո ակտի ինկորպորացված տարբերակը:

Իրավական ակտում կարող է նախատեսվել դրա ուժի մեջ մտնելու կոնկրետ ամսաթիվ, ինչպես նաև կարող է նախատեսվել որևէ հանգամանքի վրա հասնելու հետ փոխկապակցված ժամկետ, որը պետք է հանդիսանա որոշակի գործընթացներով պայմանավորված ամսաթիվ:

Սույն օրենսգիրքն ուժի մեջ է մտնում 2030 թվականի հունվարի 1-ից:
Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում Ազգային ժողովի կողմից Հանձնաժողովի առաջին կազմի անդամների ընդհանուր թվի մեծամասնության նշանակման օրվանից:
Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրքն ուժի մեջ է մտնում նորընտիր Հանրապետության նախագահի կողմից իր պաշտոնն ստանձնելու օրը:

Իրավական ակտով կարող են սահմանվել իրավական ակտի բաժինների, գլուխների, հոդվածների, հոդվածների մասերի, կետերի, ենթակետերի, պարբերությունների համար ուժի մեջ մտնելու այլ ժամկետներ, քան նախատեսված է տվյալ իրավական ակտի ուժի մեջ մտնելու համար:

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը, բացառությամբ սույն օրենքի 25-րդ հոդվածի, որն ուժի մեջ է մտնում 2030 թվականի հուլիսի 1-ից:
Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման

օրվան հաջորդող տասնհինգերորդ օրը, բացառությամբ սույն օրենքի 1-ին հոդվածի 4-րդ և 5-րդ մասերի: Սույն օրենքի 1-ին հոդվածի 4-րդ և 5-րդ մասերը ուժի մեջ են մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվանից վեց ամիս հետո:

Եթե իրավական ակտի որոշակի մասով այլ ժամկետում ուժի մեջ մտնելու համար իրավական ակտը հնարավոր չէ առանձնացնել իրավական ակտի մասերի ձևով, ապա իրավական ակտն ուժի մեջ է մտնում մասնակի: Այս դեպքում պետք է հստակ նշվի այն հարաբերությունների շրջանակը, որոնց մասով իրավական ակտն ուժի մեջ է մտնելու այլ ժամկետում:

1. Սույն օրենսգիրքն ուժի մեջ է մտնում 2030 թվականի հուլիսի 1-ից, բացառությամբ սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերով նախատեսված դեպքերի:

2. Սույն օրենսգրքով նախատեսված՝ իրավաբանական անձանց քրեական պատասխանատվության վերաբերյալ դրույթներն ուժի մեջ են մտնում 2031 թվականի հունվարի 1-ից:

3. Սույն օրենսգրքով նախատեսված՝ ազատության սահմանափակում պատժատեսակի վերաբերյալ դրույթներն ուժի մեջ են մտնում 2031 թվականի հուլիսի 1-ից:

1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից, բացառությամբ սույն հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված դեպքի:

2. Սույն օրենքի 1-ին հոդվածը՝ համամասնական ընտրակարգով անցկացվող համայնքների ընտրություններին վերաբերող կարգավորումների մասով, ուժի մեջ է մտնում 2030 թվականի հունվարի 1-ից:

Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրքն ուժի մեջ է մտնում նորընտիր Հանրապետության նախագահի կողմից իր պաշտոնն ստանձնելու օրը, բացառությամբ Բարձրագույն դատական խորհրդի կազմավորման վերաբերյալ դրույթների, որոնք ուժի մեջ են մտնում սույն

օրենսգրքի պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Իրավական ակտն ընդունելու իրավասություն ունեցող մարմինը պարտավոր է նախատեսել իրավական ակտի ուժի մեջ մտնելու ավելի ուշ ողջամիտ ժամկետ, եթե

1) ակտով սահմանվում են այնպիսի իրավակարգավորումներ, որոնց համար անհրաժեշտ է հիմնավոր ժամանակահատված, որը հնարավորություն կտա հասցեատիրոջը իր վարքագիծը համապատասխանեցնելու սահմանված պահանջներին,

2) կամ սահմանված իրավակարգավորումները վատթարացնում են անձի իրավական վիճակը.

«Ավտոմոբիլային տրանսպորտով վտանգավոր բեռներ և չվնասագերծված տարաներ փոխադրելու մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2023 թվականի հոկտեմբերի 3-ի ՀՕ-297-Ն օրենք

«Հոդված 8. Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ

1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հունվարի 1-ից, բացառությամբ սույն օրենքի 6-րդ հոդվածի, որն ուժի մեջ է մտնում 2025 թվականի հունվարի 1-ից:

(...)

3. Վտանգավոր բեռների փոխադրումներ իրականացնող փոխադրողը պարտավոր է սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ երկու տարվա ընթացքում, ապահովել անվտանգության մասնագետների առկայությունը և վերապատրաստումը, վարորդների մասնագիտական վերապատրաստումը»:

««Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» 2022 թվականի հոկտեմբերի 5-ի ՀՕ-367-Ն օրենք

«**Հոդված 1.** 2021 թվականի մայիսի 5-ի Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգիրքը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 505.1-ին հոդվածով.

«Հոդված 505. Հանրային պաշտպանի գրասենյակին կեղծ հայտարարագիր ներկայացնելը

1. «Փաստաբանության մասին» օրենքով նախատեսված դեպքերում անվճար իրավաբանական օգնություն ստանալու համար հանրային պաշտպանի գրասենյակ դիմելիս ներկայացված գրավոր հայտարարագրում կեղծ տվյալ ներառելը կամ ներկայացման ենթակա տվյալը թաքցնելը՝ (...):

Հոդված 2. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվանից մեկ ամիս հետո»:

Վերոգրյալ կանոններին զուգահեռ հարկ է նկատի ունենալ, որ պետական կամ օրենքով պահպանվող այլ գաղտնիք պարունակող իրավական ակտն ուժի մեջ է մտնում այդ ակտի օրինակը կամ դրա համապատասխան քաղվածքը հասցեատերերին առձեռն հանձնելու օրվան հաջորդող օրվանից, եթե այդ ակտով ավելի ուշ ժամկետ սահմանված չէ: Ընդ որում, եթե ակտի հասցեատերերը մեկից ավելի են, ապա յուրաքանչյուր հասցեատիրոջ համար ակտն ուժի մեջ է մտնում այն իրեն տրամադրելու պահից:

4.2. Ժամանակավոր իրավական ակտերի կամ իրավական դրույթների գործողության ժամկետների սահմանումը

Իրավական ակտը գործում է անժամկետ, եթե տվյալ իրավական ակտով այլ գործողության ժամկետ նախատեսված չէ: Ժամանակավոր գործողություն կարող է սահմանվել ողջ իրավական ակտի կամ դրա առանձին մասերի համար: Մինչև սահմանված ժամկետի ավարտն ակտն ընդունող մարմինը կարող է երկարաձգել ակտի գործողության ժամկետը կամ դրան հաղորդել անժամկետ բնույթ:

Ժամկետային, գործողության կատարմամբ կամ փաստի առաջացմամբ սահմանափակված իրավական ակտի համար նախատեսված ժամկետը լրանալով, գործողության կատարմամբ կամ փաստի առաջացմամբ իրավական ակտը համարվում է ուժը կորցրած: Նման դեպքերում իրավական ակտն ուժը կորցրած ճանաչելու վերաբերյալ առանձին իրավական ակտ չի ընդունվում:

Սահմանափակ ժամկետով գործողության համար նախատեսված իրավական ակտերի կամ դրույթների դեպքում, երբ ակտն ընդունվում է որոշակի սահմանափակ ժամանակահատվածի համար, դրանով նախատեսվում է գործողության ժամկետի վերաբերյալ դրույթ, և սահմանվում է իրավական ակտի կամ դրույթի ուժը կորցնելու ժամկետը, կամ կոնկրետ ամսաթիվը, կամ ակտի գործելու ժամկետը.

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2020 թվականի հունվարի 1-ին և ուժը կորցնում է 6 ամսից:

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2020 թվականի հունվարի 1-ին և ուժը կորցնում է 2030 թվականի հունվարի 1-ին:

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2020 թվականի հունվարի 1-ին և գործում է 6 ամիս:

Գործողության կատարմամբ կամ փաստի առաջացմամբ սահմանափակված նորմատիվ իրավական ակտում որոշակի կերպով նկարագրվում է գործողության կատարումը, և համապատասխանաբար՝ փաստը, որոնց առաջացման դեպքում նորմատիվ իրավական ակտը համարվում է ուժը կորցրած.

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2030 թվականի հունվարի 1-ից և գործում է մինչև Բարձրագույն դատական խորհրդի առաջին կազմի կողմից իր լիազորություններն ստանձնելու օրը:

ԳԼՈՒԽ 5.

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ (ԼՈԿԱԼ) ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Անհատական և ներքին (լոկալ) իրավական ակտերի տեխնիկային, իրավական ակտի կառուցվածքին, իրավական ակտերում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելուն, իրավական ակտերի գործողությունը դադարեցնելուն, ժամկետների հաշվարկման վերաբերյալ հարցերը կարգավորվում են «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքով սահմանված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերին վերաբերող նույնական դրույթներով, եթե այլ բան սահմանված չէ օրենքով կամ այն նորմատիվ իրավական ակտով, որով նախատեսվել է անհատական կամ ներքին իրավական ակտի ընդունումը³⁶:

Անհատական իրավական ակտի դեպքում ակտի բնույթի մասին նշումը կատարվում է «Ա» տառով՝, «Լ» տառով՝ ներքին (լոկալ) իրավական ակտի դեպքում:

³⁶ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 1-ին հոդվածի 2-րդ մասը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

9 հունվարի 2014 թվականի N 12-Ա

ԳՈՒՅՔ ՕՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի հունիսի 13-ի N 882-Ն որոշմանը համապատասխան՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է**։

1. Թույլատրել Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության աշխատակազմի վարչությանը՝ «Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության աշխատակազմ» պետական կառավարչական հիմնարկի տնօրինության 426 միավոր գույքը (հիմնական միջոցներ, փոքրածեղ և արագամաշ առարկաներ)՝ համաձայն հավելվածի, օտարել դասական աճուրդով՝ որպես գույքի առանձին տարրեր։

2. Սահմանել գույքի՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 1998 թվականի մարտի 27-ի N 209 որոշմամբ սահմանված կարգով 2013 թվականի սեպտեմբերի 26-ի դրությամբ գնահատված արժեքը և մեկնարկային գինը՝ համաձայն հավելվածի։

3. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության առնիթեր պետական գույքի կառավարման վարչության պետին՝

1) խնդրել կազմակերպել և անցկացնել առյուծ ժողովի մեջ մտնելուց հետո եռամսյա ժամկետում՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

25 հունվարի 2021 թվականի N 55-Լ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ 2018 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆԻՍԻ 11-Ի N 733-Լ ՈՐՈՇՄԱՆ ՄԵՋ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 33-րդ և 34-րդ հոդվածները՝
 1. Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2018 թվականի հունիսի 11-ի «Հայաստանի Հանրապետության
 բնապահպանության և բնության տեսչական մարմնի կանոնադրությունը հաստատելու մասին» N 733-Լ որոշման
 հավելվածում կատարել հետևյալ դրույթները՝

1) 12-րդ կետը դրույթ հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ 1.1-ին ենթակետով.

«1.1) օրենքով նախատեսված դեպքերում և կարգով ստուգումների, ուսումնասիրությունների և դիտարկումների
 իրականացումը».

2) 13-րդ կետը «գործողությունները» բառից հետո դրույթ՝ «, իսկ օրենքով նախատեսված դեպքերում՝ կատարում
 են ստուգվող առլիկի գործունեությունը» բառերով.

3) 11-րդ կետը դրույթ հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ 11.1-ին և 11.2-րդ ենթակետերով.

«11.1) «Բնապահպանական վերահսկողության մասին» օրենքով սահմանված կարգով դադարեցնում է
 ստուգվող առլիկի գործունեության կամ գործողության կատարումը.

11.2) «Բնապահպանական վերահսկողության մասին» օրենքով սահմանված կարգով տալիս է դիտարկում
 իրականացնելու վերաբերյալ հրաման, ինչպես նաև նախագծողացնում է կամ տարածքային բնապահպանական

Անհատական և ներքին իրավական ակտերի մշակման ժամանակ պետք է հաշվի առնել հետևյալ կանոնները՝

1) անհատական իրավական ակտն ուժի մեջ է մտնում այդ ակտի ընդունման մասին այն անձանց առձեռն *կամ* օրենքով սահմանված այլ կարգով պատշաճ իրազեկելու օրվան հաջորդող օրվանից, որոնց ուղղված է ակտը, եթե օրենքով այլ կարգ սահմանված չէ.

2) ներքին իրավական ակտն ուժի մեջ է մտնում հրապարակմանը հաջորդող օրվանից, եթե դրանով ավելի ուշ ժամկետ սահմանված չէ, կամ համապատասխան անձանց պատշաճ կարգով իրազեկելու օրվան հաջորդող օրվանից.

3) ներքին իրավական ակտը հրապարակվում է ընդունող մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքէջում առանձին բաժնում տեղադրելու միջոցով, իսկ եթե ընդունող մարմինը չունի պաշտոնական ինտերնետային կայքէջ, ապա այն անձանց համար տեսանելի և հասանելի վայրում տեղադրելով, որոնց ուղղված է այդ ակտը: Ընդունող մարմինը պարտավոր է նշել ակտի հրապարակման օրը: Ընդունող մարմինը պարտավոր է հրապարակել նաև ակտում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելուց հետո ակտի ինկորպորացված տարբերակը.

4) ռազմական կամ արտակարգ դրությամբ պայմանավորված, ինչպես նաև պետական և տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների գործունեությունը ռազմական դրության աշխատանքային ռեժիմի փոխադրմամբ պայմանավորված անհատական կամ ներքին իրավական ակտն ուժի մեջ է մտնում ակտի հասցեատիրոջը տրամադրելու (կամ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով իրազեկելու) պահից, եթե այդ ակտով ավելի ուշ ժամկետ սահմանված չէ: Ընդ որում, եթե ակտի հասցեատերերը մեկից ավելի են, ապա յուրաքանչյուր հասցեատիրոջ համար ակտն ուժի մեջ է մտնում այն իրեն տրամադրելու (իրազեկելու) պահից:

ԳԼՈՒԽ 6.

ՈԱԶՄԱԿԱՆ ԵՎ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏԱՐԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԱՌՆՉՎՈՂ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ռազմական դրությունը բացառապես Հայաստանի Հանրապետության վրա զինված հարձակման, դրա անմիջական վտանգի առկայության կամ պատերազմ հայտարարվելու դեպքում իրականացվող ժամանակավոր միջոցառում է, որն իրենից ներկայացնում է պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների գործունեության հատուկ իրավական ռեժիմ³⁷: Արտակարգ դրությունը Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում կամ դրա առանձին տարածքներում հայտարարվող պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ինչպես նաև նրանց պաշտոնատար անձանց գործունեության իրավական հատուկ ռեժիմ է, որը հայտարարվում է միայն Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական կարգին անմիջական վտանգ սպառնալու դեպքում³⁸: Ելնելով ստեղծված իրավիճակներից՝ արտակարգ և ռազմական դրություններ հայտարարում է Կառավարությունը՝ ընդունելով համապատասխան որոշումներ³⁹:

6.1. Ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին որոշումների և դրանց առնչվող իրավական ակտերի նախագծերի մշակման, փորձաքննության և հանրային քննարկման կարգը

Արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին Կառավարության որոշման բովանդակության մեջ ներառվում են՝

1) արտակարգ դրություն հայտարարելու համար հիմք ծառայած հանգամանքները,

³⁷ Տե՛ս «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի 1-ին հոդվածը:

³⁸ Տե՛ս «Արտակարգ դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի 1-ին հոդվածը:

³⁹ Տե՛ս «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի 6-րդ հոդվածը և «Արտակարգ դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի 3-րդ հոդվածը:

2) արտակարգ դրություն հայտարարելու անհրաժեշտության հիմնավորումը.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

16 մարտի 2020 թվականի N 298-Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍՐՏԱԿԱՐԳ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏԱՐԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հաշվի արձևելով աշխարհում և Հայաստանի Հանրապետությունում նոր կորոնավիրուսային հիվանդության (COVID-19, այսուհետ՝ վարակ) տարածման դեպքերը և այդ վարակն Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության գլխավոր տնօրենի՝ 2020 թվականի մարտի 13-ի հայտարարությանը որպես պանդեմիա որակելու հանգամանքը,

իկի՞ք ընդունելով, որ Հայաստանի Հանրապետությունում, առավելապես՝ Հայաստանի Հանրապետության Վաղարշապատ քաղաքում վարակի տարածման հետևանքով համաճարակային իրադրությունը, որպես համաճարակի հետևանքով առաջացած արտակարգ իրավիճակ, սպառնում է բնակչության կյանքին և առողջությանը և կարող է հանգեցնել անձանց կենսագործունեության բնականոն պայմանների խախտման, ելնելով նման արտակարգ իրավիճակում մարդկանց կյանքի և առողջության ապահովման գերակայության սկզբունքից, ինչպես նաև համաճարակի կանխարգելման, համաճարակային իրադրության պայմաններում բնակչության պաշտպանության, բնակչության առողջության պահպանման և առողջական վիճակի բարելավման նպատակով սանիտարական խարգելիչ կարանտինային հատուկ միջոցառումների, վարակի տարածումը կանխելու և վերացնելու հատուկ պայմաններ և ռեժիմ սահմանելու, ինչպես նաև բնակչության պաշտպանության կանխարգելիչ այլ աշխատանքների և միջոցառումների ժամանակին, պատշաճ, օպերատիվ, արդյունավետ կազմակերպման և իրականացման անհրաժեշտությունից,

հաշվի առնելով, որ վարակի տարածմանն էականորեն նպաստում կամ կարող են նպաստել, իսկ կանխարգելմանը՝ խոչընդոտել այլ, այդ թվում՝ վարակված բնակչության բարձր ցուցանիշներ ունեցող երկրներից պոտենցիալ վարակակիր անձանց Հայաստանի Հանրապետություն մուտք գործելու, Հայաստանի Հանրապետության տարածքում անձանց ազատ տեղաշարժվելու, հանրային միջոցառումներին մասնակցելու, համապատասխան կանխարգելիչ միջոցառումներ, իսկ ախտահիշների առկայության դեպքում՝ բժշկական զննություն չանցնելու հանգամանքները,

եիմք բնորոշելով այն, որ Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրության 120-րդ հոդվածը Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը լիազորում է երկրում արտակարգ դրություն հայտարարել սահմանադրական կարգին սպառնացող անմիջական վտանգի դեպքում և այն, որ վարակի տարածումը զանգվածաբար սպառնում է մարդկանց կյանքին ու առողջությանը, և նման արտակարգ իրավիճակը կարող է անմիջական սպառնալիք հանդիսանալ սահմանադրական կարգի համար՝ վտանգելով սահմանադրական կարգի Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրության 1-ին հոդվածով սահմանված սոցիալական պետության բաղադրիչը և, հաշվի առնելով Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրության 3-րդ հոդվածով սահմանված՝ մարդու, որպես բարձրագույն արժեք հանդիսանալու սահմանադրական կարգավիճակը, ինչը պետությանը պարտավորեցնում է միջոցներ ձեռնարկել անձանց կյանքի ու առողջության պաշտպանության համար,

նկատի ունենալով այն, որ վարակի տարածման սահմանների և դրանով վարակված անձանց թվի ավելացման պայմաններում համապատասխան կանխարգելիչ աշխատանքների և միջոցառումների իրականացումը և դրանց արդյունքում անձանց կյանքի և առողջության պաշտպանությունը հնարավոր չի լինի ապահովել առանց Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրությամբ երաշխավորված՝ մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքների և ազատությունների սահմանափակման, մասնավորապես, անձնական ազատության (հոդված 27), ազատ տեղաշարժվելու իրավունքի (հոդված 40), հավաքների ազատության (հոդված 44), սեփականության իրավունքի (հոդված 60) և արտակարգ դրության ժամանակ Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրությամբ սահմանափակման ենթակա այլ իրավունքները և ազատությունները՝ իրավիճակի պահանջով և օրենքով սահմանված կարգով ժամանակավորապես կասեցնելու կամ լրացուցիչ սահմանափակումների ենթարկելու, և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրության 76-րդ հոդվածով, 120-րդ հոդվածի 1-ին մասով և «Արտակարգ դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի 1-ին, 3-րդ, 4-րդ և 8-րդ հոդվածներով՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է.**

3) այն տարածքի սահմանները, որտեղ հայտարարվում է արտակարգ դրություն,

4) արտակարգ դրության իրավական ռեժիմն ապահովող միջոցառումները, միջոցները և ուժերը,

5) ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց ժամանակավոր սահմանափակվող իրավունքներն ու ազատությունները, ինչպես նաև իրավունքների և ազատությունների սահմանափակումների ծավալը,

6) արտակարգ դրության իրավական ռեժիմն ապահովող միջոցների և ուժերի միասնական ղեկավարումն իրականացնող և կիրառվող միջոցառումների իրականացումը և սահմանափակումների կիրառումը համակարգող մարմինները և նրանց իրավասության շրջանակը,

7) արտակարգ դրության պայմաններում կիրառվող միջոցառումների իրականացման և սահմանափակումների կիրառման համար պատասխանատու պետական մարմիններն ու պաշտոնատար անձինք,

8) արտակարգ դրության ուժի մեջ մտնելու օրը, ամիսը, տարեթիվը և դրա գործողության ժամկետները⁴⁰.

⁴⁰ Տե՛ս «Արտակարգ դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածը:

1. Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում 2020 թվականի մարտի 16-ից ժամը 18:30-ից սկսած մինչև 2020 թվականի սեպտեմբերի 11-ը ժամը 17:00-ն ներառյալ ժամկետով հայտարարել արտակարգ դրություն: **(1-ին կետը փոփ. 13.04.20 N 543-Ն, 14.05.20 N 729-Ն, 12.06.20 N 933-Ն, 12.08.20 N 1319-Ն)**
2. Արտակարգ դրության իրավական ռեժիմն ապահովող ուժերի և միջոցների միասնական ղեկավարումն իրականացնելու նպատակով ստեղծել պարետատուն (այսուհետ՝ պարետատուն): Պարետատուն ղեկավարման համար պարետ նշանակել Հայաստանի Հանրապետության փոխվարչապետ Տիգրան Ավինյանին (այսուհետ՝ պարետ):
3. Պարետատան կազմում ի պաշտոնե ընդգրկվում են Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ իրավիճակների նախարարը, Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարը, Հայաստանի Հանրապետության Էկոնոմիկայի նախարարը, Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարը, Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարը, Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահը, Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության պետը, Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ծառայության տնօրենը, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալը, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի տեսչական մարմինների համակարգման գրասենյակի ղեկավարը, Հայաստանի Հանրապետության առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմնի ղեկավարը և Հայաստանի Հանրապետության անդամներին անվտանգության տեսչական մարմնի ղեկավարը: **(3-րդ կետը լրաց. 14.05.20 N 729-Ն, փոփ. 12.06.20 N 933-Ն)**
4. Պարետատան աշխատանքների սպասարկումն ապահովում է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմը և Հայաստանի Հանրապետության փոխվարչապետ Տիգրան Ավինյանի գրասենյակը:
5. Պարետի հրավերով պարետատան աշխատանքներին կարող են մասնակցել պետական մարմինների, կազմակերպությունների, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի ներկայացուցիչները, նախարարությանը ենթակա մարմինների ղեկավարները, Հայաստանի Հանրապետության մարզպետները, համայնքների ղեկավարները:

6. Պարետը համակարգում և դեկլարում է պարետատան աշխատանքները, արտակարգ դրության տարածքում արտակարգ դրության իրավական բեժիմն ապահովող ուժերը և միջոցները, ինչպես նաև արտակարգ դրության պայմաններում կիրառվող միջոցառումների իրականացման և սահմանափակումների կիրառման համար պատասխանատու մարմինների աշխատանքը:

(6-րդ կետը լրաց. 24.03.20 N 345-Ն, 07.04.20 N 494-Ն, խմբ. 14.05.20 N 729-Ն)

7. Մահմանել արտակարգ դրության ժամանակ կիրառվող միջոցառումները և իրավունքների ու ազատությունների ժամանակավոր սահմանափակումները, արտակարգ դրության իրավական բեժիմն ապահովող միջոցները՝ համաձայն հավելվածի:

8. Մահմանել, որ արտակարգ դրության շրջանակներում կիրառվող միջոցառումները և իրավունքների ու ազատությունների ժամանակավոր սահմանափակումները, հաշվի առնելով համաչափության սկզբունքը, կիրառվում են Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում կամ պարբերի կողմից որոշված տարածքների սահմաններում: Արտակարգ դրության շրջանակներում կիրառվող միջոցառումների իրականացման և իրավունքների ու ազատությունների ժամանակավոր սահմանափակումների կիրառումն ապահովելու համար պարետի կողմից կարող են ներգրավվել արտակարգ դրության իրավական բեժիմն ապահովող՝ ոստիկանության, ազգային անվտանգության, պաշտպանության պետական լիազոր մարմինների ուժերն ու միջոցները, ինչպես նաև պետական կառավարման համակարգի այլ մարմինների, տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների աշխատակազմերի ներկայացուցիչները:

(8-րդ կետը լրաց. 24.03.20 N 345-Ն, 07.04.20 N 494-Ն, փոփ. 14.05.20 N 729-Ն, լրաց. 12.06.20 N 933-Ն)

9. Մույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ

Ն. Փաշինյան

2020 թ. մարտի 16
Երևան

Հավելված
ՀՀ կառավարության 2020 թվականի
մայիսի 16-ի N 298-Ն որոշման

2020 թ-վականի ՄԱՐՏԻ 16-ԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԻՄ ՀԱՅՏԱՐԱՐՎԱԾ ԱՐՏԱԿԱՐԳ
ԴՐՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՄԻՋՑԱՌԱՌՈՒՄՆԵՐԸ, ԻՐԱՎՈՒՔՆԵՐԻ ՈՒ ԱՋԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐ ՄԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐԸ, ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՌԵԺԻՄՆ ԱՊԱՀՈՎՈՂ
ՄԻՋՑՆԵՐԸ

**I. ԱՆՁԱՆՑ ԱՋԱՏ ՏԵՂԱՇԱՐԺՎԵԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՔԻ ԵՎ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՑԻՆ ՄԻՋՑՆԵՐԻ ՏԵՂԱՇԱՐԺՄԱՆ
ՄԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐԸ (ՏԵՂԱՇԱՐԺՄԱՆ ՀԱՏՈՒԿ ՌԵԺԻՄ), ԶՆՆՈՒՄՆԵՐԸ**

1. Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանի բոլոր անցակետերում (այսուհետ՝ անցակետ) սահմանվում է անձանց, տրանսպորտային միջոցների մուտքի (ելքի), բեռների, այլ գույքի, կենդանիների տեղափոխման, անձանց ու տրանսպորտային միջոցների գտնվելու և տեղաշարժվելու հաստիք կարգ՝ սույն հավելվածի համաձայն:
2. **(կեսն ուժը կորցրել է 12.08.20 N 1319-Ն)**
 - 2.1. Ցամաքային սահմանի անցակետով արգելվում է Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն չունեցող անձանց մուտքը Հայաստանի Հանրապետություն, բացառությամբ
 - 1) անցակետով մուտք գործող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների ընտանիքի անդամների, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացի չհանդիսացող, սակայն Հայաստանի Հանրապետությունում օրինական հիմքերով բնակվելու իրավունք ունեցող անձանց,
 - 2) դիվանագիտական ներկայացուցչությունների, հյուպատոսական հիմնարկների և միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչների և նրանց ընտանիքի անդամների,
 - 3) այն առանձնահատուկ դեպքերի, երբ պարետի որոշմամբ, հաշվի առնելով այդ երկրներում (տարածքներում) համաճարակային իրավիճակը, թույլատրվում է անձանց մուտք գործելու:

Ռազմական դրություն հայտարարելու մասին Կառավարության որոշմամբ սահմանվում են.

- 1) ռազմական դրություն հայտարարելու համար հիմք ծառայած հանգամանքները,
- 2) ռազմական դրություն հայտարարելու անհրաժեշտության հիմնավորումը.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

27 սեպտեմբերի 2020 թվականի N 1586-Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՂԴՈՒԹՅՈՒՆ ՈՍԶՄՍԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏԱՐԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

(որոշումն ուժը կորցել է 24.03.21 ԱԺՈ-001-Ն)

Հաշվի առնելով 2020 թվականի սեպտեմբերի 27-ի առավոտյան Ադրբեջանի Հանրապետության զինված ստորաբաժանումների կողմից Արցախի Հանրապետության ուղղությամբ սկսված ռազմական գործողությունները, այդ թվում՝ հրետանային միջոցների, օդուժի, ներառյալ անօդաչու թռչող սարքերի (այսուհետ՝ ԱԺՄ), զրահատեխնիկայի, կենդանի ուժի և այլ ստորաբաժանումների կիրառումը, որոնց արդյունքում թիրախավորվել են նաև խորը թիկունքում տեղակայված բնակավայրերը, այդ թվում՝ մայրաքաղաք Ստեփանակերտը և այնուհետ բնակվող խաղաղ բնակչությունը:

Ելիմք ընդունելով, որ Հայաստանի Հանրապետությունը հանդիսանում է Արցախի ժողովրդի անվտանգության երաշխավորը:

Ելիմք ընդունելով այն, որ Ադրբեջանի Հանրապետության զինված ուժերի ձեռնարկած գործողությունների արդյունքում առկա է Հայաստանի Հանրապետության վրա զինված հարձակման և Հայաստանի Հանրապետության տարածք ներխուժելու անմիջական վտանգ, ինչը սպառնում է Հայաստանի Հանրապետության ինքնիշխանությանը, անվտանգությանը, տարածքային ամբողջականությանը և դրանով պայմանավորված՝ քաղաքացիների ու բնակչության կյանքին ու անվտանգությանը, և այդ հանգամանքների վերացումն անհնարին է առանց արտակարգ միջոցներ ձեռնարկելու:

Ելնելով Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի և տնտեսության զորահավաքային ծավալման համար առավելագույն բարենպաստ պայմանների ստեղծմանը Հայաստանի Հանրապետության վրա զինված հարձակման անմիջական վտանգը կանխելու, ինչպես նաև պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց բնականոն գործունեությունն ու մարդկանց կյանքի և անվտանգության պաշտպանությունը ռազմական դրության պայմաններում ապահովելու նպատակից:

և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 119-րդ հոդվածի 1-ին մասով, 76-րդ հոդվածով, ինչպես նաև «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի 3-րդ և 4-րդ հոդվածներով, 5-րդ հոդվածի 1-ին մասով, 6-րդ, 8-րդ, 9-րդ և 11-րդ հոդվածներով՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշում է:

3) այն տարածքի սահմանները, որտեղ հայտարարվում է ռազմական դրություն,

4) ռազմական դրության գործողությունն ուժի մեջ մտնելու ժամկետը,

5) Հայաստանի Հանրապետության և օտարերկրյա քաղաքացիների, քաղաքացիություն չունեցող անձանց, կազմակերպությունների իրավունքների և ազատության ժամանակավոր սահմանափակումների, կիրառվող միջոցառումների, ինչպես նաև նրանց նկատմամբ լրացուցիչ պարտավորությունների ցանկը,

6) ռազմական դրության իրավական ռեժիմն ապահովող միջոցները և ուժերը,

7) ռազմական դրության պայմաններում կիրառվող միջոցառումների իրականացման համար պատասխանատու պետական մարմիններն ու պաշտոնատար անձինք.

1. Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում սույն որոշումն ուժի մեջ մտնելու պահից հայտարարելու ռազմական դրություն:
2. Սահմանել ռազմական դրության ժամանակ կիրառվող միջոցառումները և իրավունքների ու ազատությունների ժամանակավոր սահմանափակումները, ռազմական դրության իրավական ռեժիմն ապահովող միջոցները և մարմինները՝ համաձայն հավելվածի:
3. Սահմանել, որ ռազմական դրության շրջանակներում կիրառվող միջոցառումները և իրավունքների ու ազատությունների ժամանակավոր սահմանափակումները կիրառվում են Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում: Ռազմական դրության շրջանակներում կիրառվող միջոցառումների իրականացման և իրավունքների ու ազատությունների ժամանակավոր սահմանափակումների կիրառումն ապահովելու համար կարող են ներգրավվել ռազմական դրության իրավական ռեժիմն ապահովող՝ պաշտպանության, արտակարգ իրավիճակների, ոստիկանության, ազգային անվտանգության պետական լիազոր մարմինների ուժերն ու միջոցները, ինչպես նաև պետական կառավարման համակարգի այլ մարմիններ, տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների աջխառակազմերի ներկայացուցիչները:
4. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից՝ անմիջապես:

**Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ**

Ն. Փաշինյան

VI. ՈԱԶՄԱՄԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՌԵԺԻՄԻՆ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

13. Ռազմական դրության իրավական ռեժիմն ապահովելու նպատակով օգտագործվում են Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության, Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ծառայության, Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության, Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության, Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության, քաղաքացիական պաշտպանության և արտակարգ իրավիճակների ու այլ պետական լիազոր մարմինների ուժերն ու միջոցները:

14. Հասարակական կարգի պահպանության և հասարակական անվտանգության ապահովումն իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության, Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ իրավիճակների նախարարության, Դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության ուժերի կողմից:

8) ռազմական դրության ժամանակահատվածում ստեղծվող պետական հատուկ մարմինները և նրանց իրավասությունների շրջանակները,

9) քաղաքացիական պաշտպանության նախապատրաստական կամ հիմնական միջոցառումները⁴¹.

Հավելված
22 կառավարության 2020 թվականի
սեպտեմբերի 27-ի N 1586-Ն որոշման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ՀԱՅՏԱՐԱՐԱՐՈՒՄ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԿԻՐԱՌՎՈՂ
ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ, ԻՐԱՎՈՒՔՆԵՐԻ ՈՒ ԱԶՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐ
ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐԸ, ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՌԵԺԻՄՆ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ ԵՎ
ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

I. ՄԱՍՆԱԿԻ ԶՈՐԱՀԱՎԱՔԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄԸ ԵՎ ԱՆՑԿԱՑՈՒՄԸ
(վերնագիրը փոփ. 10.12.20 N 2003-Ն)

1. Հայաստանի Հանրապետությունում հայտարարվում է մասնակի զորահավաք:
(1-ին կետը փոփ. 10.12.20 N 2003-Ն)
2. Գործողության մեջ է դրվում Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի կիրառման պլանը՝ ըստ զինված ուժերի կիրառման համար անհրաժեշտ ռազմավարական ուղղությունների:
(2-րդ կետը լրաց. 10.12.20 N 2003-Ն)
3. Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերը, մասնակի փոխադրվում են պատերազմական ժամանակաշրջանի կազմի և կառուցվածքի:
(3-րդ կետը փոփ. 10.12.20 N 2003-Ն)
4. Հայտարարվում է պահեստագործի ապալական, ենթասապալական և շաքաթային կազմի մինչև 55 տարեկան պահեստագործում հաշվառված քաղաքացիների զորահավաքային զորակոչ՝ ըստ զինված ուժերի կիրառման համար անհրաժեշտ ռազմավարական ուղղությունների համալրման անհրաժեշտության:
(4-րդ կետը լրաց. 10.12.20 N 2003-Ն)
5. Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարն ապահովում է պատերազմական ժամանակի հատկիքների կցագրված պահեստագործայինների՝ ըստ զինված ուժերի կիրառման համար անհրաժեշտ ռազմավարական ուղղությունների համալրման անհրաժեշտության, զորահավաքային զորակոչը՝ զինված ուժերի զորահավաքային պլաններով նախատեսված ժամկետներում:
(5-րդ կետը լրաց., փոփ. 10.12.20 N 2003-Ն)
6. Ապահովվում է «Պաշտպանության մասին» օրենքի 27-րդ հոդվածով սահմանված ռազմատրանսպորտային պարտավորություն ունեցող մարմինների տրանսպորտային միջոցների ներգրավումը՝ սահմանված կարգով և ըստ զինված ուժերի կարիքների առաջնային անհրաժեշտության:

Ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին Կառավարության որոշումների նախագծերը, ռազմական կամ արտակարգ դրությամբ պայմանավորված, ինչպես նաև պետական և տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակեր-

⁴¹ Տե՛ս «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի 6-րդ հոդվածը:

պոլիտիկայի գործունեությունը ռազմական դրության աշխատանքային ռեժիմի փոխադրմամբ պայմանավորված նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը⁴² ենթակա չեն պարտադիր փորձաքննության և հանրային քննարկման: Ընդ որում, վերոնշյալ նախագծերը դրանք մշակող կամ ընդունող մարմնի նախաձեռնությամբ կարող են դրվել հանրային քննարկման՝ այդ մարմինների սահմանած ժամկետով:

Այսպիսով, պարտադիր փորձաքննության և հանրային քննարկման ենթակա չեն.

1) ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին Կառավարության որոշումների նախագծերը,

2) ռազմական կամ արտակարգ դրությամբ պայմանավորված նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը,

3) պետական և տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների գործունեությունը ռազմական դրության աշխատանքային ռեժիմի փոխադրմամբ պայմանավորված նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը:

6.2. Ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին որոշումների և դրանց առնչվող իրավական ակտերի նախագծերի ուժի մեջ մտնելը և գործողության ժամկետները

Ռազմական կամ արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին Կառավարության որոշումները մշակելիս անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ դրանք ուժի մեջ են մտնում համապատասխանաբար՝ «Ռազմական

⁴² Ռազմական կամ արտակարգ դրությամբ պայմանավորված կարող է անհրաժեշտություն առաջանալ փոփոխություններ կատարելու մի շարք իրավական ակտերում, որոնց կարգավորումները առնչվում են համապատասխան դրությունների իրավական ռեժիմների ապահովմանը, ուստի ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակահատվածում գործնականում ծագող խնդիրների արդյունքում կարող է առաջանալ անհրաժեշտություն հրատապ ընդունելու նորմատիվ իրավական ակտեր: Օրինակ՝ 2020 թվականի սպետեմբերի 27-ից հայտարարված ռազմական դրության ընթացքում «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքում «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքում փոփոխություններ լրացումներ կատարելու մասին» 2020 թվականի հոկտեմբերի 28-ի ՀՕ-464-Ն օրենքով (<https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=147110>) կատարվել են անհրաժեշտ լրացումներ: Նշված իրավական ակտերի և ռազմական կամ արտակարգ դրությունների փոխկապակցվածությունը հիմնավորում է օրենսդրական նախաձեռնության հեղինակը:

դրության իրավական ռեժիմի մասին» և «Արտակարգ դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքներով սահմանված կարգով հրապարակվելուց հետո՝ անմիջապես, եթե դրանց եզրափակիչ մասում այլ բան չի նշվում: Այդ ակտերով կարող է սահմանվել նաև դրանց ուժի մեջ մտնելու ավելի ուշ ժամկետ⁴³: Քննարկվող նորմատիվ իրավական ակտերը «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին» և «Արտակարգ դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքներով սահմանված կարգով հրապարակումից հետո նույն օրն պետք է ուղարկվեն պաշտոնական հրապարակման ըստ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 27.1-ին հոդվածի պահանջի:

Արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին Կառավարության որոշումը, ինչպես նաև որոշման մեջ կատարվող փոփոխությունները և լրացումները պետք է անհապաղ հրապարակել հանրային հեռուստատեսությամբ, հանրային ռադիոյով, իսկ եթե դա հնարավոր չէ, ապա գանգվածային լրատվության այլ միջոցներով:

Արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին Կառավարության որոշումը պետք է նշում պարունակի արտակարգ դրության գործողության ժամկետի վերաբերյալ: Ընդ որում՝ Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում հայտարարվող արտակարգ դրության ժամկետը չի կարող գերազանցել 30 օրը, իսկ առանձին տարածքներում՝ 60 օրը:

Եթե մինչև նշված ժամկետների ավարտը չեն վերացել այն հանգամանքները, որոնք հիմք են հանդիսացել արտակարգ դրություն հայտարարելու համար, արտակարգ դրության ժամկետը կարող է երկարաձգվել Կառավարության որոշմամբ՝ «Արտակարգ դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքով արտակարգ դրություն հայտարարելու համար սահմանված նույն կարգով:

Այսպիսով՝ արտակարգ դրության ժամկետը երկարաձգելու Կառավարության որոշումը ևս ուժի մեջ է մտնում «Արտակարգ դրության իրավական

⁴³ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 27.1-ին հոդվածի 2-րդ մասը: «Արտակարգ դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին որոշումն ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից, եթե Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշմամբ ուժի մեջ մտնելու ավելի ուշ ժամկետ նախատեսված չէ:

ռեժիմի մասին» օրենքով սահմանված կարգով հրապարակվելուց հետո՝ անմիջապես, եթե այդ ակտով ավելի ուշ ժամկետ սահմանված չէ:

Եթե արտակարգ դրություն հայտարարելու համար հիմք ծառայած հանգամանքները վերացել են մինչև արտակարգ դրության գործողության ժամկետի ավարտը, ապա արտակարգ դրությունը դադարեցվում է Կառավարության որոշմամբ, որը ենթակա է անհապաղ հրապարակման հանրային հեռուստատեսությամբ, հանրային ռադիոյով, իսկ եթե դա հնարավոր չէ, ապա զանգվածային լրատվության այլ միջոցներով: Կառավարության որոշումն ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից⁴⁴:

Ազգային ժողովը կարող է «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքով սահմանված կարգով վերացնել ռազմական դրությունը կամ չեղյալ հայտարարել արտակարգ դրության իրավական ռեժիմով նախատեսված միջոցառումների իրականացումը:

Արտակարգ դրությունը վերացնելու կամ արտակարգ դրության իրավական ռեժիմով նախատեսված միջոցառումների իրականացումը չեղյալ հայտարարելու՝ Ազգային ժողովի որոշման նախագիծ ներկայացնելու իրավունք ունի խմբակցությունը: Նախագիծն Ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացվում և շրջանառության մեջ է դրվում ընդհանուր կարգով կամ կարող է ներկայացվել Ազգային ժողովի հատուկ նիստի ընթացքում: Ազգային ժողովի նախագահը արտակարգ դրությունը վերացնելու կամ արտակարգ դրության իրավական ռեժիմով նախատեսված միջոցառումների իրականացումը չեղյալ հայտարարելու մասին Ազգային ժողովի որոշումն ստորագրում և հրապարակում է անհապաղ: Ինչպես նաև որոշումն անհապաղ հրապարակվում է հանրային հեռուստատեսությամբ, հանրային ռադիոյով, իսկ եթե դա հնարավոր չէ, ապա զանգվածային լրատվության այլ միջոցներով: Որոշումն ուժի մեջ է մտնում սահմանված կարգով հրապարակվելու պահից:

Արտակարգ դրությամբ պայմանավորված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերն մշակելիս անրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ դրանք ուժի մեջ են մտնում ակտն ընդունած մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքէջում հրապարակման պահից, եթե այդ ակտերով ավելի ուշ ժամկետ սահմանված չէ: Քննարկվող նորմատիվ իրավական

⁴⁴ Տե՛ս «Արտակարգ դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի կարգավորումները:

ակտերը հրապարակումից հետո նույն օրն ուղարկվում են պաշտոնական հրապարակման ըստ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 27.1-ին հոդվածի պահանջի:

Արտակարգ դրությամբ պայմանավորված օրենքները կարող են ուժի մեջ մտնել պաշտոնական հրապարակումից հետո՝ անմիջապես, դրանցով նախատեսված լինելու դեպքում⁴⁵:

Ռազմական դրություն հայտարարելու մասին Կառավարության որոշումը պետք է անհապաղ հրապարակել հեռուստատեսությամբ, ռադիոյով և մամուլով:

Ռազմական դրություն հայտարարելու համար հիմք ծառայած հանգամանքների վերացման դեպքում ռազմական դրությունը ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն դադարեցվում է Կառավարության որոշմամբ, որի մասին բնակչությունն իրազեկվում է հեռուստատեսությամբ, ռադիոյով և մամուլով որոշումը հրապարակելու միջոցով: Կառավարության որոշումն ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից⁴⁶:

Ազգային ժողովը կարող է «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքով սահմանված կարգով վերացնել արտակարգ դրությունը կամ չեղյալ հայտարարել արտակարգ դրության իրավական ռեժիմով նախատեսված միջոցառումների իրականացումը:

Ռազմական դրությունը վերացնելու կամ ռազմական դրության իրավական ռեժիմով նախատեսված միջոցառումների իրականացումը չեղյալ հայտարարելու մասին Ազգային ժողովի որոշման նախագիծ ներկայացնելու իրավունք ունի խմբակցությունը: Նախագիծն Ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացվում և շրջանառության մեջ է դրվում ընդհանուր կարգով կամ կարող է ներկայացվել Ազգային ժողովի հատուկ նիստի ընթացքում: Ազգային ժողովի նախագահը ռազմական դրությունը վերացնելու կամ ռազմական դրության իրավական ռեժիմով նախատեսված միջոցառումների իրականացումը չեղյալ հայտարարելու մասին Ազգային ժողովի որոշումն ստորագրում և հրապարակում է անհապաղ: Որոշման մասին բնակչությունն անհապաղ իրազեկվում է մամուլով և զանգվածային լրատվության մյուս միջոցներով: Որոշումն ուժի մեջ է մտնում սահմանված կարգով հրապարակվելու պահից:

⁴⁵ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 27. 1-ին հոդվածը:

⁴⁶ Տե՛ս «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին» օրենքի կարգավորումները:

Ռազմական դրությամբ պայմանավորված, ինչպես նաև պետական և տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների գործունեությունը ռազմական դրության աշխատանքային ռեժիմի փոխադրմամբ պայմանավորված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերը մշակելիս անրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ դրանք ուժի մեջ են մտնում ակտն ընդունած մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքէջում հրապարակման պահից, եթե այդ ակտերով ավելի ուշ ժամկետ սահմանված չէ:

Քննարկվող նորմատիվ իրավական ակտերը հրապարակումից հետո նույն օրն ուղարկվում են պաշտոնական հրապարակման ըստ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 27.1-ին հոդվածի պահանջի:

Ռազմական դրությամբ պայմանավորված օրենքները կարող են ուժի մեջ մտնել պաշտոնական հրապարակումից հետո՝ անմիջապես, դրանցով նախատեսված լինելու դեպքում:

Քանի որ օրենսդրությունը թույլ է տալիս, որ օրենքով սահմանված դեպքերում նորմատիվ իրավական ակտն ուժի մեջ մտնի հրապարակվելուց հետո՝ անմիջապես, ուստի՝ ռազմական կամ արտակարգ դրությամբ պայմանավորված օրենքները կարող են ուժի մեջ մտնել պաշտոնական հրապարակումից հետո՝ անմիջապես, դրանցով նախատեսված լինելու դեպքում⁴⁷:

Անհրաժեշտ է նաև նկատի ունենալ, որ արտակարգ դրության իրավական ռեժիմն ապահովվելու նպատակով ընդունված և ֆիզիկական ու իրավաբանական անձանց իրավունքների և ազատությունների ժամանակավոր սահմանափակման հետ կապված իրավական ակտերը կիրառվում են միայն արտակարգ դրության գործողության ժամկետի ընթացքում և տարածքում, ուժը կորցրած են համարվում արտակարգ դրությունը դադարեցնելու պահից: Ռազմական դրության իրավական ռեժիմն ապահովվելու նպատակով ընդունված և ֆիզիկական ու իրավաբանական անձանց իրավունքների և ազատությունների ժամանակավոր սահմանափակումներ նախատեսող՝ Կառավարության որոշումները կիրառվում են միայն ռազմական դրության գործողության ժամկետի ընթացքում և ուժը

⁴⁷ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի կարգավորումները:

կորցրած են ճանաչվում ռազմական դրության գործողության դադարեցման հետ միաժամանակ՝ առանց այդ մասին հատուկ իրազեկելու:

Ռազմական կամ արտակարգ դրությամբ պայմանավորված, ինչպես նաև պետական և տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների գործունեությունը ռազմական դրության աշխատանքային ռեժիմի փոխադրմամբ պայմանավորված անհատական կամ ներքին իրավական ակտն ուժի մեջ է մտնում ակտի հասցեատիրոջը տրամադրելու (կամ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով իրազեկելու) պահից, եթե այդ ակտով ավելի ուշ ժամկետ սահմանված չէ: Ընդ որում, եթե ակտի հասցեատերերը մեկից ավելի են, ապա յուրաքանչյուր հասցեատիրոջ համար ակտն ուժի մեջ է մտնում այն իրեն տրամադրելու (իրազեկելու) պահից:

Պետական կամ ծառայողական գաղտնիք պարունակող այն իրավական ակտերը, որոնք պայմանավորված են ռազմական կամ արտակարգ դրությամբ, ինչպես նաև պետական և տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների գործունեությունը ռազմական դրության աշխատանքային ռեժիմի փոխադրմամբ, ուժի մեջ են մտնում ակտի հասցեատիրոջը տրամադրելու (կամ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով իրազեկելու) պահից, եթե այդ ակտով ավելի ուշ ժամկետ սահմանված չէ: Ընդ որում, եթե ակտի հասցեատերերը մեկից ավելի են, ապա յուրաքանչյուր հասցեատիրոջ համար ակտն ուժի մեջ է մտնում այն իրեն տրամադրելու (իրազեկելու) պահից:

ԳԼՈՒԽ 7.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ԼՐԱՅՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ԵՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼՈՒ ՏԵԽՆԻԿԱՆ

7.1. Իրավական ակտերում փոփոխություններ, լրացումներ կատարելու և իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնելու տեխնիկայի ընդհանուր կանոնները

Իրավական ակտում փոփոխությունները կատարվում են նրա առանձին՝ բառեր, թվեր կամ կետադրական նշաններ այլ բառերով, թվերով կամ կետադրական նշաններով փոխարինելու միջոցով, բառեր, թվեր կամ նախադասություններ հանելու միջոցով, բաժիններ, գլուխներ, հոդվածներ, մասեր, կետեր, ենթակետեր, պարբերություններ կամ նախադասություններ նոր խմբագրությամբ շարադրելու միջոցով, բաժինների, գլուխների, հոդվածների, մասերի, կետերի, ենթակետերի կամ պարբերությունների գործողությունը դադարեցնելու միջոցով⁴⁸:

Ըստ այդմ՝ իրավական ակտում փոփոխությունները կարող են ներառել հետևյալ դեպքերը՝

իրավական ակտի բառերը, թվերը և կետադրական նշանները փոխարինվում են այլ բառերով, թվերով կամ կետադրական նշաններով

իրավական ակտի բաժինները, գլուխները, հոդվածները, մասերը, կետերը, ենթակետերը, պարբերությունները և նախադասությունները նոր խմբագրությամբ են շարադրվում

իրավական ակտից հանվում են բառերը, թվերը կամ նախադասությունները

իրավական ակտի բաժինների, գլուխների, հոդվածների, մասերի, կետերի, ենթակետերի կամ պարբերությունների գործողությունը դադարեցվում է

⁴⁸ Տես «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 33-րդ հոդվածը:

Իրավական ակտում լրացումներ կատարվում են դրանում նոր բաժիններ, գլուխներ, հոդվածներ, մասեր, կետեր, ենթակետեր, պարբերություններ, նախադասություններ, բառեր, թվեր կամ կետադրական նշաններ լրացնելու միջոցով⁴⁹:

Իրավական ակտերում փոփոխություն կամ լրացում կատարում է միայն այդ ակտն ընդունած մարմինը կամ նրա իրավահաջորդը: Համատեղ ընդունված նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններն ու լրացումները կատարվում են ակտն ընդունած մարմինների կամ դրանց իրավահաջորդների համատեղ ընդունած նորմատիվ իրավական ակտով: Իրավական ակտում փոփոխություն կամ լրացում կարող է կատարվել միայն նույն տեսակի և բնույթի իրավական ակտով և կատարվող փոփոխությունների կամ լրացումների ձևը (տեսքը) պետք է համապատասխանի փոփոխվող կամ լրացվող իրավական ակտի ձևին (տեսքին)⁵⁰:

Եթե իրավական ակտում կատարվում են ծավալուն փոփոխություններ կամ լրացումներ, ապա ակտը կարող է ամբողջությամբ շարադրվել նոր խմբագրությամբ⁵¹:

««Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին 2020 թվականի մայիսի 6-ի ՀՕ-268-Ն օրենքի⁵² 1-ին հոդվածով «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» 1996 թվականի մարտի 4-ի ՀՕ-42 օրենքը շարադրվում է նոր խմբագրությամբ:

⁴⁹ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 33-րդ հոդվածը:

⁵⁰ Հարկ է նկատել, որ երբ իրավական ակտերը ընդունվել են առավել վաղ, քան նախատեսվել են դրանց առնչվող վերջին տեխնիկական կանոնները, և դրանք կազմված են հին կանոններով, ապա իրավական ակտերում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելիս պետք է դրանք կատարել կառուցվածքային միավորներին առնչվող նոր կանոններին համապատասխան՝ կատարելով համապատասխան փոփոխություններ ողջ կառուցվածքային միավորի շրջանակում:

⁵¹ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 34-րդ հոդվածը:

⁵² Տե՛ս <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=142602>:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Ընդունված է 2020 թվականի մայիսի 6-ին

«ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ
ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» 1996 թվականի մարտի 4-ի ՀՕ-42 օրենքը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԳԼՈՒԽ 1

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հոդված 1. Սույն օրենքի կարգավորման առարկան

Սույն օրենքը կարգավորում է մարդու առողջության պահպանման սահմանադրական իրավունքի իրականացումն ապահովող բժշկական օգնության և սպասարկման կազմակերպման, կանխարգելման, իրավական, տնտեսական և ֆինանսական հարցերի, ինչպես նաև բժշկական արտադրատեսակների շրջանառության հետ կապված հարաբերությունները:

Իրավական ակտում փոփոխություններ կամ լրացումներ կատարելիս փոփոխվող կամ լրացվող իրավական ակտի բաժինների, գլուխների, հոդվածների, մասերի, կետերի, ենթակետերի, պարբերությունների համարների փոփոխություն չի կատարվում: Իրավական ակտի բաժինների, գլուխների, հոդվածների, մասերի, կետերի, ենթակետերի կամ պարբերությունների միջև համապատասխանաբար նոր բաժին, գլուխ, հոդված, մաս, կետ, ենթակետ կամ պարբերություն կարող է լրացվել միայն լրացուցիչ համարով⁵³:

⁵³ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածը:

Հոդված 27. Նորմատիվ իրավական ակտերի պահանջների կատարումը

1. Եթե նորմատիվ իրավական ակտի որևէ դրույթ կարող է կատարվել միայն այդ նորմատիվ իրավական ակտով նախատեսված այլ նորմատիվ իրավական ակտի ընդունումով, կամ դրա կատարումն ուղղակիորեն պայմանավորված է նորմատիվ իրավական այլ ակտի ընդունումով, ապա նորմատիվ իրավական ակտի այդ դրույթը գործում է համապատասխան նորմատիվ իրավական այլ ակտի մեջ մտնելու պահից:
2. Արգելվում է նորմատիվ իրավական ակտով նախատեսել հավասար իրավաբանական ուժ ունեցող այլ նորմատիվ իրավական ակտերի նկատմամբ գերակայության մասին նորմ:
3. Նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունման իրավասության փոխանցումն այլ մարմինների արգելվում է:

Գ Լ ՈՒ Խ 5.1
(գլուխը լրաց. 19.04.21 ՀՕ-175-Ն)

**ՌԱԶՄՄԱԿԱՆ ԵՎ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏԱՐԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԴՐՄՆՑ ԱՌԱՆՉՎՈՐ
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄԵՄԱԿԱՆ ԱՌԱՆՉՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԵՐԸ**

Հոդված 27.1.

Ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին որոշումների և դրանց առնչվող իրավական ակտերի նախագծերի փորձաքննության, հանրային քննարկման և այդ ակտերն ուժի մեջ մտնելու առանձնահատկությունները

1. Ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին հաստատված դրույթների նախագծերը, ռազմական կամ արտակարգ դրությամբ պայմանավորված, ինչպես նաև պետական և տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների գործունեությանը ռազմական դրության աշխատանքային ռեժիմի փոխադրմամբ պայմանավորված նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը ենթակա չեն պարտադիր փորձաքննության և հանրային քննարկման: Հնդ դրում, սույն մասում նշված նախագծերը դրանք մշակող կամ ընդունող մարմնի նախաձեռնությամբ կարող են դրվել հանրային քննարկման այդ մարմինների սահմանած ժամկետով:

Հոդված 7. Արտակարգ դրության ժամանակ կիրառվող միջոցառումները և իրավունքներն ու ազատությունների ժամանակավոր սահմանափակումները

1. Արտակարգ դրություն հայտարարվելու դեպքում արտակարգ դրության ընթացքում արտակարգ դրության տարածքում կարող են կիրառվել հետևյալ միջոցառումները և իրավունքներն ու ազատություններն ժամանակավոր սահմանափակումները.

1) անձանց ազատ տեղաշարժվելու իրավունքի սահմանափակում, ինչպես նաև նշված տարածք մուտք գործելու և տարածքից դուրս գալու հատուկ ռեժիմի սահմանում, ներառյալ՝ օտարերկրյա քաղաքացիների ու քաղաքացիություն չունեցող անձանց՝ տվյալ տարածք մուտք գործելու և այնտեղ գտնվելու սահմանափակումները.

1.1) խանձարակի հետևանքով առաջացած արտակարգ իրավիճակի հիմքով հայտարարված արտակարգ դրության դեպքում՝ անձնական ազատության իրավունքի սահմանափակում՝ հանրության համար վտանգավոր վարակիչ հիվանդության տարածումը կանխելու նպատակով.

2) հասարակական կարգի, պետական պահպանության ենթակա օբյեկտների, ինչպես նաև բնակչության կենսաապահովման և տրանսպորտի օբյեկտների պահպանության ուժեղացում.

Միաժամանակ անհրաժեշտ է իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարելիս հաշվի առնել նաև ընդունված, սակայն դեռևս ուժի մեջ չմտած և չինկորպորացված դրույթների համարները, որոնք արտահայտվում են իրավական ակտում Արդարադատության նախարարի 2018 թվականի մայիսի 7-ի «Նորմատիվ իրավական ակտերը հրապարակման ներկայացնելու, միասնական կայքում դրանք հրապարակելու, դրանցում ուղղում կատարելու և պաշտոնական ինկորպորացիայի կարգերը սահմանելու մասին» N 180-Ն հրամանով սահմանված կարգով⁵⁴:

Իրավական ակտի, բացառությամբ Սահմանադրության, գործողությունը դադարեցվում է՝ նորմատիվ իրավական ակտն ուժը կորցրած ճանաչելով, նորմատիվ իրավական ակտն անվավեր ճանաչելով, նորմատիվ իրավական ակտը չեղյալ ճանաչելով⁵⁵:

Իրավական ակտի գործողության դադարեցմամբ դադարեցվում է նաև այդ նորմատիվ իրավական ակտում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին նորմատիվ իրավական ակտի գործողությունը: Իրավական ակտի գործողության դադարեցման մասին իրավական ակտ ընդունելու դեպքում գործողությունը դադարեցված իրավական ակտով կամ դրա համաձայն գործողությունը դադարեցված իրավական ակտերի գործողությունը չի վերականգնվում: Իրավական ակտի գործողության դադարեցումը այն ընդունած մարմինը կամ նրա իրավահաջորդը կամ համապատասխան լիազորություններով օժտված մարմինը կատարում է նույն տեսակի կամ բնույթի նորմատիվ իրավական ակտով⁵⁶: Համատեղ ընդունված նորմատիվ իրավական ակտի գործողությունը կարող է դադարեցվել իրավական ակտն ընդունած մարմինների կամ դրանց իրավահաջորդների համատեղ նորմատիվ իրավական ակտով⁵⁷:

Բաժինների, գլուխների, հոդվածների, մասերի, կետերի, ենթակետերի կամ պարբերությունների գործողությունը դադարեցնելու միջոցով կատարվող փոփոխություններն իրականացվում են իրավական ակտերի գործողության դադարեցման համար նախատեսված կարգով ու պայմաններով և առաջացնում են իրավական ակտի գործողության

⁵⁴ Առավել մանրամասն տես սույն ուղեցույցի 19-րդ գլխում:

⁵⁵ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 36-րդ հոդվածը:

⁵⁶ Օրենսգրքերի գործողությունը դադարեցվում է համապատասխան օրենքով:

⁵⁷ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 36-րդ հոդվածը:

դադարեցման համար նախատեսված հետևանքներ: Եթե իրավական ակտի գործողությունը դադարեցվելու է դրանով կարգավորվող հարաբերությունների միայն որոշակի մասով, որը հնարավոր չէ առանձնացնել իրավական ակտի մասերի ձևով, ապա իրավական ակտի գործողությունը դադարեցվում է մասնակի: Այս դեպքում իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնող ակտում հստակ նշվում է այն հարաբերությունների շրջանակը, որոնց մասով դադարեցվում է իրավական ակտի գործողությունը⁵⁸:

Օրինակ՝

Ուժը կորցրած ճանաչել 2021 թվականի մայիսի 5-ի Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի հանրային աշխատանքներ պատժի տեսակին վերաբերելի կարգավորումները:

Նորմատիվ իրավական ակտի մասի գործողության դադարեցումը չի հանգեցնում այդ նորմատիվ իրավական ակտի կամ դրա այլ մասերի գործողության դադարեցման, բացառությամբ այդ մասով հաստատված հավելվածի⁵⁹:

Օրինակ՝

«Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասը⁶⁰ ուժը կորցրած ճանաչելու դեպքում, ուժը կորցրած է ճանաչվում նաև այդ օրենքի հավելվածը, որի ուժը կորցրած ճանաչելու վերաբերյալ առանձին դրույթի նախատեսման անհրաժեշտությունը բացակայում է:

⁵⁸ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածը:

⁵⁹ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 36-րդ հոդվածը:

⁶⁰ Նախարարություններին վերապահված գործունեության հիմնական ոլորտները սահմանվում են սույն օրենքի հավելվածում: Հավելվածով նախատեսված գործունեության ոլորտներում Կառավարության քաղաքականության իրականացումը ենթադրում է նաև նախարարությունների կողմից համապատասխան ոլորտում Կառավարության քաղաքականության իրականացման մոնիտորինգ և գնահատում:

Հավելված

«Կառավարության կառուցվածքի և

գործունեության մասին»

Հայաստանի Հանրապետության օրենքի

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՎԵՐԱՊԱՀՎԱԾ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏԵՐԸ

1. Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը մշակում և իրականացնում է աշխատանքի և սոցիալական պաշտպանության, բնակչության զբաղվածության, կամավոր աշխատանքի, ժամանակավոր անաշխատունակության դեպքում սոցիալական ապահովության, պետական կենսաթոշակային ապահովության, սոցիալական աջակցության, ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տրամադրման, սոցիալական բնակարանային ֆոնդի ձևավորման, ժողովրդագրական պետական քաղաքականության, ընտանիքի, կանանց և երեխաների սոցիալական պաշտպանության, հաշմանդամություն ունեցող անձանց և տարեցների սոցիալական պաշտպանության, Հայաստանի Հանրապետությունում ապաստան ստացած փախստականների, տեղահանվածների, երկարաժամկետ միգրանտների և հարկադիր վերադարձող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների ինտեգրման կամ վերաինտեգրման ոլորտներում Կառավարության քաղաքականությունը:

(1-ին կետը փոփ. 14.06.23 ՀՕ-206-Ն, լրաց. 16.12.22 ՀՕ-457-Ն)

2. Առողջապահության նախարարությունը մշակում և իրականացնում է առողջապահության, բժշկական օգնության որակի և արդյունավետության բարձրացման, առողջապահական համակարգի արդյունավետ գործունեության նպատակով առողջապահական կազմակերպություններին կազմակերպամեթոդական օգնության ապահովման, առողջապահության համակարգի արդյունավետ գործունեության, կազմակերպման, կառավարման և տնտեսավարման ժամանակակից մեխանիզմների ներդրման, կայուն ֆինանսավորման ապահովման, մարդու և հանրության առողջության պահպանման, բնակչության առողջության բարելավման, հիվանդությունների կանխարգելման, հաշմանդամության և մահացության ցուցանիշների նվազեցման, աշխատողների առողջության և անվտանգության պահպանման, առողջապահության ոլորտում լիցենզիաների, թույլտվությունների և հավաստագրերի տրամադրման ապահովման, մոր և մանկան առողջության պահպանման, արտակարգ իրավիճակներում բնակչության բժշկական օգնության ապահովման, հանրապետությունում արտադրվող և ներմուծվող դեղերի անվտանգության, որակի և արդյունավետության ապահովման, հանրային առողջության և բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման, լիցենզավորման և դեղերի պետական գրանցման ոլորտներում Կառավարության քաղաքականությունը:

Նորմատիվ իրավական ակտի բաժնի, գլխի, հոդվածի, մասի, կետի, ենթակետի կամ պարբերության գործողության դադարեցման դեպքում իրավական ակտի մյուս բաժինների, գլուխների, հոդվածների, մասերի, կետերի, ենթակետերի կամ պարբերությունների համարները համապատասխանաբար չեն փոփոխվում: Նորմատիվ իրավական ակտի գործողությունը դադարեցված բաժնի, գլխի, հոդվածի, մասի, կետի, ենթակետի

կամ պարբերության փոխարեն նույն համարով այլ բաժին, գլուխ, հոդված, մաս, կետ, ենթակետ կամ պարբերություն չի կարող ընդունվել⁶¹:

Հոդված 7. Փորձաքննության ոչ ենթակա նորմատիվ իրավական ակտերը

1. (մասն ուժը կորցրել է 19.04.21 ՀՕ-175-Ն)

2. Փորձաքննության չեն ենթարկվում պարտադիր պահուստավորման նորմատիվ կամ հաստուկ տնտեսական նորմատիվների սահմանները, Կենտրոնական բանկի կողմից բանկային տոկոսի հաշվարկային դրույքի և բանկերի կապիտալի հակացիկլիկ շեմի չափը սահմանելուն ուղղված՝ Կենտրոնական բանկի խորհրդի որոշումների նախագծերը, պետական և համայնքային բյուջեների վերաբաշխման, ինչպես նաև բյուջեի կատարումն ապահովող միջոցառումների վերաբերյալ ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը, հարյուր տոկոս պետությանը սեփականության իրավունքով պատկանող բաժնեմաս ունեցող փակ բաժնետիրական ընկերությունների և պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների ստեղծման, վերակազմակերպման և լուծարման վերաբերյալ ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը: Եթե ֆինանսական շուկաներում առկա են զգալի ճնշումներ, կամ առկա է որակց տեղի ունենալու իրական վտանգ, կամ հայտարարված է ռազմական կամ արտակարգ դրություն, ապա Կենտրոնական բանկը կարող է բանկերի տնտեսական նորմատիվների սահմանման և ֆինանսական գործառնությունների սահմանափակումների վերաբերյալ որոշումները չուղարկել պարտադիր փորձաքննության:

3. Փորձաքննության չեն ենթարկվում հանրաքվե կամ ընտրությունների վերաբերյալ նորմատիվ իրավական ակտերի, ինչպես նաև ընտրությունների ժամանակահատվածում Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը:

⁶¹ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածը:

Սակայն հարկ է նկատի ունենալ, որ բաժինը, գլուխը, հոդվածը, մասը, կետը, ենթակետը ամբողջությամբ նոր խմբագրությամբ շարադրելիս դրանցում առկա գործողությունը դադարեցված համապատասխանաբար՝ գլխի, հոդվածի, մասի, կետի, ենթակետի, պարբերության համարներով նոր գլուխը, հոդվածը, մասը, կետը, ենթակետը, պարբերություն կարող են նախատեսվել: Այսպես, օրինակ, եթե որևէ հոդվածի 4-րդ մաս ուժը կորցրել է, ապա այդ հոդվածը նոր խմբագրությամբ շարադրելիս 4-րդ մասը ևս կարող է նոր խմբագրությամբ շարադրվել:

7.2. Իրավական ակտերում փոփոխություններ, լրացումներ կատարելու և իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնելու մասին նախագծերի մշակման տեխնիկան

7.2.1. Իրավական ակտերում փոփոխություններ, լրացումներ կատարելու և իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնելու մասին նախագծերի վերնագրերը

Նորմատիվ իրավական ակտերը չեն կարող ունենալ միևնույն վերնագիրը, բացառությամբ նորմատիվ իրավական ակտում փոփոխություններ կամ լրացումներ նախատեսող իրավական ակտերի վերնագրերի, ուստի՝ նորմատիվ իրավական ակտում փոփոխություններ կամ լրացումներ նախատեսող կամ իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնող իրավական ակտի վերնագրում բերվում է միայն փոփոխվող կամ գործողությունը դադարեցվող իրավական ակտի կրճատ անվանումը⁶²:

Քննարկվող ակտերի նախագծերի վերնագրերը պետք է համապատասխանեն այդ ակտերի բովանդակությանը: Վերնագրերը

⁶² Սահմանադրական օրենքի կրճատ անվանումը հիշատակելիս դրանում հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են սահմանադրական օրենքի վերնագիրը, «սահմանադրական օրենք» բառերը: Օրենքի կրճատ անվանումը հիշատակելիս դրանում նշվում է օրենքի վերնագիրը: Սահմանադրական օրենք հանդիսացող օրենսգրքի կրճատ անվանումը հիշատակելիս դրանում նշվում է օրենսգրքի վերնագիրը: Սահմանադրական օրենք չհանդիսացող օրենսգրքի կրճատ անվանումը հիշատակելիս նշվում է օրենսգրքի վերնագիրը և «օրենսգիրք» բառը, եթե վերնագիրը չի ներառում այն: Ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտի կրճատ անվանումը հիշատակելիս դրանում հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են այդ ակտն ընդունող մարմնի անվանումը, ընդունման տարին, ամիսը, ամսաթիվը, ակտի հերթական համարը, բնույթը և տեսակը:

պետք է գրվեն մեծատառերով, և վերնագրի վերջում որևէ կետադրական նշան չդրվի:

Օրինակներ՝

1.«ՆՈՐՄԱՏԻՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ և ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔ
2.«ՆՈՐՄԱՏԻՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔԸ ՈՒԺԸ ԿՈՐՑՐԱԾ ՃԱՆԱԶԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔ
3.«ՆՈՐՄԱՏԻՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ և ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔԸ ՉԵՂՅԱԼ ՃԱՆԱԶԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔ

1.«ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2019 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 10-Ի N 552-Ա ՈՐՈՇՄԱՆ ՄԵՋ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ
2.«ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2010 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 10-Ի N 62-Ա ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՈՒԺԸ ԿՈՐՑՐԱԾ ՃԱՆԱԶԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ
3.«ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2020 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 25-Ի N 602-Ա ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՉԵՂՅԱԼ ՃԱՆԱԶԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

7.2.2. Փոփոխվող, լրացվող կամ գործողությունը դադարեցվող իրավական ակտի անվանման հիշատակումը

Հղում կատարելիս նորմատիվ իրավական ակտում փոփոխություններ կամ լրացումներ նախատեսող կամ նորմատիվ իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնող ակտում հիշատակվում է նորմատիվ իրավական ակտի լրիվ անվանումը⁶³: Մյուս դեպքերում նորմատիվ

⁶³ Սահմանադրական օրենքի լրիվ անվանումը հիշատակելիս հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են սահմանադրական օրենքի վերնագիրը, սահմանադրական օրենքի ընդունման տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը, հերթական համարը և «սահմանադրական օրենք» բառը: Օրենքի լրիվ անվանումը հիշատակելիս հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են օրենքի վերնագիրը, օրենքի ընդունման

իրավական այլ ակտի հղումներ կատարելիս կարող է նշվել իրավական ակտի կրճատ անվանումը⁶⁴:

Ինչպես նաև նորմատիվ իրավական ակտում հաճախակի կիրառվող երկար արտահայտությունները նույն նորմատիվ իրավական ակտում կարող են սահմանվել կրճատ տարբերակով՝ իրավական ակտում առաջին իսկ կիրառումից հետո նախատեսելով կամ տվյալ արտահայտության սահմանումը, կամ փակագծերում նշելով կրճատ տարբերակը, ուստի՝ նորմատիվ իրավական ակտում փոփոխություններ կամ լրացումներ նախատեսող կամ նորմատիվ իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնող ակտում նորմատիվ իրավական ակտի լրիվ անվանումը կարող է հիշատակվել նաև միայն մեկ անգամ՝ իրավական ակտում առաջին իսկ կիրառումից հետո նախատեսելով կրճատ տարբերակը: Նորմատիվ իրավական ակտում փոփոխություններ կամ լրացումներ նախատեսող իրավական ակտի հաջորդող հոդվածներում կարող է կիրառվել կրճատ տարբերակը, օրինակ՝ «Օրենք»:

Օրինակներ՝

տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը, հերթական համարը և «օրենք» բառը: Սահմանադրական օրենք հանդիսացող օրենսգրքի լրիվ անվանումը հիշատակելիս դրանում հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են օրենքի ընդունման տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը, օրենսգրքի վերնագիրը և «սահմանադրական օրենք» բառերը: Սահմանադրական օրենք չհանդիսացող օրենսգրքի լրիվ անվանումը հիշատակելիս հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են օրենքի ընդունման տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը, օրենսգրքի վերնագիրը և «օրենսգիրք» բառը, եթե վերնագիրը չի ներառում այն: Ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտի լրիվ անվանումը հիշատակելիս դրանում հետևյալ հաջորդականությամբ ներառվում են այդ ակտն ընդունող մարմնի անվանումը, ընդունման տարին, ամիսը (տառերով), ամսաթիվը, ակտի վերնագիրը, ակտի հերթական համարը, բնույթը և տեսակը:

⁶⁴ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 17-րդ հոդվածը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՕՐԵՆՔԸ

Ընդունված է 2023 թվականի սեպտեմբերի 12-ին

«ՆՈՐՄԱՏԻՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 1-ին հոդվածի 1-ին մասը «փորձաքննության», բարից հետո լրացնել «ներառյալ մոտարկման համապատասխանության որոշման», բարելավ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՕՐԵՆՔԸ

Ընդունված է 2024 թվականի ապրիլի 11-ին

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1 1998 թվականի մայիսի 5-ի Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի (այսուհետ՝ Օրենսգրք) 88-րդ հոդվածը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 3-րդ մասով.

«3. Կատարողական վարույթի շրջանակներում լիակատար ընկերակցության բաժնեհավաք կապիտալում մասնակցի բաժնեմասի վրա բռնագանձում տարածելու հարաբերությունները կարգավորվում են «Կատարողական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

21 նոյեմբերի 2019 թվականի N 1648-Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 26-Ի N 539-Ն ՈՐՈՇՄԱՆ ՄԵՋ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 34-րդ հոդվածը՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է**։

1. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2016 թվականի մայիսի 26-ի «Հարավային ջրակազմային տարածքի 2016-2021 թվականների կառավարման պլանը և արդյունավետ կառավարմանն ուղղված առաջնահերթ միջոցառումները հաստատելու մասին» N 539-Ն որոշման N 1 հավելվածը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր 13.1-ին կետով։

«13.1. Միևնույն ջրային ռեսուրսից առանց որակական և քանակական փոփոխության հիդրոէներգետիկ նպատակով հաջորդաբար իրականացված ջրառի ծավալի մեծությամբ հաշվարկվում է մեկ անգամ՝ ջրաառարկի և ջրապահանջարկի հաշվարկներում հաշվի առնելով ջրային ռեսուրսի առավելագույն մեկանգամյա օգտագործման քանակը՝ բացառելով կրկնակի հաշվառումը։ Հիդրոէներգետիկ նպատակով հաջորդաբար ջրառի և ջրթափի միջև ընկած հատվածում հիդրոէլեկտրակայանի ջրառի հաշվառումն իրականացվում է՝ հիմք ընդունելով ջրային ռեսուրսի տվյալ հատվածի էկոլոգիական թողքի մեծությունը»։

2. Մույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից։

Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ

Ն. Փաշինյան

7.2.3. Իրավական ակտերում փոփոխություններ, լրացումներ կատարելու և իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնելու մասին օրենքում մինչև ուժի մեջ մտնելը փոփոխություն կատարելու տեխնիկան

Փոփոխություն կամ լրացում կարող է կատարվել սահմանված կարգով պաշտոնապես հրապարակված, սակայն ուժի մեջ չմտած նորմատիվ իրավական ակտում կամ դրա ուժի մեջ չմտած մասում, իսկ այն դեպքում, երբ ակտն արդեն ինկորպորացվել է, ապա հիմնական նորմատիվ իրավական ակտում⁶⁵:

Օրինակ՝

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Հնդուևված է 2021 թվականի մայիսի 7-ին

«ԿՈՌՈՒՊՑԻԱՅԻ ԿԱՆԱՐԳԵԼՄԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

9. Եթե վարչական իրավախախտման վերաբերյալ վարույթի ընթացքում Հանձնաժողովը գալիս է այն հետևության, որ կատարված արարքում առկա են առերևույթ հանցագործության հատկանիշներ, ապա վարույթի նյութերն անհապաղ, բայց ոչ ուշ, քան եռօրյա ժամկետում Հանձնաժողովն ուղարկում է գլխավոր դատախազություն ընդունելով վարույթը կասեցնելու մասին որոշում: Քրեական գործի հարուցումը մերժելու, գործի վարույթը կարճելու, քրեական հետապնդումը դադարեցնելու կամ քրեական հետապնդում չիրականացնելու մասին որոշումն ստանալու պահից Հանձնաժողովը հնգօրյա ժամկետում վերսկսում է կասեցված վարույթը, իսկ օրինական ուժի մեջ մտած մեղադրական դատավճիռն ստանալու դեպքում նույն ժամկետում կարճում է վարույթը:

10. Գլխավոր դատախազությունը նյութերի ուսումնասիրության արդյունքների վերաբերյալ տեղեկացնում է Հանձնաժողովին՝ կցելով համապատասխան որոշման պատճենը:

11. Մույն հոդվածով նախատեսված հայտարարագրերի էլեկտրոնային ձևը սահմանում է Հանձնաժողովը: Հայտարարագրի ձևը ներառում է նաև ուղեցույց հայտարարագիրը կազմելու և ներկայացնելու կարգի և ժամկետների մասին:»:

(հոդվածը 09.06.22 ՀՕ-164-Ն օրենքի փոփոխության մասով ուժի մեջ կմտնի 2023 թվականի հունվարի 1-ից)

Հոդված 4. Օրենքը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 40.4-րդ հոդվածով.

⁶⁵ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 34-րդ հոդվածը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՕՐԵՆՔԸ

Ընդունված է 2022 թվականի հունիսի 9-ին

«ԿՈՌՈՒՊՑԻԱՅԻ ԿԱՆՈՒՄԱՐԳԵԼՄԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» 2021 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 7-Ի ՀՕ-208-Ն ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. ««Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» 2021 թվականի մայիսի 7-ի ՀՕ-208-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 3-րդ հոդվածով լրացվող՝ 40.3-րդ հոդվածի 9-րդ մասում «գործի հարուցումը մերժելու» բառերը փոխարինել «վարույթ չնախաձեռնելու մասին տեղեկանալու» բառերով, «գործի վարույթը» բառերը՝ «քրեական վարույթը» բառերով, «չիրականացնելու» բառը՝ «չհարուցելու» բառով, իսկ 10-րդ մասում «որոշման» բառը՝ «փաստաթղթի» բառով:

Հոդված 2. Օրենքի 4-րդ հոդվածով լրացվող՝ 40.4-րդ հոդվածի 4-րդ մասում «որոշման» բառը փոխարինել «փաստաթղթի» բառով:

Հոդված 3. Մույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2023 թվականի հունվարի 1-ից:

Փոփոխություն կամ լրացում կարող է կատարվել նաև իրավական ակտերում փոփոխություններ, լրացումներ կատարելու և իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնելու մասին ակտերի դեռևս չիրացված եզրափակիչ մասում և անցումային դրույթներում:

Օրինակ՝

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Ընդունված է 2021 թվականի մայիսի 7-ին

«ԿՈՌՈՒՊՑԻԱՅԻ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. «Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին» 2017 թվականի հունիսի 9-ի ՀՕ-96-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 23-րդ հոդվածի 1-ին մասը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 10-12-րդ կետերով.

«10) «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով նախընտրական հիմնադրամներ կատարվող նվիրատվությունների, ծախսերի և դրանց հաշվարկման նկատմամբ վերահսկողության իրականացումը.

11) «Հանրաքվեի մասին» սահմանադրական օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով քարոզչության ֆինանսավորման հիմնադրամներ կատարվող նվիրատվությունների, ծախսերի և դրանց հաշվարկման նկատմամբ վերահսկողության իրականացումը.

12) «Տեղական հանրաքվեի մասին» օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով քարոզչության ֆինանսավորման հիմնադրամներ կատարվող նվիրատվությունների, ծախսերի և դրանց հաշվարկման նկատմամբ վերահսկողության իրականացումը»:

Հոդված 5. Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ

1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հունվարի 1-ից:

2. Սույն օրենքը պաշտոնապես հրապարակվելուց հետո՝ մինչև 2024 թվականի հունվարի 1-ը, Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովը սահմանում է նախընտրական հիմնադրամներ կատարած նվիրատվությունների և դրանց օգտագործման վերաբերյալ հայտարարագրի ձևանմուշը և հայտարարագիրը կազմելու ու ներկայացնելու կարգի և ժամկետների վերաբերյալ ուղեցույցը:

3. Սույն օրենքը պաշտոնապես հրապարակվելուց հետո՝ մինչև 2024 թվականի հունվարի 1-ը, Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովը սահմանում է «Հանրաքվեի մասին» սահմանադրական օրենքով և «Տեղական հանրաքվեի մասին» օրենքով նախատեսված՝ քարոզչության կողմից կողմից ներկայացվող հայտարարագրերի ձևանմուշը և հայտարարագրերը կազմելու ու ներկայացնելու կարգի և ժամկետների վերաբերյալ ուղեցույցը:

4. Սույն օրենքը պաշտոնապես հրապարակվելուց հետո՝ մինչև 2024 թվականի հունվարի 1-ը, սույն օրենքի 3-րդ և 4-րդ հոդվածներով նախատեսվող 40.3-րդ և 40.4-րդ հոդվածներից բխող համապատասխան փոփոխություններ են կատարվում «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովին բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների փոխանցման կարգը և ձևաչափը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի՝ 2020 թվականի հունիսի 12-ի թիվ 91-Ն և Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի՝ 2020 թվականի հունիսի 12-ի թիվ 04-Ն համատեղ որոշման մեջ:

(5-րդ հոդվածը փոփ. 24.11.22 ՀՕ-446-Ն)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Շնորհավորված է 2023 թվականի դեկտեմբերի 22-ին

«ԿՈՌՈՐԴԱՑԻԱՅԻ ԿԱՆՆԱԳԵԼՄԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. «Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» 2021 թվականի մայիսի 7-ի ՀՕ-208-Ն օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-4-րդ մասերում «2024 թվականի» բառերը փոխարինել «2025 թվականի» բառերով:

Հոդված 2. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Հանրապետության նախագահ

Վ. Խաչատրյան

2023 թ. դեկտեմբերի 25
Երևան
ՀՕ-415-Ն

Սահմանված կարգով պաշտոնապես հրապարակված և ուժի մեջ մտած փոփոխություններ կամ լրացումներ նախատեսող նորմատիվ իրավական ակտում փոփոխությունների կամ լրացումների մասով փոփոխություն կամ լրացում չի կատարվում: Նոր փոփոխությունները կամ լրացումները կատարվում են միայն **հիմնական ակտում**⁶⁶:

7.2.4. Իրավական ակտերում բառերը, թվեր կամ կետադրական նշանները այլ բառերով, թվերով կամ կետադրական նշաններով փոխարինելու ձևակերպումը

Նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարելու եղանակներից է հանդիսանում դրանում բառերը, թվերը կամ կետադրական նշանները այլ բառերով, թվերով կամ կետադրական նշաններով փոխարինելը⁶⁷:

⁶⁶ Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 34-րդ հոդվածը:

⁶⁷ Հարկ է նկատել, որ օրենքներում փոխարինում կատարելու միջոցով փոփոխելու ենթակա են միայն «նախադասություն» միավորի մեջ ներառվող միավորները (բառերը, թվերը, կետադրական նշանները): Հոդվածում կառուցվածքային նվազագույն միավորը, որի

Նշված փոփոխությունները նորմատիվ իրավական ակտերում կատարվում են հետևյալ կերպ.

Օրինակներ՝

1. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում <u>«թվեր» բառը փոխարինել «թիվը» բառով:</u>
2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասի « » կետադրական նշանը <u>փոխարինել «.» կետադրական նշանով:</u>
3. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասի <u>«15» թիվը փոխարինել «20» թվով:</u>

Նորմատիվ իրավական ակտերում քննարկվող փոփոխությունները կարող են կատարվել նաև հղում կատարելով իրավական ակտի վերնագրում և ողջ տեքստում կիրառվող բառերին և թվերին:

Օրինակներ՝

1. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի վերնագրի և տեքստի «նորմատիվ իրավական ակտեր» բառերը փոխարինել «իրավական ակտեր» բառով:
2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի տեքստի «10» թիվը փոխարինել «15» թվով:
3. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի տեքստի «անալոգիա (համանմանություն)» բառերը համապատասխան հոլովաձևերով փոխարինել «անալոգիայի» բառով:

Վերոնշյալ ձևակերպումներով նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններ կարող են կատարվել այն դեպքերում, երբ դրանք չեն հանգեցնում իրավական շփոթի և դրանց ձևակերպումից հստակորեն ընկալվում է, թե ակտի որ հատվածներում և ինչպիսի փոփոխություններ է անհրաժեշտ կատարել:

Նորմատիվ իրավական ակտերում միաժամանակ բառերը, թվերը և կետադրական նշանները այլ բառերով թվերով և կետադրական նշաններով փոխարինելիս անհրաժեշտ է նշել միայն «բառեր» բառը:

Օրինակ՝

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 27.1-ին հոդվածի 4-րդ մասի «հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերում նշված նորմատիվ իրավական ակտերը հրապարակումից հետո նույն օրն ուղարկվում են» **բառերը փոխարինել** «հոդվածի 3-րդ և 4-րդ մասերում նշված իրավական ակտերը հրապարակումից հետո հաջորդող օրն ուղարկվում են» **բառերով**:

7.2.5. Իրավական ակտերում բաժիններ, գլուխներ, հոդվածներ, մասեր, կետեր, ենթակետեր, պարբերություններ կամ նախադասություններ նոր խմբագրությամբ շարադրելու ձևակերպումը

Նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարելու եղանակներից է հանդիսանում դրանում բաժիններ, գլուխներ, հոդվածներ, մասեր, կետեր, ենթակետեր, պարբերություններ կամ նախադասություններ նոր խմբագրությամբ շարադրելը:

Նշված փոփոխությունները նորմատիվ իրավական ակտերում կատարվում են հետևյալ կերպ.

Օրինակներ՝

1998 թվականի մայիսի 5-ի Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 1-ին բաժինը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ.

«ԲԱԺԻՆ 1

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Գ Լ ՈՒ Խ 1

**ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՆՈՐՄԵՐ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԱՅԼ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԸ**

Հոդված 1. Քաղաքացիական օրենսդրությամբ և քաղաքացիական իրավունքի նորմեր պարունակող այլ իրավական ակտերով կարգավորվող հարաբերությունները

1. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսդրությունը կազմված է սույն օրենսգրքից և քաղաքացիական իրավունքի նորմեր պարունակող այլ օրենքներից: ...»

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 7-րդ գլուխը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ.

«Գ Լ ՈՒ Խ 7

ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԻ ՀԱՇՎՈՒՄԸ

Հոդված 31. Նորմատիվ իրավական ակտով սահմանված ժամկետի որոշումը

1. Նորմատիվ իրավական ակտերով սահմանված ժամկետները հաշվարկվում են տարիներով, ամիսներով, օրերով և ժամերով:

2. Տարիներով, ամիսներով կամ օրերով հաշվարկվող ժամկետների ընթացքն սկսվում է այն օրացուցային տարվա, ամսվա, ամսաթվի կամ վրա հասած իրադարձությանը հաջորդ օրվանից, որով որոշված է դրա ժամկետի սկիզբը: ...»

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 1-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ.

«Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան և գործողության ոլորտը

1. Սույն օրենքը կարգավորում է նորմատիվ իրավական ակտի հանրային քննարկման, կարգավորման ազդեցության գնահատման, փորձաքննության, ներառյալ մոտարկման համապատասխանության որոշման, հրապարակման, ուժի մեջ մտնելու, գործողության, փոփոխման, լրացման և գործողության դադարեցման, ինչպես նաև իրավական հակասությունների (իրավական կոլիզիաների) և օրենսդրական բացերի դեպքում իրավական ակտերի նորմերի կիրառման, մեկնաբանման, պարզաբանման հետ կապված հարաբերությունները և օրենսդրական տեխնիկայի կանոնները: ...»:

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 1-ին հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ

խմբագրությամբ.

«1. Սույն օրենքը կարգավորում է նորմատիվ իրավական ակտի հանրային քննարկման, կարգավորման ազդեցության գնահատման, փորձաքննության, ներառյալ մոտարկման համապատասխանության որոշման, հրապարակման, ուժի մեջ մտնելու, գործողության, փոփոխման, լրացման և գործողության դադարեցման, ինչպես նաև իրավական հակասությունների և օրենսդրական բացերի դեպքում իրավական ակտերի նորմերի կիրառման, մեկնաբանման, պարզաբանման հետ կապված հարաբերությունները և օրենսդրական տեխնիկայի կանոնները:»:

Կառավարության 2012 թվականի հունվարի 19-ի «Հոդերի կատեգորիան փոխելու մասին» N 202-Ն որոշման 1-ին կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ.

«1. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2002 թվականի հունիսի 13-ի N 812-Ն որոշմամբ հաստատված՝ Հայաստանի Հանրապետության Վայոց ձորի մարզի Սարավանի գյուղական համայնքի հողերի օգտագործման ժամանակավոր սխեմայում՝ համաձայն հավելվածի, համայնքային սեփականություն հանդիսացող 0.20 հեկտար այլ հողը Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով փոխադրել էներգետիկայի, կապի, տրանսպորտի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների հողերի կատեգորիա փոքր հիդրոէլեկտրակայանի և օժանդակ կառույցների շինարարության համար:»:

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասի չորրորդ նախադասությունը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ.

«Ընդհանուր և հատուկ մասերը համարակալվում են արաբական թվանշաններով:»:

7.2.6. Իրավական ակտերի տեքստից առանձին բառեր, թվեր կամ նախադասություններ հանելու ձևակերպումը

Իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարելու եղանակներից է հանդիսանում դրա տեքստից առանձին բառերը, թվերը և նախադասությունները հանելը⁶⁸:

Նշված փոփոխությունները նորմատիվ իրավական ակտերում կատարվում են հետևյալ կերպ.

Օրինակներ՝

1. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 6-րդ հոդվածի 6-րդ մասից երկրորդ <u>նախադասությունը հանել</u> :
2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 34-րդ հոդվածի 1-ին մասից «կամ նրա իրավահաջորդը» <u>բառերը հանել</u> :
3. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասից «15» <u>թիվը հանել</u> :

Նորմատիվ իրավական ակտերում քննարկվող փոփոխությունները կարող են կատարվել նաև հղում կատարելով իրավական ակտի վերնագրում և ողջ տեքստում կիրառվող բառերին, թվերին և նախադասություններին:

Օրինակներ՝

1. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի վերնագրից և տեքստից «նորմատիվ» բառերը <u>հանել</u> :
2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի տեքստից «10» <u>թիվը հանել</u> :
3. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի տեքստից «անալոգիա (համանմանություն)» բառերն իրենց բոլոր հղվածներով <u>հանել</u> :

⁶⁸ Հարկ է նկատել, որ օրենքներում կարգավորումների տեքստից կարող են հանվել միայն «պարբերություն» միավորի մեջ ներառվող միավորները: Հոդվածում կառուցվածքային նվազագույն միավորը, որի փոփոխությունը հնարավոր է կատարել արդեն **գործողությունը դադարեցնելու միջոցով**, հանդիսանում է պարբերությունը:

Վերոնշյալ ձևակերպումներով նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններ կարող են կատարվել այն դեպքերում, երբ դրանք չեն հանգեցնում իրավական շփոթի և դրանց ձևակերպումից հստակորեն ընկալվում է, թե ակտի որ հատվածներում և ինչպիսի փոփոխություններ է անհրաժեշտ կատարել:

Նորմատիվ իրավական ակտերում միաժամանակ բառերը և թվերը հանելիս անհրաժեշտ է նշել միայն «բառեր» բառը:

Օրինակ՝

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 38-րդ հոդվածի 2-րդ մասից «, բացառությամբ սույն հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված դեպքերի» **բառերը հանել:**

7.2.7. Իրավական ակտերի և դրանց մասերի գործողությունը դադարեցնելու ձևակերպումը

Նորմատիվ իրավական ակտն ուժը կորցրած ճանաչելով, նորմատիվ իրավական ակտն անվավեր ճանաչելով, նորմատիվ իրավական ակտը չեղյալ ճանաչելով կատարվում է նորմատիվ իրավական ակտի գործողության դադարեցում: Ուստի՝ նորմատիվ իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնելիս անհրաժեշտ է հստակ ձևակերպել, թե դա ակտի գործողության դադարեցման որ եղանակով է իրականացվում:

Նորմատիվ իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնելը կատարվում է հետևյալ ձևակերպումներով.

Օրինակներ՝

1. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքը ուժը կորցրած ճանաչել:
2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» 2020 թվականի մայիսի 2-ի ՀՕ-5-Ն օրենքը չեղյալ ճանաչել:
3. Կառավարության 2002 թվականի օգոստոսի 1-ի «Երևանի կենտրոն թաղային համայնքի վարչական սահմանում կառուցապատման ծրագրերի իրականացման միջոցառումների մասին» N 1151-Ն որոշումը անվավեր ճանաչել:

Նորմատիվ իրավական ակտերում քննարկվող գործողությունները կարող են կատարվել նաև հղում կատարելով մեկից ավելի իրավական ակտերի, ինչպես նաև այնպիսի ձևակերպումներով, որոնք հնարավորություն են տալիս հստակորեն ընկալել, թե ինչպիսի շրջանակի իրավական ակտերի գործողության դադարեցման մասին է խոսքը:

Օրինակներ՝

Սույն օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելու պահից ուժը կորցրած ճանաչել 1998 թվականի հուլիսի 1-ի Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգիրքը և 2022 թվականի հունիսի 15-ի Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական օրենսգիրքը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Շ ՈՒ Մ

21 հոկտեմբերի 2021 թվականի N 1728-Ն

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐԱՅԻՆ ՈՐՈՇԵՐՈՒՄՆԵՐՆ ԱՆՎԱԿԵՐ
ՃԱՆԱՉԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Հիմք ընդունելով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 38-րդ հոդվածի 1-ին մասը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից **որոշում է.**

1. Անվակեր ճանաչել մինչև սույն որոշումն ուժի մեջ մտնելը Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից ընդունված բոլոր արձանագրային որոշումները:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում 2022 թվականի հունվարի 1-ից:

**Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ**

Ն. Փաշինյան

Երևան

Իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարելու եղանակներից է հանդիսանում դրա բաժինների, գլուխների, հոդվածների, մասերի, կետերի, ենթակետերի կամ պարբերությունների գործողությունը դադարեցնելը:

Իրավական ակտերում բաժինների, գլուխների, հոդվածների, մասերի, կետերի, ենթակետերի կամ պարբերությունների գործողությունը դադարեցվում է դրանք ուժը կորցրած ճանաչելով, անվավեր ճանաչելով, կամ չեղյալ ճանաչելով:

Նորմատիվ իրավական ակտում նշված փոփոխությունները կատարվում են հետևյալ ձևակերպումներով.

Օրինակներ՝

1. 1998 թվականի մայիսի 5-ի Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 1-ին բաժինը ուժը կորցրած ճանաչել:
2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 1-ին գլուխը ուժը կորցրած ճանաչել:
3. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 7-րդ հոդվածը ուժը կորցրած ճանաչել:
4. 1998 թվականի մայիսի 5-ի Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասը ուժը կորցրած ճանաչել:
5. Կառավարության 2012 թվականի հունվարի 19-ի «Հողերի կատեգորիան փոխելու մասին» N 202-Ն որոշման 1-ին կետը ուժը կորցրած ճանաչել:
6. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում լրացում կատարելու մասին» 2020 թվականի մարտի 10-ի ՀՕ-18-Ն օրենքի 1-ին հոդվածը չեղյալ ճանաչել:
7. Կառավարության 2012 թվականի հունվարի 19-ի «Հողերի կատեգորիան փոխելու մասին» N 202-Ն որոշման 1-ին կետի 1-ին

Ենթակետը չեղյալ ճանաչել:
8. ««Տեսալսողական մեդիայի մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» 2022 թվականի մայիսի 22-ի ՀՕ-2-Ն օրենքի 1-ին հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետի «բ» ենթակետը չեղյալ ճանաչել:
9. Կառավարության 2002 թվականի օգոստոսի 1-ի «Երևանի կենտրոն թաղային համայնքի վարչական սահմանում կառուցապատման ծրագրերի իրականացման միջոցառումների մասին» N 1151-Ն որոշման 1-ին կետի 2-րդ ենթակետը անվավեր ճանաչել:

Նշված փոփոխությունները կատարելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել նաև փոփոխությունների կատարման ընտրված եղանակի նպատակահարմարությունը: Մասնավորապես՝ օրինակ, եթե նոր ընդունված, սակայն դեռևս ուժի մեջ չմտած օրենքի դեպքում դրա բաժնի, գլխի, հոդվածի կամ այլ կառուցվածքային միավորների չեղյալ ճանաչումը հետագայում հանգեցնելու է ուժի մեջ մտած օրենքում կարգավորում չպարունակող կառուցվածքային միավորների նախատեսման՝ համապատասխան նշումով, ապա առավել նպատակահարմար է դեռևս ուժի մեջ չմտած օրենքում համապատասխան այլ փոփոխությունների կատարումը, որոնց արդյունքում կպահպանվի իրավական ակտի նախնական տեսքը:

Օրինակ՝

««Տեսալսողական մեդիայի մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» 2022 թվականի մայիսի 22-ի ՀՕ-2-Ն օրենքի 1-ին հոդվածով նոր խմբագրությամբ շարադրվող «Տեսալսողական մեդիայի մասին» օրենքի 2-րդ գլուխը չեղյալ ճանաչել:

Նշված օրինակում 2-րդ գլխի չեղյալ ճանաչման դեպքում «Տեսալսողական մեդիայի մասին» օրենքում դրա ուժի մեջ մտնելու պահից կնախատեսվի կարգավորումներ չներառող 2-րդ գլուխ, ուստի առավել նպատակահարմար է դեռևս ուժի մեջ չմտած օրենքում փոփոխությունները կատարել այն եղանակով, որը հնարավորություն կտա պահպանել դրա

կառուցվածքային միավորների հաջորդական համարակալումը և ամբողջական տեսքը:

7.2.8. Իրավական ակտում լրացման ձևակերպումը

Նորմատիվ իրավական ակտում լրացումներ կատարվում են դրանում նոր բաժիններ, գլուխներ, հոդվածներ, մասեր, կետեր, ենթակետեր, պարբերություններ, նախադասություններ, բառեր, թվեր կամ կետադրական նշաններ լրացնելու միջոցով:

Նորմատիվ իրավական ակտում լրացումները կատարվում են հետևյալ ձևակերպումներով.

Օրինակներ՝

1. 1998 թվականի մայիսի 5-ի Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ 1.1-ին բաժնով.⁶⁹ «ԲԱԺԻՆ 1.1 ...»:
2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ 5.2-րդ գլխով. «ԳԼՈՒԽ 5.2 ...»:
3. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ 7.1-ին հոդվածով. «Հոդված. 7.1. ...»:
4. 2022 թվականի հունիսի 15-ի Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական օրենսգրքի 6-րդ հոդվածը լրացնել հետևյալ

⁶⁹ Քննարկվող ձևակերպումներում բացակայում է անհրաժեշտությունը նշելու լրացվող միավորների վերնագրերը՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ դրանք հանդիսանում են կառուցվածքային միավորների անբաժանելի մաս և պետք է ներառված լինեն կարգավորման բովանդակության մեջ: Կարգավորման բովանդակության մեջ պետք ներառել նաև կառուցվածքային միավորի անվանումը՝ այն է օրինակ՝ «Հոդված», ինչպես նաև դրա համար նախատեսվող հերթական համարը, օրինակ՝ «1. 1. »:

<u>բովանդակությամբ նոր՝ 3-րդ մասով.</u> «3. ...»:
5. 2022 թվականի հունիսի 15-ի Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասը <u>լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ 18-րդ կետով.</u> «18) ...»:
6. 2022 թվականի հունիսի 15-ի Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական օրենսգրքի 69-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետը <u>լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ «գ» և «դ» ենթակետերով.</u> «գ. ... «դ. ...»:
7. Կառավարության 2012 թվականի հունվարի 19-ի «Հողերի կատեգորիան փոխելու մասին» N 202-Ն որոշումը <u>լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ 1.1-ին կետով.</u> «1.1. ...»:
8. Կառավարության 2012 թվականի հունվարի 19-ի «Հողերի կատեգորիան փոխելու մասին» N 202-Ն որոշման 1-ին կետը <u>լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ 1-ին և 2-րդ ենթակետերով.</u> « 1) ... 2) ... »:
9. Կառավարության 2012 թվականի հունվարի 19-ի «Հողերի կատեգորիան փոխելու մասին» N 202-Ն որոշման 1-ին կետի 2-րդ ենթակետը <u>լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ «ե» պարբերությամբ.</u> « ե. ...»:
10. «Տեսալսողական մեդիայի մասին» 2020 թվականի հուլիսի 16-ի ՀՕ-395-Ն օրենքի 9-րդ հոդվածի 1-ին մասը <u>առաջին պարբերությունից հետո լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ պարբերությունով.</u>

«Արգելվում է տեսալսողական հաղորդումներում»:
11. «Տեսալսողական մեդիայի մասին» 2020 թվականի հուլիսի 16-ի ՀՕ-395-Ն օրենքի 9-րդ հոդվածի 1-ին մասը <u>երկրորդ նախադասությունից հետո լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ նախադասությունով.</u> «Ուղիղ եթերի ժամանակ ... »:
12.1. «Տեսալսողական մեդիայի մասին» 2020 թվականի հուլիսի 16-ի ՀՕ-395-Ն օրենքի 9-րդ հոդվածի 1-ին մասի առաջին նախադասությունը <u>«կոչեր» բառից հետո լրացնել «և հայտարարություններ» բառերով:</u> 12.2. «Տեսալսողական մեդիայի մասին» 2020 թվականի հուլիսի 16-ի ՀՕ-395-Ն տեքստը «տեսալսողական» բառերից հետո լրացնել «և լսողական» բառերով⁷⁰:
13. «Տեսալսողական մեդիայի մասին» 2020 թվականի հուլիսի 16-ի ՀՕ-395-Ն օրենքի 9-րդ հոդվածի 5-րդ մասը «3-րդ» թվից հետո լրացնել «, 4-րդ» կետադրական նշանով և թվով:

Նորմատիվ իրավական ակտերի կառուցվածքային միավորները միաժամանակ բառերով, թվերով և կետադրական նշաններով լրացնելիս անհրաժեշտ է նշել միայն «բառեր» բառը:

Օրինակ՝

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» 2018 թվականի մարտի 21-ի ՀՕ-180-Ն օրենքի 38-րդ հոդվածի 2-րդ մասը լրացնել «, բացառությամբ սույն հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված դեպքերի» բառերով:

⁷⁰ Այս ձևակերպումներով նորմատիվ իրավական ակտերում լրացումներ կարող են կատարվել այն դեպքերում, երբ դրանք չեն հանգեցնում իրավական շփոթի և դրանց ձևակերպումից հստակորեն ընկալվում է, թե ակտի որ հատվածներում և ինչպիսի լրացումներ է անհրաժեշտ կատարել:

Եթե նորմատիվ իրավական ակտի կառուցվածքային միավորում կատարվում են և՛ լրացումներ, և՛ փոփոխություններ, ապա կարգավորումը անհրաժեշտ է նախատեսել հետևյալ կերպ.

«Տեսալսողական մեդիայի մասին» 2020 թվականի հուլիսի 16-ի ՀՕ-395-Ն օրենքի 22-րդ հոդվածում՝

1) 3-րդ մասի «միայն մեկ ծրագիր» բառերը փոխարինել «առավելագույնը երկու ծրագիր» բառերով,

2) լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր՝ 13-րդ մասով.

«13. Այն դեպքերում, երբ Հանրային հեռարձակող մեկ կազմակերպություն առանց հեղինակագործման և սլոթի օգտագործման լիցենզիայի հանրային մուլտիպլեքսի միջոցով սփռում է երկու ծրագիր, ապա սույն օրենքով, ինչպես նաև այլ իրավական ակտերով Հանրային հեռարձակողի հաղորդումների նկատմամբ սահմանված հատուկ պահանջները Հանրային հեռարձակողի կողմից երկու տեսալսողական ծրագրերով հեռարձակվող հաղորդումների վրա տարածվում են ընդհանուր, այլ ոչ թե յուրաքանչյուր տեսալսողական ծրագրի մասով՝ առանձին:»:

ԳԼՈՒԽ 8.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԴԱԴԱՐԵՑՈՒՄԸ ԵՎ ԿԱՍԵՑՈՒՄԸ

8.1. Իրավական ակտն ուժը կորցրած ճանաչելը

Իրավական ակտի գործողության դադարեցման հիմքերից է այն ուժը կորցրած ճանաչելը: Իրավական ակտը կարող է ուժը կորցրած ճանաչվել հետևյալ դեպքերում.

1) ժամկետային իրավական ակտով նախատեսված ժամկետը լրանալու դեպքում,

2) գործողության կատարմամբ կամ փաստի առաջացմամբ սահմանափակված իրավական ակտով նախատեսված գործողության կատարման կամ փաստի առաջացման դեպքում,

3) հետագայում ուժի մեջ մտած ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող իրավական ակտին հակասելու դեպքում:

Իրավական ակտը, բացառությամբ Սահմանադրության, կարող է ուժը կորցրած ճանաչվել իրավաստեղծ մարմնի, դրա իրավահաջորդի կամ համապատասխան լիազորություններով օժտված մարմնի որոշմամբ:

Իրավաստեղծ մարմնի՝ առանց իրավահաջորդի գործունեության դադարման դեպքում դրա իրավական ակտերն ուժը կորցրած են ճանաչվում իրավական ակտն ընդունող մարմնի լուծարման պահից, եթե իրավաստեղծ մարմնի գործունեության դադարեցման մասին իրավական ակտով այլ բան նախատեսված չէ:

Վերոնշյալ 1-ին և 2-րդ կետերով նախատեսված դեպքերում իրավական ակտն ուժը կորցրած ճանաչելու վերաբերյալ առանձին իրավական ակտ չի ընդունվում, իսկ 3-րդ դեպքում՝ պետք է ընդունվի իրավական ակտ:

Եթե իրավական ակտը հակասում է հետագայում ուժի մեջ մտած ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտին, ապա իրավաստեղծ մարմինը, բացառությամբ Ազգային ժողովի և հանրաքվեով ընդունված օրենքների, պարտավոր է իր ընդունած իրավական ակտն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին կամ փոփոխություն կամ լրացում կատարելու մասին ընդունել իրավական ակտ ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտերն ուժի մեջ մտնելու օրվանից հետո՝

երկու ամսվա ընթացքում, եթե ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտով այլ ժամկետ նախատեսված չէ:

Այսպիսով, եթե ընդունված իրավական ակտը հակասում է հետագայում ընդունված ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտին, ապա մշակվում է իրավական ակտը ուժը կորցրած ճանաչելու մասին ակտ կամ ակտում փոփոխություն կամ լրացում կատարող ակտ.

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 6-Ի N 1201-Ն ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՈՒԺԸ ԿՈՐՑՐԱԾ ՃԱՆԱՉԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

18 ապրիլի 2024 թվականի N 537-Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 6-Ի N 1201-Ն ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՈՒԺԸ ԿՈՐՑՐԱԾ ՃԱՆԱՉԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 37-րդ հոդվածի 1-ին մասը՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է.**

1. Ուժը կորցրած ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2012 թվականի սեպտեմբերի 6-ի «Համապատասխանության գնահատման մարմինների հավաստարմագրման կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թվականի փետրվարի 16-ի N 302-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 1201-Ն որոշումը:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ

Ն. Փաշինյան

Երևան

18.04.2024
ՀԱՎԱՍՏՎԱԾ Է
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱԳԻԼ
ՄՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՄԲ

Ընդ որում, ուժը կորցրած իրավական ակտի կամ դրա մասի գործողությունը տարածվում է մինչև դրա ուժը կորցնելու օրը գործող հարաբերությունների վրա, եթե օրենքով կամ ակտն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին իրավական ակտով այլ բան նախատեսված չէ:

8.2. Իրավական ակտն անվավեր ճանաչելը

Իրավական ակտն անվավեր է ճանաչվում իրավաստեղծ մարմնի, դրա իրավահաջորդի կամ համապատասխան լիազորություններով օժտված մարմնի ակտով, եթե իրավական ակտը ընդունվել կամ գործել է՝ հակասելով ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող իրավական ակտի:

Այսինքն, ընդունված իրավական ակտի անվավեր ճանաչման հիմքը ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող իրավական ակտին հակասելն է: Ընդ որում, եթե վերը քննարկված իրավական ակտի ուժը կորցնելու 3-րդ դեպքում գործող իրավական ակտը ընդունվելու կամ գործելու ժամանակ չի հակասել ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող իրավական ակտին և հետագայում ուժի մեջ մտած ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող իրավական ակտին հակասելու հիմքով կորցրել է ուժը, ապա այս դեպքում իրավական ակտը պետք է ընդունվելու կամ գործելու պահին հակասի իրենից վաղ ընդունված և ուժի մեջ գտնվող ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտի:

Անվավեր ճանաչված իրավական ակտն իր իրավական ուժը կորցնում է այն անվավեր ճանաչելու մասին ակտի ուժի մեջ մտնելու պահից (ex nunc), բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի:

Անվավեր ճանաչված իրավական ակտն իր իրավական ուժը կարող է կորցնել այդ իրավական ակտի ընդունման պահից, իսկ այն դեպքում, երբ անվավերության հիմքն առաջացել է իրավական ակտն ընդունելուց հետո, ապա անվավերության հիմքի առաջացման պահից (ex tunc)՝ հանրային շահերի պաշտպանությունից ելնելով՝ անվավեր ճանաչելու մասին ակտով ուղղակիորեն նախատեսելու դեպքում:

Իրավական ակտն անվավեր ճանաչելու մասին իրավական ակտով լուծվում են՝

1) իրավական ակտն անվավեր ճանաչելու հետևանքով անձանց խախտված իրավունքները ճանաչելու կամ մինչև խախտումը եղած իրավական վիճակը վերականգնելու հարցերը:

2) անձանց իրավունքը խախտող կամ դրա խախտման համար վտանգ ստեղծող գործողությունները կասեցնելու կամ վերացնելու հարցերը:

3) անվավեր ճանաչված իրավական ակտն ընդունելու և անվավեր ճանաչելու հետևանքով պատճառված վնասները հատուցելու հարցերը:

Իրավական ակտն անվավեր ճանաչվելու դեպքում ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձինք պարտավոր չեն անվավեր ճանաչված իրավական ակտի հիման վրա իրենց տրամադրված իրավունքներից, ազատություններից, արտոնություններից օգտվելու հետևանքով պետությանը կամ համայնքին պատճառած վնասները հատուցել կամ վերականգնել:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

2 հոկտեմբերի 2024 թվականի N 12-Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2020 թվականի օգոստոսի 1-ի «ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹԻ ՀԱՏԿԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ՍԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» N 111-Ն ՈՐՈՇՈՒՄՆ ԱՆՎԱԿԵՐ ՃԱՆԱԶԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 38-րդ հոդվածի 1-ին մասը՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է.**

1. Անվավեր ճանաչել Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2020 թվականի օգոստոսի 1-ի «Սոցիալական փաթեթի հատկացման կարգը սահմանելու մասին» N 111-Ն որոշումը:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում 2025 թվականի հունվարի 1-ից:»:

Հատկանշական է, որ նորմատիվ իրավական ակտն անվավեր կարող է ճանաչվել նաև դատական կարգով: Այսպես, ներկայումս Վարչական դատարանին ընդդատյա են Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի նորմատիվ իրավական ակտերի, գերատեսչական նորմատիվ իրավական ակտերի, ինչպես նաև համայնքի ավագանու ու համայնքի ղեկավարի նորմատիվ իրավական ակտերի իրավաչափության վիճարկման վերաբերյալ գործերը:

Վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածով, ինչպես նաև 26-րդ գլխով նախատեսված իրավակարգավորումների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ նորմատիվ իրավական ակտերի իրավաչափության վիճարկման դիմում կարող են ներկայացնել ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձինք, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինները, Մարդու իրավունքների պաշտպանը, ինչպես նաև Երևանի ավագանու խմբակցությունը:

Ընդ որում, նորմատիվ իրավական ակտի իրավաչափությունը վիճարկելու գործերով վարչական դատարանը կայացնում է հետևյալ դատական ակտերից մեկը.

1) վիճարկվող նորմատիվ իրավական ակտը կամ դրա վիճարկվող դրույթն ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտին համապատասխանող ճանաչելու մասին.

2) վիճարկվող նորմատիվ իրավական ակտը կամ դրա վիճարկվող դրույթն անվավեր ճանաչելու մասին.

3) վիճարկվող՝ ուժը կորցրած նորմատիվ իրավական ակտը կամ դրա վիճարկվող դրույթը ոչ իրավաչափ ճանաչելու մասին:

Վարչական դատարանի կողմից նորմատիվ իրավական ակտն անվավեր ճանաչելը առաջացնում է որոշակի հետևանքներ, մասնավորապես.

1) Վարչական դատարանի որոշման պաշտոնական հրապարակմանը նախորդող ժամանակահատվածում անվավեր ճանաչված նորմատիվ իրավական ակտերի հիման վրա ընդունված և կատարված անհատական իրավական ակտերը վերանայման ենթակա չեն, սակայն վարչական դատարանի որոշման պաշտոնական հրապարակման պահից այլևս չեն կարող կիրառվել,

2) Վարչական դատարանի որոշման պաշտոնական հրապարակումից հետո չկատարված անհատական, ներառյալ՝ դատական ակտի կատարումը անհապաղ դադարեցվում է այդ ակտն ընդունելու իրավասություն ունեցող պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի որոշմամբ՝ տվյալ մարմնի նախաձեռնությամբ կամ շահագրգիռ անձանց պահանջով⁷¹,

⁷¹ Տե՛ս, օրինակ ՀՀ ՊԵԿ Նախագահի որոշումը, https://www.src.am/storage/menu_contents_228/vr_hhpek_iv_270_2023_646235c75c372.pdf:

3) նորմատիվ իրավական ակտը Վարչական դատարանի կողմից կարող է անվավեր ճանաչվել այդ ակտի ուժի մեջ մտնելու պահից, եթե նման որոշում չընդունելը կարող է ծանր հետևանքներ առաջացնել հանրության կամ պետության համար,

4) ուժի մեջ մտնելու պահից (ex tunc) անվավեր ճանաչված նորմատիվ իրավական ակտի հիման վրա ընդունված կամ դրա բովանդակությունը վերարտադրող նորմատիվ իրավական այլ ակտերը նույնպես կորցնում են իրենց իրավաբանական ուժը՝ անվավեր ճանաչված ակտի ուժը կորցնելու հետ միաժամանակ,

5) Վարչական դատարանը կարող է հետաձգել իր կողմից անվավեր ճանաչված նորմատիվ իրավական ակտի իրավաբանական ուժը կորցնելու ժամկետը, եթե համարում է, որ վարչական դատարանի որոշման ուժի մեջ մտնելու պահին այդ ակտի ուժը կորցնելն անխուսափելիորեն կառաջացնի իրավական կարգավորման այնպիսի բացեր, որոնք կխաթարեն այդ ակտի վերացմամբ տվյալ պահին հաստատվելիք իրավական անվտանգությունը: Իրավաբանական ուժը կորցնելու ժամկետի հետաձգումը չի կարող գերազանցել 3 ամիսը:

6) Նորմատիվ իրավական ակտն անվավեր ճանաչելու մասին որոշումն օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից վերականգնվում է այն իրավական վիճակը, որը գոյություն ուներ համապատասխանաբար վարչական դատարանի որոշման կամ այդ ակտերի ուժի մեջ մտնելուց առաջ:

8.3. Իրավական ակտը չեղյալ ճանաչելը

Իրավական ակտը չեղյալ է ճանաչվում իրավաստեղծ մարմնի, դրա իրավահաջորդի կամ համապատասխան լիազորություններով օժտված մարմնի համապատասխան իրավական ակտով, եթե այլևս նպատակահարմար չէ ընդունված, սակայն դեռևս ուժի մեջ չմտած ակտի կիրառումը: Այսինքն, իրավական ակտը, այդ թվում՝ դրա մի մասը, կարող է չեղյալ ճանաչվել, եթե

1) այն ընդունվել է, սակայն դեռևս ուժի մեջ չի մտել,

2) դրա կիրառումը ընդունումից հետո դարձել է աննպատակահարմար:

Ստորև ներկայացվում է սահմանադրական օրենքի դրույթի չեղյալ ճանաչման օրինակ.

ՀՀ ՕՐԵՆՔԸ «ՄԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՄԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԻ 29-ԴՆ ՀՈԴՎԱԾԻ 4-ԴՆ ՄԱՍԸ ՉԵՂՅԱԼ ՃԱՆԱՉԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Ընդունված է 2018 թվականի մարտի 23-ին

«ՄԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԻ 29-ԴՆ ՀՈԴՎԱԾԻ 4-ԴՆ ՄԱՍԸ ՉԵՂՅԱԼ ՃԱՆԱՉԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության 2018 թվականի հունվարի 17-ի ՀՕ-42-Ն սահմանադրական օրենքի 29-րդ հոդվածի 4-րդ մասը չեղյալ ճանաչել:

Հոդված 2. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Հայաստանի Հանրապետության
Նախագահ

Ս. Սարգսյան

2018 թ. մարտի 28
Երևան
ՀՕ-157-Ն

8.4. Իրավական ակտի գործողության կասեցումը

Իրավաստեղծ մարմնի, դրա իրավահաջորդի կամ համապատասխան լիազորություններով օժտված մարմնի որոշմամբ իրավական ակտի կամ իրավական ակտի մասի գործողությունը կարող է կասեցվել միայն օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով:

Նորմատիվ իրավական ակտի գործողությունը կարող է կասեցվել ոչ միայն այն ընդունած մարմնի կողմից, այլ դատարանների կողմից: Այսպես, «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 31-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործը քննության ընդունելուց հետո Սահմանադրական դատարանը դիմող կողմի միջնորդությամբ կամ իր նախաձեռնությամբ մինչև գործի դատաքննության ավարտը կարող է կասեցնել այն իրավական ակտի կամ դրույթի գործողությունը, որի սահմանադրականությունը վիճարկվում է, եթե կասեցման մասին որոշում չընդունելը կարող է հանգեցնել անդադնալի կամ ծանր հետևանքների կողմերից մեկի կամ հանրության համար:

Ընդ որում, նշված դրույթի կիրառմամբ Սահմանադրական դատարանը 2014 թվականին կասեցրել է «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի որոշ դրույթների գործողությունը:

Ելնելով վերոգրյալից և առաջնորդվելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 34-րդ հոդվածի պահանջներով՝ Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը ՈՐՈՇԵՑ:

1. Մինչև «Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի պատգամավորների դիմումի հիման վրա՝ «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 5, 7, 8, 37, 38, 45, 49 և 86-րդ հոդվածների սահմանադրականության վերաբերյալ» գործի դատաքննության ավարտը կասեցնել «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի 76-րդ հոդվածի և 86-րդ հոդվածի 3-րդ մասի գործողությունը:

2. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 34-րդ հոդվածի 2-րդ մասի հիման վրա սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՆԱԽԱԳԱՀ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

24 հունվարի 2014 թվականի
ՍԴԱՌ-3

Բացի այդ, իրավական ակտը կարող է կասեցվել Վարչական դատարանի կողմից տվյալ նորմատիվ իրավական ակտի վիճարկման վարույթի շրջանակներում: Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքի 195-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործը վարույթ ընդունելուց հետո վարչական դատարանը դիմողի միջնորդությամբ կամ իր նախաձեռնությամբ մինչև գործի դատաքննության ավարտը կարող է կասեցնել վիճարկվող նորմատիվ իրավական ակտի (դրա վիճարկվող դրույթի) գործողությունը, եթե կասեցման մասին որոշում չընդունելը կարող է հանգեցնել անդառնալի կամ ծանր հետևանքների դիմողի կամ հանրության համար:

ԲԱԺԻՆ 2.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄԸ

ԳԼՈՒԽ 9.

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

9.1. Հանրային քննարկումների նպատակը և հանրային քննարկման ներկայացվող նախագծերը

Հանրային քննարկումները հանդիսանում են ուղղորդված հանրային երկխոսության և հանրային կարծիքի ուսումնասիրության գործընթացներ: Դրանք ներառում են կարծիքների փոխանակման, բանավիճման, ընդհանուր դիրքորոշումների ձևավորման և համատեղ որոշումների կայացման գործընթացներ, որոնք ենթադրում են անմիջական կամ ինտերակտիվ շփումներ մասնակից կողմերի միջև:

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքը հանրային քննարկումը բնորոշում է որպես իրավաստեղծ գործընթացին հասարակության մասնակցության, գործընթացի թափանցիկության և հաշվետվողականության ապահովման նպատակով օրենքով սահմանված նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի վերաբերյալ հանրության իրազեկման, ինչպես նաև հանրային կարծիքը բացահայտելու, դրանց վերաբերյալ դիտողություններ և առաջարկություններ ստանալու և դրանք ամփոփելու գործընթաց:

Օրենքի 2-րդ գլուխը պարունակում է հանրային քննարկումների վերաբերյալ ընդհանուր դրույթներ, իսկ հանրային քննարկումների կազմակերպման և անցկացման կարգը նախատեսված է Կառավարության 10.10.2018 թվականի թիվ 1146-Ն որոշմամբ:

Հանրային քննարկումների անցկացումը նպատակ է հետապնդում.

1) խթանել իրավաստեղծ գործընթացում պետության և հասարակության միջև կառուցողական երկխոսությունը,

2) լսել համապատասխան ոլորտում գիտելիքներ և փորձ ունեցող շահագրգիռ կողմերի կարծիքներն ու առաջարկությունները,

3) իրավական ակտի նախագծի մշակման ժամանակ հաշվի առնել դրա հասցեատերերի դիրքորոշումները՝ ապահովելով գործնականում կիրառելի և ամբողջական կարգավորում պարունակող իրավական ակտի գոյությունը,

4) դեռևս իրավական ակտի նախագծման փուլում վեր հանել և լուծում տալ այն մտահոգություններին, որոնք հետագայում կարող են խոչընդոտել իրավական ակտի գործնական կիրառմանը՝ նպաստելով հետագա տեղայնացման արդյունավետությանը և դյուրինությանը,

5) հասարակությանը իրազեկել մշակվող իրավական ակտի նախագծի վերաբերյալ, պարզաբանել առաջարկվող կարգավորումների բնույթը՝ դրանով երաշխավորելով իրավական ակտի ընդունման դեպքում իրավական դրույթների ճիշտ մեկնաբանումը:

Օրենքը նախատեսում է այն նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը, որոնք պարտադիր պետք է անցնեն հանրային քննարկումներ, դրանք են՝ օրենսդրական ակտերի նախագծերը, բացառությամբ միջազգային պայմանագրի վավերացման (դրան միանալու) մասին օրենքի նախագծի: Այսինքն, Սահմանադրության, սահմանադրական օրենքների և օրենքների նախագծերը պարտադիր ենթակա են հանրային քննարկման:

Օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ այլ նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը հանրային քննարկման կարող են դրվել նախագիծը մշակող կամ այն ընդունող մարմնի նախաձեռնությամբ:

Թեև Օրենքը այլ նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերի հանրային քննարկման անցկացումը թողնում է նախագիծը մշակող կամ այն ընդունող մարմնի հայեցողությանը, Կառավարության N 1146-Ն որոշմամբ հաստատված կարգի 3-րդ կետով պարտադիր պահանջներ են սահմանվել պետական կառավարման համակարգի մարմինների կողմից մշակվող նախագծերի համար, մասնավորապես.

1) պետական կառավարման համակարգի մարմինների կողմից մշակվող Հայաստանի Հանրապետության կառավարության նորմատիվ որոշումների նախագծերը պարտադիր ենթակա են հանրային քննարկման, բացառությամբ

ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշումների նախագծերի.

2) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ներքին իրավական ակտերի նախագծերը և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության անդամների կողմից ընդունման ենթակա ներքին իրավական ակտերի նախագծերը ևս Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ենթակա են հանրային քննարկման՝ բացառությամբ գաղտնիք պարունակողների.

3) պետական կառավարման համակարգի մարմինների կողմից մշակվող Հայաստանի Հանրապետության կառավարության անհատական որոշումների նախագծերը Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի հանձնարարականի հիման վրա ենթակա են հանրային քննարկման:

9.2. Հանրային քննարկումների անցկացման փուլն իրավաստեղծ գործընթացում և հանրային քննարկումների իրականացման սկզբունքները

Իրավաստեղծ գործընթացում հանրային քննարկումների փուլն ունի առանցքային նշանակություն: Այն ոչ միայն հնարավորություն է տալիս իրազեկել հանրությանը և բացահայտել հանրային կարծիքը, այլև կարող է ազդել նախագծի դրույթների փոփոխության և նույնիսկ իրավաստեղծ գործընթացի շարունակության կամ վերջնարդյունքի վրա:

Հանրային քննարկման անցկացումը իրավաստեղծ գործունեության մեջ չունի հստակ նախատեսված փուլ կամ հաջորդականություն: Հանրային քննարկումներ կարող են անցկացվել, երբ.

1) դեռևս առկա է միայն իրավական ակտի նախագծի մշակման գաղափարը կամ մշակվել է իրավական ակտի նախագծի հայեցակարգը (նախնական հանրային քննարկումներ),

2) իրավական ակտը մշակման փուլում է (միջանկյալ հանրային քննարկումներ),

3) առկա է իրավական ակտի մշակված նախագիծ (ամփոփիչ հանրային քննարկումներ):

Այսպիսով, նախագիծը մշակող կամ ընդունող մարմինը իր հայեցողությամբ՝ գործնական անհրաժեշտությունից ելնելով, ունի հայեցողություն կազմակերպելու ցանկացած տեսակի հանրային քննարկումներ:

Օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ հանրային քննարկումը կազմակերպում են ակտն ընդունելու իրավասություն ունեցող մարմինը կամ Կառավարության անդամը, ինչպես նաև Կառավարությանը և վարչապետին ենթակա մարմինները:

Կառավարության թիվ 1146-Ն որոշման ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս առանձնացնել հանրային քննարկումների իրականացման հետևյալ սկզբունքները՝

1) իրապարակայնություն և թափանցիկություն. իրավական ակտերի նախագծերը հանրային քննարկման ներկայացնող մարմինները պետք է հանրությանը տրամադրեն ամբողջական տեղեկատվություն հանրային քննարկումների, դրա շրջանակների, քննարկման դրվող նախագծերի փաթեթի, սահմանափակումների, նախատեսվող արդյունքների և ժամկետների վերաբերյալ:

2) մատչելիություն. հանրային քննարկումները պետք է բավարարչափող հասանելի և մատչելի լինեն գործընթացների բոլոր մասնակիցների համար՝ այդ գործընթացներում հնարավորինս ներառելով բոլոր շահառուներին և շահագրգիռ կողմերին: Պետական մարմինները պետք է հեշտացնեն քաղաքացիների մասնակցությունը գործընթացներին՝ տարածելով ամբողջական տեղեկատվություն այնպիսի ձևաչափերով և այնպիսի մեխանիզմների կիրառությամբ, որոնք քաղաքացիների համար մատչելի են՝ դրանց հասկանալու, օգտագործելու և մշակելու համար:

3) հանրային հաշվետվողականություն. հանրային քննարկումները ենթադրում են հստակ հետադարձ կապ պետական մարմինների և քաղաքացիների միջև՝ հանդիպումների կամ իրապարակային տեղեկատվության այլ միջոցով, որի շրջանակներում պետական մարմինները տեղեկատվություն են տրամադրում քաղաքացիներին վերջիններիս առաջարկների ընդունման կամ դրանց ընթացքի վերաբերյալ: Այսինքն, հանրային քննարկման արդյունքները՝ այդ թվում իրավական ակտերի նախագծերում փոփոխությունները կամ նախագծերի առնչությամբ մշակող մարմնի որոշումները պետք է հասանելի դարձվեն հանրությանը:

Վերոգրյալ սկզբունքները ընդգծում են հանրային քննարկումների վերաբերյալ պատշաճ իրազեկման կարևորությունը: Հանրային քննարկումների անցկացման, այդ թվում՝ հանրային քննարկման դրվող իրավական ակտերի նախագծերի վերաբերյալ ֆիզիկական և իրավաբանական

անձանց հնարավորինս լայն շրջանակներին իրազեկումը մեծապես ազդում է հանրային քննարկումների որակի և արդյունավետության վրա:

Կառավարության թիվ 1146-Ն որոշմամբ սահմանվել են հանրային քննարկումների վերաբերյալ իրազեկման որոշակի կանոններ, այսպես,

1) հանրային քննարկումը պարտադիր իրականացվում է քննարկում իրականացնող մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքում և Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության կողմից վարվող իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում (www.e-draft.am) հրապարակման եղանակով.

2) հանրային քննարկումներ իրականացնելու նպատակով հանրային քննարկում իրականացնող մարմինն իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում և միասնական կայքում հրապարակում է իրավական ակտի նախագիծը, իրավական ակտի ընդունման հիմնավորումը, ինչպես նաև հանրային քննարկումն իրականացնող մարմնի հայեցողությամբ այլ նյութեր և իր պաշտոնական կայքում տեղադրում է միասնական կայքի համապատասխան հղումը կամ ապահովում է կայքի ավտոմատացված միացումը միասնական կայքին.

3) հանրային քննարկումների ավարտից հետո 15-օրյա ժամկետում Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կազմված ամփոփաթերթը, որում պետք է ամբողջությամբ արտացոլված լինեն հանրային քննարկումների արդյունքները և նախագծի՝ հանրային քննարկումների արդյունքում լրամշակված տարբերակը՝ բացառությամբ «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի մասին» օրենքի նախագծի հանրային քննարկումների արդյունքներով կազմված ամփոփաթերթի և այդ օրենքի նախագծի լրամշակված տարբերակի, պետք է տեղադրվեն միասնական կայքում.

4) եթե հանրային քննարկումներն իրականացվում են հանրային լսումների միջոցով, ապա հանրային քննարկում իրականացնող մարմինն իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում և միասնական կայքում հրապարակում է հայտարարություն հանրային լսման մասին, որը պետք է պարունակի հանրային քննարկումների իրականացման վայրի, ժամի, ժամկետների, քննարկման թեմայի, ինչպես նաև հանրային քննարկմանը մասնակցելու համար շահագրգիռ անձանց կողմից հանրային քննարկմանը մասնակցելու դիմումներին ներկայացվող վերջնաժամկետի (եթե, ըստ

հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի, նման դիմում ներկայացնելն անհրաժեշտ է) մասին տեղեկություններ: Ընդ որում, դիմումների ընդունման վերջնաժամկետը չի կարող պակաս լինել, քան հանրային քննարկումների հայտարարության հրապարակման պահից տասը օրը: Հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը հանրային քննարկումների մասին հայտարարությունը կարող է հրապարակել նաև զանգվածային լրատվության միջոցներով:

9.3. Հանրային քննարկման մասնակիցների շրջանակը և նրանց ընտրությունը

Հանրային քննարկումների հրապարակայնության և մատչելիության պահանջին համապատասխան՝ հանրային քննարկումներին կարող է մասնակցել յուրաքանչյուր ֆիզիկական և իրավաբանական անձ:

Ըստ այդմ, հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի վրա դրված պարտականությունը՝ իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում և միասնական կայքում հրապարակելու իրավական ակտի նախագիծը, իրավական ակտի ընդունման հիմնավորումը, երաշխավորում է, որ յուրաքանչյուր ոք կարողանա ծանոթանալ իրավական ակտի նախագծին և ներկայացնել առաջարկություններ և դիտողություններ:

Ավելին, հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը կարող է անցկացնել նաև բաց հանրային քննարկումներ: Այդ քննարկումները թեև չեն կրում մասնագիտական բնույթ, սակայն կարող են կարևոր գործիք լինել հասարակության իրազեկվածությունը երաշխավորելու և հասարակական կարծիքի և տրամադրությունների վերհանման համար:

Բաց քննարկումներից զատ՝ հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը կարող է անցկացնել սահմանափակ, նախապես որոշված շրջանակի հետ հանրային քննարկումներ: Նման քննարկումները, որպես կանոն, անցկացվում են համապատասխան բնագավառի մասնագետների և այն կողմերի ներգրավմամբ, որոնք նախագծի պոտենցիալ հասցեատերերն են, և որոնց շահերը կարող են շոշափվել նախագծով:

Մասնակիցների կանխորոշված շրջանակի հետ հանրային քննարկումները բաց հանրային քննարկումներից առանձնանում են մի շարք առավելություններով: Դրանք առավել կազմակերպված են, ունեն մասնագիտական առավել բարձր որակ և արդյունավետություն, կախված

հանրային քննարկման հրավիրված թիրախային խմբի ճիշտ ընտրությունից՝ ստացված առաջարկությունները և դիտողությունները կարող են հիմնված լինել ավելի հարուստ տեղեկատվության և փորձառության վրա:

Այդուհանդերձ, քանի որ մասնակիցների կանխորոշված շրջանակի հետ հանրային քննարկումների ժամանակ հանրային քննարկում իրականացնող մարմինն է որոշում մասնակիցների շրջանակը, քննարկումների այս տեսակը չի կարող լինել հանրային քննարկումների անցկացման միակ տարբերակը և պետք է կիրառվի միայն ի լրումն վերը քննարկվածների:

Հանրային քննարկումների արդյունավետությունը մեծապես կախված է մասնակիցների շրջանակի ընտրությունից: Հանրային քննարկումներին մասնակցող անձանց շրջանակը որոշելիս հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը պետք է հաշվի առնի.

1) նախագծի կարգավորման առարկան և նպատակները,

2) այն ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, մասնագիտական միություններին, ընդհանուր շահերով միավորված խմբերին, որոնց շահերը շոշափվում են կամ կարող են շոշափվել համապատասխան նախագծով:

Օրինակ, եթե հանրային քննարկման է ներկայացվում «ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի նախագիծ, ապա շահագրգիռ անձանց, մարմինների շարքում են.

1) քաղաքացիական մասնագիտացմամբ դատավորները և նրանց աշխատակազմը,

2) Բարձրագույն դատական խորհուրդը,

3) փաստաբանները,

4) արդարադատության ոլորտի հետ կապված գործունեություն ծավալող հասարակական կազմակերպությունները,

5) սնանկության կառավարիչները,

6) այլ շահագրգիռ անձինք:

Ի թիվս վերոնշյալ անձանց, մասնագիտական քննարկումներ ապահովելու համար կարող են ներգրավվել նաև ոլորտի գիտնականները:

Իրավական ակտի նախագծի կարգավորման առարկային առնչվող և շահագրգիռ անձանց ներգրավումը կարևոր նշանակություն կարող է

ունենալ ընդունվող ակտի որակի և հետագայում դրան համապատասխան
իրավակիրառ պրակտիկա ձևավորելու համար:

ԳԼՈՒԽ 10.

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ԿԱՐԳԸ

10.1. Հանրային քննարկումների իրականացումը համապատասխան մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքի և իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում հրապարակման միջոցով

Օրենքը առանձնացրել է հանրային քննարկում իրականացնող մարմիններին, դրանք են՝ ակտն ընդունելու իրավասություն ունեցող մարմինը կամ Կառավարության անդամը, ինչպես նաև Կառավարությանը և վարչապետին ենթակա մարմինները:

Օրենքով այս մարմինների վրա դրված է պարտականություն նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը և դրա ընդունման հիմնավորումը շահագրգիռ մարմիններ ներկայացնելու և միաժամանակ դրանք հրապարակելու:

Ընդ որում, եթե նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը ենթակա է պարտադիր հանրային քննարկման, սակայն առանց հանրային քննարկում անցնելու այն ներկայացվում է Կառավարություն, այն կարող է վերադարձվել:

Այսպիսով, հանրային քննարկումների անցկացման առաջնային և պարտադիր եղանակը համապատասխան մարմնի կայքում, ինչպես նաև e-draft.am կայքում նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը և դրա ընդունման հիմնավորումը հրապարակելն է: Հանրային քննարկումն իրականացնող մարմնի հայեցողությամբ կարող են հրապարակվել նաև այլ նյութեր: Համապատասխան մարմնի պաշտոնական կայքում պետք է տեղադրվի միասնական կայքի համապատասխան հղումը կամ ապահովվի կայքի ավտոմատացված միացումը միասնական կայքին:

Նախագծի և դրա հիմնավորման հրապարակումը իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում ունի հետևյալ տեսքը՝

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԱԿՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Նախագծեր

Վիճակագրություն

Օգտագործման ուղեցույց

Քննարկումներ

РУС ENG → Մուտք

☆ Դիմել նախագիծը

«ՍՆՆԱԴԱՐՔԵՐԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱԳՆԱԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

#թունավորում, #ամուշաուում, #սննդամթերք, #վտանգավոր

89%

8 - Կողմ

11%

1 - Դեմ

Կողմ եմ

Դեմ եմ

Հակիրճ բնութագիր

Նախագիծ

Վիճակավորում

Ամփոփաբերք

«Սննդամթերքի անվտանգության պետական վերահսկողության մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի ընդունմամբ Լիազոր մարմինը հնարավորություն կունենա սննդային գործունակ պայմանավորված թունավորումների կամ վտանգավոր սննդամթերքի կապածների դեպքում իրականացնել համապատասխան վերահսկողական միջոցառումներ՝ ուղղված ռիսկերի մեղմմանը, աղտոտման աղբյուրների վաղ բացահայտմանն ու հետագա վտանգների կանխմանն ուղղված արագ գործողությունների կիրառմանը:

Տևողություն

06.02.2025 23.02.2025

Տեսակ

Օրենք

Ոլորտ

Գյուղատնտեսություն, Էկոնոմիկա

Նախարարություն

Էկոնոմիկայի նախարարություն

Ուղարկել նամակ նախագծի հեղինակին

10.2. Հանրային լուումների կամ հանրային հարցումների միջոցով անցկացվող հանրային քննարկումներ

Ի լրումն վերը քննարկված հանրային քննարկման անցկացման պարտադիր եղանակի՝ Կառավարության թիվ 1146-Ն որոշման համաձայն՝ հանրային քննարկումներ կարող են իրականացվել նաև հանրային լուումների կամ հանրային հարցումների ձևով:

Հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի նախաձեռնությամբ հանրային լուումներն իրականացվում են տվյալ ոլորտում մասնագիտացված կամ շահագրգիռ անձանց հետ հանդիպումների, ինչպես նաև հեռահաղորդակցության հնարավոր միջոցներով անցկացվող քննարկումների ձևով: Հետևաբար, հանրային լուումները նպատակ են հետապնդում շահագրգիռ և մասնագիտական հանրությանը մասնակից դարձնելու իրավական ակտի նախագծի մշակման գործընթացին:

Որպեսզի հանրային լուումների վերաբերյալ իրազեկվածությունը երաշխավորվի, հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի վրա դրված է պարտականություն իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում և

միասնական կայքում հրապարակելու հայտարարություն հանրային լսման մասին: Նշված հայտարարությունը պետք է պարունակի տեղեկություններ՝

1) հանրային քննարկումների իրականացման վայրի, ժամի և ժամկետների մասին,

2) քննարկման թեմայի մասին,

3) հանրային քննարկմանը մասնակցելու համար շահագրգիռ անձանց կողմից հանրային քննարկմանը մասնակցելու դիմումներին ներկայացվող վերջնաժամկետի մասին (եթե, ըստ հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի, նման դիմում ներկայացնելն անհրաժեշտ է): Ընդ որում, դիմումների ընդունման վերջնաժամկետը չի կարող պակաս լինել, քան հանրային քննարկումների հայտարարության հրապարակման պահից տասը օրը: Հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը հանրային քննարկումների հայտարարությունը կարող է հրապարակել նաև զանգվածային լրատվության միջոցներով:

Նշվածից բացի, հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը կարող է քննարկման համար քարտեզագրել ոլորտի փորձառու անհատների, հասարակական գործիչների, գիտության համապատասխան բնագավառի մասնագետների, կառավարման մարմինների և հնարավոր ակտիվ շահառուների տվյալները, կազմել քննարկմանը հրավիրվող անձանց ցանկը և հրավեր ուղարկել նրանց:

Հանրային քննարկումները հանրային լսումների ձևով իրականացվելու դեպքում հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի ներկայացուցիչը իրականացնում է հետևյալ գործողությունները.

1) հանրային քննարկում իրականացնելու հայտարարությամբ հրապարակված ժամին բացում է քննարկումները,

2) ներկայացնում է համապատասխան նախագծի համառոտ նկարագիրը, քննարկման հարցերի շրջանակը,

3) ներկայացնում է հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի ներկայացուցիչ հանդիսացող հանրային քննարկումների քարտուղարին,

4) մասնակիցներին տրամադրում է համապատասխան նյութեր քննարկումների վերաբերյալ, որոնք մինչ այդ հրապարակված չէին եղել հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքում և միասնական կայքում:

Քննարկումների քարտուղարը պետք է կազմի քննարկումների վերաբերյալ գրավոր արձանագրություն, որն ստորագրվում է վերջինիս կողմից: Արձանագրությունում պետք է ամրագրված լինեն քննարկումներն իրականացնող մարմնի անվանումը, քննարկումների ամսաթիվը, թեման, քննարկումների մասնակիցների առաջարկությունները: Մասնակիցները կարող են առաջարկությունները ներկայացնել նաև գրավոր: Գրավոր ներկայացված առաջարկներն ու դիտողությունները ներառվում են ամփոփաթեթում, որոնք համապատասխան հիմնավորմամբ ընդունվում կամ չեն ընդունվում: Ամփոփաթեթը, արձանագրությունը և լրամշակված նախագիծը տեղադրվում են հանրային քննարկումներ կազմակերպող մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքում, ինչպես նաև միասնական կայքում:

Ընդհանուր առմամբ, հանրային լսումների պատշաճ կազմակերպման և անցկացման համար առաջարկվում է ձեռնարկել հետևյալ քայլերը.

Քննարկվող թեմայի հստակեցում	▪ Որոշել քննարկման հիմնական թեմաները: ▪ Քննարկումը կարող է սկսվել մեկ խնդրի վրա կամ լինել բաց հանդիպում կարիքների հավաքագրման, քննարկվող նախագծի վերաբերյալ առավել շատ կարծիքներ կամ առաջարկություններ ստանալու նպատակով:
Քննարկման մասնակիցները և վայրը	▪ Ընտրել առավել հարմար և ընդունելի տարածք քննարկման իրականացման համար: Հնարավոր է, որ մասնակիցներից ոմանք կնախընտրեն չեզոք տարածք կամ մասնակիցների քանակը ավելին է քան նախատեսված տարածքի հնարավորությունները, առավել մեծ թվով մասնակիցներ հրավիրելու համար: ▪ Վարձել տարածք/սենյակ (եթե այն հանրային չէ): ▪ Այցելել տարածք/սենյակ և կազմակերպել դասավորվածությունը: Դասավորել նստողների տեղերը (վարող, զեկուցող, հրավիրված խոսնակներ, քաղաքացիներ, լրատվամիջոցներ): ▪ Մշակել մասնակիցների գրանցման թերթիկ, քննարկման ժամանակ շրջանառելու համար, որպեսզի մասնակիցները լրացնեն կոնտակտային տվյալները: ▪ Սեղաններին դնել քննարկվող նյութերը, գրիչ, նոթատետր՝ ըստ մասնակիցների քանակի: ▪ Պատրաստել հայտարարություն կամ հրավեր:

Տեղեկատվության տարածում

▪ Պատրաստել նաև քննարկվող նյութը և հրավերի հետ ուղարկել հրավիրված անձանց, ինչը թույլ կտա առավել առարկայական քննարկում ծավալել:

▪ Օգտագործել էլեկտրոնային բաց ռեսուրսները կազմակերպությունների կամ կառույցների տվյալները ստանալու համար:

▪ Ուղարկել հրավերները թղթային կամ էլեկտրոնային եղանակներով:

▪ Տեղեկացնել հանդիպման վայրն ու ժամը՝ պլանավորված օրից առնվազն 4 օր առաջ:

▪ Ուղարկելուց հետո, միջոցառումից 1 օր առաջ կապ հաստատել՝ հավաստիանալու համար, որ ստացել են հրավերը և ճշտել մասնակցությունը:

▪ Պատրաստել հայտարարություն կամ մամուլի հաղորդագրություն աշխատակազմի համապատասխան ստորաբաժանման հետ՝ ԶԼՄ-ներով տարածելու համար:

▪ Նախապատրաստել ֆոտոխցիկ, համակարգիչ և պրոեկտոր, եթե նախատեսվում է քննարկվող թեմայի վերաբերյալ ներկայացում:

▪ Քննարկումից 30 րոպե առաջ նախապատրաստել տեխնիկական միջոցները, հավաստիանալու համար, որ քննարկման համար ամեն ինչ պատրաստ է:

▪ Հաջող հանրային հանդիպում կազմակերպելու համար պետք է ունենալ լավ պատրաստված վարող: Առավել արդյունավետ է վարողի պարտականությունները դնել հանրային քննարկումն իրականացնող մարմնի ներկայացուցչի վրա կամ հրավիրել

Քննարկման մոդերատորի/վարողի ընտրություն

**Քննարկվող
նյութերի
պատրաստում**

դրսից: Շատ հաճախ այս մոտեցումը հնարավորություն է տալիս հիմնական զեկուցողին խուսափել տարաձայնություններից, մնալ չեզոք, ձեռնպահ մնալ այնպիսի հարցերի պատասխաններից, որոնք կարող են առավել սրել իրավիճակը:

- Պատրաստել բացման խոսք՝ հակիրճ ներկայացնելու հանդիպման նպատակը, օրակարգը, պարզաբանելու հարցեր տալու և պատասխաններ լսելու կանոնները և տեղեկացնելու միջոցառման տևողության մասին:

- Վարողը պետք է հստակորեն վերահսկի մասնակիցներին և անհրաժեշտության դեպքում դիմի «խիստ վարման» միջոցների:

- Զեկուցողը չպետք է ընդհատի արտահայտվողներին կամ հարց տվողներին: Դա վարողի պարտականությունն է:

- 10 րոպե առաջ, նախքան քննարկման ավարտը, վարողը պետք է հուշի, որ միջոցառումը մոտենում է ավարտին:

- Հիմնական զեկուցողից հետո ամփոփել և փակել քննարկումը:

- Ներկայացվող նյութը պետք է պատրաստվի այնպես, որ հասկանալի լինի մասնակիցներին:

- Կարելի է պատրաստել քննարկվող նյութի ամփոփ նկարագիր և բաժանել մասնակիցներին, եթե գրավոր այլ փաստաթուղթ չի շրջանառվել կամ ներկայացվող նյութը շատ հագեցած է և անհրաժեշտ է առավել մատչելի նյութ տրամադրել:

Քննարկման քարտուղարի ընտրություն	▪ Եթե թղթային պատրաստված նյութ չի նախատեսվում, ապա կարելի է ունենալ էլեկտրոնային ներկայացման փաստաթուղթ, որը պետք է միացվի մինչև մասնակիցների գրանցումը: - Հանրային քննարկումն իրականացնող մարմինը նախքան հանրային քննարկումն անցկացնելը պետք է ընտրի հանդիպման քարտուղարին: Ընդ որում, որպես հանրային քննարկումների քարտուղար պետք է ընտրվի այն անձը, ով ծանոթ է քննարկման թեմային և կարող է կազմել արձանագրություն՝ դրանում ճշգրտությամբ ներառելով ներկայացված առաջարկությունները և դիրքորոշումները:
Վարչական հարցեր	▪ Հանձնարարել աշխատակազմի անդամներից մեկին հետևել մասնակիցների գրանցմանը, լուսանկարել և այլն:
Հանդիպումից հետո անհրաժեշտ քայլեր	▪ Կապ հաստատել այն կազմակերպությունների կամ կառույցների ներկայացուցիչների հետ, որոնք խնդրել են լրացուցիչ տեղեկատվություն կամ առաջարկել են ուղարկել իրենց վերլուծությունները կամ գրավոր կարծիքները: Հիշեցնել պայմանավորվածությունների մասին: ▪ Հավաքագրել բոլոր առաջարկություններն ու կարծիքները և ներկայացնել թեմայի համար պատասխանատու անձին: ▪ Կազմել քննարկման ամփոփումը և կցել հաշվետվություններին, արխիվացնել: Անհրաժեշտության դեպքում տրամադրել ըստ պահանջի:

▪ Հետևել ՁԼՄ-ների հրապարակումներին, հավաստիանալու համար, որ հրապարակված նյութը արտահայտում է քննարկման էությունը:

Հանրային քննարկումներ իրականացնելու նպատակով իրավական ակտի նախագիծը սահմանված կարգով հրապարակելուց հետո հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը կարող է գրավոր կամ բանավոր ձևով հանրային հարցումներ իրականացնել: Տվյալ դեպքերում հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի ներկայացուցիչը ներկայացնում է համապատասխան նախագծի համառոտ նկարագիրը և հարցման ենթակա հարցերի շրջանակը: Հարցման մասնակիցներն իրենց առաջարկությունները ներկայացնում են հարցումն իրականացնողին: Հարցումն իրականացնողը պետք է կազմի հարցումների վերաբերյալ գրավոր արձանագրություն, որն ստորագրվում է վերջինիս կողմից: Արձանագրությունում պետք է նշված լինեն հարցումն իրականացնող մարմնի անվանումը, հարցումների ամսաթիվը, թեման, մասնակիցների առաջարկությունները: Գրավոր ներկայացված առաջարկությունները կցվում են արձանագրությանը և լրամշակված նախագծի հետ տեղադրվում են հանրային քննարկումներ կազմակերպող մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքում, ինչպես նաև միասնական կայքում:

Հանրային լսումների և հասարակական հարցումների միջոցով հանրային քննարկումների կազմակերպումը հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը կարող է պատվիրակել այլ անձանց: Հանրային քննարկումները, ըստ անհրաժեշտության, կարող են կազմակերպվել Հայաստանի Հանրապետության տարբեր մարզերում կամ համայնքներում:

Այսպիսով, հանրային քննարկում իրականացնող մարմինն ունի հայեցողություն ընտրելու հանրային քննարկումների անցկացման եղանակը և ձևը: Այդուհանդերձ, այդ հայեցողությունը պետք է սահմանափակված լինի նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի բնույթով, շահագրգիռ անձանց շրջանակով և այլ հարցերով: Այսպես, օրինակ, եթե փոփոխություններ են արվում հաշմանդամություն ունեցող անձանց վերաբերող իրավական ակտերի նախագծերում, ապա հանրային քննարկման տեսակը և դրա կազմակերպման ձևը ընտրելիս հանրային քննարկում իրականացնող

մարմինը պետք է հաշվի առնի նրանց կարիքները և նրանց մասնակցության ապահովման համար լրացուցիչ միջոցներ ձեռնարկի:

Այսպիսով, իրավական ակտի նախագիծը մշակող մարմնի հայեցողությունը միշտ պետք է կաշկանդված լինի հանրային շահով: Համապատասխան մարմինը պետք է ընտրի հանրային քննարկումների՝ հասարակության անդամների իրավունքներն ու շահերը առավելագույնս հաշվի առնող տեսակն ու եղանակը:

Անդրադառնալով հանրային քննարկումների իրականացման ժամկետներին՝ պետք է նշել, որ հանրային քննարկումների տևողությունն առնվազն 15 օր է, եթե հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը չի սահմանել ավելի երկար ժամկետ:

Քանի որ որպես հանրային քննարկման պարտադիր եղանակ է դիտարկվում իրավական ակտի նախագծի հրապարակումը, ապա վերոհիշյալ ժամկետը նշանակում է, որ նախագիծը պետք է հասանելի լինի հանրության կողմից դիտողությունների, կարծիքների, առաջարկությունների ներկայացման համար այն կայքում տեղադրելու պահից առնվազն 15 օրվա ընթացքում:

Հարկ է նշել, որ հանրային քննարկման իրականացման ժամկետը սահմանելիս համապատասխան մարմինը պետք է հաշվի առնի իրավական ակտի նախագծի ծավալը, շահագրգիռ անձանց շրջանակը և, ըստ անհրաժեշտության, սահմանի ավելի երկար ժամկետ, որպեսզի հնարավոր լինի երաշխավորել ծավալուն նախագծերին ծանոթացումը և կարծիքի ներկայացումը:

Ստորև կներկայացվեն ձևաթղթեր և օրինակներ, որոնք կարող են կիրառվել հանրային քննարկումների կազմակերպման գործընթացում:

Հրավերի տեքստի օրինակ

Հարգելի՛ տիկին/պարոն -----,

Արդարադատության նախարարությունը և «Օրենսդրության զարգացման կենտրոն» հիմնադրամը Հայաստանում նոր արբիտրաժային կենտրոնի տեսլականի ներկայացման և մասնագիտական ղեկավար կոմիտեի առաջին հանդիպման նպատակով նախաձեռնել է աշխատաժողով, որին կմասնակցեն Հայաստանում հավատարմագրված դիվանագիտական կառույցների, միջազգային և հայաստանյան արբիտրաժային կենտրոնների ներկայացուցիչներ, ղեկավար կոմիտեի անդամներ, շահագրգիռ կառույցների ներկայացուցիչներ:

Հրավիրում ենք Ձեզ մասնակցելու աշխատաժողովին, որը տեղի կունենա սույն թվականի -----ին ժամը -----, ----- հյուրանոցի ----- սրահում (հասցե՝ -----):

Մասնակցությունը հաստատելու և լրացուցիչ տեղեկություն ստանալու համար խնդրում ենք զանգահարել ----- հեռախոսահամարով կամ պատասխան նամակով՝ մինչև ս.թ. ----- ժամը -----ն:

Կից ուղարկում ենք աշխատաժողովի օրակարգը, ստեղծվող կենտրոնի կանոնադրության նախագիծը:

Հարգանքով՝

Ազգանուն անուն

Պաշտոն

Կառույցի անվանում

**Քննարկումների օրակարգի ձևաթուղթ
ՕՐԱԿԱՐԳ**

ԹԵՄԱՆ՝ գրվում է քննարկվող թեմայի անունը:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ՎԱՅՐԸ՝ նշվում է միջոցառման անցկացման վայրը:

ՕՐԸ ԵՎ ԺԱՄԸ՝ նշվում է քննարկման օրը, սկիզբը և ավարտը:

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄԸ ՎԱՐՈՒՄ Է՝ նշվում է միջոցառման մոդերատորի անուն, ազգանունը, պաշտոնը, ով ներկայացնում է քննարկման ընթացակարգը:

Բացման խոսք՝ (մինչև 5 րոպե), կարող է լինել ինչպես մոդերատորը, այնպես էլ Հիմնադրամի նախագահի կամ տնօրենի կողմից լիազորված անձ:

Զեկուցող՝ (30 րոպե) Հիմնական զեկուցողի անուն, ազգանուն, պաշտոն:

Հարցեր զեկուցողին (մինչև 2-ական րոպե):

Պատասխանի համար (մինչև 3-ական րոպե):

Հարցերի և պատասխանների համար նախատեսել մինչև 1 ժամ:

Ընդմիջում – եթե նախատեսված է օրինակ՝ 15-20 րոպե :

Մտքերի փոխանակություն (ելույթներ մինչև 5-ական րոպե) – եթե նախատեսվում է լսել մասնակիցների ելույթները քննարկվող հարցերի վերաբերյալ, հատկացնել մինչև 30 րոպե:

Զեկուցողի եզրափակիչ ելույթ– (10 րոպե) – եթե նախատեսվում է:

Ամփոփում՝ (մինչև 5 րոպե):

Հարցերի, ինչպես նաև մտքերի փոխանակության ընթացքում հարցերին կարող են պատասխանել նաև հիմնական զեկուցողի կողմից հրավիրված անձինք: Նախատեսված ժամանակը կարող է փոփոխվել քննարկումը վարողի կողմից:

Հանրային քննարկման արձանագրության ձևաթուղթ

Ամսաթիվ՝ քննարկման ամսաթիվ

Վայր՝ որտեղ է իրականացվել

Ժամ՝ սկիզբ և ավարտ

Քննարկումներն իրականացնող մարմնի անվանումը՝ որ մարմինն է իրականացրել, մասնակիցների վերաբերյալ տվյալներ

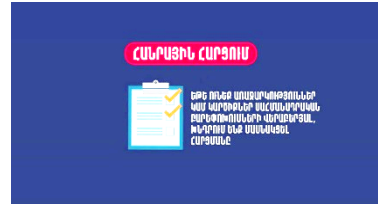
Թեման՝ քննարկված թեման /նախագիծը

Քննարկումների մասնակիցների առաջարկությունները՝ բանավոր հնչած առաջարկություններն ու հեղինակների անունները
Գրավոր ներկայացված առաջարկներն ու դիտողությունները առաջարկությունների ու հեղինակների անունները
Քարտուղար՝ քննարկման ժամանակ ներկա պատասխանատու անձի անուն ազգանուն ստորագրություն

Հանրային հարցում

06/06/2022

Սահմանադրական բարեփոխումների խորհրդի նպատակն է՝ որոշել սահմանադրական բարեփոխումների ուղղությունները և դրանց հիման վրա կազմակերպել սահմանադրական բարեփոխումների հայեցակարգի, ապա նաև՝ Սահմանադրության փոփոխությունների նախագծի մշակումը:

Կարևորելով հանրության կարծիքը և մասնակցությունը սահմանադրական բարեփոխումների գործընթացում՝ իրականացվում է հանրային հարցում, որի արդյունքում հավաքագրված առաջարկություններն ու խնդիրները կներկայացվեն բարեփոխումների խորհրդի և մասնագիտական հանձնաժողովի քննարկմանը:

Եթե ունեք առաջարկություններ կամ կարծիքներ սահմանադրական բարեփոխումների վերաբերյալ, խնդրում ենք դրանք ներկայացնել սույն հարցման ձևաչափի շրջանակներում՝ <https://rb.gy/jpkr7c>, անգլերեն՝ <https://bit.ly/300d2di>

Կայքում հրապարակվող հանրային քննարկման վերաբերյալ հայտարարության օրինակ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Փնտրել...

Նախարարություն

Գործառնություն

Գրադարան

Տեղեկատվական կենտրոն

Ընթերցանություն

Հետադարձ կապ

ՀԱՅԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ «Համրաքվեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի նախագծի քննարկման

31/01/2018

ՀՀ արդարադատության նախարարության «Օրենսդրության զարգացման և իրավական հետազոտությունների կենտրոն» հիմնադրամը հրավիրում է Հանրապետության կազմակերպությունների ներկայացուցիչներին մասնակցելու «Համրաքվեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի նախագծի քննարկմանը:

Քննարկումը տեղի կունենա ա/թ փետրվարի 9-ին, ժամը 15:00-ից 17:00-ն, ՀՀ Արդարադատության նախարարության շենքի 9-րդ հարկի քննարկումների սենյակում:

Մասնակցության համար խնդրում ենք, մինչև ա/թ փետրվարի 7-ը, ժամը 16:00-ն հասաստանել մասնակցությունը՝ նախակ ուղարկելով info.legislativecenter@moj.am Էլեկտրոնային հասցեին՝ նշելով կազմակերպության անվանումը, կազմակերպության կոնտակտները (Էլեկտրոնային փոստ և (կամ) հեռախոսահամար) և մասնակցի (մասնակիցների) տվյալները կամ զանգահարել 594051 հեռախոսահամարին:

Օրենքի նախագծին կարող են ծանոթանալ հետևյալ հղման 22-րդ կետով՝ <https://www.e-gov.am/sessions/archive/2017/10/19/>

ԳԼՈՒԽ 11.

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ

Հանրային քննարկումների անցկացման գործընթացում առանցքային նշանակություն ունի հանրային քննարկումների ամփոփումը:

Հանրային քննարկումների ընթացքում ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք հրապարակված իրավական ակտի նախագծի վերաբերյալ կարող են ներկայացնել իրենց առաջարկություններն ու դիտողությունները www.e-draft.am կայքի հատուկ այդ նպատակով ստեղծված ամփոփաթերթ բաժնում: Եթե առաջարկությունները և (կամ) դիտողություններն ուղարկվել են էլեկտրոնային հասցեով, ապա հետադարձ կապի միջոցով ներկայացնողը տեղեկացվում է համապատասխան դիտողություններն ու առաջարկություններն ստանալու մասին:

Հանրային քննարկումների ընթացքում ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք միասնական կայքում կամ հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքում տեղադրված համապատասխան միասնական կայքին հղման միջոցով հրապարակված իրավական ակտի նախագծի վերաբերյալ կարող են ներկայացնել իրենց առաջարկությունները՝ նախապես գրանցվելով՝ նշելով անունը, ազգանունը (իրավաբանական անձի անվանումը), էլեկտրոնային փոստի հասցեն, գաղտնաբառը, ցանկության դեպքում՝ բնակության (գտնվելու վայրի) հասցեն, հեռախոսահամարը: Առաջարկությունները կարող են ներկայացվել կայքում՝ առցանց լրացման եղանակով կամ գրավոր, այն է՝ հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքին ուղարկելու կամ այդ մարմնին թղթային տարբերակով հանձնելու եղանակով:

Նշված առաջարկությունները հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի կողմից հաստատվում են ստանալուց հետո ոչ ուշ, քան երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում միասնական կայքում երևալու նպատակով, իսկ լրացվում են ոչ ուշ, քան 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում: Գրավոր ներկայացված առաջարկությունները հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի համապատասխան աշխատակցի կողմից հաստատվում և լրացվում են միասնական կայքի ադմինիստրատիվ

մասի համապատասխան բաժնում՝ ստանալուց հետո 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

Միասնական կայքում ներկայացվող առաջարկությունները չեն հրապարակվում, եթե առաջարկությունը՝

1) ներկայացված է օտար լեզվով.

2) պարունակում է մարդու և քաղաքացու պատիվն ու արժանապատվությունը նվաստացնող արտահայտություններ:

Եթե առաջարկությունները վերաբերելի չեն քննարկող իրավական ակտին, ապա դրանք հրապարակվում են, իսկ ամփոփաթերթի համապատասխան բաժնում որպես հիմնավորում նշվում է «վերաբերելի չէ»:

Նախագծի՝ հրապարակման եղանակով հանրային քննարկումների ավարտից հետո 15-օրյա ժամկետում Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կազմված ամփոփաթերթը, որում պետք է ամբողջությամբ արտացոլված լինեն հանրային քննարկումների արդյունքները և նախագծի՝ հանրային քննարկումների արդյունքում լրամշակված տարբերակը՝ բացառությամբ «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի հանրային քննարկումների արդյունքներով կազմված ամփոփաթերթի և այդ օրենքի նախագծի լրամշակված տարբերակի, պետք է տեղադրվեն միասնական կայքում:

Ամփոփաթերթն ունի հետևյալ տեսքը.

Հավելյալ բնութագիր	Նախագիծ	Հիմնավորում	Ամփոփաթեղ
--------------------	---------	-------------	-----------

Ամփոփաթեղում ներառվում են նախագծի վերաբերյալ ներկայացված բոլոր բովանդակային առաջարկությունները, առցանց գրվածները՝ 2 աշխատանքային օրվա, ել. փուտով ուղարկվածները՝ 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում

h/h	Առաջարկության հեղինակը, ստացման ամսաթիվը	1	2	3	Կատարված փոփոխությունը
1	Աղթուր Գրիգորյան 14.06.2023 10:35:54		«Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի 1-ին, 2-րդ և 3-րդ հոդվածների վերջին նախադասություններում «նոր նշանակում» բառերը փոխարինել «վերանշանակում» բառով: Հիմնավորում- մեկ անսկզբ ընթացքում (վերադարձանմիջական ղեկավարի պաշտոնի ստանձնման օրվանից հետո) նոր նշանակում և վերանշանակում կատարվելու դեպքերի վերաբերյալ Նախագծում նախատեսվել են համապատասխան դրույթներ: Նախագծի 1-ին, 2-րդ և 3-րդ հոդվածների վերջին նախադասությունների օրոպները կարգավորելու են մեկ անսկզբ ընթացքում (վերադարձանմիջական ղեկավարի պաշտոնի ստանձնման օրվանից հետո) նոր նշանակում, ինչպես նաև վերանշանակում չկատարվելու դեպքերում անհրաժեշտ գործընթացները, որոնք ըստ էության, վերաբերում են ժամանակավոր պաշտոնակատարի պարտականությունները կատարողին տվյալ պաշտոնում վերանշանակում չկատարելու դեպքին ու այդ կարգավիճակով պաշտոնավարման ժամկետին:	Մասամբ է ընդունվել	Նախագծի համապատասխան հոդվածներում նոր նշանակմանը զուգահեռ նախատեսվել է վերանշանակման դեպք: Միաժամանակ, օրենքի 5-րդ, 6-րդ և 8-րդ հոդվածներում լրացվող համապատասխանաբար 6.1, 3.1, 2.1 մասերի 1-ին և 2-րդ պարբերությունների միջև հավաստություն և տարընկալումների ռիսկեր չառեղծելու նպատակով՝ նոր նշանակում բառերը չեն փոխարինվել վերանշանակում բառով:

Կարևորելով հանրային քննարկումների պատշաճ ամփոփումը և ներկայացված առաջարկությունների և դիտողությունների հաշվառումը՝ Կառավարության որոշմամբ հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի վրա դրվել է պարտականություն իրավական ակտերի նախագիծը Հայաստանի Հանրապետության կառավարություն ներկայացնելիս ներկայացնելու նաև միասնական կայքից գեներացվող հանրային քննարկումների տեղեկանքը:

Միասնական կայքում հանրային քննարկման ներկայացված նախագիծը, վերջինիս վերաբերյալ ստացված առաջարկությունները և առաջարկությունների ամփոփաթեթն արխիվացվում են հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի արխիվում՝ նախագիծը միասնական կայքում տեղադրելուց մեկ տարի հետո:

Անկախ նրանից, թե իրավական ակտի նախագիծը հրապարակման եղանակով է դրվում հանրային քննարկման, թե հանրային լսումների կամ հարցումների, հանրային քննարկումների արդյունքում քննարկման դրված հարցերի առնչությամբ ստացված յուրաքանչյուր առաջարկության (դիտողության) վերլուծության, ինչպես նաև դրանց ամփոփման արդյունքում հանրային քննարկում իրականացնող մարմինն ընդունված առաջարկների հիման վրա կատարում է նախագծի անհրաժեշտ լրամշակումներ:

Հանրային քննարկումների անցկացման արդյունքները և դրանց հիման վրա լրամշակված նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը նույնպես հրապարակվում են:

ԲԱԺԻՆ 3.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԳԼՈՒԽ 12.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Կարգավորման ազդեցության գնահատումը նորմատիվ իրավական ակտի ընդունման արդյունքով հնարավոր փոփոխությունների վերլուծությունն է, իսկ Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի մասին օրենքի նախագծի դեպքում՝ Կառավարության բյուջետային ուղերձով ներկայացված տեղեկատվությունը:

Նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի կարգավորման ազդեցության գնահատման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքով և դրանից բխող ենթաօրենսդրական ակտերով:

Կառավարության սահմանած կարգով և դեպքերում օրենքի կամ Կառավարության որոշման նախագիծը մշակող պետական կառավարման մարմինը կազմակերպում է նախագծի կարգավորման ազդեցության գնահատումը: Ըստ բնագավառների՝ կարգավորման ազդեցության գնահատման իրականացման կարգը, ժամկետները և դեպքերը, դրա արդյունքում տրվող եզրակացությանը ներկայացվող պահանջները սահմանում է Կառավարությունը:

Կարգավորման ազդեցության գնահատման իրականացման կարգը, ժամկետները և դեպքերը, դրա արդյունքում տրվող եզրակացությանը

ներկայացվող պահանջները սահմանված են Կառավարության 2020 թվականի դեկտեմբերի 17-ի թիվ 2075-Ն որոշմամբ:

Ազգային ժողովի պատգամավորի կամ խմբակցության կողմից կամ քաղաքացիական նախաձեռնության կարգով առաջադրված և Ազգային ժողովի կողմից շրջանառված օրենքի նախագիծը կարող է Կառավարության կամ Վարչապետի հանձնարարությամբ ենթարկվել կարգավորման ազդեցության գնահատման:

ԳԼՈՒԽ 13.

ՊԵՏԱԿԱՆ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴՐԱ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐՆ ՈՒ ԿԱՐԳԸ

Իրավական ակտերի նախագծերի պետական-իրավական փորձաքննության և դրա ժամկետների հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 6-րդ հոդվածով:

Պետական-իրավական փորձաքննությունը (այսուհետ՝ փորձաքննություն) իրականացվում է Սահմանադրությանը և «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքին նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի համապատասխանությունը որոշելու նպատակով: Փորձաքննությունն իրականացվում է արդարադատության ոլորտում Կառավարության քաղաքականությունը մշակող և իրականացնող նախարարության (Արդարադատության նախարարություն) իրավական ակտերի փորձաքննության գործակալության կողմից՝ եզրակացությունների տրամադրման միջոցով:

Պարտադիր փորձաքննության ենթակա են բոլոր օրենսդրական և ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը, բացառությամբ հետևյալ նախագծերի.

1) պարտադիր պահուստավորման նորմատիվի կամ հատուկ տնտեսական նորմատիվների սահմանմանը, Կենտրոնական բանկի կողմից բանկային տոկոսի հաշվարկային դրույքի և բանկերի կապիտալի հակացիկլիկ շեմի չափը սահմանելուն ուղղված՝ Կենտրոնական բանկի խորհրդի որոշումների նախագծերը.

2) պետական և համայնքային բյուջեների վերաբաշխման, ինչպես նաև բյուջեի կատարումն ապահովող միջոցառումների վերաբերյալ ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը.

3) հարյուր տոկոս պետությանը սեփականության իրավունքով պատկանող բաժնեմաս ունեցող փակ բաժնետիրական ընկերությունների և պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների ստեղծման, վերակազմակերպման և լուծարման վերաբերյալ ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը.

4) հանրաքվե կամ ընտրություններ նշանակելու վերաբերյալ նորմատիվ իրավական ակտերի, ինչպես նաև ընտրությունների ժամանակահատվածում Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը.

5) սակագների, պարտադիր վճարների, դրանց դրույքաչափերի վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի որոշումների նախագծերը:

Բացի այդ, եթե ֆինանսական շուկաներում առկա են զգալի ցնցումներ, կամ առկա է դրանց տեղի ունենալու իրական վտանգ, կամ հայտարարված է ռազմական կամ արտակարգ դրություն, ապա Կենտրոնական բանկը կարող է բանկերի տնտեսական նորմատիվների սահմանման և ֆինանսական գործառնությունների սահմանափակումների վերաբերյալ որոշումները չուղարկել պարտադիր փորձաքննության:

Փորձաքննության ենթակա չեն նաև ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին Կառավարության որոշումների նախագծերը, ռազմական կամ արտակարգ դրությամբ պայմանավորված, ինչպես նաև պետական և տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների գործունեությանը ռազմական դրության աշխատանքային ռեժիմի փոխադրմամբ պայմանավորված նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը:

Հիշյալ դեպքերից բացի՝ մնացած բոլոր դեպքերում նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը ենթակա են պարտադիր փորձաքննության:

Իրավական ակտի նախագիծը հիմնավորման հետ մեկտեղ փորձաքննության են ուղարկում համապատասխան ակտն ընդունելու իրավասություն ունեցող մարմինը կամ Կառավարության անդամը, ինչպես նաև Կառավարությանը և վարչապետին ենթակա մարմինները: Փորձաքննության է ներկայացվում այլ մարմինների կարծիքներն ամփոփելուց հետո նախագծի վերջնական տարբերակը՝ համաձայն Կառավարության 2021 թվականի փետրվարի 25-ի թիվ 252-Լ որոշման հավելվածի 17-րդ կետի:

Նախագծի փորձաքննության եզրակացությունը տրվում է ակտի նախագիծը նախարարություն մուտքագրվելու օրվան հաջորդող 15 աշխատանքային օրվա ընթացքում, իսկ առավել բարդ կամ ծավալուն նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի փորձաքննության եզրակացության ժամկետը

կարող է երկարաձգվել մինչև 10 աշխատանքային օրով, որի մասին տեղեկացվում են նախագիծը ներկայացնողները: Առավել բարդ կամ ծավալուն նախագծերի շարքին են դասվում օրենսդրական ակտերի կամ ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերի այն փաթեթները, որոնք իրենցից ներկայացնում են լիովին նոր իրավակարգավորումներ, կամ գործող իրավակարգավորումների էական փոփոխություններ են պարունակում և ունեն 5 և ավելի էջ ծավալ: Փորձաքննության իրականացմանը ըստ անհրաժեշտության կարող են ներգրավվել նաև արդարադատության նախարարության համապատասխան այլ ստորաբաժանումներ: Դրանով ևս կարող է պայմանավորված լինել փորձաքննության եզրակացության տրամադրման ժամկետի երկարաձգումը: Երկարաձգումը կարող է պայմանավորված լինել նաև լրացուցիչ քննարկումների և ուսումնասիրությունների իրականացման անհրաժեշտությամբ: Եթե օրենքով նախատեսված ժամկետներում նախարարության իրավական ակտերի փորձաքննության գործակալությունը փորձագիտական եզրակացություն չի տալիս իրավական ակտի նախագծի վերաբերյալ կամ չի երկարաձգում եզրակացության տրամադրման ժամկետը, ապա ակտն ընդունող մարմինն այն կարող է ընդունել և ուղարկել հրապարակման՝ առանց փորձագիտական եզրակացության:

Իրավական ակտի նախագծի փորձաքննությունն իրականացվում է ստուգաթերթի օգնությամբ, որը ներկայացված է սույն ուղեցույցի հավելվածով: Ստուգաթերթում ներառված հարցերի պատասխանների հիման վրա պատրաստվում է փորձաքննության եզրակացությունը՝ որպես մեկ փաստաթուղթ: Փորձաքննության եզրակացության մեջ մտքերն արտահայտվում են հնարավորինս պարզ, ոչ երկիմաստ, հակիրճ, հստակ և որոշակի ձևակերպումներով՝ հերթական համարներով համարակալված կետերի տեսքով:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

**««Սպառողների իրավունքների պաշտպանության մասին»
օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին»»
օրենքի նախագծի վերաբերյալ**

««Սպառողների իրավունքների պաշտպանության մասին»

օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի (այսուհետ՝ Նախագիծ) վերաբերյալ հայտնում ենք հետևյալը.

1. Նախագծի 1-ին հոդվածով «Սպառողների իրավունքների պաշտպանության մասին» օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 3-րդ հոդվածը («Հիմնական հասկացությունները») շարադրվում է նոր խմբագրությամբ, ինչի արդյունքում հիշյալ հոդվածի 4-րդ մասում նախատեսվում է կարգավորում՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտ ընդունելու լիազորություն նախատեսելու վերաբերյալ:

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 8-րդ մասի համաձայն՝ օրենսդրական ակտի հոդվածները ունենում են վերնագրեր, բացառությամբ փոփոխություն կամ լրացում նախատեսող օրենսդրական ակտերի: **Հոդվածների վերնագրերը համապատասխանում են հոդվածների բովանդակությանը:**

Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ առաջարկում ենք նոր խմբագրությամբ շարադրվող Օրենքի 3-րդ հոդվածի 4-րդ մասի կարգավորումը հանել և նախատեսել Օրենքի համապատասխան հոդվածում:

2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ օրենսդրական ակտերում հոդվածները բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների: Հոդվածների մասերը կարող են բաժանվել միայն համարակալված կետերի, կետերը՝ միայն համարակալված ենթակետերի:

Ուստի հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ Նախագծի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասում առկա չհամարակալված պարբերություններն անհրաժեշտ է համարակալել:

3. Նախագծի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսվում է, որ Նախագծի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի կարգավորումների գործողությունը տարածվում է 2023 թվականի նոյեմբերի 1-ից ծագած իրավահարաբերությունների վրա:

Սահմանադրության 73-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ անձի իրավական վիճակը վատթարացնող օրենքները և այլ իրավական ակտերը հետադարձ ուժ չունեն:

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 28-րդ հոդվածի 2-

որ մասի համաձայն՝

Սահմանադրության 73-րդ հոդվածին համապատասխան՝ անձի իրավական վիճակը վատթարացնող օրենքները և այլ իրավական ակտերը հետադարձ ուժ չունեն, իսկ անձի իրավական վիճակը բարելավող օրենքները և այլ իրավական ակտերը հետադարձ ուժ ունեն, եթե դա նախատեսված է այդ ակտերով:

Սահմանադրական դատարանն իր՝ ՍԴՈ-649, ՍԴՈ-723, ՍԴՈ-758, ՍԴՈ-881, ՍԴՈ-1000 որոշումներում արտահայտած իրավական դիրքորոշումներով բազմիցս արձանագրել է անձի իրավական վիճակը վատթարացնող օրենքին և այլ իրավական ակտերին հետադարձ ուժ հաղորդելու անթույլատրելիությունը, կարևորելով, որ «.... անձի իրավական վիճակը վատթարացնող նորմերի հետադարձ ուժի արգելման սկզբունքը՝ իրավական անվտանգության սկզբունքի հետ մեկտեղ, կոչված է ապահովելու լեգիտիմ ակնկալիքների հանդեպ հարգանքը», և որ անձի իրավական վիճակը վատթարացնող նորմերի հետադարձ ուժի արգելքը «.... հանդիսանում է պետական իշխանության նկատմամբ վստահության և իրավական պետության սկզբունքների կարևոր բաղադրատարրերից մեկը: Այդ սկզբունքը միաժամանակ հանդես է գալիս որպես իրավական որոշակիության սկզբունքի ապահովման կարևոր երաշխիք: Օրենքի հետադարձ ուժի մերժման սկզբունքից բխում է այն արգելքը, համաձայն որի՝ անթույլատրելի է այն իրավունքների սահմանափակումը կամ վերացումը, որոնք ամրագրվել են նախկինում գործող նորմերի հիման վրա: Նման պարտավորություն է նաև ստանձնել Հայաստանի Հանրապետությունը մի շարք միջազգային պայմանագրերով»:

Հաշվի առնելով վերը նշված իրավակարգավորումները՝ գտնում ենք, որ նախատեսվող կարգավորումը փաստացի վատթարացնում է անձանց իրավական վիճակը, ուստի Նախագծով հետադարձություն նախատեսվել չի կարող:

**Իրավական ակտերի փորձաքննության
գործակալության պետ՝**

Որոշակի առանձնահատկություններ են առկա ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերի պարտադիր փորձա-

քննության հետ կապված հարաբերություններում, որոնք կարգավորվում են «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 8-րդ հոդվածով:

Այստեղ նախ հատկանշական է այն, որ եթե ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերի վերաբերյալ տրվել է բացասական եզրակացություն, ապա ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտն ընդունելու իրավասություն ունեցող մարմինը փորձաքննությամբ հայտնաբերված թերությունները վերացնելուց հետո այն ընդունում և ուղարկում է պաշտոնական հրապարակման: Սակայն համապատասխան մարմինը կարող է չհամաձայնել փորձաքննության բացասական եզրակացությանը և ակտը ուղարկել հրապարակման՝ գրավոր տեղյակ պահելով նախարարությանը: Եթե խոսքը գնում է փոխվարչապետի, նախարարի կամ պետական կառավարման համակարգի այլ մարմինների ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերի մասին, և դրանց վերաբերյալ տրվել է բացասական եզրակացություն ու այդ մարմինները համաձայն չեն դրան, ապա նախագիծը և բացասական եզրակացությունը այդ մարմինները կարող են ներկայացնել վարչապետի քննարկմանը: Վարչապետի՝ փորձաքննության բացասական եզրակացությանը չհամաձայնելու դեպքում ակտն ընդունելու իրավասություն ունեցող մարմինն այն կարող է ուղարկել հրապարակման՝ գրավոր տեղյակ պահելով նախարարությանը վարչապետի դիրքորոշման մասին:

Ամեն դեպքում, եթե նախարարությունը գտնում է, որ հրապարակված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտը չի համապատասխանում Սահմանադրության կամ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի պահանջներին, ապա դիմում է դատարան՝ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի պահանջների խախտմամբ ընդունված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտն անվավեր ճանաչելու համար:

ԳԼՈՒԽ 14.

ՄՈՏԱՐԿՄԱՆ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքը փորձաքննության գործընթացի մաս է դիտարկում նաև մոտարկման համապատասխանության որոշումը:

Այսպես՝ մոտարկումը սահմանվում է որպես գործընթաց, երբ նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծ մշակելու միջոցով միջազգային պայմանագրով ստանձնած պարտավորությունների շրջանակում ներպետական օրենսդրությունը համապատասխանեցվում է առանձին ոլորտներում տվյալ միջազգային պայմանագրով նախատեսված իրավական կարգավորումներին: Այս համատեքստում օրենքը մոտարկման համապատասխանության որոշումը դիտարկում է Եվրոպական միության օրենսդրությանը նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի համապատասխանությունը որոշելու համատեքստում: Ըստ այդմ՝ Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության և ատոմային էներգիայի եվրոպական համայնքի ու դրանց անդամ պետությունների միջև Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրով նախատեսված մոտարկման շրջանակներում մշակված նախագծերի փորձաքննությունն իրականացվում է պետական-իրավական փորձաքննության շրջանակներում՝ վերջինիս համար սահմանված ժամկետներում:

Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության և ատոմային էներգիայի եվրոպական համայնքի ու դրանց անդամ պետությունների միջև Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագիրը (այսուհետ սույն գլխում՝ համաձայնագիր), ոչ միայն նախանշում է այն ոլորտների շրջանակը, որոնց առնչությամբ համագործակցությունը կնպաստի համաձայնագրով հետապնդվող նպատակների իրացմանը, այլև սահմանում է անհրաժեշտություն՝ մոտարկելու տվյալ ոլորտներում Եվրոպական միության օրենսդրությունը:

Այս լույսի ներքո Եվրոպական միության օրենսդրությանը մոտարկման շրջանակում նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը ենթակա է մոտարկման համապատասխանության ստուգման, որն իրականացվում է համապատասխան հարցմամբ կենտրոնական մարմին՝ Արդարադատության նախարարություն դիմելու միջոցով: Ընդ որում, նախագիծը մշակող մարմինը ինքը պետք է նախաձեռնի այս գործընթացը, քանի որ

համապատասխան ոլորտում քաղաքականություն իրականացնելով, հենց տվյալ մարմինը պետք է որոշում կայացնի ոլորտային օրենսդրությունը մոտարկելու կապակցությամբ: Հետևաբար, Արդարադատության նախարարության կողմից մոտարկման համապատասխանությունը կստուգվի այն դեպքում, երբ նման միջնորդությունը ներկայացվի:

Ինչպես նշվեց, մոտարկման համապատասխանությունը որոշելու նպատակով համաձայնագրով նախատեսված մոտարկման շրջանակներում մշակված նախագծերի փորձաքննությունն իրականացվում է պետական-իրավական փորձաքննության շրջանակներում: Ուստի, իրավական ակտի նախագիծը մշակող մարմինը այն պետական-իրավական փորձաքննության ներկայացնելու հետ միաժամանակ կարող է միջնորդել, որպեսզի Արդարադատության նախարարությունը ստուգի նաև մոտարկման համապատասխանությունը:

Որպեսզի Արդարադատության նախարարությունը ստուգի մոտարկման համապատասխանությունը, Եվրոպական միության օրենսդրությանը մոտարկումն ապահովելու նպատակով մշակված նորմատիվ իրավական ակտի նախագծին կից հիմնավորումը պետք է ներառի նաև առանձին նշում՝

1) Եվրոպական միության մոտարկման ենթակա օրենսդրության մասին, որը ներառում է մոտարկման ենթակա իրավական ակտի վերնագիրը, համարը, ընդունման տարին, ամիսը, ամսաթիվը և

2) ներկայացված նախագծի՝ Եվրոպական միության օրենսդրությանը համապատասխանեցման կամ մասնակի համապատասխանեցման (նաև չհամապատասխանեցման) պատճառների վերաբերյալ:

Օրինակ, նախագծի հիմնավորման համապատասխան մասերը կարող են ունենալ հետևյալ տեսքը.

«1. Ընթացիկ իրավիճակը և իրավական ակտերի ընդունման անհրաժեշտությունը.

(...) Նախագծի ընդունումը պայմանավորված է նաև Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության և ատոմային էներգիայի եվրոպական համայնքի ու դրանց անդամ պետությունների միջև Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի Հավելված VI-ով Հայաստանի Հանրապետության համար սահմանված պարտականությունների կատարումն ապահովելու

անհրաժեշտությամբ:

(...)

Առաջարկվող կարգավորումները արտացոլված են Եվրոպական Միության խորհրդի 1998 թվականի փետրվարի 16-ի «Սպառողներին առաջարկվող ապրանքների գնանշման մասով սպառողների պաշտպանության մասին» թիվ 98/6/ԵՀ, 2005 թվականի մայիսի 11-ի «Ներքին շուկայում սպառողների նկատմամբ տնտեսավարող սուբյեկտների անարդար առևտրային գործելակերպի մասին (Անբարեխիղճ առևտրային գործելակերպի մասին)» 2005/29/ԵՀ, 2011 թվականի հոկտեմբերի 25-ի «Սպառողների իրավունքների մասին» թիվ 2011/83/ԵՄ, Եվրոպական պառլամենտի և խորհրդի 2019 թվականի մայիսի 20-ի 2019/771 (ԵՄ), 2006 թվականի դեկտեմբերի 12-ի «Մոլորության մեջ գցող և համեմատություններ պարունակող գովազդի մասին» թիվ 2006/114/ԵՀ հրահանգներով:

(...)

4. Ակնկալվող արդյունքը.

Նախագծի ընդունման արդյունքում ակնկալվում է ապահովել Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության և ատոմային էներգիայի եվրոպական համայնքի ու դրանց անդամ պետությունների միջև Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի Հավելված VI-ով Հայաստանի Հանրապետության համար սահմանված պարտականությունների կատարումը, ինչպես նաև ժամանակակից տնտեսական զարգացումներին համապատասխան սպառողների շահերի պաշտպանության բարձր մակարդակ:

6. Կապը ռազմավարական փաստաթղթերի հետ.

Նախագծի ընդունումը բխում է Վարչապետի 01.06.2019թ.-ի «Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության և ատոմային էներգիայի եվրոպական համայնքի ու դրանց անդամ պետությունների միջև կնքված համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի կիրարկման ճանապարհային քարտեզը հաստատելու մասին» թիվ 666-Լ որոշման Հավելված 1-ի 136-րդ կետից:

Հատկանշական է, որ Եվրոպական միության մոտարկման ենթակա օրենսդրության ցանկը կարելի է վեր հանել հենց համաձայնագրից, որտեղ

առանձին ոլորտներով նշված են մոտարկման ենթակա ակտերը: Լինում են նաև դեպքեր, երբ Եվրոպական միության համապատասխան իրավական ակտը ուժը կորցրած է լինում, սակայն սովորաբար նման ակտերը փոխարինվում են համապատասխան նոր ակտերով, որպիսի պարագայում խորհուրդ է տրվում մեջբերել թե՛ հին, ուժը կորցրած ակտը, թե՛ նշում կատարել նաև նոր ակտին՝ մոտարկումը համապատասխանեցնելով այդ պահին գործող կարգավորումներին:

Հնարավոր են նաև դեպքեր, երբ համաձայնագրով նախանշված մոտարկումը իրականացվում է ոչ ամբողջ ծավալով: Նման դեպքերում օրենսդրորեն սահմանված պահանջ է նման մասնակի մոտարկման պատճառները Արդարադատության նախարարությանը պարզաբանելը: Օրինակ՝ հնարավոր է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը մի մասով արդեն իսկ համապատասխան լինի Եվրոպական միության օրենսդրությանը, կամ ողջ ծավալով մոտարկումը այդ պահին իրատեսական չլինի՝ միաժամանակ չբացառելով մասնակի մոտարկման անհրաժեշտությունը և այլն: Բոլոր դեպքերում, առկա պահանջները պետք է պարզաբանվեն Արդարադատության նախարարությանը, որպեսզի վերջինս կարողանա ճիշտ գնահատել մոտարկման համապատասխանությունը՝ ըստ այդմ տալով առավել պատշաճ եզրակացություն մոտարկման համապատասխանության վերաբերյալ:

Հարկ է նաև նկատի ունենալ, որ մոտարկումը չի նշանակում Եվրոպական միության օրենսդրության ուղղակի վերարտադրում Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրական համակարգում, այլ ենթադրում է մանրակրկիտ իմպլեմենտացման գործընթաց՝ հաշվի առնելով նաև Հայաստանի Հանրապետության իրավակարգի առանձնահատկությունները: Իր հերթին, մոտարկման գործընթացը ժամանակային առումով ճիշտ կազմակերպելու համար անհրաժեշտ է նաև հետևողական լինել Վարչապետի 2019 թվականի հունիսի 1-ի «Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության և ատոմային էներգիայի եվրոպական համայնքի ու դրանց անդամ պետությունների միջև կնքված Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի կիրարկման ճանապարհային քարտեզը հաստատելու մասին» 666-Լ որոշման հավելվածներով սահմանված ճանապարհային քարտեզով նախատեսված գործողությունների և դրանց ժամկետների պահպանմանը:

Նախագիծը մոտարկման համապատասխանության գնահատման գործընթացով առավել արդյունավետ անցկացնելու համար առաջարկվում է առաջնորդվել հետևյալ քայլերով.

1) Եվրոպական միության վերաբերելի օրենսդրության վերհանում.

-համաձայնագրից և վերոնշյալ ճանապարհային քարտեզից բխող մոտարկման պարտավորությունների բացահայտում և մոտարկվող կոնկրետ իրավական ակտի առանձնացում,

-Եվրոպական միության համապատասխան իրավական ակտի ուսումնասիրություն⁷²,

-իրավական ակտի ձևաչափի և բովանդակության ըմբռնում, այն է՝ արդյո՞ք իրավական ակտը պարտադիր բնույթի կարգավորում է, դիրեկտիվ (հրահանգ), թե որոշում, ինչպես նաև՝ արդյո՞ք այն ընդհանուր, թե հատուկ բնույթի կարգավորումներ է նախատեսում,

-բացահայտել իրավական ակտի տվյալ պահին գործող տարբերակը,

-վերհանել տվյալ ակտի և Եվրոպական միության այլ իրավական ակտերի միջև կապը:

2) Եվրոպական միության ընտրված ակտ(եր)ի բովանդակային վերլուծություն.

-տվյալ իրավական ակտի ընդունման պատճառների և քաղաքականության բացահայտում,

-մոտարկման ենթակա կարգավորումների վերհանում:

3) Ազգային օրենսդրության ուսումնասիրության իրականացում և առկա իրավական բացերի բացահայտում.

-պարզել, թե արդյո՞ք գործող ազգային օրենսդրությունը արդեն իսկ կարգավորում է նույն ոլորտը, թե՛ ոչ, և.

ա. եթե այո, ապա պարզել ոլորտի կարգավորման համապատասխանության մակարդակը Եվրոպական միության կարգավորումների հետ և հետագա մոտարկման անհրաժեշտությունը,

բ. եթե ոչ, ապա անցնել «Փուլ 4»-ի գործողությունների կատարմանը,

-պարզել մոտարկման պահանջները և շրջանակը:

4) Եվրոպական միության իրավական ակտի փոխարկում Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգ՝ իրավական ակտի նախագիծ մշակելու եղանակով.

⁷² Եվրոպական միության իրավական ակտերը կարելի է գտնել <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html> հղումով:

-լրիվ կամ մասնակի մոտարկման իրականացում,

-մոտարկման պատշաճության ստուգում,

-նախագծի հիմնավորումներում Եվրոպական միության մոտարկման ենթակա օրենսդրության մասին առանձին նշում, որը պետք է տեղեկություններ պարունակի առնվազն հետևյալի մասին.

ա. Եվրոպական միության մոտարկվող իրավական ակտերը, այդ թվում՝ դրանց վերնագիրը, ընդունման տարին, ամիսը և ամսաթիվը, ակտի համարը, իսկ ոչ լրիվ մոտարկման դեպքում՝ նաև մոտարկվող հոդվածների համարները,

բ. հղում Եվրոպական միության վերաբերելի այլ ակտերին, որոնք չեն մոտարկվել և դրանց չմոտարկման պատճառները,

գ. մեկնաբանություններ՝ մոտարկման վերաբերյալ, ներառյալ՝ ծավալը, շրջանակը և այլն:

Նախագծի առավել համապատասխանության տեսանկյունից խորհուրդ է տրվում վերը նշված բոլոր կատարված քայլերը արտացոլել նախագծի հիմնավորումներում:

ԲԱԺԻՆ 4.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ ԵՎ ՆԱԽԱԳԾԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ

ԳԼՈՒԽ 15.

ՆԱԽԱԳԾԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ ԵՎ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄ, ՆԱԽԱԳԾԻ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄԸ ԵՎ ՀԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԺԱՆԱՑՈՒՄԸ⁷³

Նախագծի ամփոփման մասին խոսելիս հարկ է նկատի ունենալ նախագծի՝ շահագրգիռ մարմինների հետ համաձայնեցման և հանրային քննարկման արդյունքների ամփոփումը: Ըստ այդմ՝ ամփոփման ենթակա են ինչպես շահագրգիռ պետական մարմիններից, այնպես էլ լայն հանրությունից ստացված դիտողությունները և առաջարկները⁷⁴: Հետևաբար, այս փուլում անհրաժեշտ է պատրաստել երկու տեսակի ամփոփաթեթեր՝

1) Արդարադատության նախարարության կողմից վարվող իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքի (<https://www.e-draft.am/>) միջոցով ներկայացված դիտողությունների և առաջարկությունների ամփոփաթեթ: Ընդ որում՝ այս ամփոփաթեթի մեջ կարող են ներառվել նաև լայն հասարակությունից այլ միջոցներով

⁷³ Նշված գործընթացը վերաբերում է պետական կառավարման համակարգի մարմիններին, որոնց կողմից մշակվող նախագծերը ներկայացվում են որպես Կառավարության օրենսդրական նախաձեռնություն:

⁷⁴ Հարկ է նշել նաև, որ նախագիծը մշակողին դիտողություններ և առաջարկություններ ներկայացնելիս խորհուրդ է տրվում դրանք ներկայացնել հստակ տարբերակված առանձին կետերի ձևով, ինչը հնարավորություն կտա առանձին և լիարժեք անդրադարձ կատարել ներկայացված բոլոր առաջարկներին:

ստացված առաջարկները, որոնք հրապարակված չեն իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում: Օրինակ՝ գրության միջոցով նախագիծը մշակողին ներկայացված առաջարկությունները⁷⁵:

2) շահագրգիռ պետական մարմիններից ստացված դիտողությունների և առաջարկությունների ամփոփաթեթ:

Ամփոփաթեթում անհրաժեշտ է անդրադառնալ բոլոր դիտողություններին և առաջարկություններին, որոնք ստացվել են դրանք ներկայացնողների կողմից: Այս կապակցությամբ, որոշ բացառություններ են գործում իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքի միջոցով ներկայացվող դիտողությունների և առաջարկությունների կապակցությամբ: Մասնավորապես՝ նախագիծը մշակողը կարող է արգելափակել դիտողության կամ առաջարկության հրապարակումը, եթե այն ներկայացված է օտար լեզվով կամ պարունակում է մարդու և քաղաքացու պատիվն ու արժանապատվությունը նվաստացնող արտահայտություններ⁷⁶: Իր հերթին, եթե ներկայացված առաջարկությունները վերաբերելի չեն քննարկվող նորմատիվ իրավական ակտին, ապա դրանք հրապարակվում են, իսկ ամփոփաթեթի համապատասխան բաժնում որպես հիմնավորում նշվում է «վերաբերելի չէ»⁷⁷:

Իր հերթին, հարկ է նկատի ունենալ, որ շահագրգիռ պետական մարմիններից ստացված դիտողությունների և առաջարկությունների ամփոփաթեթը պիտի ներառի նաև Արդարադատության նախարարության կողմից իրականացվող պետական-իրավական փորձաքննության եզրակացությունը և նախագիծը մշակող մարմնի անդրադարձը դրան: Միևնույն ժամանակ, երբ նախագիծը Վարչապետի աշխատակազմ ներկայացվելուց

⁷⁵ Երբեմն լայն հասարակության ներկայացուցիչները իրենց դիտողություններն ու առաջարկությունները ներկայացնում են իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքից տարբերվող այլ միջոցներով: Նման դեպքերում, հաշվի առնելով դիտողությունների և առաջարկությունների կարևորությունը, նախագիծը մշակողը կարող է դրանք նույնպես հաշվի առնել և ներառել իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքի ամփոփաթեթում, եթե նման առաջարկները ներկայացվել են հանրային քննարկման ժամկետներում կամ այնպիսի փուլում, որ հնարավոր է դարձնում դրանց հաշվի առնելը: Իր հերթին, քանի որ իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքի ամփոփաթեթը գեներացվում է ինքնաշխատ եղանակով՝ էլեկտրոնային համակարգի միջոցով, և նախապես չի ներառում դրանից դուրս ներկայացված առաջարկները, այդպիսիք նախագիծը մշակողը պետք է ինքնուրույն որպես նոր առաջարկ ավելացնի իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում:

⁷⁶ Տե՛ս Կառավարության 10.10.2018թ.-ի թիվ 1146-Ն որոշումը:

⁷⁷ Տե՛ս նույն տեղում:

հետո վերադարձվում է աշխատակազմի եզրակացությամբ, ապա ամփոփաթերթում պետք է արտացոլվեն նաև վարչապետի աշխատակազմի եզրակացությունը և նախագիծը մշակող մարմնի անդրադարձը դրան:

Վերը քննարկված երկու տեսակի ամփոփաթերթերի կազմման հետ կապված առանձնահատկությունները սահմանվում են Հանրային քննարկումների կազմակերպման և անցկացման կարգով և Կառավարության աշխատակարգով⁷⁸:

Նախագծի ամփոփման փուլում հատուկ կարևորվում է այն մշակող մարմնի պատշաճ անդրադարձը ներկայացված դիտողություններին և առաջարկներին: Դրանք պետք է դիտարկել ոչ թե որպես սխալները կամ թերությունները մատնացույց անող դիրքորոշումներ, այլ՝ նախագիծը լավարկելու հնարավորություն: Այդ իսկ նպատակով խորհուրդ է տրվում ամփոփաթերթում առաջարկները չընդունելու կամ մասամբ ընդունելու դեպքում այդպիսի դիրքորոշումը հստակ հիմնավորել: Նշվածը մի քանի նշանակություն կարող է ունենալ. օրինակ՝ նախագծի մշակման գործընթացը դարձնում է ավելի թափանցիկ, նախագիծը մշակող մարմնին՝ ավելի հաշվետու, հնարավորություն տալիս ավելի մանրամասն ուսումնասիրել նախագծով ընդունված մոտեցումները և մտածել դրանց հիմնավորվածության շուրջ, իսկ հետագայում նաև կարող է նպաստել արդեն ուժի մեջ մտած իրավական ակտի ճիշտ մեկնաբանմանը և այլն:

Ամփոփաթերթով ներկայացված առաջարկներին անդրադառնալիս նախագծի հեղինակը դրանց վերաբերյալ պետք է տրամադրի հետևյալ եզրակացությունները.

1) ընդունվել է: Այս եզրակացության դեպքում սովորաբար նշում է կատարվում նաև դիտողության կամ առաջարկի հիման վրա կատարված փոփոխության վերաբերյալ՝ կամ ընդհանուր կերպով նշելով, որ «Նախագծում կատարվել են համապատասխան փոփոխություններ (լրացումներ)» կամ անդրադառնալով կոնկրետ կատարված փոփոխությանը (լրացմանը).

2) մասամբ է ընդունվել: Հնարավոր են դեպքեր, երբ ներկայացված դիտողության կամ առաջարկի որոշ մասեր ընդունելի լինեն, իսկ որոշները՝ ոչ: Ըստ այդմ, այս եզրակացության դեպքում սովորաբար նշվում է այն հատվածը, որի առնչությամբ նախագծում փոփոխություն է կատարվել,

⁷⁸ Ներկա պահին գործող խմբագրություններով՝ տե՛ս համապատասխանաբար Կառավարության 10.10.2018թ.-ի թիվ 1146-Ն որոշումը և 25.02.2021թ.-ի թիվ 252-Լ որոշումը:

ինչպես նաև հիմնավորում մնացած մասով դիտողությունները կամ առաջարկությունները չընդունելու վերաբերյալ.

3) չի ընդունվել: Այս եզրակացության դեպքում պետք է ներկայացվի հիմնավորում այն մասին, թե ինչու ներկայացված դիտողությունը կամ առաջարկը չեն ընդունվել: Ընդ որում, ինչպես նշվել է վերևում, խորհուրդ է տրվում նման դիրքորոշումը հստակ հիմնավորել, ինչի նպատակով կարող են ներկայացվել իրավական, գիտական, վիճակագրական, քաղաքական և այլ հիմնավորումներ:

Իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքի միջոցով ներկայացված դիտողությունների և առաջարկությունների ամփոփման ժամանակ (այլ ոչ թե շահագրգիռ մարմինների կարծիքների ամփոփաթեթում) առաջարկը կարող է նաև ընդունվել ի գիտություն, եթե ներկայացված դիտողությունը կամ առաջարկությունը կոնկրետ բովանդակային դիտարկումներ չպարունակեն, թեև վերաբերելի լինեն տվյալ նախագծին: Ըստ այդմ, նման դիտողությունների կամ առաջարկությունների կապակցությամբ որևէ դիտարկում ընդունելու կամ չընդունելու հնարավորություն կամ անհրաժեշտություն առկա չի լինի: Նման դեպքերում սովորաբար միայն նշում է կատարվում դրանք ի գիտություն ընդունելու վերաբերյալ: Միևնույն ժամանակ, շահագրգիռ պետական մարմիններից ստացված դիտողությունների կամ առաջարկությունների առնչությամբ նման իրավիճակներից խուսափելու նպատակով պետական մարմինները իրենց կողմից ներկայացվող դիտողություններն ու առաջարկությունները պետք է ձևակերպեն հնարավորինս որոշակի և կոնկրետ, ինչը նախագիծը մշակողին հնարավորություն կտա ըստ էության անդրադառնալ դրանք՝ քննարկելով դրանք ընդունելու կամ չընդունելու նպատակահարմարությունը:

Ամփոփաթեթերի ձևին ներկայացվող պահանջները սահմանվում են Հանրային քննարկումների կազմակերպման և անցկացման կարգով և Կառավարության աշխատակարգով⁷⁹: Ներկայումս կիրառվում են ամփոփաթեթերի հետևյալ ձևերը.

⁷⁹ Ներկա պահին գործող խմբագրություններով՝ տե՛ս համապատասխանաբար Կառավարության 10.10.2018թ.-ի թիվ 1146-Ն որոշումը և 25.02.2021թ.-ի թիվ 252-Լ որոշումը:

**Իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման
միասնական կայքում հրապարակվող ամփոփաթերթ**

h/h	Առաջարկության հեղինակը, ստացման ամսաթիվը	Առաջարկության բովանդակությունը	Եզրակացություն	Կատարված փոփոխությունը
	1	2	3	4
	Անուն Ազգանուն Ամսաթիվ Ժամը ⁸⁰	Նշվում է ստացված դիտողությունը կամ առաջարկությունը	Նշվում է առաջարկի կապակցությամբ եզրակացությունը՝ «Ընդունվել է, Չի ընդունվել, Մասամբ է ընդունվել, Ընդունվել է ի գիտություն»	Նշված եզրակացությանը համապատասխան կատարվում են անհրաժեշտ նշումները:

**Շահագրգիռ պետական մարմիններից ստացված
դիտողությունների և առաջարկությունների ամփոփաթերթ**

1. Հերթական համարակալմամբ նշվում է առաջարկը ներկայացնող մարմնի անվանումը	Նշվում է առաջարկը ներկայացնելու ամսաթիվը
	Նշվում է գրության համարը, որով ներկայացվել է առաջարկը
1. Հերթական համարակալմամբ նշվում է ներկայացված դիտողությունը կամ առաջարկությունը:	1. Հերթական համարակալմամբ նշվում է առաջարկի կապակցությամբ եզրակացությունը՝ «Ընդունվել է, Չի ընդունվել, Մասամբ է ընդունվել» Եզրակացության անմիջապես ներքևից կատարվում են դրան համապատասխան նշումներ:

⁸⁰ e-draft հարթակի միջոցով ներկայացված առաջարկների դեպքում տվյալները գեներացվում են ինքնաշխատ եղանակով, իսկ այլ եղանակով առաջարկներ ստանալու դեպքում դրանք լրացվում են նախագիծը մշակողի կողմից անմիջականորեն:

Նախագծի ամփոփումն ավարտելուց հետո այն մշակող մարմինը պետք է ամբողջացնի նախագծի փաթեթը՝ այն Վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելու նպատակով: Նշված փաթեթը առնվազն պետք է ներառի հետևյալ փաստաթղթերը.

- 1) իրավական ակտի նախագիծը (առկայության դեպքում՝ նաև հարակից ակտերի նախագծերը),
- 2) իրավական ակտի նախագծի ընդունման հիմնավորումը,
- 3) շահագրգիռ պետական մարմիններից ստացված դիտողությունների և առաջարկությունների ամփոփաթեթը,
- 4) իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում հրապարակվող ամփոփաթեթը,
- 5) կարգավորման ազդեցության գնահատման եզրակացությունները (օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում),
- 6) իրավական ակտերի նախագծերի հանրային քննարկման վերաբերյալ տեղեկանքը⁸¹,
- 7) իրավական ակտի փոփոխվող հոդվածների տեղեկանքը⁸²,
- 8) իրավական ակտի նախագծին հավանություն տալու մասին Կառավարության որոշման նախագիծը:

Վարչապետի աշխատակազմի ուսումնասիրության արդյունքներով նախագիծը կարող է վերադարձվել այն մշակողին՝ համապատասխան եզրակացությամբ կամ Վարչապետի հանձնարարականով: Վարչապետի աշխատակազմից ստացված դիտարկումներն ուսումնասիրելուց հետո, ինչպես նշվել է վերևում, դրանց անդրադարձ է կատարվում շահագրգիռ պետական մարմիններից ստացված դիտողությունների և առաջարկությունների ամփոփաթեթում և փաթեթը կրկին ներկայացվում է Վարչապետի աշխատակազմ: Փաթեթը կրկին Վարչապետի աշխատակազմ ներկայացվելուց հետո (ինչպես նաև այն դեպքում, երբ աշխատակազմի ուսումնասիրությունից հետո եզրակացություն չի լինում), դրանք ներկայացվում են քննարկման սկզբում նախանիստերի միջոցով, իսկ այնուհետև՝ նախարարական կոմիտեի և ապա Կառավարության նիստի շրջանակում: Ընդ որում, որոշ դեպքերում՝ Վարչապետի, փոխվարչապետի կամ

⁸¹ Ինքնաշխատ եղանակով գեներացվում է իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքի հարթակի միջոցով:

⁸² Տեղեկանքը ենթադրում է իրավական ակտի վրա փոփոխությունների (track-changes) եղանակով արտացոլում:

Վարչապետի աշխատակազմի ղեկավարի հանձնարարության դեպքում, նախագծերը կարող են անմիջապես քննարկվել համապատասխան նախարարական կոմիտեի կամ Կառավարության նիստի շրջանակում:

Նախարարական կոմիտեի նիստում նախագծի քննարկման արդյունքում կայացվում է որոշում՝ նախագծի վերաբերյալ տալ դրական կամ բացասական դիրքորոշում: Իր հերթին, կոմիտեն կարող է տալ նաև դրական դիրքորոշում՝ պայմանով, որ կոմիտեի առաջարկություններն ամբողջությամբ կիրացվեն նախագծում: Կոմիտեի բացասական դիրքորոշումը կարող է լինել առաջարկության կամ դիտողության պարունակությամբ, որպիսի դեպքում նախագիծը վերադարձվում է այն մշակողին՝ կոմիտեի դիրքորոշմանը համապատասխանեցնելու նպատակով: Նախագիծը մշակողը այն լրամշակելուց հետո կրկին ներկայացնում է վարչապետի աշխատակազմ, որտեղ նախագիծն ընթացք է տրվում ընդհանուր կարգով:

Կառավարության նիստի ընթացքում նախագծի քննարկման արդյունքում կայացվում է որոշում դրան հավանություն տալու մասին, կամ նիստը վարողը կարող է առաջարկել հարցը քվեարկության դնել և ընդունել առաջարկվող փոփոխությունների հաշվառմամբ: Վերջին դեպքում նախագիծը մշակողը պարտավոր է լրամշակել և կրկին ներկայացնել նախագիծը: Ինչ վերաբերում է Կառավարության ենթաօրենսդրական ակտերին, ապա դրանք, բնականաբար, ընդունվում են հենց Կառավարության նիստի ընթացքում:

Նախագիծը Վարչապետի աշխատակազմ ներկայացվելուց հետո դրա քննարկման առանձնահատկությունները առավել մանրամասն սահմանված են Կառավարության աշխատակարգով⁸³:

⁸³ Տե՛ս Կառավարության 25.02.2021թ.-ի թիվ 252-Լ որոշումը:

ԳԼՈՒԽ 16.

ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ

16.1. Օրենսդրական նախաձեռնությամբ հանդես գալը

Օրենքի նախագիծը Ազգային ժողովի քննարկմանն է ներկայացվում օրենսդրական նախաձեռնության կարգով: Օրենսդրական նախաձեռնության իրավունք ունեն պատգամավորը, խմբակցությունը և Կառավարությունը: Կառավարությունը և խմբակցությունն օրենսդրական նախաձեռնությունն իրականացնում են իրենց որոշմամբ: Օրենսդրական նախաձեռնությունն իրականացվում է Ազգային ժողովի քննարկմանն օրենքի նախագծի կամ նախագծերի փաթեթի առաջադրմամբ: Օրենքի նախագծի համար «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքով սահմանված դրույթները տարածվում են նաև օրենքների նախագծերի փաթեթի վրա⁸⁴:

Օրենքի նախագիծն Ազգային ժողովի քննարկմանն է ներկայացվում Ազգային ժողովի նախագահին ուղղված պաշտոնական գրությամբ՝ Ազգային ժողովի աշխատակազմի միջոցով:

Եթե օրենսդրական նախաձեռնության վերաբերյալ պաշտոնական գրությունը սահմանված պահանջներին չի համապատասխանում և երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում դրանց չի համապատասխանեցվում, ապա Ազգային ժողովի նախագահը գրությունը և դրան կից ներկայացված փաստաթղթերը վերադարձնում է նախաձեռնության հեղինակին՝ նշելով պատճառների մասին: Եթե համապատասխանում է, ապա գրությունը ստանալուց հետո՝ երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում, Ազգային ժողովի նախագահը նշանակում է գլխադասային հանձնաժողով և օրենքի նախագիծն սահմանված կարգով դնում է շրջանառության մեջ⁸⁵:

16.2. Կառավարության օրենսդրական նախաձեռնությունը

Կառավարության օրենսդրական նախաձեռնության իրականացման դեպքում իրավական ակտերի նախագծերը ընդգրկվում են Կառավարության նիստերի օրակարգում՝ Կառավարության հավանությանն արժանանալու և Ազգային ժողովի քննարկմանը առաջադրման նպա-

⁸⁴ Տե՛ս «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքի 65-րդ հոդվածը:

⁸⁵ Տե՛ս «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքի 67-րդ հոդվածը:

տակով: Օրակարգի յուրաքանչյուր հարցի վերաբերյալ Կառավարության որոշումն ընդունվում է այդ հարցի քննարկման ավարտից հետո՝ նախքան հաջորդ հարցի քննարկմանն անցնելը: Եթե հարցի քննարկման ժամանակ առաջարկվում է նախագծում կատարել որևէ փոփոխություն, ապա նիստը վարողը կարող է առաջարկել հարցը քվեարկության դնել և ընդունել այդ փոփոխության հաշվառմամբ: Սույն կանոնը կարող է կիրառվել, եթե

1) առաջարկվող փոփոխությունը տեխնիկական կամ խմբագրական է,

2) իսկ բովանդակային առաջարկի դեպքում՝ բավարար չափով հստակ և որոշակի:

Այդպիսի փոփոխության հաշվառմամբ որոշում ընդունվելու դեպքում անհրաժեշտ է առավելագույնը 2 օրվա ընթացքում լրամշակել նախագիծը՝ ըստ նիստում որոշված փոփոխությունների, և ներկայացնել վարչապետի աշխատակազմ: Վարչապետի աշխատակազմն ստուգում է կատարված փոփոխությունների համապատասխանությունը նիստում որոշված փոփոխությունների հետ և ներկայացնում վարչապետի ստորագրմանը: Անհամապատասխանության դեպքում նախագիծը վերադարձվում է՝ 1-օրյա ժամկետում համապատասխանությունն ապահովելու նպատակով:

Օրենքների նախագծերը Կառավարության հավանությանն արժանանալու դեպքում, օրենսդրությամբ նախատեսված փաստաթղթերի հետ միասին, սահմանված կարգով ներկայացվում են Ազգային ժողով՝ Կառավարության որոշումն ստորագրվելուց հետո 2-օրյա ժամկետում⁸⁶:

⁸⁶ Տե՛ս Կառավարության 2021 թվկանի փետրվարի 25-ի «Կառավարության աշխատակարգը հաստատելու մասին» N 252-Լ որոշումը, <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=196182>:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

22 օգոստոսի 2024 թվականի N 1305 - Ա

«ՀԱՆՐԱՑԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻՆ
ՀԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության
109-րդ հոդվածը և «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքի
65-րդ հոդվածի 3-րդ մասը՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը
ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ է.

1. Հավանություն տալ «Հանրային խորհրդի մասին» օրենքում լրացումներ
և փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքի նախագծի վերաբերյալ Հայաստանի
Հանրապետության կառավարության օրենսդրական նախաձեռնությանը:

2. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության օրենսդրական նախա-
ձեռնությունը սահմանված կարգով ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության
Ազգային ժողով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏ

Ն. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

Երևան

22.08.2024
ՀԱՎԱՏՎԱԾ Է
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱԶՈՒ
ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՄԲ

16.3. Օրենքի նախագիծն ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացնելու վերաբերյալ պաշտոնական գրության ձևը, ինչպես նաև գրությանը կից ներկայացվող փաստաթղթերի ցանկը

Օրենքի նախագիծն Ազգային ժողովի քննարկմանն է ներկայացվում Ազգային ժողովի նախագահին ուղղված պաշտոնական գրությամբ, որտեղ նշվում են՝

1) նախագծի, իսկ նախագծերի փաթեթի դեպքում՝ նաև մյուս նախագծերի անվանումները, ինչպես նաև դրանք շրջանառության մեջ դնելու հիմքերը՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության և «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքի համապատասխան նորմերին կատարված հղումներով,

2) հիմնական զեկուցողի անունը, ազգանունը,

3) գրությանը կից ներկայացվող փաստաթղթերի ցանկը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ
Երևան-10, Հանրապետության հրապարակ, Կառավարական տուն 1

N 01/05.7/29206-2024

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԱԼԵՆ ՍԻՄՈՆՅԱՆԻՆ

Հարգելի՛ պարոն Միմոնյան,

Համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 109-րդ և «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 65-րդ հոդվածների՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողով է ներկայացնում «Հանրային խորհրդի մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագիծը:

Օրենքի նախագիծին կից ներկայացվում են օրենքի ընդունման հիմնավորումը, գործող օրենքի փոփոխվող հոդվածների մասին տեղեկանքը, Հայաստանի Հանրապետության պետական քյուջեի եկամուտների էական նվազեցման կամ ծախսերի ավելացման մասին Հայաստանի Հանրապետության կառավարության եզրակացությունը, ինչպես նաև օրենսդրական նախաձեռնության վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2024 թվականի օգոստոսի 22-ի N 1305-Ա որոշումը:

2

Միաժամանակ հայտնում ենք, որ, նշված օրենքի նախագիծը Հայաստանի

Հանրապետության Ազգային ժողովում քննարկելիս, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ներկայացուցիչ (հիմնական զեկուցող) է նշանակվել Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարի տեղակալ Արմենուհի Հարությունյանը:

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ	
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆԱԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԻԾԸ ՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԴՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ	
Հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 109-րդ հոդվածի 1-ին մասը, «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետը եւ 65-րդ հոդվածի 1-ին մասը՝ Ազգային ժողովի «Լուսավոր Հայաստան» խմբակցությունն իր 2019 թվականի հուլիսի 10-ի նիստում	
Ո Ր Ո Շ Ե Ց	
հանդես գալ օրենսդրական նախաձեռնությամբ եւ շրջանառության մեջ դնել Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագիծը:	
10 հուլիսի 2019թ.	
Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի նախագահ	
ԱՐԱՐԱՏ ՄԻՐՁՈՅԱՆԻՆ	
Հարգարժան պարոն Միրզոյան,	
Համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 109-րդ հոդվածի 1-ին մասի, «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի եւ 65-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ օրենսդրական նախաձեռնության կարգով Ձեզ եւք ներկայացնում Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագիծը: Նախագծին կից ներկայացվում են՝ - խմբակցության որոշումն օրենքի նախագիծը շրջանառության մեջ դնելու մասին, - նախագծի ընդունման հիմնավորումը, - փոփոխվող հոդվածի վերաբերյալ տեղեկանքը: Նախագծի հիմնական գեկուցողն է Տարոն Սիմոնյանը: Իննդում ենք օրենքի ներկայացված նախագիծը սահմանված կարգով դնել շրջանառության մեջ: Առդի՞ր՝ ____ թերթ:	
Հարգանքով՝	ԷԴՄՈՆ ՄԱՐՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ
Պ Ա Տ Գ Ա Մ Ա Վ ՈՐ

09.09.2021թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՊԱՐՈՆ ԱԼԵՆ ՄԻՄՈՆՅԱՆԻՆ

Հարգելի՛ պարոն Սիմոնյան,

Ղեկավարվելով ՀՀ Սահմանադրության 109-րդ հոդվածով, «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 65-րդ և 67-րդ հոդվածներով, օրենսդրական նախաձեռնության կարգով Ձեզ ենք ներկայացնում «Զանգվածային լրատվության մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» և «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքների նախագծերի փաթեթը:

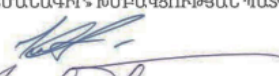
ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատակարգի 25-րդ կետի համաձայն՝ սույն գրությանը կցվում են՝

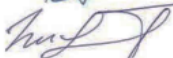
- 1) օրենքների նախագծերի փաթեթը.
- 2) օրենքների նախագծերի փաթեթի ընդունման հիմնավորումը.
- 3) գործող օրենքներում փոփոխվող և լրացվող հոդվածների մասին տեղեկանքները

Խնդրում ենք օրենքների նախագծերի փաթեթը սահմանված կարգով դնել շրջանառության մեջ:

Նախագծի հիմնական զեկուցող՝ Արթուր Հովհաննիսյան

ՀՀ ԱԺ «ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ» ԽՄԲԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐ՝

ԱՐԹՈՒՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՎԱՀԱԳՆ ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ

ՔԱԳՈՒՋԻ ՂԱՋԱՐՅԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ԽԱՆՆԱՅԱՆ

Գրությանը կցվում են՝

- 1) նախագիծը, իսկ նախագծերի փաթեթի դեպքում՝ նաև մյուս նախագծերը,
- 2) նախագծի ընդունման հիմնավորումը,
- 3) տեղեկանք, որտեղ տեսանելի ձևով՝ ջնջված կամ լրացված ներկայացվում են օրենքի հոդվածներում առաջարկվող բոլոր փոփոխությունները և լրացումները⁸⁷:

⁸⁷ Տես՝ Ազգային ժողովի 2016 թվականի դեկտեմբերի 16-ի «Հայաստանի Հանրապետության ազգային ժողովի աշխատակարգը հաստատելու մասին» ԱԺՈ-267-Ն որոշումը, <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=121700>:

Պ-906-02.09.2024-ՊԻ-011/0	ՆԱԽԱԳԻԾ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ	
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՆՆՉԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՅՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ	
Հոդված 1. «Հայաստանի Հանրապետության քննչական կոմիտեի մասին մասին» 2014 թվականի մայիսի 19-ի ՀՕ-25-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 17-րդ հոդվածը լրացնել նոր՝ 6-րդ մասով. «6. Քննչական կոմիտեում ինքնավար պաշտոն զբաղեցնող անձինք պարտավոր են տարեկան երկու անգամ անցնել Կառավարության կարգով սահմանված թեստավորում՝ թմրամիջոցների եւ հոգեմետ նյութերի օգտագործումը պարզելու նպատակով:»: Հոդված 2. Օրենքի 22-րդ հոդվածի 2-րդ մասում 1. Լրացնել նոր՝ 8-րդ կետ. «8) օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում թժշկական ստուգումից, թեստավորումից, արյան, մազերի, մարմնի արտաթորությունների նմուշներ հանձնելուց հրաժարվելու դեպքում:»: 2. լրացնել նոր՝ 9-րդ կետ. «9) թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ նյութեր օգտագործելու դեպքում:» Հոդված 3. Եզրափակիչ մաս եւ անցումային դրույթներ 1. Սույն օրենքի 1-ին հոդվածով սահմանվող դրույթի կիրարկումն ապահովող ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերը Կառավարությունը սահմանում է այդ դրույթն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում: <u>Հիմնավորում</u> <u>Տեղեկանք գործող օրենքի փոփոխվող հոդվածների վերաբերյալ</u> <u>Գրություն</u>	

Խմբակցության նախաձեռնության գրությանը կից ներկայացվում է նաև նրա նիստի արձանագրության քաղվածքը:

Քաղաքացիական նախաձեռնության գրությանը կից, ի լրումն վերոնշյալ փաստաթղթերի՝ ներկայացվում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նիստի արձանագրության քաղվածքը, որտեղ նշվում են քաղաքացիական նախաձեռնության գրանցման տվյալները և լիազոր ներկայացուցչի անունը, ազգանունը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

29 սեպտեմբերի 2023թ.
ք. Երևան

N 66-Ա

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԻԾ ՆԵՐԱՅԱՑՆԵԼՈՒ ՆՊԱՏԱԿՈՎ
ՀԱՎԱՔՎԱԾ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԱՎԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Հանրաքվեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասով և հաշվի առնելով Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2023 թվականի հունիսի 20-ի N 14-Ա որոշմամբ գրանցված նախաձեռնող խմբի կողմից 2023 թվականի օգոստոսի 31-ին Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովին ներկայացրած ստորագրահավաքի ստորագրված ձևաթերթիկների ստուգման արդյունքը՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Է.

1. Հաստատել Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2023 թվականի հունիսի 20-ի N 14-Ա որոշմամբ գրանցված նախաձեռնող խմբի Ազգային ժողովին օրենքի նախագիծ ներկայացնելու համար «Հանրաքվեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքով պահանջվող քանակի ստորագրությունների վավերականությունը:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում նիստում հրապարակվելու պահից և կարող է բողոքարկվել դատական կարգով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

Վ. ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ

ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ԱԼԵՆ ՄԻՄՈՆՅԱՆԻՆ

**«ՀՀ ՔՐԵՍԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ
ՆԱԽԱԳԻԾ ԱՌԱՋԱՐԿԵԼՈՒ ՆՊԱՏԱԿՈՎ ԿԱԶՄԱՎՈՐՎԱԾ ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՂ ԽՄԲԻ
ԼԻԱԶՈՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ՝ ԱՐԱՍ ՌԱԶՄԻԿԻ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻՑ**

/անձնագիր՝ AT0433128, տրված 15.05.2020թ.-ին 011-ի կողմից, հաշվառված՝

ք.Երևան, Արշակունյաց 30, բն. 9

Ծանուցման հասցե՝ ք. Երևան, Կոմիտաս38

Էլ. փոստ artsakhhayaqve@gmail.com

հեռ. 091 260 300/

ԴԻՄՈՒՄ

Հարգելի՛ պարոն Միմոնյան,

Հիմք ընդունելով «Հանրաքվեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 14-րդ հոդվածի 5-րդ մասը, ինչպես նաև Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2023 թվականի սեպտեմբերի 29-ի «Ազգային Ժողովին օրենքի նախագիծ ներկայացնելու նպատակով հավաքված ստորագրությունների վավերականությունը հաստատելու մասին» թիվ 66-Ա որոշումը Ձեզ ենք ներկայացնում «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագիծը և օրենսդրությամբ սահմանված փաստաթղթերը:

Առդիր՝ 11 էջ:

**Հարգանքով՝
Լիազոր ներկայացուցիչ՝**

Արամ Պետրոսյան

Կառավարության նախաձեռնության գրությանը կից ներկայացվում են նաև՝

- 1) նախաձեռնության վերաբերյալ Կառավարության որոշումը,
- 2) պետական բյուջեի եկամուտների էական նվազեցման կամ ծախսերի ավելացման մասին եզրակացությունը, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված այլ փաստաթղթեր:

12. Սույն հոդվածի 11-րդ մասով նախատեսված որոշման ընդունման հաջորդ օրը Հանրային խորհուրդը համարվում է կազմավորված, որի մասին նույն օրը վարչապետը գրավոր հայտարարություն է տարածում: Գրավոր հայտարարությունը ստորագրում է վարչապետը եւ հրապարակում Կառավարության պաշտոնական համացանցային կայքում:

13. Սույն օրենքի 7-րդ հոդվածով լրացվող 11.1-ին հոդվածի 2-րդ մասից, 11.11-րդ հոդվածի 2-րդ մասից եւ 11.26-րդ հոդվածի 2-րդ մասից բխող որոշումները Կառավարությունը ընդունում է Հանրային խորհուրդը կազմավորվելուց հետո երկամսյա ժամկետում:

14. Փաստահավաք հանձնաժողովը ձեւավորվում է սույն օրենքի 7-րդ հոդվածով լրացվող 11.11-րդ հոդվածի 2-րդ մասից բխող Կառավարության որոշումը ընդունվելուց հետո երկամսյա ժամկետում:

15. Սույն օրենքից բխող որոշումները Փաստահավաք հանձնաժողովը ընդունում է Փաստահավաք հանձնաժողովի կազմավորումից հետո՝ մեկամսյա ժամկետում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

«ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ԵՎ ՄՈՒՆԻՑԻՆԻ ԷԿԿԱՆ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆ ԿԱՄ ԾԱԽՍԵՐԻ ԱՎԵԼԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Հանրային խորհրդի մասին» օրենքում լրացումներ եւ փոփոխություն կատարելու մասին՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի ընդունման կապակցությամբ Հայաստանի Հանրապետության պետական քյուջեի եկամուտների էական նվազեցումներ չեն նախատեսվում, սակայն նախատեսվում են ծախսերի ավելացումներ, որոնց հաշվարկը տվյալ պահին կատարել հնարավոր չէ:

Մասնավորապես՝ նշված օրենքի նախագծի 7-րդ հոդվածով լրացվող 11.1-ին հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսվել է, որ փաստահավաք հանձնաժողովի անդամին վճարվում է հատուցում՝ Կառավարության սահմանած կարգով եւ չափով, ուստի Հայաստանի Հանրապետության պետական քյուջեում նախատեսվող ծախսերի ավելացումների չափը եւ հաշվարկը հնարավոր կլինի կատարել միայն Կառավարության համապատասխան որոշումը մշակելուց հետո:

Հիմնադրում

Տեղեկանք գործող օրենքի փոփոխվող հոդվածների վերաբերյալ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշում

Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի որոշում

Գրություն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

22 օգոստոսի 2024 թվականի N 1338-Ա

«ԹԱՆԿԱՐԺԵՔ ՄԵՏԱՂՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ
ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻՆ
ՀԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 109-րդ հոդվածը, «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքի 65-րդ հոդվածի 3-րդ մասը՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **ո ր ո շ ու մ է.**

1. Հավանություն տալ «Թանկարժեք մետաղների մասին» օրենքում լրացում կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության օրենսդրական նախաձեռնությունը:

2. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության օրենսդրական նախաձեռնությունը սահմանված կարգով ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏ

Ն. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

Երևան

23.08.2024
ՀԱՎԱՍՏԱՎԱՍԻ
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱԶԻՆ
ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՄԲ

Կից ներկայացվող փաստաթղթերի էլեկտրոնային տարբերակներն ուղարկվում են Ազգային ժողովի աշխատակազմի պաշտոնական էլեկտրոնային փոստի հասցեով (staff@parliament.am):

Օրենքի նախագիծն Ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացնելու վերաբերյալ պաշտոնական գրությունն Ազգային ժողովում ստանալուց հետո՝ երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում, Ազգային ժողովի աշխա-

տակազմը գրանցում է գրությունը և դրա հետ Ազգային ժողովի նախագահին է ներկայացնում աշխատակարգի պահանջներին դրա համապատասխանության մասին տեղեկանք:

16.4. Ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացվող հարցերը շրջանառության մեջ դնելու կարգը

Ազգային ժողովի նախագահը Սահմանադրության փոփոխությունների, ինչպես նաև օրենքի նախագիծը շրջանառության մեջ է դնում՝ ուղարկելով գլխադասային հանձնաժողով և Ազգային ժողովի աշխատակազմ, իսկ պատգամավորի, խմբակցության կամ քաղաքացիական նախաձեռնության դեպքում՝ նաև Կառավարություն:

Ազգային ժողովի նախագահն Ազգային ժողովի որոշման, հայտարարության, ուղերձի նախագիծը շրջանառության մեջ է դնում՝ ուղարկելով գլխադասային հանձնաժողով և Ազգային ժողովի աշխատակազմ:

Ազգային ժողովի աշխատակազմը նախագիծը ստանալուց հետո՝ երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում, այն գրանցում է Ազգային ժողովում շրջանառության մեջ դրված հարցերի ռեեստրում (այսուհետ՝ Ռեեստր), իսկ գրությունը և դրան կից ներկայացված փաստաթղթերն ուղարկում է Ազգային ժողովի նախագահի տեղակալներին, մշտական հանձնաժողովներին և խմբակցություններին:

Ազգային ժողովում շրջանառության մեջ դրված Սահմանադրության փոփոխությունների, օրենքների նախագծերը, ինչպես նաև Ազգային ժողովի որոշման նախագծերն Ազգային ժողովի աշխատակազմի կողմից գրանցվում են Ռեեստրում, որը տեղադրվում է Ազգային ժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում (<http://www.parliament.am/>):

Ռեեստրը բաղկացած է հետևյալ բաժիններից.

- 1) հերթական նստաշրջանի օրակարգում դեռևս չընդգրկված հարցեր.
- 2) հերթական նստաշրջանի օրակարգում ընդգրկված հարցեր.
- 3) ամբողջությամբ ընդունված հարցեր:

Օրակարգում ընդգրկվածներ
 Հեղինա Կերտոսյան
 Անուշահաջաթյան ընտանիքներ

Ռեեստրում գրանցված նախագծի 1-ին էջի վերևի ձախ անկյունում դրվում է փաստաթղթային կոդ, որը կազմված է միմյանցից գծիկներով բաժանված հետևյալ մասերից.

1) ներկայացնողի անվանման հապավումը («Պ»՝ պատգամավորի նախաձեռնությունը, «Կ»՝ Կառավարության նախաձեռնությունը, «Խ»՝ խմբակցության նախաձեռնությունը, «Ք»՝ քաղաքացիական նախաձեռնությունը).

2) Ռեեստրում հերթական համարը.

3) շրջանառության մեջ դրվելու օրը, ամիսը և տարին.

4) գլխադասային հանձնաժողովի անվանման հապավումը.

5) փաստաթղթի տեսակը ներկայացնող թվերը («010»՝ Սահմանադրության փոփոխությունների նախագիծ, «011»՝ օրենքի նախագիծ, «012»՝ Ազգային ժողովի որոշման նախագիծ կամ միջազգային պայմանագիր, «013»՝ Ազգային ժողովի հայտարարության նախագիծ, «014»՝ Ազգային ժողովի ուղերձի նախագիծ): Օրինակ՝ Պ-667-19.06.2020-ՊԻ-010/0, Կ-905-29.08.2024-ԱՆՀ-011/0, Խ-840-03.05.2024-ՊԱ-011/0:

6) Սահմանադրության փոփոխությունների կամ օրենքի նախագծի քննարկման ընթացքը ներկայացնող թիվը («0»՝ դեռևս չի քննարկվել կամ քննարկվել է, սակայն դեռևս չի քվեարկվել, «1»՝ առաջին ընթերցմամբ ընդունվել է, «1ամբ.»՝ առաջին ընթերցմամբ և ամբողջությամբ, «2ամբ.»՝ երկրորդ ընթերցմամբ և ամբողջությամբ ընդունվել է):

Փաստաթղթի կոդ	Փաստաթղթի անվանում, հեղինակ, ներկայացման ամսաթիվ, զեկուցողներ
Կ-863-11.06.2024-ԱՍ-011/0 Կ-863-11.06.2024-ԱՍ-011/1	Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին Հեղինակ՝ ՀՀ կառավարություն 11.06.2024 Հիմնական զեկուցող՝ ՀՀ աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարարի տեղակալ Դավիթ Նաչատրյան 02.09.2024 N 787-Ա
Փաստաթղթի կոդ	Փաստաթղթի անվանում, հեղինակ, ներկայացման ամսաթիվ, զեկուցողներ
Կ-017-09.09.2021-ՏՏԳԸ-011/0 Կ-017-09.09.2021-ՏՏԳԸ-011/1 Կ-017-09.09.2021-ՏՏԳԸ-011/2ամբ.	«Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին» օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին Հեղինակ՝ ՀՀ կառավարություն 09.09.2021 Հիմնական զեկուցող՝ ՀՀ տարածքային կառավարման եւ ենթակառուցվածքների նախարար Գնեկ Սանոսյան

Օրենքների նախագծերի փաթեթի դեպքում առաջադրված օրենքի նախագիծն ունենում է Ռեեստրում նախագծերի փաթեթի գրանցման հերթական համարը, իսկ մյուս նախագծերն ունենում են նաև այդ համարին ավելացված լրացուցիչ համարներ:

1072. «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին Հեղինակներ՝ Արփիինե Դավոյան, Անուշ Քոչյան Նախագծի պատմություն	Պ-729² 28.11.2023-ՊԻ-011/2ամբ.
1073. «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» սահմանադրական օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին Հեղինակներ՝ Արփիինե Դավոյան, Անուշ Քոչյան Նախագծի պատմություն	Պ-729¹ 28.11.2023-ՊԻ-011/2ամբ.
1074. «Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին Հեղինակներ՝ Արփիինե Դավոյան, Անուշ Քոչյան Նախագծի պատմություն	Պ-729² 28.11.2023-ՊԻ-011/2ամբ.
1075. «Հանրաքվեի մասին» սահմանադրական օրենքում փոփոխություններ եւ լրացում կատարելու մասին» սահմանադրական օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին Հեղինակներ՝ Արփիինե Դավոյան, Անուշ Քոչյան Նախագծի պատմություն	Պ-729³ 28.11.2023-ՊԻ-011/2ամբ.
1076. «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին Հեղինակներ՝ Արփիինե Դավոյան, Անուշ Քոչյան Նախագծի պատմություն	Պ-729⁴ 28.11.2023-ՊԻ-011/2ամբ.
1077. «Տեղական հանրաքվեի մասին» օրենքում լրացում եւ փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին Հեղինակներ՝ Արփիինե Դավոյան, Անուշ Քոչյան Նախագծի պատմություն	Պ-729⁵ 28.11.2023-ՊԻ-011/2ամբ.
1078. «Կուսակցությունների մասին» սահմանադրական օրենքում լրացումներ եւ փոփոխություններ կատարելու մասին» սահմանադրական օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին Հեղինակներ՝ Արփիինե Դավոյան, Անուշ Քոչյան Նախագծի պատմություն	Պ-729⁶ 19.12.2023-ՊԻ-011/2ամբ.

Եթե հեղինակը ներկայացնում է օրենքի կամ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի լրամշակված տարբերակ, ապա փաստաթղթային կոդում նշվում է նաև լրամշակված տարբերակը պաշտոնապես ներկայացնելու ամսաթիվը, իսկ Ռեեստրում տեղադրվում է լրամշակված նախագծի տեքստը:

43. «Դեղերի մասին» օրենքում լրացումներ եւ փոփոխություն կատարելու մասին Հեղինակներ՝ <u>Նարեկ Զեյնալյան, Լուսինե Բադալյան</u> <u>Նախագծի պատմություն</u>	<u>Պ-838-03.05.2024</u> , <u>04.09.2024-ԱՌՀ-011/1</u>
44. Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին Հեղինակներ՝ <u>Նարեկ Զեյնալյան, Լուսինե Բադալյան</u> <u>Նախագծի պատմություն</u>	<u>Պ-838¹-03.05.2024</u> , <u>04.09.2024-ԱՌՀ-011/1</u>

Առողջապահության հարցերի մշտական հանձնաժողով

Գրություններն ուղարկել՝ առանց ավագանու անդամների անվանագրքում եւ այդ ուղղությամբ խորհուրդների որոշումների հիմամբ:

Էլ. փոստ՝ health@parliament.am
 Հեռ.՝ 374-11) 513 263

Քաղվածք թիվ 33 նիստի արձանագրությունից

04.09.2024
Ժամը 13:00
414 սենյակ

1. Համաձայն «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքի 78-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին և 3-րդ կետերի՝ դրական եզրակացություն ներկայացնել Ազգային ժողովի ութերորդ գումարման ութերորդ նստաշրջանի օրակարգի նախագծում ընդգրկող հետևյալ նախագծերի վերաբերյալ

- 1) «Դեբեդի մասին» օրենքում լրագրումներ կատարելու մասին

բ) Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության տեղնապետոյն տաքսումներ կատարելու մասին

Հիմնական գեղարվեստական, գրական, հասարակական, գիտական, մշակութային, պատմամշակութային, առողջապահության, կրթության, սպորտի, երիտասարդության, զբոսաշրջության, արտադրության, առևտրի, ֆինանսների, առևտրա-արտադրական կապերի մշտական հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ Լուսինե Բաղդասարյան

- 2) «Բնակչության բժշկական օգնության եւ սպասարկման մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին

Ձարուհի Բաթուան

Հարակից գեկուցող(ներ): ՀՀ առողջապահության նախարարի տեղակալ Արմեն Գասպարյան

ՀՀ Ազգային ժողովի առողջապահության հարցերի մշտական հանձնաժողովի անդամ Էմմա Պալյան

- 3) «Գնահատության բժշկական օգնության եւ սպասարկման մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին

ՀՀ առողջապահության նախարարի առաջին տեղակալ Լենա Նանուշյան

ՀՀ Ազգային ժողովի առողջապահության հարցերի մշտական հանձնաժողովի անդամ Հովհաննես Հունանյան

զ նախագծի լրանվակամ տեսքեր 2-օրյա ժամկետում ներկայացնել հանձնաժողովին:

- [illegible]

Եթե Սահմանադրության փոփոխությունների, օրենքի կամ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի հեղինակները միանում են Ռեեստրում տեղադրված մեկ այլ նախագծի, ապա միավորված նախագիծը (նախագծերի փաթեթը) ունենում է Ռեեստրում տեղադրված բոլոր նախագծերի փաստաթղթային կոդերը, իսկ Ռեեստրում հրապարակվում է միասնական տեքստը:

Ռեեստրում ընդգրկված նախագծի անվանումը հիշատակելիս (արտահայտելիս, այլ փաստաթղթում նշելիս, հղումներ կատարելիս), այդ թվում՝ նախագծի վերաբերյալ գրավոր եզրակացություններ կամ առաջարկություններ ներկայացնելիս, նախագիծն Ազգային ժողովի օրակարգերի նախագծերում ընդգրկելիս, ինչպես նաև առաջին ընթերցմամբ ընդունված նախագիծն իրավասու մարմիններ ուղարկելիս նշվում է նաև *փաստաթղթային կոդը*: Նախագծերի փաթեթի անվանումը հիշատակելիս կարող է նշվել միայն առաջադրված նախագծի փաստաթղթային կոդը:

16.5. Ազգային ժողովում շրջանառության մեջ դրված հարցերի վերաբերյալ աշխատակազմի եզրակացությունը

Սահմանադրության փոփոխությունների նախագծի վերաբերյալ աշխատակազմի եզրակացությունն Ազգային ժողովի նախագահին և գլխադասային հանձնաժողով է ներկայացվում նախագիծը շրջանառության մեջ դրվելուց հետո՝ երեքշաբաթյա ժամկետում: Եզրակացությունը ներառում է՝

1) նախագիծը Սահմանադրության պահանջներին համապատասխանելու վերաբերյալ փորձաքննության արդյունքները:

2) նախագծի ընդունման առնչությամբ այլ օրենքներում փոփոխություններ կատարելու անհրաժեշտության կամ դրա բացակայության մասին տեղեկանքը:

Օրենքի նախագծի վերաբերյալ աշխատակազմի եզրակացությունն Ազգային ժողովի նախագահին և գլխադասային հանձնաժողով է ներկայացվում նախագիծը շրջանառության մեջ դրվելուց հետո՝ երեքշաբաթյա ժամկետում: Եզրակացությունը ներառում է՝

1) նախագիծը Սահմանադրության և այլ օրենքների պահանջներին համապատասխանելու վերաբերյալ փորձաքննության արդյունքները:

2) նախագծին առնչվող այլ օրենքի կամ Ազգային ժողովի որոշման ընդունման անհրաժեշտության կամ դրա բացակայության մասին տեղեկանքը:

Փաստաթղթի կոդ	Ինդիկս, ներկայացման ամսաթիվ, գեկուցողներ	Եզրակացություններ
Կ-437-30.12.2019-ՊԻ-011/0 Կ-437-30.12.2019-ՊԻ-011/1 Կ-437-30.12.2019-ՊԻ-011/2 ամբ.	Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին Հեղինակ՝ ՀՀ կառավարություն 27.12.2019 Հիմնական օբյեկտը՝ ՀՀ արդարադատության նախարարի տեղակալ Սյրսուկ Գալստ	17.01.2020 Ազգային ժողովի աշխատակազմի փորձագիտական եւ վերլուծական վարչություն Պետական-իրավական հարցերի մշտական խանձավորով

ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին» օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի (փաստաթղթային կոդ՝ Կ-017-09.09.2021-SSԳԸ-011/0) եւ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում լրացումներ եւ փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքի նախագծի (փաստաթղթային կոդ՝ Կ-017¹-09.09.2021-SSԳԸ-011/0) վերաբերյալ

Կառավարության կողմից օրենսդրական նախաձեռնության կարգով ներկայացված «Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին» օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագիծը (փաստաթղթային կոդ՝ Կ-017-09.09.2021-SSԳԸ-011/0) եւ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում լրացումներ եւ փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքի նախագիծը (փաստաթղթային կոդ՝ Կ-017¹-09.09.2021-SSԳԸ-011/0) (այսուհետ միասին՝ Նախագծերի փաթեթ) մասնագիտական փորձաքննության են ենթարկվել Ազգային ժողովի աշխատակազմի փորձագիտական եւ վերլուծական վարչությունում:

Նախագծերի փաթեթը ենթարկվել է հրավական, ֆինանսատնտեսագիտական, սոցիալական փորձաքննության:

Ստորեւ ներկայացվում է մասնագիտական փորձաքննության եզրակացությունը, ինչպես նաեւ Նախագծերի փաթեթին առնչվող այլ օրենքի կամ Ազգային ժողովի որոշման ընդունման անհրաժեշտության բացակայության մասին տեղեկանքը:

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

Նախագծերի փաթեթին առնչվող այլ օրենքի կամ Ազգային ժողովի որոշման ընդունման անհրաժեշտության բացակայության մասին

Նախագծերի փաթեթին առնչվող այլ օրենքի կամ Ազգային ժողովի որոշման ընդունման անհրաժեշտությունը բացակայում է:

Ազգային ժողովի որոշման, հայտարարության կամ ուղերձի նախագծի վերաբերյալ աշխատակազմի եզրակացությունն Ազգային ժողովի նախագահին և գլխադասային հանձնաժողով է ներկայացվում նախագիծը շրջանառության մեջ դրվելուց հետո՝ երկշաբաթյա ժամկետում: Եզրակացությունը ներառում է՝

1) նախագիծը Սահմանադրության և օրենքների պահանջներին համապատասխանելու վերաբերյալ փորձաքննության արդյունքները:

2) նախագծին առնչվող Ազգային ժողովի այլ որոշման ընդունման անհրաժեշտության կամ դրա բացակայության մասին տեղեկանքը:

Աշխատակազմն իր եզրակացությունները մեկ աշխատանքային օրվա ընթացքում ուղարկում է գլխադասային հանձնաժողով և տեղադրում է Ազգային ժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

16.6. Օրենքի նախագիծն Ազգային ժողովում քննարկելու ընդհանուր կարգը

Օրենքի նախագիծն Ազգային ժողովում քննարկվում է երկու ընթերցմամբ: Միջազգային պայմանագրի վավերացման, կասեցման կամ չեղյալ հայտարարելու մասին օրենքի նախագիծը քննարկվում է մեկ ընթերցմամբ:

Օրենքի նախագիծը, որպես կանոն, քննարկվում է հետևյալ ընթացակարգով.

1) շրջանառության մեջ դրված նախագծի վերաբերյալ գրավոր առաջարկներ ներկայացնելով:

2) առաջին ընթերցումից առաջ գլխադասային հանձնաժողովում նախագծի նախնական քննարկմամբ:

3) Ազգային ժողովի նիստում նախագծի քննարկումն առաջին ընթերցմամբ:

4) առաջին ընթերցմամբ ընդունված նախագծի վերաբերյալ գրավոր առաջարկներ ներկայացնելով:

5) երկրորդ ընթերցումից առաջ գլխադասային հանձնաժողովում նախագծի նախնական քննարկմամբ:

6) Ազգային ժողովի նիստում նախագծի քննարկումը երկրորդ ընթերցմամբ⁸⁸:

⁸⁸ Տես՝ «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքի 69-րդ հոդվածը:

16.7. Ազգային ժողովում շրջանառության մեջ դրված, ինչպես նաև Ազգային ժողովի կողմից առաջին ընթերցմամբ ընդունված օրենքի նախագծի վերաբերյալ գրավոր առաջարկները ներկայացնելու կարգը

Շրջանառության մեջ դրված, ինչպես նաև առաջին ընթերցմամբ ընդունված օրենքի նախագծի վերաբերյալ գրավոր առաջարկները ներկայացվում են Ազգային ժողովի աշխատակազմ դրա իրավասությունն ունեցող անձի պաշտոնական գրությամբ: Կառավարությունն իր առաջարկների հետ ներկայացնում է պետական բյուջեի եկամուտների էական նվազեցման կամ ծախսերի ավելացման մասին եզրակացությունը, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված այլ փաստաթղթեր:

Ազգային ժողովում շրջանառության մեջ դրված, ինչպես նաև առաջին ընթերցմամբ ընդունված օրենքի նախագծի վերաբերյալ գրավոր առաջարկները գլխադասային հանձնաժողովի նախագահին և հիմնական զեկուցողին ներկայացնելու վերաբերյալ պաշտոնական գրությունում նշվում են նախագծի անվանումը, փաստաթղթային կոդը և կից ներկայացվող փաստաթղթերի ցանկը:

Գրությանը կից ներկայացվում են՝

1) առաջարկները (փոփոխությունները, լրացումները) և դրանց հիմնավորումները,

2) լրացվող օրենքի կամ Ազգային ժողովի որոշման նախագիծը, եթե օրենսդրական նախաձեռնությունը կամ օրենքների նախագծերի փաթեթն առաջարկվում է լրացնել նոր նախագծով:

Գրությանը կից ներկայացված փաստաթղթերի էլեկտրոնային տարբերակներն ուղարկվում են հիմնական զեկուցողի և գլխադասային հանձնաժողովի պաշտոնական էլեկտրոնային փոստի հասցեով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

3 հունիսի 2021 թվականի N 912-Լ,

«ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ
ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 77-րդ հոդվածի 1-ին մասը՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **ո ր ո շ ու մ է.**

1. Հավանություն տալ «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում լրացում կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի (Պ-948-26.04.2021-SՀ-011/0) վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության առաջարկություններին:

2. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության առաջարկությունները սահմանված կարգով ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի աշխատակազմ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՏԱՐ

Ն. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

Երևան

«ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ
ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ
(Պ-948-26.04.2021-ՏՀ-011/0) ՎԵՐԱԲԵՐՑԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Նախագծի կապակցությամբ հայտնում ենք հետևյալը՝

Քաղաքաշինության բնագավառում վերահսկողական գործառնությունները վերապահված են ՀՀ քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմին և տեխնիկական հսկողություն իրավասուցնող իրավաբանական անձանց, որոնց համար նախագծով առաջարկվող կարգավորումները կարող են գնահատվել որպես նպաստավոր պայման (օժանդակող գործիք) ոլորտում խնդիրների բացահայտման համար, համատեղելով շինարարական օբյեկտի տեղում ուսումնասիրության և ակնադիտական վերահսկողության գործառնությունները, որոնք սահմանված են մի շարք իրավական ակտերով:

Հարկ է նշել, որ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ ներկայումս առկա են այն բոլոր արդյունավետ միջոցներն ու մեխանիզմները, որոնք շինարարական աշխատանքների ողջ ընթացքում որակի արդյունավետ տեխնիկական հսկողություն իրականացնելու հնարավորություն են ընձեռում:

Միաժամանակ առաջարկվող կարգավորումները պետական պատվիրատուի կողմից կարող են դիտարկվել որպես պայմանագրով նախատեսված աշխատանքների ընթացքին հետևելու, աշխատանքների իրականացման ընթացքը ժամանակացույցով նախատեսված ժամկետների հետ համադրելու, կապալառու կազմակերպության և ներգրավված աշխատակիցների զգոնությունը, աշխատանքների կատարման արդյունավետությունը և պատասխանատվությունը բարձրացնելու գործիք:

Հաշվի առնելով նշվածը՝ գտնում ենք, որ նախագծով առաջարկվող կարգավորումները կարող են դիտարկվել ոչ միայն օրենսդրական, այլև մի շարք ենթաօրենսդրական փոփոխությունների միջոցով՝ ելնելով այն հանգամանքից, որ քաղաքաշինության բնագավառում գործում են բազմաթիվ նորմատիվ փաստաթղթեր, որոնք անմիջականորեն սահմանում են շինարարական արտադրության

կազմակերպման ընթացակարգերը, օրինակ՝ ՀՀԸՆ I-3.01.01-2008 «Շինարարական արտադրության կազմակերպման աշխատանքների կատարում» շինարարական նորմերը:

Ներկայումս, առաջարկվում է «Քաղաքաշինության մասին» օրենքի 26-րդ (Քաղաքաշինական գործունեության վերահսկողությունը) հոդվածում լրացում կատարելու փոխարեն դիտարկել «Քաղաքաշինության մասին» օրենքի 9-րդ (Շինարարություն իրականացնողների իրավունքները և պարտականությունները) հոդվածի լրացումը համապատասխան դրույթով:

Հաշվի առնելով, որ շինարարական օբյեկտները բացի շինարարական հրապարակ լինելուց հանդիսանում են շինարարական աշխատանքներում ներգրավված մարդկանց համար աշխատավայր, ապա վերջինիս շուրջօրյա ձայնագրումը կարող է հանգեցնել մարդու հիմնարար ազատությունների սահմանափակմանը:

Առաջարկում ենք դիտարկել միայն շինարարական հրապարակի տեսանկարահանման հնարավորությունը:

Առաջարկները պաշտոնապես ներկայացվում են Ազգային ժողովի աշխատակազմ: Աշխատակազմն առաջարկները ստանալուց հետո՝ 24 ժամվա ընթացքում, այն ուղարկում է գլխադասային հանձնաժողով, նախագծի հեղինակին և տեղադրում Ազգային ժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

Պատմություն	Առաջարկներ, ամփոփաթերթեր	Լրացուցիչ տեղեկություններ
26.02.2019 - Ներկայացվել է նախագծի լրամշակված տարբերակը	22.02.2019 ՀՀ կառավարություն -Առաջարկ	
05.03.2019 - Ընդգրկվել է նստաշրջանի օրակարգ		05.03.2019 - Ազգային ժողովը որոշում է ընդունել նախագծի երկրորդ ընթերցմամբ քննարկումն առաջին ընթերցմամբ ընդունումից հետո 24 ժամվա ընթացքում անցկացնելու մասին
05.03.2019 - Ընդգրկվել է հերթական նիստերի օրակարգ		
05.03.2019 - Ընդունվել է առաջին ընթերցմամբ		
06.03.2019 - Ընդունվել է երկրորդ ընթերցմամբ եւ ամբողջությամբ		
11.03.2019 - Ստորագրվել է		

Պատմություն	Առաջարկներ, ամփոփաթերթեր
26.03.2019 - Ընդգրկվել է նստաշրջանի օրակարգ	13.03.2019 ՀՀ կառավարություն -Առաջարկ
26.03.2019 - Ընդգրկվել է հերթական նիստերի օրակարգ	
27.03.2019 - Ընդունվել է առաջին ընթերցմամբ	
07.05.2019 - Ընդգրկվել է հերթական նիստերի օրակարգ	Առաջին ընթերցմամբ ընդունված նախագծի առաջարկներ
08.05.2019 - Ընդունվել է երկրորդ ընթերցմամբ եւ ամբողջությամբ	10.04.2019 ՀՀ կառավարություն -Առաջարկ
16.05.2019 - Ստորագրվել է	

16.8. Օրենքի լրամշակված նախագիծը գլխադասային հանձնաժողովի կամ Ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացնելու կարգը

Օրենքի լրամշակված նախագիծն Ազգային ժողովի կամ գլխադասային հանձնաժողովի քննարկմանն է ներկայացվում օրենսդրությամբ սահմանված կարգով նախագծի վերաբերյալ ներկայացված առաջարկների ամփոփաթերթի, ինչպես նաև նախագծում կատարված փոփոխությունների վերաբերյալ տեղեկանքի հետ: Լրամշակված նախագիծը ներկայացվում է աշխատակազմ դրա իրավասությունն ունեցող անձի պաշտոնական

գրությամբ: Եթե պաշտոնական գրությունը կամ դրան կից ներկայացվող փաստաթղթերը չեն համապատասխանում նախատեսված պահանջներին և երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում դրանց չեն համապատասխանեցվում, ապա նախագիծն Ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացվելու դեպքում՝ Ազգային ժողովի նախագահը, իսկ գլխադասային հանձնաժողովի քննարկմանը ներկայացվելու դեպքում այդ հանձնաժողովի նախագահը դրանք վերադարձնում են ներկայացնողին՝ նշելով պատճառների մասին: Եթե համապատասխանում են, ապա դրանց սահմանված կարգով ընթացք է տրվում:

Կանոնակարգով նախատեսված դեպքերում լրամշակված օրենքի նախագիծն Ազգային ժողովի կամ գլխադասային հանձնաժողովի քննարկմանը ներկայացվելու վերաբերյալ պաշտոնական գրությամբ նշվում են նախագծի անվանումը, փաստաթղթային կոդը և կից ներկայացվող փաստաթղթերի ցանկը:

Գրությանը կից ներկայացվում են՝

1) լրամշակված նախագիծը կամ նախագծերի փաթեթը⁸⁹.

2) նախագծում կատարված փոփոխությունների վերաբերյալ տեղեկանքը, որտեղ լրամշակված նախագծի խմբագրված տարբերակում տեսանելի ձևով՝ ջնջված կամ լրացված ներկայացվում են համապատասխանաբար՝ շրջանառության մեջ դրված կամ առաջին ընթերցմամբ ընդունված նախագծում կատարված բոլոր փոփոխությունները և լրացումները.

3) Կանոնակարգով սահմանված կարգով նախագծի վերաբերյալ ներկայացված առաջարկների ամփոփաթեթը:

⁸⁹ Լրամշակված նախագծի, ինչպես նաև լրամշակված նախագծերի փաթեթում ներառված նախագծերի վերևի աջ անկյունում նշվում են.

1.«Լրամշակված նախագիծ» բառերը,

2.«Առաջին ընթերցում» կամ «Երկրորդ ընթերցում» բառերը՝ կախված այն հանգամանքից, թե լրամշակված տարբերակը ներկայացվում է մինչև նախագծերի առաջին ընթերցումը, թե երկրորդ ընթերցումը,

3.Նախագծի փաստաթղթային կոդը:

Լրացված է

4-0342-17.09.2021.25.10.2021.SS942-01/10

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆԻՔ

«ԱՇԽԱՏԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԿԱՌԱՄԱՆԻՆԻ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆԻՔԻ ՓՈԹՈՒԽՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԼՐԱՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Օրենք 4-րդ հոդվածում

Հոդված 1. «Աշխատողական անվտանգության մասին» 1999 թվականի նոյեմբերի 23-ի ՀՕ-21 օրենքը (այսուհետ՝ Օրենք) 4-րդ հոդվածում

«Աշխատողական անվտանգության մասին» 1999 թվականի նոյեմբերի 23-ի ՀՕ-21 օրենքը (այսուհետ՝ Օրենք) 4-րդ հոդվածում

1. 3-րդ մասի 3-րդ պարբերությունը շարադրել հետևյալ խնդրագրով

«Աշխատողական անվտանգության մասին» 1999 թվականի նոյեմբերի 23-ի ՀՕ-21 օրենքը (այսուհետ՝ Օրենք) 4-րդ հոդվածում

«5. Միջին կազմակերպության անվտանգության մասին» 1999 թվականի նոյեմբերի 23-ի ՀՕ-21 օրենքը (այսուհետ՝ Օրենք) 4-րդ հոդվածում

Հոդված 2. Օրենքի 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ

«Աշխատողական անվտանգության մասին» 1999 թվականի նոյեմբերի 23-ի ՀՕ-21 օրենքը (այսուհետ՝ Օրենք) 4-րդ հոդվածում

Հոդված 3. Օրենքի 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ

Տեղեկություններ անվտանգության մասին

Անվտանգության

4. Չնայելով

Ամփոփաթերթում ընդգրկվում են սահմանված կարգով ներկայացված՝ գրավոր, ինչպես նաև գլխադասային հանձնաժողովի նիստում քվեարկության դրված մյուս առաջարկները, իսկ Կանոնակարգով նախատեսված դեպքում՝ նաև հեղինակի նախաձեռնությամբ նախագծում կատարված բոլոր փոփոխությունները:

Ամփոփաթերթի սյունակներում, ըստ նախագծի մասերի հաջորդականության, նշվում են՝

- 1) առաջարկի (փոփոխության, լրացման) հեղինակը.
- 2) նախագծի այն մասը, որին վերաբերում է առաջարկը (փոփոխությունը, լրացումը).
- 3) առաջարկը (փոփոխությունը, լրացումը).
- 4) առաջարկը (փոփոխությունը, լրացումը) ընդունելու կամ մերժելու վերաբերյալ հիմնական զեկուցողի եզրակացությունը.
- 5) առաջարկն ընդունելու կամ մերժելու վերաբերյալ հանձնաժողովի որոշումը:

ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹ

«Տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին», «Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին», «Աշխարհագրական անվանումների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն և լրացում կատարելու մասին», «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին», «Հանրային ծառայության մասին» օրենքների նախագծերի (փաստաթղթային կոդեր՝ 4-034-17.09.2021-ՏՏԳԸ-011/0 - 4-034-17.09.2021-ՏՏԳԸ-011/0) վերաբերյալ ներկայացված առաջարկների

№	Առաջարկության (փոփոխության, լրացման) հեղինակը	Հոդվածը, կետը, որին է վերաբերում առաջարկությունը	Առաջարկություն (փոփոխություն, լրացում)	Առաջարկության (փոփոխության, լրացման) հեղինակի (դիմնական զեկուցողի) եզրակացությունը	Առաջարկությունների ընդունելու կամ մերժելու վերաբերյալ հանձնաժողովի որոշումը
1.	ՀՀ կառավարություն	«Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի 1-ին հոդված	Համապատասխան օրենքի վերնագրից հետո նշված «Հայաստանի Հանրապետության» բառերը հանել, հիմք ընդունելով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 18-րդ հոդվածի 3-րդ մասը: Նույն առաջարկը վերաբերելի է նաև Նախագծերի փաթեթում ներառված «Երեւան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին», «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքների նախագծերի 1-ին հոդվածներում նշված «Հայաստանի Հանրապետության» բառերին:	Ընդունվել է	Ընդունվել է
2.	ՀՀ կառավարություն	Նախագծի 12-րդ հոդված	Նախագծի 12-րդ հոդվածով Օրենքի 30-րդ հոդվածը նոր խմբագրությամբ շարադրելու արդյունքում քաղաքային բնակավայր ընդգրկող կամ միավորված	Ընդունվել է	Ընդունվել է

Լրամշակված նախագիծը պաշտոնապես ներկայացվում է աշխատակազմ: Աշխատակազմը նախագիծն ստանալուց հետո՝ 24 ժամվա ընթացքում, այն գրանցում է Ռեեստրում, ուղարկում է Ազգային ժողովի նախագահին, գլխադասային հանձնաժողով և տեղադրում Ազգային ժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում: Գրությանը կից ներկայացված փաստաթղթերի էլեկտրոնային տարբերակներն ուղարկվում են գլխադասային հանձնաժողովի և աշխատակազմի պաշտոնական էլեկտրոնային փոստի հասցեով:

Փաստաթղթի կոդ	Փաստաթղթի անվանում, հեղինակ, ներկայացման ամսաթիվ, զեկուցողներ	Եզրակացություններ	Պատմություն
Կ-034-17.09.2021-SSԳԸ-011/0	«Տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին Հեղինակ՝ ՀՀ կառավարություն 17.09.2021 Հիմնական զեկուցող՝ ՀՀ տարածքային կառավարման եւ ենթակառուցվածքների նախարարի տեղակալ Վաչե Տերտերյան	29.09.2021 Ազգային ժողովի աշխատակազմի փորձագիտական եւ վերլուծական վարչություն Տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման, գյուղատնտեսության եւ շրջակա միջավայրի պահպանության հարցերի մշտական հանձնաժողով	25.10.2021 - Ներկայացվել է նախագծի լրամշակված տարբերակը
Կ-034-17.09.2021-25.10.2021-SSԳԸ-011/0 Կ-034-17.09.2021-25.10.2021-SSԳԸ-011/1 Կ-034-17.09.2021-25.10.2021-SSԳԸ-011/2ամբ.	«Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին Հեղինակ՝ ՀՀ կառավարություն 17.09.2021 Հիմնական զեկուցող՝ ՀՀ տարածքային կառավարման եւ ենթակառուցվածքների նախարարի տեղակալ Վաչե Տերտերյան	Տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման, գյուղատնտեսության եւ շրջակա միջավայրի պահպանության հարցերի մշտական հանձնաժողով	26.10.2021 - Ընդգրկվել է նստաշրջանի օրակարգ 26.10.2021 - Ընդգրկվել է հերթական նիստերի օրակարգ 28.10.2021 - Ընդունվել է առաջին ընթերցմամբ 16.11.2021 - Ընդգրկվել է հերթական նիստերի օրակարգ 17.11.2021 - Ընդունվել է երկրորդ ընթերցմամբ եւ ամբողջությամբ 24.11.2021 - Ստորագրվել է

16.9. Օրենքի կամ Ազգային ժողովի որոշման նախագիծը հետ կանչելու ընթացակարգը

Օրենքի նախագիծը, իսկ նախագծերի փաթեթի դեպքում նաև մյուս նախագծերը շրջանառությունից հանվում են, եթե՝

1) Ազգային ժողովի կամ գլխադասային հանձնաժողովի նիստում հարցի քննարկման սկզբում հիմնական զեկուցողի առաջարկությամբ կամ նրա բացակայության դեպքում հարցի քննարկումը հետաձգվելուց հետո նա սահմանված կարգով հարցի քննարկմանը չի ներկայանում.

2) Ազգային ժողովի կամ գլխադասային հանձնաժողովի նիստում հարցի քննարկումը հետաձգվելուց հետո հեղինակը սահմանված կարգով լրամշակված նախագիծ չի ներկայացնում.

3) քվեարկության արդյունքով նախագիծը հերթական նստաշրջանի օրակարգում չի ընդգրկվում.

4) Ազգային ժողովի նիստում քվեարկության արդյունքով նախագիծը չի ընդունվում, եթե Կանոնակարգով այլ բան նախատեսված չէ.

5) նախագծի հեղինակների պատգամավորական լիազորությունները դադարելուց կամ դադարեցվելուց հետո՝ երկու ամսվա ընթացքում, պատգամավորը, խմբակցությունը կամ Կառավարությունն Ազգային ժողովի նախագահին ուղղված գրավոր դիմումով չեն տեղեկացնում օրենսդրական նախաձեռնությանը միանալու մասին՝ նշելով հիմնական զեկուցողի անունը, ազգանունը.

6) Կառավարության հրաժարականի ընդունումից հետո՝ երկու ամսվա ընթացքում, նոր վարչապետն Ազգային ժողովի նախագահին ուղղված պաշտոնական գրությամբ չի տեղեկացնում օրենսդրական նախաձեռնության վերաբերյալ Կառավարության որոշման ուժի մեջ մնալու մասին՝ նշելով որպես հեղինակ հանդես գալու իրավունք ունեցող անձի անունը, ազգանունը և պաշտոնը.

7) հեղինակը նախագիծը հետ է կանչում:

Շրջանառությունից հանվելու դեպքում նախագիծը միաժամանակ հանվում է հերթական նստաշրջանի կամ նիստերի օրակարգերից, ինչպես նաև դրանց նախագծերից⁹⁰:

Հեղինակը կարող է օրենքի կամ Ազգային ժողովի որոշման նախագիծը հետ կանչել Ազգային ժողովի նախագահին ուղղված գրավոր դիմումով կամ

⁹⁰ Տե՛ս «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» սահմանադրական օրենքի 68-րդ հոդվածը:

Ազգային ժողովի, գլխադասային հանձնաժողովի նիստում հանդես գալով նախագիծը հետ կանչելու վերաբերյալ հայտարարությամբ, որը հավաստվում է համապատասխան նիստի արձանագրությամբ:

ԳԼՈՒԽ 17.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒՄԸ ԵՎ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄԸ

Ընդունված իրավական ակտերն ստորագրում է Սահմանադրությամբ կամ օրենքով այդպիսի լիազորություն ունեցող պաշտոնատար անձը: Ստորագրությունը դրվում է իրավական ակտի պաշտոնական տեքստի վերջին էջի տեքստից հետո՝ նշելով պաշտոնատար անձի պաշտոնը, անվան սկզբնատառը, ազգանունը և իրավական ակտի ստորագրման տարին, ամիսը, ամսաթիվը և ընդունման վայրը:

Նորմատիվ իրավական ակտերի (այդ թվում՝ գաղտնազերծված) պաշտոնական հրապարակումն իրականացվում է Արդարադատության նախարարության կողմից վարվող նորմատիվ իրավական ակտերի հրապարակման միասնական կայքում՝ www.arlis.am (այսուհետ՝ միասնական կայք) հրապարակելու միջոցով:

Պաշտոնական հրապարակման օրը ակտի վերջնական խմբագրությամբ ընդունված կամ ստորագրված, հրապարակման ենթակա ամբողջական տեքստն առաջին անգամ միասնական կայքում հրապարակելու օրն է:

Արդարադատության նախարարությունը պարտավոր է երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում ապահովել նորմատիվ իրավական ակտն ընդունած մարմնի կողմից՝ սահմանված կարգով ներկայացված նորմատիվ իրավական ակտերի միասնական կայքում հրապարակելը, ինչպես նաև նորմատիվ իրավական ակտերի պաշտոնական ինկորպորացիան:

Պաշտոնական հրապարակումն իրականացվում է այն տեսքով, ինչ տեսքով դրանք ուղարկվել են հրապարակման: Այլ անձանց կամ մարմիններին արգելվում է կատարել լեզվաոճական, խմբագրական, շարադասական կամ այլ բնույթի փոփոխություններ իրավաստեղծ մարմնի՝ վերջնական խմբագրությամբ ընդունած նորմատիվ իրավական ակտում, բացառությամբ ուղղագրական կամ կետադրական սխալների ուղղման, որոնց ուղղման դեպքում տեքստի բովանդակությունը չի փոխվում: Եթե նորմատիվ իրավական ակտի հրապարակումից հետո դրա տեքստում հայտնաբերվում են վրիպակներ կամ տեխնիկական բնույթի այնպիսի սխալներ, որոնց ուղղման դեպքում տեքստի բովանդակությունը չի

փոխվում, ապա նորմատիվ իրավական ակտը հրապարակման ուղարկած մարմնի դիմումով նախարարությունը նորմատիվ իրավական ակտի տեքստում իրականացնում է համապատասխան ուղղում՝ կատարելով նշում՝ ուղղում կատարած լինելու վերաբերյալ:

Նորմատիվ իրավական ակտերն ընդունող մարմնի կողմից նորմատիվ իրավական ակտերը հրապարակման ներկայացնելու կարգը, միասնական կայքում դրանք հրապարակելու, դրանցում ուղղում կատարելու և պաշտոնական ինկորպորացիայի կարգը սահմանված է Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարի 2018 թվականի մայիսի 7-ի թիվ 180-Ն հրամանով:

Ներքին իրավական ակտը հրապարակվում է ընդունող մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքէջում առանձին բաժնում տեղադրելու միջոցով, իսկ եթե ընդունող մարմինը չունի պաշտոնական ինտերնետային կայքէջ, ապա այն անձանց համար տեսանելի և հասանելի վայրում տեղադրելով, որոնց ուղղված է այդ ակտը: Ընդունող մարմինը պարտավոր է նշել ակտի հրապարակման օրը⁹¹:

ԳԼՈՒԽ 18.

ՀԱՄԱՏԵՂ ՆՈՐՄԱՏԻՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԵՎ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԸ

Համատեղ նորմատիվ իրավական ակտը օրենքով ուղղակի նախատեսված դեպքում ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտ ընդունելու իրավասություն ունեցող երկու կամ ավելի մարմինների համատեղ ընդունած նորմատիվ իրավական ակտն է⁹²: Օրինակ, «Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին» օրենքի 40.1-ին հոդվածի 5-րդ մասը սահմանում է, որ «Հայտարարագրերի վերլուծության ընթացքում Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովն իրավասու է Կենտրոնական բանկ ուղղված հարցման միջոցով պահանջելու և ստանալու հայտարարագիր ներկայացնելու պարտականություն ունեցող անձանց բանկային պահատուկների առկայության, հաշիվների առկայության, հաշվի մնացորդի, հայտարարագրման ենթակա գործարքի վերաբերյալ տեղեկություն, ինչպես նաև պահանջվող ժամանակահատվածում հաշվի համախառն մուտքի և համախառն ելքի վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվություն՝ հարցման մեջ նշելով անձի տվյալները, վերաբերելի ժամանակահատվածը կամ ամսաթիվը: Բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների փոխանցման կարգը սահմանվում է Կենտրոնական բանկի և Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի համատեղ իրավական ակտով»: Ըստ այդմ՝ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների փոխանցման կարգը սահմանված է Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի և Կենտրոնական բանկի 2020 թվականի հունիսի 12-ի «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովին բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների փոխանցման կարգը և ձևաչափը հաստատելու մասին» թիվ 4-Ն համատեղ որոշմամբ.

⁹² Տե՛ս «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետը:

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԽՈՐՀՆՈՒՐԴ**

12 հունիսի 2020 թվական թիվ 91-Ն

**ԿՈՌՈՒՊՑԻԱՅԻ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ**

12 հունիսի 2020 թվական թիվ 04-Ն

Հ Ա Մ Ա Տ Ե Ղ Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ԿՈՌՈՒՊՑԻԱՅԻ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔ ԿԱՑՄՈՂ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՓՈԽԱՆՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ԵՎ
ԶԵՎԱԶԱՓԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Հիմք ընդունելով «Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 21-րդ հոդվածի 15-րդ մասը, 25-րդ հոդվածի 2.1-րդ մասը, 26.1-րդ հոդվածի 7-րդ մասը և ղեկավարվելով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասով, «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 20-րդ հոդվածի «ե» կետով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհուրդը և Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովը **որոշում են.**

1. Հաստատել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովին բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների փոխանցման կարգը՝ համաձայն սույն որոշման Հավելված 1-ի (կցվում է):

2. Հաստատել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի և Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի միջև տեղեկությունների փոխանցման ձևաչափը՝ համաձայն սույն որոշման Հավելված 2-ի (կցվում է):

3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող օրը:

Կամ, օրինակ, «Զորամասերի և զինվորական հաստատությունների կարգավիճակի մասին» օրենքի 5-րդ հոդվածի 7-րդ մասը սահմանում է, որ «Ռազմաբժշկական հաստատությունները կարող են իրականացնել նաև քաղաքացիների բժշկական օգնության և սպասարկման վճարովի ծառայությունների մատուցում, որի կարգն ու պայմանները սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության և Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարների համատեղ նորմատիվ հրամանով»: Դրա հիման վրա քաղաքացիների բժշկական օգնության և սպասարկման վճարովի ծառայությունների՝ ռազմաբժշկական հաստատությունների կողմից մատուցման կարգն ու պայմանները սահմանված են Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարի և Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի 2018 թվականի նոյեմբերի 15-ի «Հայաստանի Հանրապետության պաշտպա-

նույն ժամանակահատվածում իրականացված հաստատություններում քաղաքացիների բժշկական օգնության և սպասարկման վճարովի ծառայությունների մատուցման կարգն ու պայմանները սահմանելու մասին» թիվ N 28-Ն համատեղ հրամանով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

Հ Ա Մ Ա Տ Ե Ղ Հ Ր Ա Մ Ա Ն

15 նոյեմբերի 2018 թ.
N 13-Ն

15 նոյեմբերի 2018 թ.
N 28-Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՌԱԶՄԱԲԺԵԿԱԿԱՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ԲԺԵԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ՎՃԱՐՈՎԻ
ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՑՄԱՆ ԿԱՐԳԻ ՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ՄԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Զորամասերի և զինվորական հաստատությունների կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 7-րդ մասով և ՀՀ կառավարության 2018 թվականի ապրիլի 12-ի N 420-Ն որոշման 2-րդ կետի 3-րդ ենթակետով

Հրամայում ենք՝

1. Սահմանել Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության ռազմաբժշկական հաստատություններում քաղաքացիների բժշկական օգնության և սպասարկման վճարովի ծառայությունների մատուցման կարգն ու պայմանները՝ համաձայն հավելվածի:

ՀՀ պաշտպանության
նախարարի
պաշտոնակատար

Դ. Տոնոյան

ՀՀ առողջապահության
նախարարի
պաշտոնակատար

Ա. Թորոսյան

Հավելված

ՀՀ պաշտպանության նախարարի
2018 թվականի նոյեմբերի 15-ի N 13-Ն
ՀՀ առողջապահության նախարարի
2018 թվականի նոյեմբերի 15-ի N 28-Ն

Համատեղ նորմատիվ իրավական ակտերի մշակման և ընդունման գործընթացի նկատմամբ կիրառվում են «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքում նորմատիվ իրավական ակտերի համար նախատեսված ընդհանուր կանոնները՝ հաշվի առնելով որոշակի առանձնահատկություններ: Այսպես՝

1) համատեղ ընդունվող նորմատիվ իրավական ակտերի նկատմամբ կիրառվում են օրենքի լիազորող նորմում⁹³ որպես ընդունող մարմին

⁹³ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ Սահմանադրության և օրենքների հիման վրա և դրանց իրականացումն

առաջինը նշված իրավաստեղծ մարմնի՝ նորմատիվ իրավական ակտին ներկայացվող պահանջները,

2) համատեղ ընդունված նորմատիվ իրավական ակտերում փոփոխություններն ու լրացումները կատարվում են ակտն ընդունած մարմինների կամ դրանց իրավահաջորդների համատեղ ընդունած նորմատիվ իրավական ակտով,

3) համատեղ ընդունված նորմատիվ իրավական ակտի գործողությունը կարող է դադարեցվել նորմատիվ իրավական ակտն ընդունած մարմինների կամ դրանց իրավահաջորդների համատեղ նորմատիվ իրավական ակտով,

4) մեկ բնագավառի վերաբերյալ պարզաբանումներ տալու իրավունք ունի միայն մեկ մարմին, կամ պարզաբանում կարող են տալ մի քանի իրավասու մարմիններ՝ համատեղ:

ԲԱԺԻՆ 5.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄԸ ԵՎ ՈՒԺԻ ՄԵՋ ՄՏՆԵԼԸ, ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՀԱՇՎԱԴՐՈՒՄԸ, ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ ԵՎ ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ

ԳԼՈՒԽ 19.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄԸ ԵՎ ՈՒԺԻ ՄԵՋ ՄՏՆԵԼԸ

Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ օրենքները և ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերն ուժի մեջ են մտնում օրենքով սահմանված կարգով իրապարակվելուց հետո:

Նորմատիվ իրավական ակտերի պաշտոնական հրապարակումն իրականացվում է արդարադատության ոլորտում Կառավարության քաղաքականությունը մշակող և իրականացնող նախարարության (Արդարադատության նախարարության) կողմից վարվող նորմատիվ իրավական ակտերի հրապարակման միասնական կայքում (այսուհետ՝ միասնական կայք)⁹⁴ հրապարակելու միջոցով:

Նորմատիվ իրավական ակտերն ընդունող մարմնի կողմից նորմատիվ իրավական ակտերը հրապարակման ներկայացնելու կարգը, միասնական կայքում դրանք հրապարակելու, դրանցում ուղղում կատարելու և պաշտոնական ինկորպորացիայի կարգը սահմանվում են արդարադատության ոլորտում Կառավարության քաղաքականությունը մշակող և իրականացնող նախարարի հրամանով⁹⁵:

⁹⁴ Նորմատիվ իրավական ակտերի հրապարակման միասնական կայք՝ <https://www.arlis.am/>:

⁹⁵ Տե՛ս Արդարադատության նախարարի 2018 թվականի մայիսի 7-ի «Նորմատիվ իրավական ակտերը հրապարակման ներկայացնելու, միասնական կայքում դրանք հրապարակելու, դրանցում ուղղում կատարելու և պաշտոնական ինկորպորացիայի

Արդարադատության նախարարությունը պարտավոր է երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում ապահովել նորմատիվ իրավական ակտն ընդունած մարմնի կողմից՝ սահմանված կարգով ներկայացված նորմատիվ իրավական ակտերի միասնական կայքում հրապարակելը, ինչպես նաև նորմատիվ իրավական ակտերի պաշտոնական ինկորպորացիան:

Պաշտոնական հրապարակման ենթակա նորմատիվ իրավական ակտերն ընդունվելու, իսկ Սահմանադրությամբ և օրենքներով նախատեսված դեպքում ընդունվելուց հետո ստորագրման ենթակա նորմատիվ իրավական ակտերը՝ ստորագրվելու օրվան հաջորդող, որպես կանոն, 7 օրվա ընթացքում ուղարկվում են Արդարադատության նախարարություն՝ հրապարակելու նպատակով:

Նորմատիվ իրավական ակտերը նախարարություն են ուղարկվում բնօրինակ թղթային տարբերակով՝ մեկ օրինակից՝ կնքված ուղարկող մարմնի կնիքով, կամ նորմատիվ իրավական ակտը ստորագրելու իրավասություն ունեցող պաշտոնատար անձի ստորագրությամբ և բոլոր էջերը ամրացված, իսկ վերջին էջը կնքված, ինչպես նաև էլեկտրոնային եղանակով (MS Office Word կամ Excel) խմբագրվող տարբերակով՝ կից նամակով:

Նորմատիվ իրավական ակտերը պաշտոնական հրապարակման նպատակով նախարարություն կարող են ուղարկվել կից նամակով միայն էլեկտրոնային տարբերակով, եթե՝

1) էլեկտրոնային (MS Office Word կամ Excel) խմբագրվող տարբերակի հետ միաժամանակ ներկայացվում է նախորդ կետի պահանջներին բավարարող⁹⁶ բնօրինակ թղթային տարբերակի տեսաներածված (սկանավորված) ՓԻԴԻԷՖ (PDF) տարբերակը կամ,

2) ներկայացված փաստաթուղթը՝ «էլեկտրոնային փաստաթղթի և էլեկտրոնային թվային ստորագրության մասին» օրենքի 5-րդ հոդվածին⁹⁷

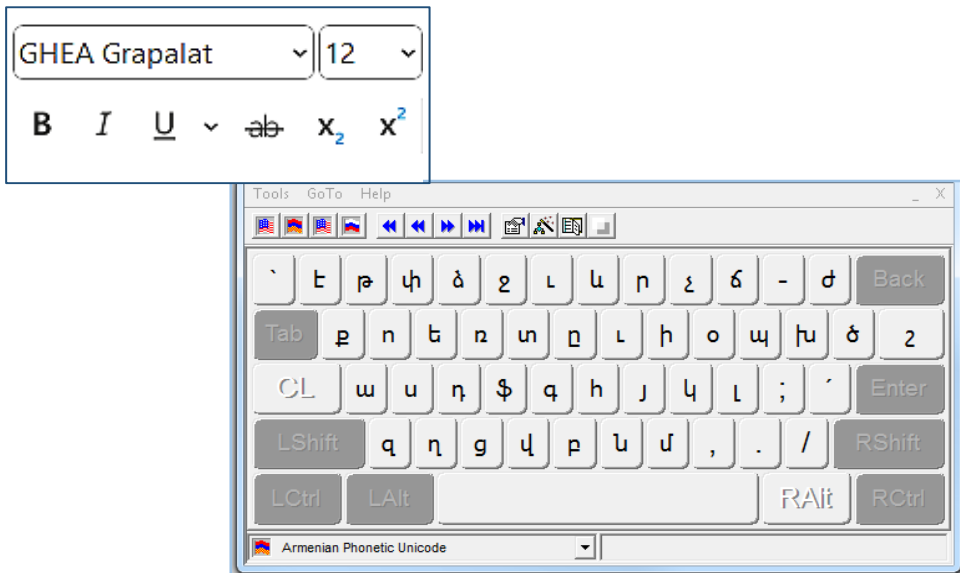
կարգերը սահմանելու մասին» N 180-Ն հրամանը,
<https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=145009>:

⁹⁶ Կնքված ուղարկող մարմնի կնիքով, կամ նորմատիվ իրավական ակտը ստորագրելու իրավասություն ունեցող պաշտոնատար անձի ստորագրությամբ, բոլոր էջերը ամրացված, իսկ վերջին էջը կնքված:

⁹⁷ «էլեկտրոնային փաստաթղթի և էլեկտրոնային թվային ստորագրության մասին» օրենքի 5-րդ հոդվածի համաձայն՝ էլեկտրոնային փաստաթղթի բնօրինակը գոյություն ունի միայն էլեկտրոնային կրիչի վրա: Էլեկտրոնային կրիչի վրա գրանցված և նույնական էլեկտրոնային փաստաթղթերի բոլոր օրինակները համարվում են բնօրինակներ և ունեն հավասար

համապատասխան հանդիսանում է էլեկտրոնային փաստաթղթի⁹⁸ բնօրինակը:

Նորմատիվ իրավական ակտերի էլեկտրոնային խմբագրվող տարբերակները իրապարակման են ուղարկվում 12 տառաչափով, տեղեկատվական նյութերի արտացոլման Յունիկոդ (Unicode) կոդով և հավաքման Ջիէյջիէյ Գրապալատ (GHEA Grapalat) կամ Ջիէյջիէյ Մարիամ (GHEA Mariam) տառատեսակներով:

Նորմատիվ իրավական ակտն ընդունելու իրավասություն ունեցող մարմինը ակտը իրապարակման ուղարկելիս նախարարությանը հասցեա-

իրավական նշանակություն: Եթե պահանջվում է ներկայացնել էլեկտրոնային փաստաթղթի բնօրինակը, ապա այդ պահանջը համարվում է բավարարված, եթե՝

ա) հնարավոր է ապացուցել, որ էլեկտրոնային փաստաթուղթը չի փոփոխվել այն պահից, երբ այն հաղորդվել է և (կամ) տրվել է պահպանության, բացառությամբ այն դարձունակ փոփոխությունների, որոնք անհրաժեշտ և անխուսափելի են այդ էլեկտրոնային փաստաթղթի հաղորդման և (կամ) պահպանման համար:

բ) էլեկտրոնային փաստաթուղթն առանց բովանդակային փոփոխությունների հնարավոր է ներկայացնել արտաքին ձևով հատուկ տեխնիկական գիտելիքներ չունեցող անձի ընկալման համար մատչելի և հասկանալի ձևով:

⁹⁸ «Էլեկտրոնային փաստաթղթի և էլեկտրոնային թվային ստորագրության մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ էլեկտրոնային փաստաթուղթը տեղեկություն է գրանցված նյութական կրիչի վրա էլեկտրոնային եղանակով, վավերացված էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ: Էլեկտրոնային փաստաթուղթը ստեղծվում, մշակվում և պահպանվում է տեղեկատվական համակարգերի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների տեխնիկական միջոցների օգտագործմամբ:

գրված նամակին կցում է ամփոփաթերթ՝ տվյալ նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի վերաբերյալ պետական-իրավական փորձաքննության եզրակացությամբ արված դիտողությունների և առաջարկությունների՝ դրանք ընդունելու կամ չընդունելու, չընդունելու դեպքում՝ չընդունելու հիմնավորումների, իսկ դիտողություններ և առաջարկություններ ստացված չլինելու դեպքում դրա մասին տեղեկությունների վերաբերյալ՝ նշելով նախարարության եզրակացության ամսաթիվը և համարը:

Պաշտոնական հրապարակումն իրականացվում է այն տեսքով, ինչ տեսքով դրանք ուղարկվել են հրապարակման:

Նորմատիվ իրավական ակտերի էլեկտրոնային ձևով պաշտոնական հրապարակումն իրականացվում է ԱՐԼԻՍ (<http://www.arlis.am/>) միասնական կայքում հրապարակելու միջոցով:

Պաշտոնական հրապարակման օրը ակտի վերջնական խմբագրությամբ ընդունված կամ ստորագրված, հրապարակման ենթակա ամբողջական տեքստն առաջին անգամ միասնական կայքում հրապարակելու օրն է:

Արդարադատության նախարարությունը պարտավոր է ապահովել նաև նորմատիվ իրավական ակտերի պաշտոնական ինկորպորացիան (հիմնական իրավական ակտում փոփոխող իրավական ակտով նախատեսված փոփոխությունների և լրացումների ներառում, ինչպես նաև հիմնական իրավական ակտի գործողության դադարեցում): Նորմատիվ իրավական ակտերի պաշտոնական ինկորպորացիան իրականացվում է փոփոխող⁹⁹ ակտի պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում:

Իրավական ակտերի պաշտոնական ինկորպորացիան իրավական ակտերի պաշտոնական ինկորպորացման արդյունքում ստեղծված հիմնական իրավական ակտի՝ համապատասխան փոփոխող իրավական ակտն ուժի մեջ մտնելու օրվա դրությամբ գործող տարբերակն է:

Պաշտոնական ինկորպորացիայի ենթարկված նորմատիվ իրավական ակտերը, ինչպես նաև այդ ակտերի հետ կապված այլ իրավական ակտերը համակարգված որոնողական համակարգով ներկայացվում են <http://www.arlis.am/> միասնական կայքում: Պաշտոնական ինկորպորացիայի

⁹⁹ Փոփոխող իրավական ակտ՝ հիմնական իրավական փոփոխություններ և (կամ) լրացումներ նախատեսող, ինչպես նաև հիմնական իրավական ակտի գործողությունը դադարեցնող իրավական ակտ:

իրավական ակտի երկու և ավելի փոփոխող իրավական ակտեր ուժի մեջ են մտնում նույն օրը, ապա պաշտոնական ինկորպորացիան իրականացվում է ըստ փոփոխող ակտերի ընդունման օրվա ժամանակագրության՝ աճողական կարգով: Եթե փոփոխող նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունման օրերը ևս համընկնում են, ապա պաշտոնական ինկորպորացիան իրականացվում է ըստ փոփոխող ակտերի համարակալման հաջորդականության՝ աճողական կարգով: Եթե փոփոխող ակտն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական ինկորպորացիայի իրականացման օրվանից տասն օրվա ընթացքում, կամ փոփոխող նորմատիվ իրավական ակտը պարունակում է տարաժամկետ ուժի մեջ մտնող փոփոխություններ նախատեսող դրույթներ, որոնք ուժի մեջ են մտնում նույն ժամկետում, ապա նախատեսված բոլոր փոփոխությունները ներառվում են հիմնական իրավական ակտում¹⁰⁰, ընդ որում՝ հիմնական իրավական ակտի համապատասխան կառուցվածքային միավորի (օրենքում՝ հոդվածի, այլ իրավական ակտում՝ կետի) տեքստից հետո կատարվում է հղում¹⁰¹ հետևյալ հաջորդականությամբ՝

1) փոփոխվող կառուցվածքային միավորի համարը և տեսակը.

2) կատարված փոփոխության բնույթը՝ «փոփ.», «լրաց.» կամ «խմբ.» կրճատված ձևով.

3) փոփոխող իրավական ակտի ընդունման օրը՝ «ամսաթիվը. ամիսը. տարին» ձևաչափով.

4) փոփոխող ակտի համարը:

Հղումը կատարվում է փոփոխված իրավական ակտի կամ դրա կառուցվածքային միավորից հետո, նոր տողից, փակագծերի մեջ՝ հիմնական իրավական ակտի տեքստի ձևաչափից տարբերվող ձևաչափով.

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենք

Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան և գործողության ոլորտը

¹⁰⁰ Հիմնական իրավական ակտ՝ փոփոխող իրավական ակտն ուժի մեջ մտնելու օրվա դրությամբ գործող այն իրավական ակտը կամ դրա պաշտոնական ինկորպորացված տարբերակը, որում նախատեսվում է կատարել փոփոխություններ կամ լրացումներ, կամ դադարեցնել իրավական ակտի գործողությունը:

¹⁰¹ Հղում՝ իրավական ակտը կամ դրա կառուցվածքային միավորը փոփոխող իրավական ակտի կամ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը հակասող և անվավեր ճանաչող Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանի որոշման մասին տեղեկություն, որն առնվազն ներառում է տվյալ փոփոխող իրավական ակտի կամ Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանի որոշման ընդունման տարին, ամիսը, ամսաթիվը և համարը:

1. Սույն օրենքը կարգավորում է նորմատիվ իրավական ակտի հանրային քննարկման, կարգավորման ազդեցության գնահատման, փորձաքննության, ներառյալ մոտարկման համապատասխանության որոշման, հրապարակման, ուժի մեջ մտնելու, գործողության, փոփոխման, լրացման և գործողության դադարեցման, ինչպես նաև իրավական հակասությունների (իրավական կոլիզիաների) և օրենսդրական բացերի դեպքում իրավական ակտերի նորմերի կիրառման, մեկնաբանման, պարզաբանման հետ կապված հարաբերությունները և օրենսդրական տեխնիկայի կանոնները:

(...)

(1-ին հոդվածը լրաց. 12.09.23 ՀՕ-287-Ն)

(12.09.23ՀՕ-287-Ն օրենքն ունի եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթ)

Գործողությունը դադարեցրած հիմնական նորմատիվ իրավական ակտի կամ դրա որևէ կառուցվածքային միավորի տեքստի փոխարեն կատարվում է հղում՝ պահպանելով միայն հիմնական ակտի կամ դրա որևէ կառուցվածքային միավորի վերնագիրը և համարակալումը, իսկ վերնագիր չունենալու դեպքում՝ համարակալումը.

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի ուժը կորցրած 1-ին հոդված
Հոդված 1. Վարչական իրավախախտումների մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության խնդիրները
(հոդվածն ուժը կորցրել է 19.12.12 ՀՕ-247-Ն):

Եթե փոփոխող ակտն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական ինկորպորացիայի իրականացման օրվանից տասնմեկ և ավելի օր հետո, կամ փոփոխող նորմատիվ իրավական ակտը պարունակում է տարաժամկետ ուժի մեջ մտնող փոփոխություններ նախատեսող դրույթներ, որոնք ուժի մեջ են մտնում նույն ժամկետում, ապա նախատեսված փոփոխությունները չեն ներառվում հիմնական իրավական ակտում: Այս դեպքում հիմնական իրավական ակտում տրվում է ծանուցում¹⁰²

¹⁰² Ծանուցում՝ իրավական ակտի պաշտոնական ինկորպորացիա իրականացնող մարմնի կողմից ներկայացվող լրացուցիչ տեղեկատվություն՝ իրավական ակտի կամ դրա որևէ դրույթի տարաժամկետ ուժի մեջ մտնելու կամ գործողությունը դադարեցնելու, դրանք

համապատասխան փոփոխող ակտն ուշ ուժի մեջ մտնելու, ինչպես նաև այդ փոփոխությունները դեռևս ներառված չլինելու վերաբերյալ.

Հոդված 43.1. Աղբահանության և սանիտարական մաքրման կանոնները խախտելը, չսահմանված վայրերում սպառման թափոններ թափելը

(վերնագիրը խմբ. 22.05.18 ՀՕ-331-Ն)

(...)

7. Տրանսպորտային միջոցից աղբ նետելը՝ առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ նվազագույն աշխատավարձի քսանհինգապատիկի չափով:

7.1.

(...)

10. Սույն հոդվածի 3-8-րդ մասերով սահմանված իրավախախտումները վարչական տույժ նշանակելու օրվանից հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում, կրկին կատարելը՝

առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ տվյալ արարքի համար սույն հոդվածով նախատեսված տուգանքների չափերի կրկնապատիկի չափով:

10.1.

(...)

(43.1-ին հոդվածը լրաց. 27.11.06 ՀՕ-227-Ն, խմբ. 22.05.18 ՀՕ-331-Ն, լրաց. 10.09.19 ՀՕ-166-Ն, լրաց., փոփ. 26.10.22 ՀՕ-403-Ն, լրաց. 13.04.23 ՀՕ-138-Ն¹⁰³)

գործողության մեջ դնելու կամ կիրառելու և այլ իրավական բնույթի տեղեկությունների վերաբերյալ:

¹⁰³ Տե՛ս «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2023 թվականի ապրիլի 13-ի ՀՕ-138-Ն օրենքը, <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=177565>.

Մեջբերված օրենքի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝ օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը, բացառությամբ օրենքի 1-ին հոդվածով լրացվող՝ Օրենսգրքի 43.1-ին հոդվածի 10.5-րդ մասի, որն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հունվարի 1-ից, ինչպես նաև 7.1-ին և 10.1-ին մասերի, որոնք ուժի մեջ են մտնում 2025 թվականի հունվարի 1-ից:

«7.1. Համայնքի կամ աղբահանության օպերատորի տրամադրած՝ կոշտ կենցաղային աղբի համար նախատեսված տարողություններում՝ աղբամաններում կամ կոնտեյներներում, բժշկական աղբի, մեկ խորանարդ մետր և ավել ծավալով աղբի, այրվող, շիկացած կամ տաք աղբի, ձյան և սառույցի տեղադրումը, ինչպես նաև այն աղբի տեղադրումը, որը կարող է վնաս հասցնել աղբ հեռացնող անձանց կյանքին և առողջությանը՝

(հոդվածի 7.1-ին և 10.1-ին մասերը 13.04.23 ՀՕ-138-Ն օրենքի փոփոխության մասով ուժի մեջ են մտնում 2025 թվականի հունվարի 1-ից)¹⁰⁴:

Վերոնշյալ փոփոխող իրավական ակտերով նախատեսված փոփոխությունները հիմնական իրավական ակտում ներառվում են դրանց ուժի մեջ մտնելուց առնվազն հինգ օր առաջ:

Պաշտոնական ինկորպորացիա իրականացնող մարմինը հիմնական նորմատիվ իրավական ակտում՝ տեսանելի վայրում, ծանուցման տեսքով ներկայացնում է տեղեկատվություն փոփոխող իրավական ակտի եզրափակիչ կամ անցումային դրույթներով նախատեսված իրավական ակտի կամ դրա որևէ դրույթի տարաժամկետ ուժի մեջ մտնելու կամ գործողությունը դադարեցնելու, դրանք գործողության մեջ դնելու կամ կիրառելու վերաբերյալ:

Եթե Սահմանադրական դատարանի կողմից համապատասխան իրավական ակտը կամ դրա որևէ դրույթ ճանաչվել է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը հակասող և անվավեր, ապա Սահմանադրական դատարանի որոշման պարտադիր պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող հինգ աշխատանքային օրվա ընթացքում հիմնական իրավական ակտում կամ դրա համապատասխան կառուցվածքային միավորից հետո կատարվում է հղում՝ նշելով Սահմանադրական դատարանի որոշման ընդունման տարին, ամիսը, ամսաթիվը և համարը:

առաջացնում է տուգանքի նշանակում ֆիզիկական անձի նկատմամբ՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հնգապատիկից տասնապատիկի չափով, իսկ իրավաբանական անձի նկատմամբ՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի քսանապատիկից երեսնապատիկի չափով:»,

«10.1. Պայթուցիկ և դյուրավառ նյութերի, բժշկական հաստատություններից, սպանդանոցներից առաջացած և այլ կենսաբանական աղբի, ինչպես նաև առանց հատուկ տարաներում պահեստավորված հեղուկ աղբի տեղադրումը աղբավայրերում՝ առաջացնում է տուգանքի նշանակում ֆիզիկական անձի նկատմամբ՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի տասնապատիկից քսանապատիկի չափով, իսկ իրավաբանական անձի նկատմամբ՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի ութսունապատիկից հարյուրապատիկի չափով:»:

¹⁰⁴ Տես Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի 43.1-ին հոդվածը:

7. Հատուցման չափը չի կարող գերազանցել՝
- 1) նվազագույն աշխատավարձի երեքհազարապատիկը՝ սույն օրենսգրքի 162.1 հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին և 2-րդ կետերով, ինչպես նաև նույն հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված իրավունքների խախտման պարագայում,
 - 2) նվազագույն աշխատավարձի երկուհազարապատիկը՝ սույն օրենսգրքի 162.1 հոդվածի 2-րդ մասի 3-9-րդ կետերով նախատեսված իրավունքների խախտման պարագայում:

8. Ոչ կուրթական ժառանգության հատուցման չափը բացառիկ դեպքերում կարող է գերազանցել սույն հոդվածի 7-րդ մասով նախատեսված առավելագույն սահմանը, եթե պատճառված վնասի արդյունքում առաջացել են ծանր հետևանքներ:

9. Ոչ կուրթական ժառանգության հատուցման պահանջը դատարան կարող է ներկայացվել ինչպես սույն օրենսգրքի 162.1 հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված իրավունքի խախտումը հաստատելու պահանջի հետ՝ խախտման մասին անձին հայտնի դառնալու պահից, այնպես էլ այդ իրավունքի խախտումը հաստատող դատական ակտի օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո կամ ոչ ռեաբիլիտացնող հիմքով քրեական հետապնդում չհարուցելու կամ այն դադարեցնելու կամ քրեական վարույթը կարճելու մասին չվերացված կամ չորոշարկված որոշման մասին այդ անձին հայտնի դառնալու պահից մեկ տարվա ընթացքում:

10. Հայաստանի Հանրապետությունը կամ համայնքը, որը հատուցել է պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի կամ դրա պաշտոնատար անձի որոշման, գործողության կամ անգործության հետևանքով պատճառած վնասը, հետադարձ պահանջի (ռեգրեսի) իրավունք ունի այդ անձի նկատմամբ՝ իր վճարած հատուցման չափով: Հետադարձ պահանջ ներկայացնելու հիմք է հանդիսանում պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի պաշտոնատար անձի մեղքի առկայությունը:

 1087.2-րդ հոդվածը *լրաց. 19.05.14 ՀՕ-21-Ն, փոփ., լրաց., խմբ. 21.12.15 ՀՕ-184-Ն, խմբ. 16.12.16 ՀՕ-241-Ն, փոփ. 09.06.22 ՀՕ-180-Ն)*

 1087.2-րդ հոդվածի 8-րդ մասի «բացառիկ դեպքերում» բառակապակցությունը ճանաչվել է Սահմանադրության 61-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 78 և 79-րդ հոդվածներին հակասող և անվավեր 03.03.20 ՄՂՈ-1513 որոշմամբ:

Ճշգրտված 17. Վնասների հատուցում

1. Անձը, ում իրավունքը խախտվել է, կարող է պահանջել իրեն պատճառված վնասների լրիվ հատուցում, եթե վնասների հատուցման ավելի պակաս չափ նախատեսված չէ օրենքով կամ պայմանագրով:
2. Վնասներ են իրավունքը խախտված անձի ծախսերը, որ նա կատարել է կամ պետք է կատարի խախտված իրավունքը վերականգնելու համար, նրա գույքի կորուստը կամ վնասվածքը (իրական վնաս), չստացված եկամուտները, որոնք այդ անձը կստանար քաղաքացիական շրջանառության սովորական պայմաններում, եթե նրա իրավունքը չխախտվեր (բաց թողնված օգուտ), ինչպես նաև ոչ նյութական վնասը:
3. Եթե իրավունքը խախտած անձը դրա հետևանքով ստացել է եկամուտներ, ապա անձը, ում իրավունքը խախտվել է, վրուս վնասների հետ վիսսին բաց թողնված օգուտի հատուցման պահանջի իրավունք ունի՝ այդ եկամուտներից ոչ պակաս չափով:
4. Ոչ նյութական վնասը ենթակա է հատուցման վիսին օրենքով նախատեսված դեպքերում:
5. Խոշտանգումից տուժած անձի կրած վնասի փոխհատուցման բովանդակությունը, կարգն ու պայմանները սահմանվում են սույն օրենսգրքով:

(17-րդ հոդվածը խմբ., լրաց. 19.05.14 ՀՕ-21-Ն, փոփ. 21.12.15 ՀՕ-184-Ն, լրաց. 16.12.16 ՀՕ-241-Ն)

(հոդվածի 05.11.13 ՄՀՈ-1121 որոշմամբ ճանաչված Սահմանադրությանը հակասող դրույթը
համապատասխանեցվել է Սահմանադրությանը 19.05.2014 ՀՕ-21-Ն օրենքի 1-ին հոդվածի փոփոխությամբ)

Այլ անձանց կամ մարմիններին արգելվում է կատարել լեզվաոճական, խմբագրական, շարադասական կամ այլ բնույթի փոփոխություններ իրավաստեղծ մարմնի՝ վերջնական խմբագրությամբ ընդունած նորմատիվ իրավական ակտում, բացառությամբ ուղղագրական կամ կետադրական սխալների ուղղման, որոնց ուղղման դեպքում տեքստի բովանդակությունը չի փոխվում:

Եթե նորմատիվ իրավական ակտի հրապարակումից հետո դրա տեքստում հայտնաբերվում են վրիպակներ կամ տեխնիկական բնույթի այնպիսի սխալներ, որոնց ուղղման դեպքում տեքստի բովանդակությունը չի փոխվում, ապա նորմատիվ իրավական ակտը հրապարակման ուղարկած մարմնի դիմումով Արդարադատության նախարարությունը նորմատիվ իրավական ակտի տեքստում իրականացնում է համապատասխան ուղղում՝ կատարելով նշում՝ ուղղում կատարած լինելու վերաբերյալ.

Օրինակ՝

համապատասխան կազմված այն դատավորների ցուցակները, որոնց հիման վրա յուրաքանչյուր ցուցակն ստանալու օրվանից մեկամսյա ժամկետում համապատասխանաբար Հանրապետության նախագահին և Ազգային ժողովին են առաջարկվում նշանակման ենթակա դատարանների և Վճռաբեկ դատարանի պալատների նախագահների թեկնածուները:

30. Մինչև 2018^{առաջին} թվականի նոյեմբերի 30-ը Դատական դեպարտամենտը Բարձրագույն դատական խորհուրդի ներկայացնում անանկության դատարանի այն դատավորների ցուցակը, որի հիման վրա երկշաքայիա ժամկետում Հանրապետության նախագահին է առաջարկվում անանկության դատարանի նախագահի թեկնածուն:

31. Մինչև Բարձրագույն դատական խորհրդի առաջին կազմի կողմից իր լիազորություններն ստանձնելու օրը դատարանների և Վճռաբեկ դատարանի պալատների նախագահների պաշտոններում նշանակված լինելն արգելք չէ սույն հոդվածի 29-րդ մասով նախատեսված ցուցակներում ընդգրկվելու համար:

32. Բարձրագույն դատական խորհրդի առաջին կազմի կողմից իր լիազորություններն ստանձնելու օրվանից հետո առաջին անգամ դատարանների և Վճռաբեկ դատարանի պալատների նախագահների նշանակումը կամ ընտրությունն իրականացնելիս տվյալ դատարանում դատավորի որոշակի փորձառություն ունենալու վերաբերյալ սույն օրենսգրքով սահմանված պահանջը չի կիրառվում:

(166-րդ հոդվածը փոփ. 25.03.20 ՀՕ-197-Ն)

(25.03.20 ՀՕ-197-Ն օրենքն ունի եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ)

«ՈՒ Ղ Ղ ՈՒ Մ

«Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» 10 փետրվարի 2018 թվականի ՀՕ-95-Ն Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 166-րդ հոդվածի 30-րդ մասում «2019» թիվը կարդալ «2018» («ՀՀ պաշտոնական տեղեկագիր» N 10 (1368), 12 փետրվարի 2018 թ., էջ 116):

Հայաստանի Հանրապետության
Ազգային ժողովի աշխատակազմ
քարտուղարություն»:

Նորմատիվ իրավական ակտերի պաշտոնական ինկորպորացիայի իրականացման ընթացքում իրավատեխնիկական սխալներ (վրիպակ՝ պաշտոնական ինկորպորացիայի իրականացման ընթացքում ի հայտ եկած հիմնական և փոփոխող իրավական ակտերի միջև տեքստային անհամապատասխանություն, որի արդյունքում հնարավոր չէ ինկորպորացնել իրավական ակտը կամ դրա որևէ կառուցվածքային միավորը) հայտնաբերելու դեպքում տվյալ իրավական ակտի կամ դրա համապատասխան կառուցվածքային միավորի ինկորպորացիա չի իրականացվում՝ այդ մասին տալով ծանուցում հիմնական ակտում: Ծանուցման մեջ նշվում է հիմնական իրավական ակտի և համապատասխան փոփոխող իրավական ակտի միջև անհամապատասխանության և դրա արդյունքում հիմնական իրավական ակտը կամ դրա կառուցվածքային միավորը ինկորպորացված չլինելու մասին: Իրավատեխնիկական սխալը հայտնաբերելու օրվանից հետո երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում պաշտոնական ինկորպորացիան իրականացնելու պարտավորություն ունեցող սուբյեկտը գրավոր տեղեկացնում է Արդարադատության նախարարությանը համապատասխան իրավական ակտի պաշտոնական ինկորպորացիայի իրականացման ընթացքում հայտնաբերված իրավատեխնիկական սխալի մասին՝ ներկայացնելով իրավատեխնիկական սխալի մանրամասն նկարագրությունը:

Հարկ է առանձին անդրադառնալ Եվրասիական տնտեսական միության Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի¹⁰⁵ նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերի հարցին: Այդ ակտերը, «Եվրասիական տնտեսական

¹⁰⁵ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» միջազգային պայմանագրի 18-րդ հոդվածի 1-ին մաս. «1. Հանձնաժողովը Միության մշտապես գործող կարգավորող մարմինն է: Հանձնաժողովը բաղկացած է հորիզոնից ու Կոլեգիայից»:

միության մասին» միջազգային պայմանագրին համապատասխան¹⁰⁶, Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ենթակա են անմիջական կիրառության:

Եվրասիական տնտեսական միության Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերը «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» պայմանագրի 110-րդ հոդվածի 2-րդ մասի¹⁰⁷ համաձայն թարգմանվելուց հետո Կառավարության սահմանած իրավասու մարմնի կողմից ուղարկվում են հրապարակման:

Եվրասիական տնտեսական միության Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերը թարգմանության, հրապարակման ուղարկելու և հրապարակման կարգը սահմանում է Կառավարությունը:

Եվրասիական տնտեսական միության Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերի հայերեն տարբերակի թարգմանությունն իրականացնում է «Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության թարգմանությունների կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը (այսուհետ՝ թարգմանությունների կենտրոն): Թարգմանությունների կենտրոնը համապատասխան թարգմանությունն իրականացնելուց հետո Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերի հայերեն թարգմանված տարբերակը կից գրությամբ ուղարկում է Արդարադատության նախարարություն՝ դրա պաշտոնական հրապարակումն ապահովելու նպատակով: Կից գրության մեջ նշվում է տեղեկություն՝ պաշտոնական հրապարակման ներկայացվող հայերեն թարգմանված

¹⁰⁶ «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» միջազգային պայմանագրի Հավելված 1-ի 1-ին բաժնի 13-րդ կետը. «Հանձնաժողովն իր լիազորությունների շրջանակներում ընդունում է նորմատիվ իրավական բնույթի և անդամ պետությունների համար պարտադիր որոշումներ, կազմակերպչական ու կարգադրիչային բնույթի կարգադրություններ և ոչ պարտադիր բնույթի հանձնարարականներ: Հանձնաժողովի որոշումներն ընդգրկվում են Միության իրավունքի մեջ և ենթակա են անմիջական կիրառության անդամ պետությունների տարածքներում»:

¹⁰⁷ Միության շրջանակներում կնքվող միջազգային պայմանագրերը և Հանձնաժողովի որոշումները, որոնք պարտադիր են անդամ պետությունների համար, ընդունվում են ռուսերենով՝ հետագայում թարգմանվելով անդամ պետությունների պետական լեզուներով, եթե դա նախատեսված է դրանց օրենսդրությամբ Հանձնաժողովի կողմից սահմանվող կարգով:

Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտն ուժի մեջ մտնելու մասին:

Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերի հայերեն թարգմանված տարբերակի էլեկտրոնային խմբագրվող տարբերակները հրապարակման են ուղարկվում 12 տառաչափով, տեղեկատվական նյութերի արտացոլման Յունիկոդ (Unicode) կոդով: Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերի հայերեն թարգմանված տարբերակի պաշտոնական հրապարակումն իրականացվում է ԱՐԼԻՍ (<http://www.arlis.am/>) միասնական կայքում հրապարակելու միջոցով:

Սահմանված ձևով ներկայացված Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերի հայերեն թարգմանված տարբերակի՝ միասնական կայքում հրապարակումը ապահովվում է մեկ աշխատանքային օրվա ընթացքում:

Պաշտոնական հրապարակումն իրականացվում է այն տեսքով, ինչ տեսքով դրանք ուղարկվել են հրապարակման: Այլ անձանց կամ մարմիններին արգելվում է կատարել լեզվաոճական, խմբագրական, շարահասական կամ այլ բնույթի փոփոխություններ պաշտոնական հրապարակման ներկայացված Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերի հայերեն թարգմանված վերջնական խմբագրությամբ տարբերակում՝ բացառությամբ ուղղագրական կամ կետադրական սխալների ուղղման, որոնց ուղղման դեպքում տեքստի բովանդակությունը չի փոխվում:

Եթե Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերի հայերեն թարգմանված տարբերակի հրապարակումից հետո դրա տեքստում հայտնաբերվում են վրիպակներ կամ տեխնիկական բնույթի այնպիսի սխալներ, որոնց ուղղման դեպքում տեքստի բովանդակությունը չի փոխվում, ապա թարգմանությունների կենտրոնի դիմումով արդարադատության նախարարության ցուցումով պաշտոնական տեղեկագիրը Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերի հայերեն թարգմանված տարբերակի տեքստում իրականացնում է համապատասխան ուղղում՝ կատարելով նշում՝ ուղղում կատարած լինելու վերաբերյալ:

Առանձնահատկություններ են առկա նաև Կառավարության, վարչապետի և փոխվարչապետի որոշումների խմբագրման, գրանցման և հրապարակման մասով¹⁰⁸.

Կառավարության, Վարչապետի և փոխվարչապետերի որոշումների նախագծերը խմբագրվում են վարչապետի աշխատակազմի կողմից: Կառավարության, վարչապետի և փոխվարչապետերի որոշումների նախագծերը խմբագրվում են այնպես, որ բացառվի դրանց բովանդակության և իմաստի փոփոխությունը:

Կառավարության որոշումների նախագծերի խմբագրման աշխատանքները մեկնարկում են Կառավարության նիստի օրակարգի ձևավորումից անմիջապես հետո, որպեսզի Կառավարության նիստում հաստատվող օրակարգում ներառված լինեն նախագծերի վերջնական խմբագրված տարբերակները: Եթե օբյեկտիվորեն հնարավոր չի լինում ապահովել նախագծի խմբագրումը մինչև Կառավարության նիստի մեկնարկը, ապա խմբագրումը շարունակվում է նաև նիստից հետո՝ մինչ ստորագրմանը ներկայացնելը:

Կառավարության կողմից ընդունված որոշումներն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվում են ստորագրման հետևյալ ժամկետներում՝

1) եթե խմբագրումն ավարտված է, Կառավարության նիստից հետո՝ անհապաղ.

2) եթե խմբագրումն ավարտված չէ, խմբագրումն ավարտելուց հետո անհապաղ, սակայն ոչ ուշ, քան նիստի հաջորդ օրը.

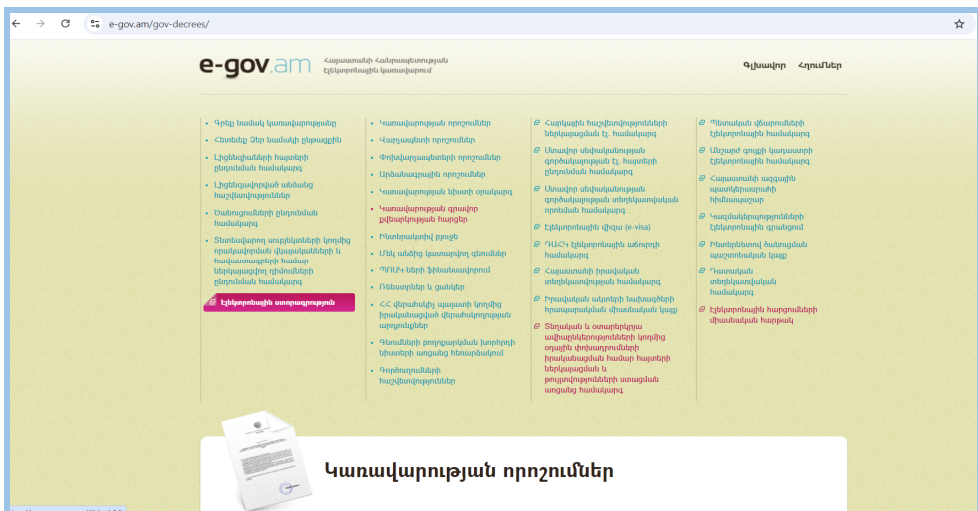
3) եթե ընդունվել է «Կառավարության աշխատակարգը հաստատելու մասին» որոշման 75-րդ կետի¹⁰⁹ կանոններով՝ նախագիծը ստանալուց հետո 2 օրվա ընթացքում.

¹⁰⁸ Տե՛ս Կառավարության 2021 թվականի փետրվարի 25-ի «Կառավարության աշխատակարգը հաստատելու մասին» N 252-Լ որոշումը, <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=196182>:

¹⁰⁹ Եթե հարցի քննարկման ժամանակ առաջարկվում է նախագծում կատարել որևէ փոփոխություն, ապա նիստը վարողը կարող է առաջարկել հարցը քվեարկության դնել և ընդունել այդ փոփոխության հաշվառմամբ: Սույն կանոնը կարող է կիրառվել, եթե առաջարկվող փոփոխությունը տեխնիկական կամ խմբագրական է, իսկ բովանդակային առաջարկի դեպքում՝ բավարար չափով հստակ և որոշակի: Այդպիսի փոփոխության հաշվառմամբ որոշում ընդունվելու դեպքում հարցը ներկայացնողը պարտավոր է առավելագույնը 2 օրվա ընթացքում լրամշակել նախագիծը՝ ըստ նիստում որոշված փոփոխությունների, և ներկայացնել վարչապետի աշխատակազմ: Վարչապետի աշխատակազմն ստուգում է կատարված փոփոխությունների համապատասխանությունը

4) եթե որոշումն ընդունվել է գրավոր քվեարկությամբ՝ գրավոր քվեարկության արդյունքներն ամփոփելուց հետո (եթե որոշումը դեռ խմբագրված չէ՝ խմբագրելուց հետո)՝ անհապաղ, բայց ոչ ուշ, քան գրավոր քվեարկության օրը (վարչապետի հանձնարարականով սահմանված վերջնաժամկետի օրը):

Ստորագրված Կառավարության որոշումները համարակալվում են, թվագրվում և հրապարակվում էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության համակարգում և Կառավարության պաշտոնական կայքէջում (<https://www.e-gov.am/gov-decrees/>) (բացառությամբ օրենքով պահպանվող գաղտնիք պարունակող որոշումների):

Յուրաքանչյուր տարվա համար որոշումների համարակալումներն սկսվում են հունվար ամսվա առաջին որոշումից և ավարտվում տվյալ տարվա դեկտեմբերի վերջին որոշմամբ:

Կառավարության որոշման ընդունման օր է համարվում Կառավարության նիստի օրը, որի ընթացքում այն ընդունվել է: Գրավոր քվեարկության դեպքում Կառավարության որոշման ընդունման օր է համարվում

նիստում որոշված փոփոխությունների հետ և ներկայացնում վարչապետի ստորագրմանը: Անհամապատասխանության դեպքում նախագիծը վերադարձվում է՝ 1-օրյա ժամկետում համապատասխանությունն ապահովելու նպատակով:

«Կառավարության աշխատակարգը հաստատելու մասին» որոշման 86-րդ կետով նախատեսված հանձնարարականի¹¹⁰ վերջնաժամկետի օրը:

Վարչապետի կամ փոխվարչապետի որոշման ընդունման օր է համարվում այն ստորագրելու օրը: Վարչապետի որոշումներն ուղարկվում են այն մարմիններին, որոնց համար սահմանված է կատարման ենթակա դրույթ:

¹¹⁰ Եթե Վարչապետը գտնում է, որ Կառավարության նիստի օրակարգում որևէ հարցի ընդգրկման անհրաժեշտությունը չկա, ապա տվյալ հարցի վերաբերյալ, վարչապետի հանձնարարությամբ, կազմակերպվում է գրավոր քվեարկություն: Գրավոր քվեարկությունն իրականացվում է էլեկտրոնային ընդհանուր փաստաթղթաշրջանառության միջոցով: Գրավոր քվեարկություն իրականացնելու նպատակով վարչապետի աշխատակազմի ղեկավարը, Վարչապետի հանձնարարությամբ, Կառավարության անդամներին է ուղարկում գրավոր քվեարկություն կազմակերպելու մասին հանձնարարականը:

Գրավոր քվեարկության վերաբերյալ Կառավարության անդամներն իրենց դիրքորոշումը ներկայացնում են հանձնարարությամբ նշված ժամկետում (ոչ պակաս, քան 3 ժամ և ոչ ավելի, քան 2 օր, իսկ ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ՝ առանց ժամկետի սահմանափակման) էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության համակարգում էլեկտրոնային եղանակով քվեարկելով կողմ կամ դեմ, կամ առաջարկելով հարցի քննարկումն իրականացնել Կառավարության նիստում: Նման առաջարկություն ներկայացվելու դեպքում Կառավարության որոշումը համարվում է չընդունված, և հարցը քննարկվում է Կառավարության նիստում՝ ընդհանուր կարգով: Կողմ քվեարկելիս նախագծի վերաբերյալ դիտողություն կամ առաջարկություն չի կարող ներկայացվել (բացառությամբ «Բյուջետային համակարգի մասին» օրենքի 19-րդ հոդվածի 3-րդ կետի կամ 23-րդ հոդվածի 3-րդ մասի հիման վրա ընդունվող նախագծերում առկա տեխնիկական բնույթի սխալների (դասակարգիչներ, ցուցանիշներ և նմանաբնույթ այլ դրույթներ, այդ թվում՝ գնումների պլանում նշված) շտկման վերաբերյալ առաջարկների): Էլեկտրոնային քվեարկության համակարգի խափանման դեպքում Կառավարության անդամներն իրենց դիրքորոշումը ներկայացնում են համապատասխան գրություն ուղարկելով Վարչապետի աշխատակազմ (գրության մեջ պետք է հստակ նշվի դիրքորոշումը՝ կողմ կամ դեմ լինելու կամ հարցի քննարկումը Կառավարության նիստում իրականացնելու առաջարկի վերաբերյալ):

ԳԼՈՒԽ 20.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ ԵՎ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 26-րդ հոդվածի համաձայն՝ նորմատիվ իրավական ակտն ընդունող մարմինը պարտավոր է սահմանված կարգով իրականացնել իր կողմից ընդունված իրավական ակտերի ներքին հաշվառում և պահպանում: Ընդունող մարմինը հաշվառված նորմատիվ իրավական ակտերը պահում է անժամկետ: Նորմատիվ իրավական ակտերի հաշվառումը և պահպանումն իրականացվում են ընդունող մարմնի սահմանած կարգով:

Այսպես, օրինակ, Վարչապետի աշխատակազմում Կառավարության կողմից ընդունված նորմատիվ իրավական ակտերի հաշվառման և պահպանման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են Կառավարության 2019 թվականի հունիսի 19-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից ընդունված նորմատիվ իրավական ակտերի հաշվառման և պահպանման կարգը հաստատելու մասին» N 757-Լ որոշմամբ նախատեսված կարգով:

Աշխատակազմում վարվում է Կառավարության կողմից ընդունված նորմատիվ իրավական ակտերի հաշվառման մեկ միասնական էլեկտրոնային մատյան: Մատյանում ըստ հերթականության լրացվում են՝

1) նորմատիվ իրավական ակտի ընդունման և ստորագրման ամսաթիվը, ամիսը, տարեթիվը.

2) նորմատիվ իրավական ակտն ընդունող մարմինը.

3) նորմատիվ իրավական ակտի տեսակը.

4) նորմատիվ իրավական ակտի վերնագիրը:

Մատյանում նշումները պետք է կատարվեն առանց կրճատումների: Կառավարության կողմից ընդունված նորմատիվ իրավական ակտերը հաշվառվում, այնուհետև սահմանված կարգով արխիվացվում և պահպանվում են աշխատակազմի կենտրոնական արխիվում, իսկ սահմանված ժամկետների ավարտից հետո փոխանցվում են Հայաստանի Հանրապետության ազգային արխիվ՝ պահպանման: Մատյանի հաշվառման համարների հերթականությունը վերսկսվում է հունվարի 1-ից:

Կարգով նախատեսված պահանջները տարածվում են նաև Վարչապետի և փոխվարչապետի կողմից ընդունված նորմատիվ իրավական ակտերի հաշվառման և պահպանման վրա, որոնց համար աշխատակազմում վարվում են համապատասխանաբար Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի և Հայաստանի Հանրապետության փոխվարչապետի որոշումների հաշվառման առանձին մատյաններ: Կառավարության, Վարչապետի և փոխվարչապետի՝ պետական կամ օրենքով պահպանվող այլ գաղտնիք պարունակող որոշումները ևս հաշվառվում և համար են ստանում մատյանից՝ առանց մատյանում համապատասխան իրավական ակտի վերնագիրը լրացնելու՝ գաղտնիության վերաբերյալ նշումով:

Կառավարության, Վարչապետի և փոխվարչապետի կողմից ընդունված ներքին և անհատական իրավական ակտերի հաշվառման և պահպանման վերաբերյալ իրավահարաբերությունների վրա ևս տարածվում են վերոնշյալ կարգավորումները:

ԳԼՈՒԽ 21.

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ ԵՎ ԿԻՐԱՐԿՈՒՄԸ

Նորմատիվ իրավական ակտերի դրույթների ուժի մեջ մտնելուց հետո անհրաժեշտ է ձեռնարկել մի շարք գործողություններ դրա պատշաճ կիրարկումը և արդյունավետությունը ապահովելու նպատակով, մասնավորապես՝

1) նորմատիվ իրավական ակտի դրույթների և պահանջների հանրությանը ներկայացում տարբեր միջոցներով (տեսալսողական մեդիա, համացանց, հանրային քննակումներ, միջոցառումներ կամ կառավարական հայտարարություններ): Հատկապես կարևոր է իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձանց իրավունքները կամ ազատությունները սահմանափակող, դրանց իրականացման կարգը փոփոխող կամ պատասխանատվություն սահմանող կամ պատասխանատվությունը խստացնող կամ պարտականություններ սահմանող և փոփոխող կամ պարտականությունների կատարման կարգ սահմանող և փոփոխող, իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձանց գործունեության նկատմամբ հսկողության կամ վերահսկողության կարգ սահմանող կամ փոփոխող, կամ նրանց վիճակն այլ կերպ վատթարացնող նորմատիվ իրավական ակտերի վերաբերյալ շահագրգիռ անձանց իրազեկելը,

2) իրավական ակտից բխող ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունում: Դրանք պետք է իրավական ակտերի անցումային դրույթներով նախատեսված պահանջներին համապատասխան մշակվեն պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից: Հարկ է նկատել, որ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 27-րդ հոդվածի համաձայն՝ եթե նորմատիվ իրավական ակտի որևէ դրույթ կարող է կատարվել միայն այդ նորմատիվ իրավական ակտով նախատեսված այլ նորմատիվ իրավական ակտի ընդունմամբ, կամ դրա կատարումն ուղղակիորեն պայմանավորված է նորմատիվ իրավական այլ ակտի ընդունմամբ, ապա նորմատիվ իրավական ակտի այդ դրույթը գործում է համապատասխան նորմատիվ իրավական այլ ակտն ուժի մեջ մտնելու պահից,

3) դասընթացների և վերապատրաստումների կազմակերպում շահառու սուբյեկտների համար: Իրավական ակտերը կիրառողները պետք է վերապատրաստվեն դրա դրույթների և դրանց կիրառելու վերաբերյալ հարցերով, եթե նախատեսվող նոր կարգաորումների բնույթից և ծավալից բխում է դրանց իրականացման անհրաժեշտությունը,

4) պետական մարմինների կողմից ուղեցույցների, հրահանգների կամ մեկնաբանությունների թողարկում՝ իրավական ակտերի դրույթների գործնականում կիրառման և այն անհրաժեշտ հարցերի վերաբերյալ,

5) նոր մարմինների կամ կառույցների ստեղծում կամ վերակազմակերպում: Որոշ իրավական ակտեր պահանջում են նոր հաստատությունների, գործակալությունների կամ գերատեսչությունների ստեղծում դրանց կիրարկման համար,

6) արդյունավետ կիրարկումն ապահովելու համար ֆինանսական, մարդկային և տեխնիկական ռեսուրսների հատկացում: Սա կարող է ներառել բյուջեի հատկացումը, անձնակազմի վարձումը կամ անհրաժեշտ տեխնոլոգիաների ձեռքբերումը,

7) կարգավորումների վերանայում և անհրաժեշտ փոփոխությունների կատարում: Իրավական ակտերի կիրարկման գործընթացում կարող են առաջանալ այնպիսի հարցեր, որոնք փոփոխությունների անհրաժեշտություն են առաջացնում, ինչը բխում է գործնականում ծագած խնդիրների հաղթահարման անհրաժեշտությունից: Միաժամանակ հարկ է նկատել, որ արգելվում է նորմատիվ իրավական ակտով նախատեսել հավասար իրավաբանական ուժ ունեցող այլ նորմատիվ իրավական ակտերի նկատմամբ գերակայության մասին նորմ,

8) գործող իրավական ակտերի հետ համապատասխանության ապահովում՝ հակասություններից և անհիմն կրկնություններից խուսափելու նպատակով: Նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունման իրավասության փոխանցումն այլ մարմինների արգելվում է:

Օրենքը հրապարակվելուց հետո 20-օրյա ժամկետում պետական կառավարման համակարգի մարմինը¹¹¹, որի ներկայացուցիչն Ազգային ժողովում օրենքի նախագծի քննարկման ժամանակ հանդես է եկել որպես

¹¹¹ «Պետական կառավարման համակարգի մարմինների մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ Սահմանադրության 159-րդ հոդվածին համապատասխան՝ պետական կառավարման համակարգի մարմիններն են նախարարությունները, ինչպես նաև Կառավարությանը, Վարչապետին և նախարարություններին ենթակա մարմինները:

Կառավարության պաշտոնական ներկայացուցիչ (հարակից զեկուցող), Վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացնում օրենքի կիրարկումն ապահովող միջոցառումների մասին Վարչապետի որոշման նախագիծ¹¹² կամ նման նախագիծ ներկայացնելու անհրաժեշտության բացակայության մասին հիմնավորում: Բացառիկ դեպքերում Վարչապետի հանձնարարությամբ այդ պարտականությունը կարող է դրվել պետական կառավարման համակարգի այլ մարմնի վրա:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

N 80-Ա

«ԱՎՏՈՄՈԲԻԼԱՅԻՆ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ԳԻՐԱՐԿՈՒՄՆ ԱՊՈԶԻՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով «Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 7-րդ հոդվածի 5-րդ մասը և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021 թվականի փետրվարի 25-ի N 252-Լ որոշման հավելվածի 106-րդ և 107-րդ կետերը՝

1. Հաստատել «Ավտոմոբիլային տրանսպորտի մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» 2023 թվականի դեկտեմբերի 8-ի ՀՕ-390-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքի կիրարկումն ապահովող միջոցառումը՝ համաձայն հավելվածի:

Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ

Ն. Փաշինյան

Երևան

26.01.2024
ՀԱՎԱՍՏԱՎՈՐ Է
ԷԼԵԿՏՐՈՆԱԿԱՆ
ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

Եթե Կառավարության պաշտոնական ներկայացուցիչը (հարակից զեկուցողը) պետական կառավարման համակարգի մարմնի ներկայացուցիչ չէ, ապա օրենքը հրապարակվելուց հետո 5-օրյա ժամկետում Վարչապետը այդ պարտականության կատարումը վերապահում է պետական կառավարման համակարգի համապատասխան մարմնին, որը կատարում է այն՝ հանձնարարականն ստանալուց հետո 20-օրյա ժամկետում:

Նախագծում նշվում են՝

1) օրենքի կիրարկումն ապահովելու նպատակով ընդունման ենթակա իրավական ակտերի տեսակն ու վերնագրերը,

¹¹² «Կառավարության գործունեության և կառուցվածքի մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ Կառավարության գործունեության կազմակերպմանն առնչվող հարցերով Վարչապետն ընդունում է որոշումներ, ինչպես նաև տալիս է հանձնարարականներ:

2) իրավական ակտերի նախագծերը ներկայացնելու և ընդունելու ժամկետները,

3) իրավական ակտերի ընդունման առնչությամբ իրականացվող միջոցառումների ֆինանսական ապահովման աղբյուրը,

4) իրավական ակտի նախագծի ներկայացման կամ ընդունման համար պատասխանատու պետական կառավարման համակարգի մարմնի անվանումը,

5) իրավական հիմքը՝ հստակ նշելով այն հոդվածը, մասը կամ կետը, որով նախատեսված է համապատասխան իրավական ակտի ընդունումը¹¹³:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ	
Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ	
N 69-Ս	
«ԷԿՈՊԱՐԵԿԱՑԻԱ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ԿԻՐԱՐԿՈՒՄԼ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ	
Համաձայն «Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 7-րդ հոդվածի 5-րդ մասի և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021 թվականի փետրվարի 25-ի N 252-Լ որոշման հավելվածի 106-րդ կետի՝	
1. Հաստատել «Էկոպարեկային ծառայության մասին» 2023 թվականի նոյեմբերի 22-ի ՀՕ-364-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքի կիրառվումն ապահովող միջոցառումների ցանկը՝ համաձայն հավելվածի:	
Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ	Ն. Փաշինյան
Երևան	
	24.01.2024 ՀԱՎԱՏԱՎԱԾ Է ԷԼԵԿՏՐՈՆԱԿԻ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՄԲ

¹¹³ Տե՛ս Կառավարության 2021 թվականի փետրվարի 25-ի «Կառավարության աշխատակարգը հաստատելու մասին» N 252-Լ որոշումը, <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=196182>:

Ց Ա Ն Կ

«ԷԿՈՂԱՐԵԿԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ԿԻՐԱՐԿՈՒՄՆ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ

NN ը/կ	Իրավական ակտի վերնագիրն ու տեսակը	Իրավական ակտի նախագիծը ներկայացնելու ժամկետը	Իրավական ակտի ընդունման անհյուսիս իրականացվող միջոցառումների ֆինանսական ապահովման աղբյուրը	Իրավական ակտի նախագիծը ներկայացնելու համար պատասխանատու պետական կառավարման մարմինը	Իրավական հիմքը
1.	«Էկոպարեկային ծառայողին ուսումնական դասընթացում ներգրավելու, դասընթաց անցնելու կարգը, պայմանները և դասընթացի ավարտից հետո պաշտոնի նշանակման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	2024 թ. փետրվարի երրորդ տասնօրյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության Էկոպարեկային ծառայություն	«Էկոպարեկային ծառայության մասին» 2023 թվականի նոյեմբերի 22-ի ՀՕ-364-Ն օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մաս

2.	«Էկոպարեկային ծառայության պաշտոններ զբաղեցնելու մրցույթի անցկացման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	2024 թ. փետրվարի երրորդ տասնօրյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության Էկոպարեկային ծառայություն	«Էկոպարեկային ծառայության մասին» 2023 թվականի նոյեմբերի 22-ի ՀՕ-364-Ն օրենքի 11-րդ հոդվածի 1-ին մաս
3.	«Էկոպարեկային ծառայության օպերատիվ գործառնություններ իրականացնող ստորաբաժանման պաշտոնների համալրման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	2024 թ. փետրվարի երրորդ տասնօրյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության Էկոպարեկային ծառայություն	«Էկոպարեկային ծառայության մասին» 2023 թվականի նոյեմբերի 22-ի ՀՕ-364-Ն օրենքի 11-րդ հոդվածի 4-րդ մաս
4.	«Էկոպարեկային ծառայողի հատուկ ուսուցման ծրագիրը և ստուգումներ անցկացնելու կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	2024 թ. փետրվարի երրորդ տասնօրյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության Էկոպարեկային ծառայություն	«Էկոպարեկային ծառայության մասին» 2023 թվականի նոյեմբերի 22-ի ՀՕ-364-Ն օրենքի 19-րդ հոդվածի 2-րդ մաս

ՀԱՎԵԼՎԱԾ
ՊԵՏԱԿԱՆ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ
ԺԱՄԱՆԱԿ ՍՏՈՒԳՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐԻ ՑԱՆԿ

1. Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը համապատասխանում է Սահմանադրության դրույթներին

1) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծով սահմանվող կարգավորումները, կառուցակարգերը և ընթացակարգերը բխում են Սահմանադրությամբ սահմանված մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքներից և ազատություններից և չեն հակասում դրանց.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

2) Եթե առկա է հիմնական իրավունքների և ազատությունների սահմանափակում, ապա արդյո՞ք այն համապատասխանում է իրավական որոշակիության և համաչափության սկզբունքներին.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

3) Եթե նախագիծը պարունակում է պետական մարմնին նոր լիազորություն վերապահելու վերաբերյալ կարգավորում կամ պետական մարմնին արդեն իսկ վերապահված լիազորության

փոփոխություն, արդյո՞ք դա բխում է սահմանադրաիրավական կարգավորումներից և չի հակասում դրանց.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

2. Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը չի հակասում հավասար կամ ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտերին

1) Արդյո՞ք ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը մշակվել է Սահմանադրության և օրենքների հիման վրա և դրանց իրականացումն ապահովելու նպատակով օրենքով լիազորված Սահմանադրությամբ նախատեսված մարմնի կողմից.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

2) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի ընդունման լիազորությունը նախատեսված է օրենքով.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

3) Արդյո՞ք օրենքում առկա է տվյալ նորմատիվ իրավական ակտի ընդունման իրավական հիմքը և արդյոք համապատասխան լիազորող նորմերը համապատասխանում են իրավական որոշակիության սկզբունքին.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

4) Արդյո՞ք ներքին կամ անհատական ակտի նախագիծը մշակվել է նորմատիվ իրավական ակտի հիման վրա և դրան համապատասխան.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

3. Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում բացակայում են իրավական նորմերի անհիմն կրկնությունները և ներքին հակասությունները

1) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում նախատեսվող կարգավորումները արդեն իսկ կարգավորված չեն այլ իրավական ակտերով կամ նույն իրավական ակտի այլ դրույթներով.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

4. Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում հաշվի է առնված գործող այլ նորմատիվ իրավական ակտերում համապատասխան փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու անհրաժեշտությունը

1) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում ներառված են այլ իրավական ակտերում կատարման ենթակա անհրաժեշտ բոլոր փոփոխություններն ու լրացումները.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

2) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծով առաջարկվող կարգավորումները բովանդակային և իմաստային առումով ամբողջական են և բխում են տվյալ նորմատիվ իրավական ակտի ընդհանուր բովանդակությունից և իմաստից.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

5. Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծն ունի անցումային դրույթներ սահմանելու անհրաժեշտություն և արդյո՞ք անցումային դրույթներում կարգավորված են իրավական շարունակականությունն ապահովելուն ուղղված անհրաժեշտ բոլոր հարցերը

1) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի լրիվ գործողության մեջ դնելու համար պահանջվում են ժամկետներ կամ որոշակի պայմաններ.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «ոչ» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

2) Արդյո՞ք որոշակի ժամկետների (սահմանափակ ժամանակահատվածի) կամ նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի հիմնական մասով սահմանված պայմանների համար անհրաժեշտ է սահմանել իրավական ակտի նախագծի հիմնական մասով սահմանված նորմերից տարբերվող այլ նորմեր.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «ոչ» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

3) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի հիմնական մասով սահմանված նորմերի ուժի մեջ մտնելուց հետո անհրաժեշտ է սահմանել ըստ որոշակի անձանց շրջանակի կամ տարածքի՝ ակտի

նախագծի հիմնական մասով սահմանված նորմերի գործողության համար այլ նորմեր.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

4) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում նշված են ենթաօրենսդրական ակտի նախագծի այն մասերը, որոնք գործելու են ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտն ուժի մեջ մտնելու պահից.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

5) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում նշված է ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտի ընդունման նախատեսվող ժամկետը.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

6. Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը համապատասխանում է ակտի կարգավորման ոլորտին առնչվող Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերին.

1) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը չի հակասում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային որոշումների պահանջներին.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

2) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը համապատասխանում է Եվրասիական տնտեսական միության Եվրասիական բարձրագույն տնտեսական խորհրդի, Եվրասիական միջկառավարական խորհրդի և Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նորմատիվ իրավական բնույթի ակտերին.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

3) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը չի հակասում Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած կամ հաստատած այլ միջազգային պայմանագրերին.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

7. Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում պահպանված են օրենսդրական տեխնիկայի կանոնները.

1) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում պահպանված են նորմատիվ իրավական ակտին ներկայացվող ընդհանուր, այդ թվում՝ ակտի լեզվին, վավերապայմաններին և վերնագրին ներկայացվող պահանջները.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «ոչ» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

2) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում պահպանված են ակտի կառուցվածքին, մասերին ներկայացվող պահանջները.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «ոչ» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

3) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում համապատասխան փոփոխությունները կամ լրացումները կատարվում են նույն բնույթի իրավական ակտով.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «ոչ» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

4) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում հասկացությունները, տերմինները, շաղկապները, բառերը և հղումները ճիշտ են կիրառված.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

5) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի հետ մեկտեղ ներկայացված է ամփոփաթերթը՝ շահագրգիռ մարմինների կողմից ստացված դիտողությունների և առաջարկությունների, այդ թվում՝ հանրային քննարկումների արդյունքում ստացված դիտողությունների ու առաջարկությունների, **դրանց ընդունման կամ չընդունման վերաբերյալ՝ չընդունման պատճառների հիմնավորմամբ**, իսկ դիտողություններ և առաջարկություններ ստացված չլինելու դեպքում՝ դրա մասին նշումների առկայությամբ.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

6) Արդյո՞ք նորմատիվ իրավական ակտի նախագծում պահպանված են օրենսդրական տեխնիկայի այլ կանոնները.

ա. այո

բ. ոչ

Եթե նշվել է «**ոչ**» պատասխանը, այն հիմնավորել ստորև.

Նշումների համար

Նշումների համար

Նշումների համար

Նշումների համար

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ
ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

Տիգրան Դադունց, Լիլիթ Պետրոսյան ի.գ.թ.,
Էմիլ Մարգարյան, Դավիթ Ղարիբյան,
Մարիետտա Մնացականյան,
Նունե Պեպանյան

Համակարգչային էջադրումը՝
Սրբագրիչ՝

Նարինե Հարությունյանի
Հովհաննես Սարոյան

Ստորագրվել է տպագրության 10.01.2025թ.
Տպագրությունը՝ օֆսեթ, թուղթ՝ օֆսեթ, չափսը 70x100,
ծավալը 20 տպագրական մամուլ:
Տպաքանակը՝ 300 օրինակ
Տպագրվել է ՄՈՆՈ ՊՐԻՆՏ ՍՊԸ-ում

Սույն ձեռնարկը ենթակա չէ վաճառքի

